

KESKI-SUOMEN LIITTO

KESKI-SUOMEN MAAKUNTAKAAVA 2040

Koonti osallistumis- ja
arviointisuunnitelmaa koskevasta
palautteesta ja vastineista

Maakuntahallitus 18.02.2022

Saate

Keski-Suomessa on siirrytty rullaavaan maakuntakaavoitukseen, jossa kokonaismaakuntakaavaa päivitetään vain kertyneiden muutostarpeiden mukaan. Kaavasta käytetään nimeä Keski-Suomen maakuntakaava 2040.

Keski-Suomen maakuntakaavan 2040 laadinnan vireilletulosta kuulutettiin 3.9.2020, ja samalla asetettiin nähtäville ikuinen osallistumis- ja arviointisuunnitelma (I-OAS) sekä sen liite (I-OAS-liite). I-OAS on jatkuvasti voimassa oleva rullaavaan maakuntakaavan osallistumisen ja arvioinnin periaatteita määrittelevä dokumentti, jota täydentää kulloisistakin muutostarpeista kertova erillinen liite.

I-OAS ja I-OAS-liite olivat nähtävillä 7.9.-30.10.2020. Nähtävillä olon aikana saatiin yhteensä 74 lausuntoa ja palautetta, joista neljässä todettiin, ettei kyseisellä taholla ole lausuttavaa I-OAS:n tai sen liitteeseen. Nähtävillä olon lisäksi I-OAS liitteineen on kommentoitavissa ja sitä päivitetään koko kaavaprosessin ajan.

Tässä dokumentissa esitetään lausunnot ja palautteet sekä Keski-Suomen liiton vastineet niihin lausuntoihin ja palautteisiin, jotka koskevat ikuista osallistumis- ja arviointisuunnitelmaa ja sen liitettä, sekä kuvaus millä tavoin I-OAS:ia tai sen liitettä on palautteen perusteella tarkennettu. Yksittäisiä kaavamerkintöjä, -määräyksiä tai -alueita koskeviin lausuntoihin ja palautteisiin ei tässä vaiheessa anneta vastinetta, mutta ne otetaan huomioon kaavatyön edetessä. Vastineet lausuntoihin ja palautteisiin antaa Keski-Suomen maakuntahallitus, joka ohjaa maakuntakaavatyötä.

Maakuntahallitus on antanut vastineet lausuntoihin ja palautteisiin 18.2.2022.

Sisällysluettelo

1	Yleisvastine	5	3.3	Keski-Pohjanmaan liitto	27
2	Kunnat.....	11	3.4	Pirkanmaan liitto	28
2.1	Joutsan kunta	11	3.5	Pohjois-Pohjanmaan liitto	28
2.2	Jyväskylän kaupunkirakennelautakunta	13	3.6	Pohjois-Savon liitto	30
2.3	Karstulan kunta.....	14	3.7	Päijät-Hämeen liitto (ei lausuttavaa).....	31
2.4	Kinnulan kunta.....	14	4	Viranomaiset	32
2.5	Kyyjärven kunta.....	15	4.1	Geologian tutkimuskeskus GTK (ei lausuttavaa)	32
2.6	Laukaan kunta	15	4.2	Ilmatieteen laitos	32
2.7	Multian kunta.....	18	4.3	Keski-Suomen ELY-keskus	33
2.8	Muuramen kunta.....	19	4.4	Keski-Suomen museo	34
2.9	Petäjäveden kunta	21	4.5	Liikenne- ja viestintävirasto (ei lausuttavaa)	34
2.10	Pihtiputaan kunta.....	22	4.6	Luonnonvarakeskus (ei lausuttavaa)	35
2.11	Saarijärven kaupunki.....	23	4.7	Metsähallitus	35
2.12	Toivakan kunta	23	4.8	Museovirasto	36
2.13	Uuraisten kunta	24	4.9	Puolustusvoimat Esikunta	37
2.14	Viitasaaren kaupunki	24	4.10	Suomen metsäkeskus.....	39
2.15	Äänekosken kaupunki.....	25	4.11	Suomen riistakeskus	40
3	Maakuntaliitot	26	4.12	Turvallisuus- ja kemikaalivirasto (Tukes)	41
3.1	Etelä-Pohjanmaan liitto.....	26	5	Yritykset	42
3.2	Etelä-Savon maakuntaliitto	26	5.1	Alva-yhtiöt.....	42

5.2	Fingrid Oyj.....	46	7.6	Palautteenantaja F	123
5.3	Nukula	46	7.7	Palautteenantaja G	124
5.4	Suomen turvallisuusverkko Oy	49	7.8	Palautteenantaja H ym. (2 henkilöä)	128
6	Yhteisöt ja järjestöt	50	7.9	Palautteenantaja I ym. (2 henkilöä, 2 palautetta)..	129
6.1	Jyväskylän alakaupungin asukasyhdistys ry.....	50	7.10	Palautteenantaja J ym. (2 henkilöä)	132
6.2	Keski-Suomen kauppakamari	65	7.11	Palautteenantaja K.....	136
6.3	Keski-Suomen Kylät ry.....	66	7.12	Palautteenantaja L ym. (2 henkilöä).....	140
6.4	Keski-Suomen Vihreät	68	7.13	Palautteenantaja M	144
6.5	Konginkankaan kyläyhdistys ry.....	69	7.14	Palautteenantaja N	145
6.6	Leivonmäen kansallispuiston ystävät ry	72	7.15	Palautteenantaja O	149
6.7	MTK Keski-Suomi	73	7.16	Palautteenantaja P ym. (2 henkilöä).....	150
6.8	Muuramen Perussuomalaiset ry	74	7.17	Palautteenantaja Q ym. (3 henkilöä)	151
6.9	Putkilahden asukkaat (40 allekirjoitusta).....	76	7.18	Palautteenantaja R.....	154
6.10	Vespuolella -kansanliike (2231 allekirjoitusta 28.11. mennessä).....	80	7.19	Palautteenantaja S (3 palautetta).....	159
6.11	Vuorilahti 44590 ryhmä	82	7.20	Palautteenantaja S (metsänomistajana)	162
7	Yksityishenkilöt.....	89	7.21	Palautteenantaja S ym. (2 henkilöä, maanomistajina)	163
7.1	Palautteenantaja A.....	89	7.22	Palautteenantaja T	164
7.2	Palautteenantaja B ym. (6 henkilöä).....	90	7.23	Palautteenantaja U.....	167
7.3	Palautteenantaja C.....	97	7.24	Palautteenantaja V.....	171
7.4	Palautteenantaja D ym. (2 henkilöä)	103	7.25	Palautteenantaja W.....	174
7.5	Palautteenantaja E.....	104			

1 Yleisvastine

Keski-Suomessa on siirrytty rullaavaan maakuntakaavoitukseen, jossa kokonaismaakuntakaavaa päivitetään vain kertyneiden muutostarpeiden mukaan. Kaavasta käytetään nimeä Keski-Suomen maakuntakaava 2040. Rullaavassa maakuntakaavoituksessa osallistumis- ja arviointisuunnitelma on ”ikuinen” (I-OAS) ja sitä täydentävää liitettä (I-OAS liite) päivitetään kulloistenkin muutostarpeiden mukaan.

Keski-Suomen maakuntakaavan 2040 laadinnan vireilletulosta kuultettiin 3.9.2020, ja samalla asetettiin nähtäville sekä I-OAS että I-OAS:n liite. Nämä olivat nähtävillä 7.9.-30.10.2020. Nähtävillä olon aikana saatiin yhteensä 74 lausuntoa ja palautetta, joista neljässä todettiin, ettei kyseisellä taholla ole lausuttavaa. Tässä yleisvastineessa vastataan yleisesti lausunnoissa ja palautteissa esiin nostettuihin huomioihin sekä perustellaan tehtyjä ratkaisuja palautteisiin peilaten.

Kaavaprosessin aloitusvaiheessa maakuntakaavan muutostarpeiden on nähty koskettavan seudullisesti ja maakunnallisesti merkittävää tuulivoimaa, liikennettä sekä hyvinvoinnin aluerakennetta. Lausunnoissa ja palautteissa pääsääntöisesti jaettiin näkemys etukäteen tunnistetuista muutostarpeista. Lausuntojen ja palautteiden pohjalta on arvioitu uudestaan muutostarpeita, mutta kokonaisarviointin myötä kaavaprosessi etenee ennalta määriteltyjen muutostarpeiden pohjalta. Keski-Suomen liitto kannustaa jatkossakin kaikkia osallisia aktiiviseen vuorovaikutukseen kaavan sisältöjä koskien.

Rullaavan maakuntakaavoituksen periaatteet

Keski-Suomessa on valittu maakuntahallituksen johdolla maakuntakaavoitusta ohjaaviksi periaatteiksi rullaavuus, strateginen tarkastelutaso, mahdollistava merkintätapa, tulevaisuusorientoituneisuus sekä avoimuus ja läpinäkyvyys.

Maakuntakaavoituksen rullaavuuteen suhtaudutaan I-OAS:n palautteissa kaksijakoisesti. Toisaalta sen nähdään mahdollistavan joustavuus ja kaavan ajantasaisuus, mutta toisaalta pelätään rullaavuuden johtavan kaavoituksen lyhytjänteisyyteen ja poukkoilevuuteen. Rullaava maakuntakaavoitus on uusi toimintatapa ja prosessi kehittyy jatkuvasti. Palautteissa esitetyt huomiot ovat tärkeitä, ja ne otetaan huomioon rullaavaa kaavaprosessia kehitettäessä. Rullaavaan maakuntakaavaprosessiin kuuluu normaalin kaavaprosessin edellyttämät lainsäädännölliset vaiheet, joista säädetään maankäyttö ja rakennuslaissa (MRL) sekä sitä tarkentavassa maankäyttö- ja rakennusasetuksessa (MRA). Keski-Suomen liitto pitää tärkeänä osallisuuden korostamista rullaavassa maakuntakaavoituksessa. Keski-Suomen liitto toivoo maakuntakaavoituksen osallisilta aktiivisuutta muutospaineiden jatkuvassa esiintuomisessa, jotta voidaan arvioida, onko näiden osalta nähtävillä tarvetta maakuntakaavan uudistamiselle. Varsinaisten kaavan muutostarpeiden arviointi on asiantuntijatyötä.

Rullaavan maakuntakaavoituksen osalta palautteissa nähtiin pelkona useiden kaavaprosessien yhtäaikaisten käynnissä olo ja maakuntakaavoituksen mahdollinen poukkoilevuus. Maakuntakaavaan kohdistuvat muutospaineet, maakuntakaavan sisältövaatimukset ja Keski-Suomen liiton maakuntakaavoitukseen käytössä olevat resurssit kuitenkin ehkäisevät näiden pelkojen toteutumista. Käytännössä rullaava maakuntakaava tarkoittaa sitä, että kokonaismaakuntakaavaa päivitetään noin kerran valtuustokaudessa esiin tulleiden ja tarvittaessa priorisoitujen muutostarpeiden osalta.

Keski-Suomen liitto pitää tärkeänä, että maakuntakaava keskittyy sille suunnittelujärjestelmässä osoitettuun strategisen suunnittelun tehtävään. Keski-Suomen maakuntakaava 2040 keskittyy seudullisesti, maakunnallisesti ja valtakunnallisesti merkittäviin alueiden käytön kysymyksiin. MRL:n 32§:n mukaan *maakuntakaava on ohjeena laadittaessa ja muutettaessa yleiskaavaa ja asemakaavaa sekä ryhdyttäessä muutoin toimenpiteisiin alueiden käytön järjestämiseksi*. Maakuntakaava ei siis ole yksityiskohtaista kaavoitusta, vaan maakuntakaavalla pyritään osoittamaan maakunnallisesti ja seudullisesti merkittävät alueidenkäytön strategiset valinnat. Tämä näkyy myös kaavan mittakaavassa 1:250 000. Aluevarauksia osoitetaan MRL:n 25§:n mukaisesti vain siltä osin kuin se on katsottavissa maakunnallisesti välttämättömäksi.

Strategisuus näkyy myös mahdollistavassa merkintätavassa. Tämä tarkoittaa esimerkiksi Keski-Suomen lainvoimaisen maakuntakaavan kehittämisperiaatemarkintöjen käyttämistä jatkossakin. Yksittäisissä

I-OAS:n palautteissa kiinnitettiin huomiota kaavamerkintöihin ja -määräyksiin. Näiden osalta Keski-Suomen liiton asiantuntijatyönä arvioidaan kaavoitusprosessin edetessä kehittämistarpeita nykylainsäädännön ja strategisen otteen asettamissa rajoissa.

Keski-Suomen rullaavasta maakuntakaavasta käytetään nimeä Keski-Suomen maakuntakaava 2040 eli kaavan aikajänne on noin 20 vuoden päähän. Nopea toimintaympäristön muutos asettaa haasteita kaavaratkaisujen ajantasaisuudelle, ja tähän kiinnitetään kaavaprosessin yhteydessä erityistä huomiota.

Avoimuus ja läpinäkyvyys tulevat kaavaprosessiin mukaan jo lainsäädännön edellyttämänä. Keski-Suomen liitto haluaa kuitenkin erityisesti painottaa kansalaisten, kansalaisjärjestöjen, kuntien ja viranomaisten oleellista roolia kaavan valmistelussa. Kaavavalmistelusta saa tietoa koko kaavaprosessin ajan Keski-Suomen liiton verkkosivuilta, jota käytetään pääasiallisena viestintäkanavana. Keski-Suomen liitto kannustaa olemaan matalla kynnyksellä yhteydessä kaavoitukseen liittyvistä kysymyksistä myös lainsäädännön edellyttämien kuulemisvaiheiden ulkopuolella.

Muutostarpeet

TUULIVOIMA

Maakuntakaavan 2040 päivityksessä yhdeksi tarkasteltavaksi teemaksi on nostettu tuulivoima. Maakuntakaavan tuulivoimamerkinnot perustuvat vuoden 2012 selvityksiin ja tämän jälkeen toimiala on muuttunut merkittävästi, muun muassa teknologisen kehityksen vuoksi. Tämän vuoksi asiaa on syytä tarkastella uudestaan myös maakunnallisella tasolla, jotta maakunnallisesti pysytään ohjaamaan tuulivoiman sijoittumista kestävästi.

Tuulivoimaan liittyviin asioihin liittyy paljon kysymyksiä, jotka nousevat esiin myös monissa palautteissa. Osaltaan tuulivoimaan liittyviä kysymyksiä selventääkseen, Keski-Suomen liitto järjesti yhteistyössä Keski-Suomen ELY-keskuksen kanssa tuulivoimapäivän marraskuussa 2021. Päivän materiaalit ovat saatavissa Keski-Suomen liiton verkkosivuilta. Kaavan valmistelu toteutetaan asiantuntijoiden johdolla tutkittuun tietoon ja voimassa oleviin ohjeistuksiin nojaten.

Osana kaavaprosessia laaditaan keskeiset selvitykset, kuten tuulivoimarakentamisen maisemavaikutuksia arvioiva selvitys sekä maakotkan potentiaaliin elinympäristöihin ja reviirien käyttöön liittyvät selvitykset. Lisäksi maakunnallisesti ja seudullisesti merkittävän tuulivoiman potentiaalia arvioidaan paikkatietopohjaiseen analyysiin perustuen. Palautteiden ja kaavaprosessin etenemisen myötä I-OAS:n liitteeseen on tarkennettu kaavaprosessin yhteydessä tehtäviä

selvityksiä. Julkiset selvitykset ovat valmistumisensa jälkeen nähtävillä Keski-Suomen liiton verkkosivuilta.

Maankäytön suunnittelujärjestelmässä maakuntakaava ei edusta tarkkaa suunnittelua. Myös tuulivoimakysymyksessä maakuntakaavoitus on yleispiirteistä ja kaavassa osoitetaan alueen erityisominaisuutta osoittavalla merkinnällä tuulivoimatuotantoon soveltuvia alueita. Tarvittaessa kaavamääräyksillä voidaan osoittaa yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tarkemmin huomioitavia asioita myös yksittäisiä alueita koskien. Tarkempi tuulivoimakaavoitus toteutetaan kuitenkin kuntatasolla pääosin tuulivoimayleiskaavoilla, kuten MRL:n luvussa 10a säädetään. Tässä tarkemmassa suunnittelussa voidaan huomioida yksityiskohtaisemmin tuulivoiman vaikutusten ehkäisy, esimerkiksi osoittamalla voimaloille tarkkoja paikkoja. Näin yksityiskohtaista ohjausta ei voida maakuntakaavalla toteuttaa.

Keski-Suomen maakuntakaava 2040:n tavoitteena on esittää vähintään seudullisesti merkittävän tuulivoimapotentialiaali. Seudullisesti merkittävänä huomioidaan yli yhdeksän voimalan aluepotentialiaali, jonka yhtenäinen pinta-ala on vähintään 8 km².

Lausuntojen perusteella tehdyt muutokset I-OAS:n liitteeseen

I-OAS:iin ja sen liitteeseen saatujen palautteiden sekä kaavaprosessin etenemisen perusteella I-OAS:n liitteeseen on tehty tarkennukset kolmen asiakohdan osalta:

1. Kaavaprosessia varten toteutettavia selvityksiä ja niiden sijoitumista kaavaprosessin eri vaiheisiin on avattu laajemmin. Lisäksi on tarkennettu maakuntakaavan vaikutusten arvioinnin lähtökohtia. MRL:n 9 §:n mukaan *kaavan tulee perustua kaavan merkittävät vaikutukset arvioivaan suunnitteluun ja sen edellyttämiin tutkimuksiin ja selvityksiin.*
2. Kaavan osallisten joukkoa on avattu aiempaa tarkemmin I-OAS:n liitteessä. Maakuntakaavan päivityksen teemat, tuuli-voima, liikenne ja hyvinvoinnin aluerakenne, ovat laajoja ja koskettavat näin ollen koko maakunnan asukkaita ja toimijoita. I-OAS:n liitteessä eritellään keskeisimmiksi tunnistetut osalliset. Lisäksi on tarkennettu menettelytapoja osallisten kuulemiseksi.
3. Osallistumisen kannalta on oleellista tietää kaavoitusprosessin suunniteltu aikataulu. Tältä osin, pohjaten MRL:n 63 §:ään, on I-OAS:n liitettä tarkennettu.

2 Kunnat

2.1 Joutsan kunta

Palaute	Vastine
Joutsan kunta ei hyväksy rullaavaa maakuntakaavaa, etenkin tuulivoimaan kohdistuvien tavoitteiden osalta. Hankealue sijoittuu maakuntakaavassa matkailun- ja virkistuksen vetovoima- alueelle. Joutsan kunta ei hyväksy alueen muuttamista tuulivoiman tarpeisiin, koska muutoksen vaikutuksia ei ole riittävällä tasolla selvitetty. Rullaavuus. Joutsan kunta kokee, että rullaavaa maakuntakaava saattaa aiheuttaa elinkeinoelämälle epävarmuustekijöitä. Maakuntakaavan tulee luoda elinkeinoelämälle pohjan, joka on pysyvä ja ennustettavissa oleva. Joutsan kunta ei hyväksy tuulivoiman rakentamista tällä hetkellä suunniteltuun paikkaan lähelle Joutsan ja Lughangan kuntarajan tuntumaan. Tuulivoiman rakentamisen vaikutusten arviointia etenkin Joutsan kunnan elinkeinoelämään ja matkailuun ei ole vielä tehty, joten Joutsan kunta ei voi hyväksyä tuulivoiman muutostarpeiden ja tavoitteiden hyväksymistä.	<i>Keski-Suomen liitto kiittää Joutsan kuntaa lausunnosta ja merkitsee sen tiedoksi.</i> <i>Maakuntakaavan 2040 päivityksessä yhdeksi tarkasteltavaksi teemaksi on nostettu seudullisesti merkittävä tuulivoima. Maakuntakaavan tuulivoimamerkinnot perustuvat vuoden 2012 selvityksiin. Tämän jälkeen toimiala on muuttunut merkittävästi, ja asiaa on syytä tarkastella uudestaan myös maakunnallisella tasolla. Näin pyritään maakunnallisella tasolla ohjaamaan tuulivoiman sijoittumista kestävästi.</i> <i>Kaavoituksen tulee maankäyttö- ja rakennuslain (MRL) 9§:n mukaan perustua merkittävät vaikutukset arvioivaan suunnitteluun ja sen edellyttämiin tutkimuksiin ja selvityksiin. Lisäksi kaavaa laadittaessa on otettava huomioon MRL:n määrittelemät sisältövaatimukset. Kuten I-OAS:n liitteessä todetaan, tullaan kaavoitusprosessin yhteydessä toteuttamaan tarvittavat selvitykset, kuten maakunnallinen maakotkaselvitys ja tuulivoiman maisemavaikutusten selvitys. Selvitysten osalta I-OAS:n liitetty on tarkastettu palautteiden ja kaavaproessin etenemisen pohjalta.</i> <i>Maakuntakaavassa tullaan osoittamaan tuulivoimatuotantoon soveltuvia alueita alueen erityisominaisuutta kuvaavalla merkinnällä. Määräyksillä voidaan myös osoittaa lisäselvitystarpeita yksittäisiä alueita koskien.</i>

Kaavoituksella ei kuitenkaan voida ratkaista erityislainsäädännön piiriin kuuluvia asioita. Tuulivoimarakentamisen toteuttaminen voi sijainnin mukaan edellyttää mm. ympäristövaikutusten arvioinnista annetun lain (252/2017, YVA-laki) mukaista ympäristövaikutusten arviointimenettelyä (YVA-menettely) tai ympäristönsuojelulain (527/2014, YS-laki) mukaista ympäristölupaa.

Rullaavalla maakuntakaavalla pyritään strategisuuteen ja lisäämään maakuntakaavan kykyä vastata muuttuvaan toimintaympäristöön. Rullaavassa maakuntakaavoituksessa pystytään kulloisenkin päivityksen yhteydessä tarkastelemaan kaavaan esimerkiksi elinkeinoelämältä tai alueen asukailta esiin tulevia muutostarpeita. Kulloisenkin päivityksen yhteydessä kaavaa päivitetään vain muutostarpeiden osalta ja muilta osin kaava pysyy voimassa.

Yksittäisiin kohteisiin ja kaavaratkaisuihin liittyvät palautteet otetaan huomioon, mutta niihin ei osallistumis- ja arviointisuunnitelmaa käsiteltäessä anneta vastinetta. Yksittäisten kohteiden ja kaavaratkaisujen osalta Keski-Suomen liitto toivoo keskustelua kaavaluonnoksen ollessa nähtävillä.

2.2 Jyväskylän kaupunkirakennelautakunta

Palaute	Vastine
Maakuntakaavan osallistumis- ja arviointisuunnitelmassa on yleispiirteisesti kerrottu, kuinka kaavan osallistaminen ja vuorovaikutus sekä vaikutusten arviointi tulee tapahtumaan. Siinä ei vielä ole tuotu esille, milloin esimerkiksi jonkun teeman osalta on arvioitu edettävän kaavan luonnosvaiheeseen. Osallisten kannalta voi olla haastavaa ymmärtää, mitä milloinkin tapahtuu, miten palautteisiin reagoidaan tai mikä olisi tarkoituksenmukaisin vaihe ottaa kaavaan kantaa. Selvitystarpeiden osalta osallistumis- ja arviointisuunnitelmassa on todettu, että rullaavassa maakuntakaavoituksessa tavoitteet ja selvitystarpeet määräytyvät ensisijaisesti Keski-Suomen strategian painotusten mukaisesti. Selvitystarpeiden tulee tarkentua vastaamaan siihen, mitä suunnittelukysymyksiä käsitellään, mitä tietotarpeita niiden ratkaisemiseksi vaaditaan ja mitä tarpeita riittävä vaikutusten arviointi asettaa selvityksille. Selvitystarpeita tai vaikutusten arviointia ei ole vielä tässä vaiheessa avattu tarkemmin. Siitä ei käy selville, tullaanko esimerkiksi tuulivoimateeman pohjaksi laatimaan muita uusia selvityksiä kuin liitteessä mainittu maakotkaselvitys ja mitkä kysymykset ovat vaikutusten arvioinnissa keskeisimpiä.	<i>Keski-Suomen liitto kiittää Jyväskylän kaupunkirakennelautakuntaa lausunnosta ja merkitsee sen tiedoksi.</i> <i>Maankäyttö- ja rakennuslaki säätelee osallistumis- ja arviointisuunnitelman laatimista myös rullaavassa maakuntakaavoituksessa. Lain 63§ perusteella osallistumis- ja arviointimenettelyistä on ilmoitettava kaavan tarkoituksen ja merkityksen kannalta so- pivalla tavalla.</i> <i>Kaavaprosessin alkuvaiheessa kaavaprosessin aikataulua ei ole lyöty lukkoon johtuen saman aikaisesti käynnissä olleesta Keski-Suomen strategian päivitystyöstä. Tässä vaiheessa I-OAS-liitteeseen on tarkennettu kaavaprosessin alustavaa aikataulua.</i> <i>Keski-Suomen liitto kannustaa kaikkia osallisia ottamaan kantaa maakuntakaavaan koko kaavaprosessin ajan. Rullaavaan maakuntakaavoitukseen kuuluu jatkuva vuorovaikutus maakuntakaavan osallisten kanssa.</i> <i>I-OAS:n liitteessä todetaan, että tuulivoiman osalta toteutetaan tarvittavat selvitykset. Liitettä on selvitysten osalta tarkennettu palautteen ja kaavaprosessin etenemisen myötä.</i>

2.3 Karstulan kunta

Palaute	Vastine
Keski-Suomen liiton maakuntakaava 2040 -hanke on tärkeä koko maakunnan kannalta. Maakuntakaavan 2040 teemat, muutostarpeet ja tavoitteet (koskien seudullisesti merkittävää tuulivoimatuotantoa, maakunnan liikennejärjestelmää ja hyvinvoinnin aluerakennetta) ovat ajankohtaisia ja hyvin valittuja. Karstulan kunta haluaa lausunnossaan kuitenkin painottaa, että liikennejärjestelysuunnitelmassa huomioitaisiin alueelle mahdollisesti muodostuvan uuden kunnan taajamien väliset liikenneyhteydet, kuten tie 58. Karstulan kunnalla ei ole muutos- tai täydennysvaatimuksia maakuntakaavan 2040 vireilletuloaineiston osalta.	<i>Keski-Suomen liitto kiittää Karstulan kuntaa lausunnosta ja merkitsee sen tiedoksi.</i> <i>Yksittäisiin kohteisiin ja kaavaratkaisuihin liittyvät palautteet otetaan huomioon, mutta niihin ei osallistumis- ja arviointisuunnitelmaa käsiteltäessä anneta vastinetta. Yksittäisten kohteiden ja kaavaratkaisujen osalta Keski-Suomen liitto toivoo keskustelua kaavaluonnoksen ollessa nähtävillä.</i> <i>Liikennettä koskevat päivitystarpeet maakuntakaavassa perustuvat maakunnan liikennejärjestelmäsuunnitelman tavoitteisiin siltä osin kuin niillä on aluevarauksellisia tarpeita.</i>

2.4 Kinnulan kunta

Palaute	Vastine
Keski-Suomen liiton maakuntakaava 2040 –hanke on tärkeä koko maakunnan kannalta. Maakuntakaavan 2040 teemat, muutostarpeet ja tavoitteet (koskien seudullisesti merkittävää tuulivoimatuotantoa, maakunnan liikennejärjestelmää ja hyvinvoinnin aluerakennetta) ovat ajankohtaisia ja hyvin valittuja. Kinnulan kunnalla ei ole muutos- tai täydennysvaatimuksia maakuntakaavan 2040 vireilletuloaineiston osalta.	<i>Keski-Suomen liitto kiittää Kinnulan kuntaa lausunnosta ja merkitsee sen tiedoksi.</i>

2.5 Kyyjärven kunta

Palaute	Vastine
Keski-Suomen liiton maakuntakaava 2040 -hanke on tärkeä koko maakunnan kannalta. Maakunta-kaavan 2040 teemat, muutostarpeet ja tavoitteet (koskien seudullisesti merkittävää tuulivoimatuotantoa, maakunnan liikennejärjestelmää ja hyvinvoinnin aluerakennetta) ovat ajankohtaisia ja hyvin valittuja. Kyyjärven kunnalla ei ole muutos- tai täydennysvaatimuksia maakuntakaavan 2040 vireilletuloaineiston osalta.	<i>Keski-Suomen liitto kiittää Kyyjärven kuntaa lausunnosta ja merkitsee sen tiedoksi.</i>

2.6 Laukaan kunta

Palaute	Vastine
Keski-Suomen liiton maakuntakaava 2040 –hanke on tärkeä koko maakunnan kannalta ja maakuntakaavan teemat, muutostarpeet ja tavoitteet ovat ajankohtaisia. Kaavan laatiminen rullaavana suunnitteluprosessina on Laukaan kunnan mielestä hyvä kehityssuunta kaavan ajantasaisuuden ylläpitämiseksi ja yhteensovittamiseksi muuhun maakunnan suunnitteluun. Maakuntakaavan strategisuuden korostaminen ja merkintöjen suuntaaminen vahvemmin staattisuuden sijasta toiminnallisuuteen on myös kannatettavaa. Laukaan kunta toivoo, että maakuntakaavakartta kehittyisi ulkoasultaan selkeämmäksi, koska voimassa olevan maakuntakaavan kaavamerkinnät ovat osin vaikeaselkoisia. Lisäksi kunta toteaa, että maakuntakaavoitukseen liittyvät selvitykset ovat kunnan yleis- ja asemakaavoituksen kannalta tärkeitä lähtöaineistoja.	<i>Keski-Suomen liitto kiittää Laukaan kuntaa lausunnosta ja merkitsee sen tiedoksi.</i> <i>Laukaan kunnan huomio maakuntakaavakartan ulkoasun selkeydestä otetaan huomioon. Maakuntakaavakartan laadintaa säätelee lainsäädäntö, joka asettaa tietyt reunaehdot kaavamerkinnöille. Maakuntakaavamerkintöjen erilaisten esitystapojen tarkastelu on kuitenkin kiinteä osa maakuntakaavaprosessia. Lisäksi kaavaselvityksessä ja muussa kaavan oheisaineistossa sekä viestinnässä maakuntakaavakartan sisältöä pyritään avaamaan mahdollisimman selkeäksi.</i>

Laukaan kunnalla ei ole muutos- tai täydennysvaatimuksia maakuntakaavan 2040 vireilletuloaineiston osalta, mutta kunta toivoo, että Keski-Suomen liitto huomioisi seuraavia teemoja koskevia seikkoja maakuntakaavaprosessin aikana:

Tuulivoiman muutostarpeet ja tavoitteet

Voimassa olevassa maakuntakaavassa on osoitettu tuulivoimatuotantoon soveltuvat alueet (tv). Merkinnällä tarkoitetaan yli 10 voimalan kokonaisuuksia. Tuotantoalueita ei sijoitu Laukaan kunnan alueelle.

Keski-Suomen maakuntakaavan 2040 tavoitteena on osoittaa maakunnallisesti tai seudullisesti merkittävät tuulivoiman tuotantoon parhaiten soveltuvat alueet. Keski-Suomessa on vireillä useampia hankkeita, joissa voimaloiden määrä jää alle kymmenen. Laukaan kunta katsookin, että olisi tärkeää selvittää maakuntatasolla myös seudulliset ja pienemmät tuulivoimalle soveltuvat alueet, ja siten ohjata tuulivoimatuotantoa alueille, joille se on aluerakenteen ja luontonäkökulmien kannalta soveltuvaa.

Liikenteen muutostarpeet ja tavoitteet

Keski-Suomen liikennejärjestelmäsuunnitelman uudistaminen on käynnissä ja se valmistuu syksyn 2020 aikana. Suunnitelma on hyvä lähtökohta maakuntakaavan liikenneverkkojen tarkasteluun ja sitä kautta maakunnan elinvoiman ylläpitämiseen ja parantamiseen.

Laukaan kunnan alueella kulkee valtakunnallisesti merkittävät valtatie 4 ja 9 sekä rautatiet Jyväskylä - Pieksämäki ja Jyväskylä - Haapajärvi. Väylien ylläpitäminen ja kehittäminen maakunnan elinvoiman kannalta on tärkeää.

Laukaan kunnan osalta myös mt 637 (Jyväskyläntie) ja 638 (Kuukanpääntie) sekä uusi suunniteltu seututietasoinen tieosuus mt 637 ja mt 638 (Vihtiäläntie) välillä ovat

Maakuntakaavaa varten laadittavista selvityksistä suurin osa on saatavilla Keski-Suomen liiton verkkosivuilta, Keski-Suomen liitto toivoo kuntien pyytävän salassa pidettäviä aineistoja tarvittaessa käyttöönsä.

Maakuntakaavassa tullaan osoittamaan maakunnallisesti tai seudullisesti merkittävimmät tuulivoimaloiden alueet. Osana kaavaprosessia tehdään kuitenkin koko maakuntaa kattavia selvityksiä kuten maakotkaselvitykset, maisemaselvitykset ja tuulivoimapotentialin kartoitus, jotka edesauttavat myös ei-seudullisen tuulivoiman ohjaamista parhaiten soveltuville alueille.

Liikennettä koskevat päivitystarpeet maakuntakaavassa perustuvat maakunnan liikennejärjestelmäsuunnitelman tavoitteisiin siltä osin kuin niillä on aluevarauksellisia tarpeita.

Hyvinvoinnin aluerakenne kytkeytyy keskeisesti matkailun ja virkistyksen aluerakenteeseen ja reitistöihin, ja sitä tukevat matkailun ja virkistyksen, kulttuuriympäristön vetovoima-alueet ja asumisen ja vapaa-ajan asumisen

liikenteen sujuvuuden ja turvallisuuden sekä elinkeinoelämän toimintojen kannalta merkittävässä roolissa. Laukaan kunta pitää tärkeänä, että huolimatta maakuntakaavan strategisuudesta, myös liikennemääriltään merkittävät alemman tieverkon parantamiskohteet tarkastellaan kaavaprosessissa ja tarvittaessa osoitetaan maakunta-kaavaan kehittämismerkinnöin.

Hyvinvoinnin aluerakenteen tavoitteet

Hyvinvoinnin aluerakenne kytkeytyy keskeisesti matkailun ja virkistyksen aluerakenteeseen ja reitistöihin. Voimassa olevaan maakuntakaavaan Laukaan kunnan alueelle on osoitettu matkailun ja virkistyksen vetovoima-alueina Peurungan ja Kuusaan välinen alue sekä Hyyppään alue. Virkistyskohteina on merkitty Kuusisaari, Mustasaaret, Savio, Torikkasalmi ja Tyvelänsaari. Merkittävä matkailupalvelujen alue on Peurungan kylpylä ja Nokkakivi. Lisäksi kaavakartalla on osoitettu maakunnallisesti tärkeät ulkoilu-, vesiretkeily- ja moottorikelkkailureitit sekä veneväylät.

Kulttuuriympäristön vetovoima-alueeksi on osoitettu vt 4 ja st 637 varret, taajama-alueet, Peurunkajärvi ja Tarvaala-Savio kyläalueet.

Merkinnällä osoitetaan maakunnan kulttuuriympäristön monimuotoiset aluekeskittymät.

Kotimaassa tapahtuva matkailu ja virkistys on kasvanut vallitsevasta tilanteesta johtuen merkittävästi. Laukaan kunnassa erityisesti luontomatkailun lisääntyminen on näkynyt suosituimmissa luontokohteissa sekä ulkoilureiteillä. Laukaan kunta näkee hyvänä asiana, että maakuntakaavan uudistuksessa keskitytään hyvinvoinnin aluerakenteen kehittämiseen, joka hyvinvoinnin ja virkistyksen lisäksi heijastuu myös matkailupalveluihin. Voimassa olevien aluevarausten ja kohteiden merkittävyys sekä

vetovoima-alueet sekä osana vetovoimatekijöitä hiljaiset alueet. Hyvinvoinnin aluerakenteellisia elementtejä on analysoitu myös Keski-Suomen luonnon ja kulttuurin matkailu- ja virkistyskäytön selvitystyössä (Three T Interreg Europe, JAMK, HUMAK 2021). Osana rakennetta voidaan huomioda myös Valtakunnallisen pyöräliikenteen esisuunnitelman periaatteet (Väyläviraston julkaisu 65/2021).

Hyvinvoinnin aluerakenteen tarkasteluun ei lähtökohtaisesti liity tarvetta kaavamerkintöjen tai määräysten päivittämiseen. Kyse on Keski-Suomen joulukuussa 2021 hyväksytyn strategian sekä aiemmin samana vuonna hyväksytyn Keski-Suomen hyvinvointiohjelman asettamasta tarpeesta tarkastella aluerakenteen näkökulmasta hyvinvointia. Tämä tarkastelu on luonnollista tehdä kaavaprosessin yhteydessä.

Yksittäisiin kohteisiin ja kaavaratkaisuihin liittyvät palautteet otetaan huomioon, mutta niihin ei osallistumis- ja arviointisuunnitelmaa käsitellessä anneta vastinetta. Yksittäisten kohteiden ja kaavaratkaisujen osalta Keski-Suomen liitto toivoo keskustelua kaavaluonnoksen ollessa nähtävillä.

mahdollisten uusien kohteiden osoittaminen on suositeltavaa tarkastella kaavaprosessin yhteydessä. Kulttuuriympäristön vetovoima-aluemerkinnän osalta voimassa oleva maakuntakaavamerkintä on hieman epäselvä. Tätä olisi hyvä tarkentaa maakuntakaavan uudistuksessa. Päätös Kunnanhallitus: Keskustelun aikana vt. kunnanjohtaja muutti päätösehdotusta Hyvinvoinnin aluerakenteen tavoitteet -kohdan osalta: Merkittävä matkailupalvelujen alue on Peurungan kylpylä ja Nokkakivi, ja Laukaan kunta näkee, että tulevaisuudessa Laukaa Areenan tapahtuma-alue. Kunnanhallitus hyväksyi vt. kunnanjohtajan muutetun päätösehdotuksen.	
--	--

2.7 Multian kunta

Palaute	Vastine
Keski-Suomen liiton maakuntakaava 2040 –hanke on tärkeä koko maakunnan kannalta. Maakuntakaavan 2040 teemat, muutostarpeet ja tavoitteet (koskien seudullisesti merkittävää tuulivoimatuotantoa, maakunnan liikennejärjestelmää ja hyvinvoinnin aluerakennetta) ovat ajankohtaisia ja hyvin valittuja. Multian kunnalla ei ole muutostai täydennysvaatimuksia maakuntakaavan 2040 vireille tulo aineiston osalta.	<i>Keski-Suomen liitto kiittää Multian kuntaa lausunnosta ja merkitsee sen tiedoksi.</i>

2.8 Muuramen kunta

Palaute	Vastine
Elinvoiman ja kestävän kasvun lautakunta esittää lausuntonaan maakuntakaavan muutostarpeista, jotka liittyvät seudullisesti merkittävään tuulivoimatuotantoon, liikenteeseen ja hyvinvoinnin aluerakenteeseen Keski-Suomen liitolle seuraavaa: Tuulivoiman muutostarpeet ja tavoitteet Keski-Suomen maakuntakaavan 2040 tavoitteena tuulivoiman osalta on osoittaa maakunnallisesti tai seudullisesti merkittävät tuulivoiman tuotantoon parhaiten soveltuvat alueet. Muuramen kunnan alueelle vuonna 2012 ei osoitettu maakunnallisesti merkittäviä tuulivoimapuistoalueita. Muuramen kunta pitää tärkeänä, että myös seudulliset ja pienemmät tuulivoimalle soveltuvat alueet selvitetään maakuntatasolla. Liikenteen muutostarpeet ja tavoitteet Liikenne on muuttumassa ja on tärkeää, että Keski-Suomen liikennejärjestelmäsuunnitelmaa ollaan päivittämässä Keski-Suomen liiton ja Keski-Suomen ELY- keskuksen toimesta ja että maakuntakaavan suhde siihen tarkastellaan uudelleen. Jyväskylän seutu on valtakunnallisesti merkittävä liikenteen solmu-kohta, jonka kehittäminen on yksi tärkeimmistä maakunnan elinvoiman tavoitteista. Muuramen kunnan läpi kulkee valta-/rautatien kehittämisakseli. Hyvinvoinnin aluerakenteen tavoitteet	<i>Keski-Suomen liitto kiittää Muuramen kuntaa lausunnosta ja merkitsee sen tiedoksi.</i> <i>Maakuntakaavassa tullaan osoittamaan maakunnallisesti tai seudullisesti merkittävimmät tuulivoimaloiden alueet. Osana kaavaprosessia tehdään kuitenkin koko maakuntaa kattavia selvityksiä kuten maakatkaselvitykset, maisemaselvitykset ja tuulivoimapotentialin kartoitus, jotka edesauttavat myös ei-seudullisen tuulivoiman ohjaamista parhaiten soveltuville alueille.</i> <i>Liikennettä koskevat päivitystarpeet maakuntakaavassa perustuvat maakunnan liikennejärjestelmäsuunnitelman tavoitteisiin siltä osin kuin niillä on aluevarauksellisia tarpeita.</i> <i>Hyvinvoinnin aluerakenne kytkeytyy keskeisesti matkailun ja virkistykseen aluerakenteeseen ja reitistöihin, ja sitä tukevat matkailun ja virkistykseen, kulttuuriympäristön vetovoima-alueet ja asumisen ja vapaa-ajan asumisen vetovoima-alueet sekä osana vetovoimajärjestelmää hiljaiset alueet. Hyvinvoinnin aluerakenteellisia elementtejä on analysoitu myös Keski-Suomen luonnon ja kulttuurin matkailu- ja virkistyskäytön</i>

Hyvinvoinnin aluerakenne kytkeytyy keskeisesti matkailun ja virkistysalue-rakenteeseen ja reitistöihin. Sitä tukevat matkailun ja virkistysalue-rympäristön vetovoima-alueet ja asumisen ja vapaa-ajan asumisen veto-voima-alueet sekä osana vetovoimatekijöitä selvitetty hiljaiset alueet.

Matkailun ja virkistysalueita Muuramessa on merkitty Iso-Urtti-Haapavuori, joka on maakunnallinen ulkoilualue sekä Kolmisoppisen seudullinen ulkoilualue. Matkailun ja virkistysalueisiin sisältyvät virkistysalueet Mikonniemi ja Sudensaari Muuratsalon eteläpuolella. Muuramessa merkittävä matkailupalvelujen alue on Riihivuori matkailukeskus.

Muuramen kunta lähes kokonaisuudessaan on merkitty kulttuuriympäristön vetovoima-alueeksi sekä osin matkailun ja virkistysalueeksi. Merkinnällä osoitetaan maakunnan kulttuuriympäristön monimuotoiset aluekeskittymät. Suunnittelumääräyksenä alueen kehittämisessä tulee hyödyntää kulttuuriympäristön monimuotoisuutta ja alueidenkäytön suunnittelulla edistään kulttuuriympäristöjen kestävää käyttöä ja hoitoa. Alueilla metsien hoito ja käyttö perustuvat voimassa olevaan metsälainsäädäntöön. Maankäytön kannalta herää kysymys pitäisikö ko. merkintää jollain tavalla tarkentaa, koska koko kuntaa koskevana merkintänä sillä ei ole tarvittavaa ohjaavaa merkitystä.

Muuramen kunta pitää hyvänä ns. rullaavaa suunnitteluperiaatetta, mikäli maakuntakaavaa saadaan siten pidettyä paremmin ajantasaisena. Rullaava maakuntakaavavoitto ja siihen liittyvät teemoittaiset muutostarpeet korostavat strategisuutta, mihin suuntaan maa- kuntakaavotusta tuleekin kehittää. Kaavakartan luettavuutta tulee kehittää myös strategisuuden näkökulmasta, nykyiset kaavavaraukset ja merkinnät ovat luettavuuden kannalta osin

selvitystyössä (Three T Interreg Europe, JAMK, HUMAK 2021). Osana rakennetta voidaan huomioida myös Valtakunnallisen pyöräliikenteen esisuunnitelman periaatteet (Väyläviraston julkaisu 65/2021).

Hyvinvoinnin aluerakenteen tarkasteluun ei lähtökohdaisesti liity tarvetta kaavamerkintöjen tai määräysten päivittämiseen. Kyse on Keski-Suomen joulukuussa 2021 hyväksytyn strategian sekä aiemmin samana vuonna hyväksytyn Keski-Suomen hyvinvointiohjelman asettamasta tarpeesta tarkastella aluerakenteen näkökulmasta hyvinvointia. Tämä tarkastelu on luonnollista tehdä kaavaprosessin yhteydessä.

Muuramen kunnan huomio maakuntakaavakartan ulkoasun ja kaavamerkintöjen selkeydestä otetaan huomioon. Maakuntakaavakartan laadintaa säätelee lainsäädäntö, joka asettaa tietyt reunaehdot kaavamerkinnöille. Maakuntakaavamerkintöjen erilaisten esitystapojen tarkastelu on kuitenkin kiinteä osa maakuntakaavaprosessia. Lisäksi kaavaselostuksessa ja muussa kaavan oheisaineistossa sekä viestinnässä maakuntakaavakartan sisältöä pyritään avaamaan mahdollisimman selkeäksi.

Maakuntakaavaa varten laadittavista selvityksistä suurin osa on saatavilla Keski-Suomen liiton

vaikeaselkoiset, vaikkakin maakuntakaavalla ei ratkaista kiinteistökohtaisia asioita. Maakuntakaavoitukseen liittyvien selvitysten laadinta on tärkeää myös kuntien kaavoitukselle. Lausunto annetaan tiedoksi kunnanhallitukselle.	<i>verkkosivuilta, Keski-Suomen liitto toivoo kuntien pyytävän salassa pidettäviä aineistoja tarvittaessa käyttöönsä.</i> <i>Yksittäisiin kohteisiin ja kaavaratkaisuihin liittyvät palautteet otetaan huomioon, mutta niihin ei osallistumis- ja arviointisuunnitelmaa käsiteltäessä anneta vastinetta. Yksittäisten kohteiden ja kaavaratkaisujen osalta Keski-Suomen liitto toivoo keskustelua kaavaluonnoksen ollessa nähtävillä.</i>
---	---

2.9 Petäjäveden kunta

Palaute	Vastine
Keski-Suomen liiton maakuntakaava 2040 -hanke on tärkeä koko maakunnan kannalta. Maakuntakaavan 2040 teemat, muutostarpeet ja tavoitteet (koskien seudullisesti merkittävää tuulivoimatuotantoa, maakunnan liikennejärjestelmää ja hyvinvoinnin aluerakennetta) ovat ajankohtaisia ja hyvin valittuja. Petäjäveden kunnalla ei ole muutos- tai täydennysvaatimuksia maakuntakaavan 2040 vireilletuloaineiston osalta.	<i>Keski-Suomen liitto kiittää Petäjäveden kuntaa lausunnosta ja merkitsee sen tiedoksi.</i>

2.10 Pihtiputaan kunta

Palaute	Vastine
Ikuinen osallistumis- ja arviointisuunnitelma liitteineen kuvaa kattavasti kaavaprosessin, sen etenemisen, vuorovaikutusmenettelyt, selvitystarpeet ja alustavat tavoitteet. Kunta pitää rullaavaa maakuntakaavoitusta tervetulleena uudistuksena. Se mahdollistaa muutostarpeiden aiempaa nopeamman tarkastelun ja tuo lisää joustavuutta ja ajantasaisuutta maakuntakaavaan. Menettely mahdollistaa nykyistä paremman vuorovaikutuksen kunnan ja maakunnankaavoitustyössä. Pihtiputaan kunnalla ei ole huomautettavaa Keski-Suomen maakuntakaavan 2040 osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta. Pihtiputaan kunnan maankäytön kannalta suurimmat muutospaineet tulevat lisääntyvistä kiinnostuksesta tuulivoiman rakentamiseen ja nelostien kehittämiseen liittyvistä aluevaraustarpeista. Molempien kehitystarpeiden osalta Pihtiputaan kunta näkee tärkeänä kiinteän molemminpuolisen vuoropuhelun maakuntakaavan kanssa.	<i>Keski-Suomen liitto kiittää Pihtiputaan kuntaa lausunnosta ja merkitsee sen tiedoksi.</i> <i>Keski-Suomen maakuntakaavan muutostarpeet ja niiden vaikutukset koskettavat laajaa osallisten joukkoa. MRL:n mukaisesti osallisia ovat alueen maanomistajat sekä ne, joiden asumiseen, työntekoon tai muihin oloihin kaava saattaa huomattavasti vaikuttaa samoin kuin ne viranomaiset ja yhteisöt, joiden toimialaa suunnittelussa käsitellään (MRL 62 §). Kunnat ovat luonnollisesti osallisia kaavaprosessissa, ja Keski-Suomen liitto pitää kunnat tiiviisti mukana kaavaprosessissa.</i>

2.11 Saarijärven kaupunki

Palaute	Vastine
Keski-Suomen liiton maakuntakaava 2040 -hanke on tärkeä koko maakunnan kannalta. Maakuntakaavan 2040 teemat, muutostarpeet ja tavoitteet (koskien seudullisesti merkittävää tuulivoimatuotantoa, maakunnan liikennejärjestelmää ja hyvinvoinnin aluerakennetta) ovat ajankohtaisia ja hyvin valittuja. Saarijärven kaupungilla ei ole muutostai täydennysvaatimuksia maakuntakaavan 2040 vireille tuloaineiston osalla.	<i>Keski-Suomen liitto kiittää Saarijärven kaupunkia lausunnosta ja merkitsee sen tiedoksi.</i>

2.12 Toivakan kunta

Palaute	Vastine
Maakuntakaavoituksen yhteydessä on erityisen tärkeä huomioida alueelliset erityispiirteet. Jatkuvasti voimassa oleva OAS ja maakuntakaavan joustava päivittäminen ei saa aiheuttaa tilannetta, joka hankaloittaa tarpeettomasti kuntien yleis-/asema-kaavoitusta. Tiivis yhteistyö alueiden kuntien kanssa on ensiarvoisen tärkeää kaavoitusprosessissa.	<i>Keski-Suomen liitto kiittää Toivakan kuntaa lausunnosta ja merkitsee sen tiedoksi.</i> <i>Rullaavan maakuntakaavoituksen avulla pyritään tukemaan aiempaa paremmin ajantasaisella maakuntakaavalla tarkemman tason suunnittelua.</i> <i>Keski-Suomen maakuntakaavan muutostarpeet ja niiden vaikutukset koskettavat laajaa osallisten joukkoa. MRL:n mukaisesti osallisia ovat alueen maanomistajat sekä ne, joiden asumiseen, työntekoon tai muihin oloihin kaava saattaa huomattavasti vaikuttaa samoin kuin ne viranomaiset ja yhteisöt, joiden toimialaa suunnittelussa käsitellään (MRL 62 §). Kunnat ovat luonnollisesti osallisia kaavaprosessissa, ja Keski-Suomen liitto pitää kunnat tiiviisti mukana kaavaprosessissa.</i>

2.13 Uuraisten kunta

Palaute	Vastine
Keski-Suomen liiton maakuntakaava 2040 –hanke on tärkeä koko maakunnan kannalta. Maakuntakaavan 2040 teemat, muutostarpeet ja tavoitteet (koskien seudullisesti merkittävää tuulivoimatuotantoa, maakunnan liikennejärjestelmää ja hyvinvoinnin aluerakennetta) ovat ajankohtaisia ja hyvin valittuja. Uuraisten kunnalla ei ole muutostai täydennysvaatimuksia maakuntakaavan 2040 vireilletuloaineiston osalta.	<i>Keski-Suomen liitto kiittää Uuraisten kuntaa lausunnosta ja merkitsee sen tiedoksi.</i>

2.14 Viitasaaren kaupunki

Palaute	Vastine
Osallistumis- ja arviointisuunnitelma on informatiivinen ja sisältää olennaiset tiedot kaavatyöstä, sen vaiheista sekä asetetuista alustavista tavoitteista. Rullaava maakuntakaavoitus mahdollistaa aina ajantasaisen maakuntakaavan ja voi johtaa joustavam- paan maakuntakaavaan. Maakuntakaavoituksen tulee tukea kuntakeskusten välisiä yhteyksiä ja maakuntakes- kusten välisten kehityskäytävien toteutusta. Maakuntakaavan tulee perustua riittäviin tutkimuksiin ja selvityksiin. Maakuntakaavan lähtötiedot ja selvitykset ovat perusteena kaavassa esitettävien aluevarausten tarpeellisuuden ja lainmukaisuuden arvioinnille. Viitasaaren kaupungilla ei ole muuta huomautettavaa Keski-Suomen maakuntakaavan 2040 osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta.	<i>Keski-Suomen liitto kiittää Viitasaaren kaupunkia lausunnosta ja merkitsee sen tiedoksi.</i>

2.15 Äänekosken kaupunki

Palaute	Vastine
Tuulivoimaloiden teknologian kehitys, korkeammat tornit ja pidemmät lavat mahdollistavat suuremman tuotannon ja Keski-Suomen kiinnostavuuden tuulivoimatuotantoon tulevaisuudessa. Kaavoituksessa tulee jättää tilaa tekniselle kehitykselle. Keski-Suomen tuulivoimapotentialiaali sekä maakunnallinen näkemys tuulivoimarakentamiseen parhaiten soveltuvista alueista on ajankohtainen ja hyvä ottaa maakuntakaavan muutoksessa yhdeksi tarkasteltavaksi kokonaisuudeksi. Maakuntakaavan esitystavassa on hyvä huomioida joustavuus muutoksille ja muodostaa alueellinen tuulivoiman kehityskuva, jota tullaan hyödyntämään tuulivoiman lakisääteisessä sijainninhajauksessa (yleiskaavotus). Maakuntakaavan valmistelussa tulee tarkasteltavaksi erilaisia esitystapoja, joilla tuulivoimalle otollisia alueita kartalle esitetään. Maakuntakaavaan tuulivoima-alueita määriteltäessä on hyvä yhtenä osana tarkastella sähkönsiirtoon liittyviä kysymyksiä tuulivoimapuistojen liittämismahdollisuuksista valtakunnalliseen verkkoon. Kokonaisuutena aluerakenteessa tuulivoiman, liikenteen ja hyvinvoinnin tarkastelu maakuntakaavan pääteemoina on aiheellinen.	<i>Keski-Suomen liitto kiittää Äänekosken kaupunkia lausunnosta ja merkitsee sen tiedoksi.</i> <i>Osallistumis- ja arviointisuunnitelman liitteessä todetaan, että tuulivoiman osalta toteutetaan tarvittavat selvitykset. Liitettä on selvitysten osalta tarkennettu palautteen ja kaavaprosessin etenemisen myötä. Maakuntakaavamerkintöjen erilaisten esitystapojen tarkastelu on kiinteä osa maakuntakaavaprosessia.</i>

3 Maakuntaliitot

3.1 Etelä-Pohjanmaan liitto

Palaute	Vastine
Etelä-Pohjanmaan liitto pitää rullaavan maakuntakaavoituksen periaatetta hyvänä kehityssuuntana kohti joustavampaa ja ketterämpää kaavoitusprosessia. Keski-Suomen maakuntakaavan 2040 suunnittelutyön tavoitteena on osoittaa maakunnallisesti tai seudullisesti merkittävät tuulivoima-alueet, strategisen liikenneverkon alueiden käytölliset päivitys- ja muutostarpeet sekä hyvinvoinnin aluerakenteeseen liittyvien veto- ja pitovoimatekijöiden tunnistaminen. Etelä-Pohjanmaalla tehdään myös parhaillaan valmistelutyötä kokonaismaakuntakaavan uudistusta varten. Edellä mainitut teemat ovat ajankohtaisia myös Etelä-Pohjanmaalla. Maakuntarajat ylittäviä yhteistyömahdollisuuksia ja -tarpeita muodostuu erit. liikenteestä, tuulivoimasta ja viherverkostosta. Etelä-Pohjanmaan liitto seuraa mielenkiinnolla kaavatyon etenemistä ja toivoo hyvän yhteistyön jatkuvan jatkossakin.	<i>Keski-Suomen liitto kiittää Etelä-Pohjanmaan liittoa lausunnosta ja merkitsee sen tiedoksi. Hyvän yhteistyön toivotaan jatkuvan vastaisuudessakin.</i>

3.2 Etelä-Savon maakuntaliitto

Palaute	Vastine
Etelä-Savon maakuntaliitto kiittää saamastaan lausuntopyyntöä. Maakuntakaavan rullaava sovellus vaikuttaa innovatiiviselta ja käytännölliseltä tavalta toteuttaa valtuustokausittain päivittyvää maakuntastrategiaa.	<i>Keski-Suomen liitto kiittää Etelä-Savon liittoa lausunnosta ja merkitsee sen tiedoksi.</i> <i>Maankäyttö- ja rakennuslaki säätelee osallistumis- ja arviointisuunnitelman laatimista myös rullaavassa maakuntakaavoituksessa. Lain 63§ perusteella osallistumis- ja arviointimenettelyistä</i>

I-OAS:ssa esitetään asianmukaisesti kaavoituksen edellyttämät menettelyt yleisellä tasolla. Kaavahankkeen arvioinnin kannalta olisi kuitenkin tarpeen, että suunnitelman liitteessä prosessi esiteltäisiin jo näin aloitusvaiheessakin yksityiskohtaisemmin. Liitteessä olisi hyvä tuoda esiin esim. tiedossa olevat tässä päivityksessä oleelliset osalliset ja osallisryhmät (viranomaistahot, toimijat..). Kaavan edellyttämiä selvityksiä sekä siitä aiheutuvia vaikutuksia ja niiden laajuutta olisi myös hyvä kuvailla alustavasti kaavan teemojen jo tiedossa olevista lähtökohdista; esim. tuulivoiman vaikutukset saattavat hyvinkin ulottua naapurimaakuntien puolelle. Kaavaprosessin alustava aikataulu on syytä esittää liitteessä. Etelä-Savon maakuntaliitolla ei ole muuta huomautettavaa Keski-Suomen maakuntakaavan 2040 päivityksen osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta.	<i>on ilmoitettava kaavan tarkoituksen ja merkityksen kannalta sopivalla tavalla.</i> <i>Kaavaprosessin alkuvaiheessa kaavaprosessin aikataulua ei ole lyöty lukkoon johtuen saman aikaisesti käynnissä olleesta Keski-Suomen strategian päivitystyöstä. Tässä vaiheessa I-OAS-liitteeseen on tarkennettu kaavaprosessin alustavaa aikataulua.</i> <i>Keski-Suomen maakuntakaavan muutostarpeet ja niiden vaikutukset koskettavat laajaa osallisten joukkoa. MRL:n mukaisesti osallisia ovat alueen maanomistajat sekä ne, joiden asumiseen, työntekoon tai muihin oloihin kaava saattaa huomattavasti vaikuttaa samoin kuin ne viranomaiset ja yhteisöt, joiden toimialaa suunnittelussa käsitellään (MRL 62 §). Naapurimaakunnat pidetään kiinteästi mukana keskustelussa.</i>
--	---

3.3 Keski-Pohjanmaan liitto

Palaute	Vastine
Keski-Pohjanmaan liitto pitää Keski-Suomen uudentyyppistä maakuntakaavan laatimisprosessia rohkeana. Seuraamme mielenkiinnolla Ikuisen osallistumis- ja arviointisuunnitelman toimivuutta Keski-Suomen maakuntaan rajoittuvien maakuntamme kuntien Lestijärven ja Perhon maankäytön suunnittelun kautta.	<i>Keski-Suomen liitto kiittää Keski-Pohjanmaan liittoa lausunnosta ja merkitsee sen tiedoksi.</i>

3.4 Pirkanmaan liitto

Palaute	Vastine
Keski-Suomen maakuntakaavan 2040 ikuisen osallistumis- ja arviointisuunnitelman liitteessä mainitut maakuntakaavan muutostarpeet liittyvät ajankohtaisiin teemoihin, jotka ovat keskustelun kohteena myös monessa muussa Suomen maakunnassa. Energiankäyttöön, ympäristön laatuun ja ilmastoon liittyviä kysymyksiä pohditaan myös koko valtakunnan tasolla, ja ajantasaisen tiedon kartuttamiseksi on käynnistetty myös näitä teemoja koskevia selvityshankkeita. Pirkanmaan liitto pitää tärkeänä ko. teemoihin liittyvän tietopohjan laajentamista ja seuraa kiinnostuksella myös Keski-Suomen maakuntakaavatyön etenemistä. Keski-Suomen maakuntakaavan 2040 vireilletulovaiheessa suunnittelutyön tavoitteena on tuulivoimatuotannon tietopohjan päivittäminen, maakunnan liikennejärjestelmän tavoitteisiin kytkeytyminen sekä hyvinvointiin liittyvien veto- ja pitovoimatekijöiden tunnistaminen. Näiden tavoitteiden voidaan katsoa olevan kaavan laadinnan kannalta johdonmukaisia ja edistävän Keski-Suomen strategian toteutumista, toimivaa aluerakennetta ja saavutettavuutta kehittämällä.	<i>Keski-Suomen liitto kiittää Pirkanmaan liittoa lausunnosta ja merkitsee sen tiedoksi.</i>

3.5 Pohjois-Pohjanmaan liitto

Palaute	Vastine
Pohjois-Pohjanmaalla käsiteltiin seudullista tuulivoimaa maakuntakaavan uudistamisen 1. ja 3. vaihemaakuntakaavassa. Jälkimmäinen hyväksyttiin kesällä 2018, ja oikeuskäsittely jatkuu edelleen korkeimmassa hallinto-oikeudessa kahden seudullisesti merkittävän tuulivoima-alueen osalta (Siikajoen Isoneva II ja Kuusamon Maaninka). Pohjois-Pohjanmaan kolmannen vaihemaakuntakaavan valitusprosessin ajan maakunnassa on voimassa kahdeksan lainvoimaista maakuntakaavaa. Kolmannen vaihemaakuntakaavan saadessa lainvoiman 1.-3. vaihemaakuntakaavoilla kumoutuvat Pohjois-Pohjanmaan kokonaismaakuntakaava,	<i>Keski-Suomen liitto kiittää Pohjois-Pohjanmaan liittoa lausunnosta ja merkitsee sen tiedoksi.</i> <i>Keski-Suomen maakuntakaavan muutostarpeet ja niiden vaikutukset koskevat laajaa osallisten joukkoa. MRL:n</i>

Himangan alueella Keski-Pohjanmaan 1. ja 2. maakuntakaava sekä Vaalan alueella Kainuun maakuntakaava 2020 ja Kainuun kaupan maakuntakaava. Hanhikiven ydinvoimakkaava jää edelleen voimaan, mutta täydentyy merkinnöiltään niiltä osin kuin näissä vaihekaavoissa aihealueita on käsitelty.

Pohjois-Pohjanmaa on Suomen johtava tuulivoimamaakunta, maakuntakaavoissa on seudullisen tuulivoiman alueita 1500 km², ja miltei kaikilla alueilla on jo tarkempi suunnittelu käynnissä. Nykyisillä tuotantotehoilla tuokin mahdollistaisi toteutuessaan vuositason miltei 20 TWh sähköntuotantoa, mikä olisi noin neljäsosa koko Suomen sähkönkulutuksesta. Sähkön kulutus on kasvussa, ja etenkin terästeollisuuden pyrkimys vetypohjaiseen fossiilitomaan prosessiin lisää teollisuuden vuositason sähkönkulutusta eksponentiaalisesti nykyisestä 1 TWh:sta noin 27 TWh:iin, SSAB:n tiekartan mukaan vuoteen 2041 mennessä. Kokonaissuunnittelu on olennaista myös sähköverkon suunnittelun kannalta, mitä mm. Fingrid tuonut esiin. Maakuntakaavan tulkinta on ollut Pohjois-Pohjanmaan liiton ja ELY-keskuksen yhteistyön kautta samansuuntaista, koska yhteistyö tuulivoimahankkeissa ollut aktiivista myös YVA - ja kaavaprosessien ulkopuolella. Teollisen mittakaavan tuulivoima-alueiden ohjaaminen maakunnallisella tasolla on mahdollistanut tuulivoiman hallitun rakentumisen. Maakuntakaavan tulkinnassa on pyritty joustavuuteen kuitenkin sen ohjausvaikutuksesta kiinni pitäen.

Pohjois-Pohjanmaan liitto on käynnistämässä uuden maakunnallisen tuulivoimaselvityksen laadinnan (TUULI-hanke, 6/2020-8/2022). EAKR-rahoitus on myönnetty ja kaikki maakunnan 30 jäsenkuntaa ovat mukana hankkeessa omarahoitusosuudella. Tavoitteena on laatia kuntarajat ylittävä tarkastelu, joka auttaa ohjaamaan tuulivoima rakentamisen ympäristön ja talouden kannalta optimaalisille alueille. Uudet kaavoitusaloitteet seudullisista hankkeista tutkitaan TUULI-hankkeessa, ja myöhemmin mahdollisessa tuulivoimakkaavoitusta tarkemmin ohjaavassa vaihemaakuntakaavassa. Uudet, markkinaehtoiset tuulivoimalat ovat niin korkeita, että tuulen nopeus riittää käytännössä kaikkialla, joten tuulivoiman sovittaminen

mukaisesti osallisia ovat alueen maanomistajat sekä ne, joiden asumiseen, työntekoon tai muihin oloihin kaava saattaa huomattavasti vaikuttaa samoin kuin ne viranomaiset ja yhteisöt, joiden toimialaa suunnittelussa käsitellään (MRL 62 §). Naapurimaakunnat pidetään kiinteästi mukana keskustelussa.

yhteen muiden toimintojen kanssa ja sosiaalisen hyväksynnän saaminen ennen toteuttamista on yhä merkityksellisempää. Nykyisissä tuulivoimahankkeissa voimalakoolla varaudutaan edelleen tuulivoimalateknologian tulevaan kehitykseen ja uusimmissa YVA-prosesseissa tarkasteltavan yksittäisen voimalan kokonaiskorkeus on maanpinnasta enintään 300 metriä ja voimaloiden yksikköteho 4-8 MW. Kestävä tuulivoimarakentaminen edellyttää laajempaa vaikutusten arviointia ja kokonaisvaltaista sähkönsiirtoverkon suunnittelua. Tällä hetkellä tavoitteena on käynnistää maakuntakaavoitus loppuvuodesta 2021 (OAS).

Pohjois-Pohjanmaan liiton näkökulmasta on hyvä, että Keski-Suomen liitto on samaan aikaan tarkastelemassa oman alueensa tuulivoimapotentialiaa. TUULI-hankkeen käynnistyttyä voidaan tarvittaessa käydä työneuvottelu Keski-Suomen ja Pohjois-Pohjanmaan raja-alueelle ulottuvista ja yhteensovittamista vaativista seudullisen tuulivoiman aluevarauksista liittojen kesken.

3.6 Pohjois-Savon liitto

Palaute	Vastine
Pohjois-Savon liitto laatii Pohjois-Savon maakuntakaavan 2040 2. vaihetta, jossa käsitellään mm. samoja teemoja kuin Keski-Suomen maakuntakaavassa. Yhteensovittamista tullenee olemaan erityisesti tuulivoiman ja liikennejärjestelmän osalta. Vt 9 on pääväyläasetuksen mukainen väylä, joka kytkee Keski-Suomen ja Pohjois-Savon itä-länsisuunnassa. Pohjois-Savon voimassaolevassa maakuntakaavassa vt 9 on esitetty myös kehittämiskäytävänä. Valtatie 23 Varkaudesta sekä kantatie 69 Rautalammilta Konnevedelle ja kantatie 77 Keiteleeltä Viitasaarelle ovat tärkeitä yhteyksiä. Kaikilla em. yhteyksiin liittyy elinkeinoelämän tarpeiden lisäksi työmatka-, vapaa-ajan- ja matkailuliikenteeseen liittyviä asiakas- ja kehittämistarpeita. Äänekosken tehtaiden puunkantaminta-alue käsittää Pohjois-Savon läntisen osan. Lisäksi Sisä-Savon alueelta	<i>Keski-Suomen liitto kiittää Pohjois-Savon liittoa lausunnosta ja merkitsee sen tiedoksi.</i> <i>Kaava yhteensovitetaan mahdollisuuksien mukaan naapurimaakuntien maakuntakaavoihin (MRL 28 §).</i> <i>Liikennettä koskevat päivitystarpeet maakuntakaavassa perustuvat maakunnan liikennejärjestelmäsuunnitelman tavoitteisiin</i>

(Suonenjoki, Rautalampi, Vesanto) on runsaasti Keski-Suomeen suuntautuvaa marja-logistiikkaa. Pieksämäki on koko Itä-Suomen keskeinen solmu raideyhteyksissä ja junaliikenteessä Keski-Suomen ja edelleen Pirkanmaan suuntaan sekä Savonradalta pohjoisesta ja etelästä että idästä Joensuun suunnasta. Palvelutasoisen henkilöliikenteen kehittäminen ja elinkeinoelämän kuljetustarpeiden turvaaminen edellyttää Pieksämäki – Jyväskylä rataosan jälkeenjääneisyyden poistamista. Po. rataosan tulisi kuulua Pieksämäelle saakka pääväyläasetuksen ratoihin, koska se yhdistäisi pääväylätasoisesti Savon ja Pohjanmaan radat. Etelä-Konneveden kansallispuisto sijaitsee sekä Keski-Suomen että Pohjois-Savon maakuntien alueella, joten sen kehittäminen yhteyksineen on tärkeää nyt vahvassa nousussa olevan luontomatkailunkin johdosta. Vesannolla on voimassaolevassa maakuntakaavassa varaus tuulivoimalle maakuntien rajan tuntumassa, joka on edennyt yleiskaava ja rakennuslupavaiheisiin. Nyt laadinnan alla olevassa Pohjois-Savon maakuntakaava 2040:ssä paneudutaan vielä tuulivoimateemaan, koska toimintaympäristö on kehittynyt teknologiassa merkittävästi eteenpäin.	<i>siltä osin kuin niillä on aluevarauksellisia tarpeita.</i> <i>Keski-Suomen maakuntakaavan muutostarpeet ja niiden vaikutukset koskettavat laajaa osallisten joukkoa. MRL:n mukaisesti osallisia ovat alueen maanomistajat sekä ne, joiden asumiseen, työntekoon tai muihin oloihin kaava saattaa huomattavasti vaikuttaa samoin kuin ne viranomaiset ja yhteisöt, joiden toimialaa suunnittelussa käsitellään (MRL 62 §). Naapurimaakunnat pidetään kiinteästi mukana keskustelussa.</i>
--	---

3.7 Päijät-Hämeen liitto (ei lausuttavaa)

Palaute	Vastine
Päijät-Hämeen liitto ei anna lausuntoa Keski-Suomen maakuntakaavan osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta.	Merkitään tiedoksi.

4 Viranomaiset

4.1 Geologian tutkimuskeskus GTK (ei lausuttavaa)

Palaute	Vastine
GTK kiittää saadessaan mahdollisuuden lausua Keski-Suomen maakuntakaavan 2040 osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta GTK ei lausu asiasta.	Merkitään tiedoksi.

4.2 Ilmatieteen laitos

Palaute	Vastine
Ilmatieteen laitoksen kannalta maakuntakaavat ovat merkityksellisiä niihin sisältyvien tuulivoimakirjausten osalta, koska tuulivoimalat vaikuttavat laitoksen säätutkamittauksiin. Laitos noudattaa toiminnassaan kansainvälistä suositusta, jonka mukaan tuulivoimaa ei tulisi rakentaa alle 5 km:n etäisyydelle säätutkasta ja 5-20 km:n etäisyydellä olevat hankkeet tulisi arvioida ennen rakentamista. Nämä rajat on kirjattu myös Ympäristöhallinnon ohjeistukseen. Lausuntopyynnön mukaan yksi maakuntakaavan muutostarpeista liittyy seudullisesti merkittävään tuulivoimatuotantoon. Ilmatieteen laitoksella on Petäjäveden Liisanperällä säätutka, jonka sijainti tulee ottaa huomioon uusia tuulivoima-alueita harkittaessa. Ilmatieteen laitos osallistuu kaavatyöhön, erityisesti jos uusia tuulivoimakirjauksia harkitaan alle 20 km:n etäisyydelle tutkasta.	<i>Keski-Suomen liitto kiittää Ilmatieteen laitosta lausunnosta ja merkitsee sen tiedoksi.</i> <i>Ohjeistus säätutkista otetaan huomioon kaavaprosessissa.</i>

4.3 Keski-Suomen ELY-keskus

Palaute	Vastine
Osallistumis- ja arviointisuunnitelma on suunnitelma kaavan osallistumis- ja vuorovaikutusmenettelyistä sekä kaavan vaikutusten arvioinnista. I- OAS:n liitteessä maakuntakaavan osalliset on kuvattu siten kuin maankäyttö- ja rakennuslaissa osallisten joukko on määritelty. Kaavatyön edetessä osallisten joukko tulee täsmentymään, joten tältä osin I-OAS:n liitettä tulee päivittää tarpeen mukaan. I-OAS:n liitteessä olisi myös hyvä kuvata kaavatyön aikataulu edes karkealla tasolla. Osallisilla tulee olla mahdollisuus osallistua kaavan valmisteluun, arvioida kaavoituksen vaikutuksia ja lausua mielipiteensä asiasta. Tämän johdosta I-OAS:n liitettä olisi hyvä kaavatyön edetessä päivittää niin, että siitä tarkemmin ilmenee keinot ja kanavat, joilla osallinen voi em. tavoilla toimia. Maakuntakaavan päivityksen edellyttämät selvitykset tulevat tarkentumaan kaavatyön edetessä. I-OAS:n liitteessä on todettu, että tuulivoima-alueiden sijoittumisen selvittämiseksi laaditaan maakotkaselvitys. Muita liitteessä todettuja selvityksiä ovat Keski- Suomen liikennejärjestelmäsuunnitelma sekä valtateiden 4 ja 29 kehittämisen periaatteet. Kaavan aloitusvaiheessa on tunnistettu kaavan vaikutusten kohdistuminen ihmisiin, linnustoon, maisemaan ja elinvoimaan. Edellä mainittujen lisäksi olisi hyvä arvioida myös kaavan ilmastovaikutuksia. I-OAS:n liitteessä olisi lisäksi hyvä kuvata myös vaikutusten arvioinnin periaatteita. Tuulivoima-alueiden sijoittumisella on moninaisia vaikutuksia, ei pelkästään maakotkan elinoloihin. I-OAS:n liitteestä ei tällä hetkellä ilmene, mitä muita	<i>Keski-Suomen liitto kiittää Keski-Suomen ELY-keskusta lausunnosta ja merkitsee sen tiedoksi.</i> <i>Maankäyttö- ja rakennuslaki säätelee osallistumis- ja arviointisuunnitelman laatimista myös rullaavassa maakuntakaavoituksessa. Lain 63§ perusteella osallistumis- ja arviointimenettelyistä on ilmoitettava kaavan tarkoituksen ja merkityksen kannalta sopivalla tavalla.</i> <i>Kaavaproessin alkuvaiheessa kaavaproessin aikataulua ei ole lyöty lukkoon johtuen esimerkiksi saman aikaisesti käynnissä olleesta Keski-Suomen strategian päivitystyöstä. Tässä vaiheessa I-OAS-liitteeseen on tarkennettu kaavaproessin alustavaa aikataulua.</i> <i>Keski-Suomen maakuntakaavan muutostarpeet ja niiden vaikutukset koskettavat laajaa osallisten joukkoa. MRL:n mukaisesti osallisia ovat alueen maanomistajat sekä ne, joiden asumiseen, työntekoon tai muihin oloihin kaava saattaa huomattavasti vaikuttaa samoin kuin ne viranomaiset ja yhteisöt, joiden toimialaa suunnittelussa käsitellään (MRL 62 §). Osallisten joukkoa on tarkennettu I-OAS:n liitteeseen palautteiden ja kaavaproessin etenemisen myötä.</i>

selvityksiä aiotaan laatia ja millä menetelmillä tuulivoimalle potentiaalisia alueita etsitään. Maakuntakaavan päivityksen teemat tuulivoima ja hyvinvoinnin aluerakenne ovat hyvin valittuja, sillä ne nivoutuvat toisiinsa monella tavalla. Tuulivoimatuotanto ja siihen liittyvät elinkeinot tuovat alueille hyvinvointia. Toisaalta tuulivoimapuistot muuttavat maisemaa. Maisema on myös tärkeä osa ihmisten elämänlaatua ja hyvinvointia. Hiljaisten alueiden merkitystä hyvinvoinnille ei myöskään tule unohtaa. Keski-Suomen ELY-keskuksella ei ole muuta lausuttavaa Keski-Suomen maakuntakaavan 2040 I-OAS:sta ja sen liitteestä.	<i>Keski-Suomen liitto täydentää I-OAS:n liitettä kaavan ilmasto vaikutusten arvioinnin osalta. Keski-Suomen liitto laatii maakuntakaavatyön kanssa yhtä aikaa hiilineutraaliustiekarttaa vuodelle 2030.</i> <i>I-OAS:n liitteessä todetaan, että tuulivoiman osalta toteutetaan tarvittavat selvitykset. Liitettä on selvitysten osalta tarkennettu palautteen ja kaavaprosessin etenemisen myötä.</i>
--	---

4.4 Keski-Suomen museo

Palaute	Vastine
Keski-Suomen museolla ei ole huomautettavaa maakuntakaava 2040 I-OAS:iin arkeologisen kulttuuriperinnön eikä rakennetun kulttuuriympäristön osalta.	Merkitään tiedoksi.

4.5 Liikenne- ja viestintävirasto (ei lausuttavaa)

Palaute	Vastine
Todetaan, että Liikenne- ja viestintävirastolla ei ole asiaan lausuttavaa.	Merkitään tiedoksi.

4.6 Luonnonvarakeskus (ei lausuttavaa)

Palaute	Vastine
Luonnonvarakeskuksella ei ole asiaan lausuttavaa.	Merkitään tiedoksi.

4.7 Metsähallitus

Palaute	Vastine
Maakuntakaavoitus on osa maakunnan strategista aluekehittämiskokonaisuutta ja maakuntakaavan aikatahtia on 20-30 vuotta. Maakuntakaavaa valmistellaan yhdessä sidosryhmien kanssa. Osallistumis- ja arviointisuunnitelmassa todetaan sidosryhmistä kansalaisjärjestöt, kunnat ja viranomaiset. Metsähallituksen mielestä kaavatyössä olisi tärkeää mainita myös elinkeinoelämä tärkeäksi sidosryhmäksi. Elinkeinoelämällä on tärkeä rooli maakunnan hyvinvoinnin rakentajana. Jatkuvasti voimassa oleva osallistumis- ja arviointisuunnitelma tukee joustavaa ja ajan tasalla pysyvää suunnittelua. Rullaavan suunnittelun tulee olla helposti osallisten seurattavissa ja OAS:n lakisääteiset velvoitteet pysyä selkeinä. Osallisilla tulee olla helposti saatavissa tietoja kaavoituksen lähtökohdista ja osallistumis- ja arviointimenettelyistä. Maankäytön suunnittelussa on paljon jatkuvuutta ja ennakoitavuutta vaativia asioita, joita tulee edistää pitkäjänteisesti yli maakuntavaltuustokausien. Maakuntakaava yleispiirteisyys ja strategisuus on hyvin otettu mukaan OAS:n periaatteisiin. Hyvinvoinnin aluerakenne on kirjattu Keski-Suomen maakuntakaavan 2040 tarkasteltavaksi tavoitteeksi ikuisen osallistumis- ja arviointisuunnitelman liitteeseen. Hyvinvoinnin perusta on	<i>Keski-Suomen liitto kiittää Metsähallitusta lausunnosta ja merkitsee sen tiedoksi.</i> <i>Keski-Suomen maakuntakaavan muutostarpeet ja niiden vaikutukset koskettavat laajaa osallisten joukkoa. MRL:n mukaisesti osallisia ovat alueen maanomistajat sekä ne, joiden asumiseen, työntekoon tai muihin oloihin kaava saattaa huomattavasti vaikuttaa samoin kuin ne viranomaiset ja yhteisöt, joiden toimialaa suunnittelussa käsitellään (MRL 62 §). Vaikka I-OAS:n liitteessä ei elinkeinoelämää mainita erikseen,</i>

maakunnan elinvoimainen elinkeinoelämä, vahva talous ja hyvä työllisyys, jotka on otettava huomioon edistettäessä liitteeseen kirjattuja aluerakenteen teemoja. Rollaavassa maakuntakaavoituksessa voi antaa kommentteja jatkuvasti eri menetelmillä. Avoin vuoropuhelu antaa mahdollisuuden uusien ajatusten huomioimisen maakunnan kehittämisessä. Metsähallituksella ei ole tässä vaiheessa muuta lausuttavaa. Metsähallitus pyytää, että lausuntoon lähetetään vastine sähköpostiosoitteeseen kirjaamo@metsa.fi.	<i>kuuluu elinkeinoelämä keskeisten sidosryhmien joukkoon.</i>
--	---

4.8 Museovirasto

Palaute	Vastine
Keski-Suomen liitto on pyytänyt Museoviraston lausunnon Keski-Suomen maakuntakaavan 2040 osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta. Suunnitelma on tehty muotoon i-oas (ikuinen oas), eli oas on tehty jatkuvan, rollaavan ja täydentyvän maakuntakaavan pysyväksi välineeksi. Suunnitelmat uusista tarpeista esitetään pysyvän oas:n liitteinä. Nyt käsillä olevassa oas:n liitteessä käsitellään maakunnallisesti merkittävän tuulivoiman päivitystarpeet sekä liikenteen muutostarpeet ja tavoitteet. Kolmantena tarkasteltavana osa-alueena on hyvinvoinnin aluerakenteen tavoitteet, joka keskittyy matkailuun, virkistykseen ja reitistöihin. Osallistumis- ja arviointisuunnitelmassa todetaan: ”Laadittavien selvitysten tarkempi määrittely tarkentuu kaavaprosessin edetessä. Kaavan aloitusvaiheessa on	<i>Keski-Suomen liitto kiittää Museovirastoa lausunnosta ja merkitsee sen tiedoksi.</i> <i>Osallistumis- ja arviointisuunnitelman liitteessä todetaan, että tuulivoiman osalta toteutetaan tarvittavat selvitykset. Liitettä on selvitysten osalta tarkennettu palautteen ja kaavaprosessin etenemisen myötä.</i> <i>Maakuntakaavassa tullaan osoittamaan tuulivoimatuotantoon soveltuvia alueita alueen erityisominaisuutta kuvaavalla merkinnällä. Kaavamääräyksiin yksittäisiä alueita koskien voidaan</i>

tunnistettu vaikutusten kohdistuminen ihmisiin, linnustoon, maisemaan ja elinvoimaan. Kaavaprosessin lähtötilanneaineistona laaditaan maakotkaselvitys.” Tähän on hyvä lisätä myös vaikutukset kulttuuriperintöön. Mikäli tuulivoimaa varten tutkitaan uusia alueita, tuo se mukanaan merkittävät selvitystarpeet. Museovirasto on laatimassa listausta valtakunnallisesti merkittävistä arkeologisista kohteista Manner-Suomessa. Tavoitteena on luettelo, jonka valtioneuvosto voi hyväksyä maankäyttö- ja rakennuslakiin perustuvien valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden tarkoittamaksi inventoinniksi ja jonka kohteet tulee huomioida yhtenä alueidenkäytön suunnittelun lähtökohtana. Hanke valmistuu vuonna 2022.	<i>osoittaa jatkoselvitystarpeita esimerkiksi valtakunnallisesti merkittävien arkeologisten kohteiden inventoinnin perusteella. Laadittaviin selvityksiin sisältyy myös maisemavaikutusten arviointi, joka huomioi vaikutukset maakunnallisesti ja valtakunnallisesti merkittävään kulttuuriperintöön. Keski-Suomen maakuntakaava 2040 :n kokonaisvaikutukset tullaan arvioimaan maankäyttö- ja rakennuslain edellyttämällä tavalla huomioiden myös vaikutukset kulttuuriperintöön.</i>
--	--

4.9 Puolustusvoimat Esikunta

Palaute	Vastine
Puolustusvoimat ilmoittaa olevansa osallinen Keski-Suomen maakuntakaava 2040 laatimisessa ja lausuu jatkossa kaavan eri vaiheissa. Puolustusvoimat tuo esille, että alueidenkäytön suunnittelussa on turvattava maanpuolustuksen, rajaturvallisuuden ja rajavalvonnan, väestönsuojelun sekä huoltovarmuuden edellyttämät kehittämistarpeet ja varmistettava, ettei niistä vastaavien tahojen toimintamahdollisuuksia heikennetä. Puolustusvoimat on tutustunut Keski-Suomen maakuntakaavan 2040 osallistumis- ja arviointisuunnitelmaan ja toteaa, että tuulivoimapuistoja ja Keski-Suomen alueen	<i>Keski-Suomen liitto kiittää Puolustusvoimia lausunnosta ja merkitsee sen tiedoksi. Yhteistyötä Puolustusvoimien kanssa jatketaan läpi kaavaprosessin.</i>

maantie- ja rautatieverkoston kehittämistä suunniteltaessa on huomioitava maanpuolustuksen tarpeet.

Puolustusvoimat toimittaa maakuntakaavatyötä varten Keski-Suomen liitolle tarkennettuja tietoja liittyen mm. Keuruun Vuorisjärven ja Ähtärin Palolammin EP-alueisiin sekä melu- ja suojavyöhykkeisiin.

Kaavoitukseen ja maankäyttöön liittyen on pyydettävä lausunnot puolustusvoimien lisäksi myös Suomen Turvallisuusverkko Oy:ltä (STUVE Oy), osoitteesta asiakaspalvelu.stuve@erillisverkot.fi.

Jatkotyö

Rakennus- ym. töitä tehdessä tulee huomioida alueella ja läheisyydessä mahdollisesti kulkevat puolustusvoimien kaapelilinjat. Mahdollisten kaapelilinjoiden sijainti tulee selvittää hyvissä ajoin, vähintään kymmenen (10) työpäivää ennen aiottua rakentamista. Puolustusvoimien kaapelinäytöt tilataan Johtotieto Oy:ltä, Seutulantie 3–5 B, 0410 Järvenpää, p. 0800 12600, sähköposti: info@johtotieto.fi. Kaapelitiedusteluista tulee pyytää lausunto myös STUVE:n asiakaspalvelusta (asiakaspalvelu.stuve@erillisverkot.fi)

Kaavoituksesta mahdollisesti aiheutuvien, olemassa olevien kaapelireittien siirtojen, kaapeleiden rakentamisenaikaisten suojaamisen tai muiden muutosten osalta kustannukset on kohdennettava muutoksen aiheuttajalle.

Koska kuntakaavoilla ja rakennus-/toimenpideluvilla voidaan joskus ratkaista yksittäisiä tuulivoimalakohteita, Puolustusvoimat esittää, että mahdollisia yksittäisiä tuulivoimalahankkeita silmällä pitäen Keski-Suomen liitto vaikuttaisi siihen, että alueen kunnat liisäivät kuntien rakennusjärjestykseen ja tarvittavilta osin muihin yleiskaavoihin seuraavat lauseet:

Keski-Suomen liitto merkitsee palautteen tiedoksi, ja tuo asiaa esille kuntakaavoituksen kanssa käymässään vuorovaikutuksessa.

”Yli 50 metriä (kokonaiskorkeus maanpinnasta) korkeista tuulivoimaloista tulee aina pyytää erillinen lausunto Pääesikunnalta koko kunnan alueella. Myös alle 50 metriä (kokonaiskorkeus maanpinnasta) korkeista pientuulivoimaloista tulee pyytää Pääesikunnan lausunto, mikäli kiinteistö mille voimala rakennetaan, rajoittuu Puolustusvoimien käytössä olevaan alueeseen”.	
--	--

4.10 Suomen metsäkeskus

Palaute	Vastine
Metsäkeskus pitää tärkeänä, Keski-Suomessa on mahdollisimman hyvät puitteet kestävä metsätalouden ja kilpailukyisen metsäteollisuuden harjoittamiselle. Erilaisissa strategioissa, ohjelmissa, myös maankäytön suunnittelussa, pitäisi huomioida asiakirjojen vaikutukset metsäalan mahdollisuuksiin. Keski-Suomen metsäohjelma on juuri valmistunut. Se on laadittu laajassa yhteistyössä eri sidosryhmien kanssa. Toivomme, että metsäohjelmaa hyödynnetään eri strategioissa ja suunnitelmissa. Koronasta elpymisessä on metsien kokonaisvaltainen käyttö ja kestävä hyödyntäminen ensiarvoisen tärkeä. Suurin ylläpidettävä hakkuumahdollisuus Keski-Suomessa on 7,2 milj m³/v. Viime vuosien hakkuutaso on ollut n. 6,6, milj m³/v. Hakkuutaso riippuu suhdanteista ja suunta on laskeva tänäkin vuonna. Metsäsektori työllistää n. 5900 henkilöä, joten työllistävä vaikutus on suuri. Miljoonan kuution pudotus hakkuumäärissä tarkoittaa myös pudotusta satojen henkilöiden työllisyydessä. Kokonaiskestävyydessä tulee huomioida myös työllisyysnäkökohdat ja maakuntakaavan OASssa tulee kiinnittää erityistä huomiota työllisyyteen ja uusien innovatiivisten fossiilisia polttoaineita	<i>Keski-Suomen liitto kiittää Suomen metsäkeskusta lausunnosta ja merkitsee sen tiedoksi.</i> <i>Rullaavassa maakuntakaavoituksessa maakuntakaavaa päivitetään aina kulloinkin tarpeellisten teemojen osalta, ja muilta osin kaava pysyy entisellään. Tarkastelussa kaavan ei ole todettu merkittävästi vanhentuneen metsätaloutta koskevien linjausten osalta, ja jatkossakin koko maakunta on biotalouteen tukeutuvaa aluetta.</i> <i>Liikennettä koskevat päivitystarpeet maakuntakaavassa perustuvat maakunnan liikennejärjestelmäsuunnitelman tavoitteisiin siltä osin kuin niillä on aluevarauksellisia tarpeita.</i>

korvaavien tuotteiden kehittämiseen. Tällöin saamme metsästä saataville tuotteille suurta lisäarvoa. Työllisyys on myös osa hyvinvointia. Ensiarvoisen tärkeää on myös vaikuttaa talousmetsien luonnonhoitoon. Muutokset talousmetsien luonnonhoidossa positiiviseen suuntaan vaikuttavat kokonaiskestävyyden ekologiseen kestävyys. Tämän vuoksi metsänomistajien ja metsäammattilaisten koulutukseen panostaminen kannattaa, sillä mm. sertifiointikriteerit uudistuvat. Liikenteen kehittämisessä tulee huomioida, että alempiasteisilla teillä on suuri merkitys maaseudun elinvoimaisuuteen ja elinkeinoihin. Tuulivoimaloiden osalta tulee kiinnittää huomiota vaikutusalueen maanomistajien ja asukkaiden kuulemiseen. Myös siihen, että suunnitellut tuulivoimalapuistot ovat usein hiljaisilla ja erämaisilla alueilla, joiden virkistyskäyttö on runsaasta.	<i>Keski-Suomen maakuntakaavan muutostarpeet ja niiden vaikutukset koskettavat laajaa osallisten joukkoa. MRL:n mukaisesti osallisia ovat alueen maanomistajat sekä ne, joiden asumiseen, työntekoon tai muihin oloihin kaava saattaa huomattavasti vaikuttaa samoin kuin ne viranomaiset ja yhteisöt, joiden toimialaa suunnittelussa käsitellään (MRL 62 §). Näin ollen maanomistajien ja asukkaiden kuuleminen on ensiarvoisen tärkeää ja tähän tullaan panostamaan kaavaproessin aikana.</i>
--	---

4.11 Suomen riistakeskus

Palaute	Vastine
Suomen riistakeskus kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto Keski-Suomen maakuntakaavan 2040 laadinnan vireilletulosta ja toteaa, ettei sillä ole huomautettavaa maakuntakaavan osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta. Suomen riistakeskus pitää hyvänä, että maakuntakaavaa laaditaan avoimessa ja vuorovaikutteisessa prosessissa osallisten kanssa. Haluamme antaa asiantuntemuksemme maakuntakaavoituksen käyttöön riistan elinympäristöihin ja liikkumiseen sekä metsästykseen vaikuttavissa asioissa.	<i>Keski-Suomen liitto kiittää Suomen riistakeskusta lausunnosta ja merkitsee sen tiedoksi. Keski-Suomen liitto kiittää myös käytettävissä olevasta asiantuntemuksesta, ja toivoo hyvän yhteistyön jatkuvan vastaisuudessakin.</i>

4.12 Turvallisuus- ja kemikaalivirasto (Tukes)

Palaute	Vastine
Maakuntakaavan alueella sijaitsee useita Tukesin valvonnassa olevia vaarallisia kemikaaleja käsitteleviä kohteita. Lista Tukesin valvomista kohteista ja niiden konsultointivyyöhykkeistä löytyy Tukesin verkkosivuilta: https://tukes.fi/teollisuus/maankayton-suunnittelu Kemikaalilaitosten konsultointivyyöhykkeet (päivitetty 9.9.2020). Konsultointivyyöhykkeellä olevista maakuntakaavan muutoksista toivotaan pyydettyä lausuntoa Tukesilta. Lausuntojen pyytäminen onkin otettu huomioon suunnitelmassa. Vaarallisten kemikaalien tuotantolaitokset ja niistä aiheutuvat vaarat sekä laitosten laajentuminen on syytä ottaa huomioon myös maakuntakaavan suunnittelussa. Alueiden kehittämistä suunniteltaessa tärkeänä sijoitusperiaatteena on, että haavoittuvia kohteita ei tuoda lähelle vaaraa aiheuttavia tuotantolaitoksia. Mitä herkemmästä tai vaikeammin tyhjennettävästä kohteesta on kyse, sitä kauempana niiden tulee olla vaarallista laitoksista. Suuronnettomuusvaarallisille kohteille (ns. Seveso-kohteille), joita maakuntakaavan alueellakin on, suositellaan kaavamerkintää T/Kem (teollisuus- tai varastorakennusten alue, jolle saa sijoittaa merkittävän, vaarallisia kemikaaleja valmistavan tai varastoivan laitoksen), mikä on mahdollisuuksien mukaan syytä ottaa huomioon myös maakuntakaavoissa. Tukesilla ei ole huomautettavaa varsinaiseen osallistumis- ja arviointisuunnitelmaan.	<i>Keski-Suomen liitto kiittää Turvallisuus- ja kemikaalivirastoa lausunnosta ja merkitsee sen tiedoksi.</i> <i>Seveso-kohteita koskien Keski-Suomen maakuntakaavaan on maakuntakaavan tarkastuksen yhteydessä lisätty koko maakuntaa koskeva suunnittelumääräys. Määräys on tarpeen sen vuoksi, että kaikkia kohteita ei esitetä kaavakartalla kohteiden pienialaisuuden vuoksi. Kohteet ovat listattuna alueluettelossa ja niitä koskeva kaavamääräys on suosituksen mukainen. Tältä osin maakuntakaavassa ei ole havaittu päivitystarpeita.</i>

5 Yritykset

5.1 Alva-yhtiöt

Palaute	Vastine
KORPILAHDEN PIENLENTOKENTTÄHANKE Keski-Suomen harrasteilmailukenttä ry on suunnitellut Korpilahdelle lentokenttähanketta, joka tulisi sijoittumaan kokonaan Vihtakankaan I-luokan pohjavesialueelle. Ympäristöministeriö on poistanut aikaisemmin maakuntakaavassa olleen lentokenttäva- rauksen vahvistamispäätöksessään, mutta nyt hanketta ollaan X:n mukaan käynnistämässä uudelleen. Hanketta markkinoidaan kevytilmailupaikkana, mutta on luonnollista, että toiminnan käynnistyttyä toiminnan voi odottaa väistämättä laajenevan. Käsityksemme hankkeen tavoitteista perustuu nyt saadun tiedon lisäksi Korpilahden pienlentokentän vaikutus- selvitykseen 3.9.2007, jossa on yksilöity lentotoiminnan edellyttämät rakenteet: - lentopaikan luokka: tavoitteena luokan 2 paikka - kiitotie, pituus 1200–800 m - kiitoalue, yhdystie, asemataso - autojen paikoitusalue - matkailuautopaikoitustila, jossa sähköt - lämmintä halli- ja varastotilaa, mahdollisesti majoitustilaa - huoltorakennus (sosiaalitilat, keittiö+kahvio, lennonvalmistelutila, kokous-/luok- katila, kerhojen omat toimistot ja varastot) - lentokonehallit (tilavaraus kahteen n. 15x40 m halliin), ovet molemmin puolin pit- killä sivuilla.	<i>Keski-Suomen liitto kiittää Alva-yhtiöitä lausunnosta ja merkitsee sen tiedoksi.</i> <i>Yksittäisiin kohteisiin ja kaavaratkaisuihin liittyvät palautteet otetaan huomioon, mutta niihin ei osallistumis- ja arviointi- suunnitelmaa käsiteltäessä anneta vasti- netta. Yksittäisten kohteiden ja kaavarat- kaisujen osalta Keski-Suomen liitto toivoo keskustelua kaavaluonnoksen ollessa näh- tävillä.</i> <i>Liikennettä koskevat päivitystarpeet maa- kuntakaavassa perustuvat maakunnan lii- kennejärjestelmäsuunnitelman tavoitteisiin siltä osin kuin niillä on aluevarauksellisia tarpeita. Kaavaluonnos ei sisällä uusia len- topaikkoja tai muutoksia lentoliikenteen merkintöihin tai määräyksiin.</i> <i>Pohjaveden osalta koko maakuntaa koskee lainvoimaisessa maakuntakaavassa</i>

X:n mukaan alueelle on tarkoitus saada myös polttoaineen jakelupiste ja hanketta markkinoidaan myös isojen yleisötaapahtumien järjestämispaikkana.

Aikaisemmassa vaikutusselvityksessä pohjavesivaikutukset on sivuutettu pelkällä maininnalla hankkeen sijoittuminen I-luokan pohjavesialueelle. Täysin ilman huomiota on jätetty teknisen huollon osalta liittyminen vesi- ja jätevesihuoltoon, vaikka alueelle on suunniteltu runsaasti rakentamista. Myöskään suolle rakentamisen edellyttämän pohjavesipintojen alentamisen vaikutusta pohjaveden laatuun ja määrään ei ole arvioitu. Käytettävissä olevien tietojen perusteella pohjavesialue muodostuu lounas-koillisuunnasta Sisä-Suomen reunamuodostumasta ja sen eteläpuolisesta syöttöharjujaksosta ja deltasta. Pohjavesialueen hydrologinen virtaussuunta on alueen pohjoisosassa koillisesta lounaaseen siten, että Roninmäki jakaa virtauksen länsiosan delta-alueelle ja itäosan kangas/suoalueelle. Pohjavesikaivot on tässä vaiheessa sijoitettu alueen länsiosaan. Jos Roninmäen itäpuolella sijaitsevilla Pitkäsuo alueella toteutetaan rakennustoimenpiteitä, jotka alentavat pohjavedenpintaa kuten lentokenttäalueen rakentamiseen liittyvää ojitusta, tästä seuraa väistämättä pohjavesivirtauksen ohjautuminen lentokenttäalueen suuntaan samalla kun alueen länsiosassa kaivojen antoisuus ehtyy.

Vuoden 2009 vaikutusselvityksessä lentokenttäalue on kuvattu tasaiseksi mäntykankaaksi, vaikka alueen keskiosassa sijaitseva Pitkäsuo näkyy peruskartassakin. Pohjavesi on lähellä maanpintaa. Selvityksessä annetaan lisäksi harhaanjohtava kuva pohjavesialueen antoisuuden ja ottomäärän suhteesta. Selvityksessä käytetään vertailulukuna suoraan pohjavesialueen pinta-alan mukaan laskettua kokonaisantoisuutta (1300 m³/d). Kokonaisantoisuus ja hyödynnettävissä oleva pohjavesimäärä ovat kuitenkin täysin eri asioita tämän tyyppisellä pohjavesialueella. Vihtakankaan nykyisen vedenotamon todellinen antoisuus riittää vain niukasti kattamaan Korpilahden vedenkulutuksen (500 m³/d). Vaikutusselvityksessä todetaan ainoastaan yleisellä tasolla pohjaveden rakenteellinen suojaustarve ja että ”pintavedet on johdettava siten, ettei

suunnittelumääräys, jonka mukaan pohjavesiluokituksen mukaisia alueita koskevat toimenpiteet on suunniteltava siten, että pohjaveden kemiallinen ja määrällinen tila ei niiden vaikutuksesta heikkene. Tämän määräyksen osalta ei ole nähty muutostarpeita.

Strateginen Keski-Suomen maakuntakaava on lähtökohtaisesti luonteeltaan mahdollistava.

pohjaveden saastumisvaaraa ole”, vaikka mitään konkreettisia tutkimuksia ei ole tehty. Käytännössä ”suojaustoimenpiteet” merkitsevät pintavesien johtamista pohjavesialueen ulkopuolelle, mikä vähentää alueen antoisuutta. Varsinaisen lentotoiminnan lisäksi alueelle sijoittuva autojen paikoitus, polttoaineen jakelu, matkailuautoalue, lämmin hallitila (korjaustoiminta?), mahdollinen majoitustila sekä huoltorakennus sosiaalitiloineen synnyttävät alueella jätevesiä ja lisäävät pohjaveden pilaantumisvaaraa.

Vihtakangas on maakuntakaavassa osoitettu tärkeäksi pohjavesialueeksi. Alva-yhtiöt Oy (ent. Jyväskylän Energia Oy) on vuonna 2010 yhdessä Keski-Suomen ELY-keskuksen kanssa tehnyt alustavia pohjavesitutkimuksia pohjavesialueen eteläosan vesien käyttöönottamiseksi, tutkimukset kuitenkin keskeytettiin, kun Muurame-Korpilahti yhdysvesijohto valmistui. Muuramen vesilaitoksen kyky toimittaa vettä Korpilahdelle on kuitenkin oleellisesti heikentynyt vuodesta 2018 alkaen Suuruskankaan vedenlaatuongelmien takia ja tällä hetkellä Korpilahti on käytännössä ilman varavesilähdettä. Korpilahden alueella on hyvin niukasti hyödynnettävissä olevia pohjavesivaroja ja käytännössä koko seutukunnan vedenhankinta on riippuvainen Vihtakankaan pohjavesialueesta ml. lentokenttäalueella muodostuvat pohjavedet.

Viimeaikaisesta oikeuskäytännöstä todettakoon, että vesilain 3. luvun 2 § edellyttämää vesitaloushankkeen yleistä luvanvaraisuutta sovelletaan tällä hetkellä yleisesti pohjavesialueelle sijoittuvissa ympäristönsuojelu- ja maa-aineslain mukaisissa lupahankkeissa, vaikka varsinaisen ympäristölupapäätöksen tekisikin kunta. Käytännössä vesitalouslupa edellyttää luvan hakijalta kunnollisten pohjavesiselvitysten laatimista, jossa arvioidaan hankkeen vaikutusta pohjaveden määrään ja laatuun sekä vedenhankintaan. Käsityksemme mukaan vesitaloushankkeen lupaedellytykset eivät voi toteutua lentokenttäalueella, jossa pohjavesipinta on luonnostaan lähellä maanpintaa ja jossa pohjavedenpintaa ei voida alentaa, koska se vaarantaisi alueella jo olevan vedenhankinnan.

Alva-yhtiön näkemys on, että yhdyskunnan vedenhankintaan varatut pohjavesialueet tulee säilyttää luonnontilaisena vedenhankintareservinä eikä niille tule sijoittaa toimintaa, joka mahdollisesti vaarantaisi alueen vedenhankinnan. Vedentuotannon näkökulmasta haitallisimmat vaikutukset liittyvät kiitoradan rakentamisen aiheuttamiin nykyiselle vedenottoalueelle ulottuviin hydrologisiin muutoksiin sekä siihen, että kentän rakentaminen vaarantaa mahdollisuuden hyödyntää alueen itä- ja eteläosan pohjavesivaroja. Myös pohjaveden saastumisriski on ilmeinen – lentokoneita ei voi kuljettaa pohjavesialueen ulkopuolelle tankattavaksi, mikä väistämättä johtaa polttoaineiden käsittelyyn pohjavesialueella.

Hankkeen asianmukainen toteuttaminen vaatii mittavia investointeja sekä rakenteiden ja laitteiden jatkuva käyttö ja kunnossapito merkittäviä resursseja. Millään tavalla väheksymättä hankkeen suunnittelijoita, vaadittavat satsaukset olisivat mille tahansa harrasteryhmälle erittäin merkittäviä.

Koska Korpilahden pienlentokenttä on poistettu maakuntakaavasta, olisi sen mielestämme automaattisesti pitänyt merkitä hankkeen raukeamista. Emme haluaisi sinällään kannatettavan harrastustoiminnan ja yhteiskunnan kannalta kriittisen vedenhankinnan vastakkainasettelua ja toivomme, että lentokentälle etsitään paremmin sopiva paikka.

5.2 Fingrid Oyj

Palaute	Vastine
Fingrid on käynnistänyt kansallisen kantaverkkovision päivityksen. Tavoitteena luoda näkemys kantaverkon päävoimansiirtoverkon (400 kV ja 220kV) kehittämistarpeista ja ratkaisuehdotuksista pitkällä aikavälillä. Visiotyön pohjaksi on laadittu neljä vaihtoehtoista tulevaisuusskenaariota, jotka tarkastelevat sähköjärjestelmän mahdollisia kehityspolkuja vuosille 2035 ja 2045. Työ valmistuu talvella 2020-2021 ja siitä tehdään julkinen loppuraportti. Ehdotamme, että kun visiotyön tulokset ovat tarkentuneet alkuvuodesta 2021, järjestetään Keski-Suomen liiton ja Fingridin välinen neuvottelu, jossa käydään läpi verkkovision tuloksia ja mahdollisia kantaverkon kehitystarpeita Keski-Suomen maakunnan alueella. Fingrid Oyj:llä ei ole muuta lausuttavaa osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta.	<i>Keski-Suomen liitto kiittää Fingrid Oyj:tä lausunnosta ja merkitsee sen tiedoksi. Liitto toivoo yhteistyön Fingrid Oyj:n kanssa jatkuvan läpi kaavaprosessin.</i>

5.3 Nukula

Palaute	Vastine
1. TEEMA: Hyvinvoinnin ja aluerakenteen tavoitteet Matkailu Vastuullisella, kansainvälisellä matkailulla on oleellinen ja tärkeä rooli Suomen, ja erityisesti Keski-Suomen, matkailuliiketoiminnassa. Tämän elinkeinon säilyttäminen ja edistäminen on maakuntakaavan näkökulmasta elinehto maakunnan kehittämiseksi.	<i>Keski-Suomen liitto kiittää Nukulaa lausunnosta ja merkitsee sen tiedoksi.</i> <i>Yhdeksi Keski-Suomen maakuntakaavan 2040 tarkasteltavaksi teemaksi on nostettu hyvinvoinnin aluerakenne.</i>

”Matkailijat jättivät vuonna 2015 Jyväskylän seutukunnalle kaikkiaan 188,8 miljoonaa euroa ilman arvonlisäveroa, eli tämä on seudun välitön matkailutulo.” sivu 4 Jyväskylän seutu, Tammikuu 2017 Tutkimusraportti, TAK Oy

Keski-Suomessa on vielä runsaasti potentiaalia lisätä ja edistää matkailua, mikä perustuu luonnollisen luonnon, puhtaan ilman, veden, hiljaisuuden ja metsän inspiroimiin matkailukokemuksiin. Maakuntakaavalla on tärkeä tehtävä säilyttää ja lisätä tällaisia erämaa-alueita matkailun käyttöön, mm. Keski- ja Etelä-Euroopassa ei enää ole tällaisia alueita.

Esim. matkailuyritys Nukula Oy sijaitsee Haukanmaan erämaa-alueen kupeessa ja tarjoaa erämaa-alueen palveluita ja oloja sekä palveluita erämaa-alueella asiakkailleen.

Nukula Oy:n vastuullisuus

Yritys täyttää kansainvälisen matkailun vastuullisuuden kriteerit, Green Key- sertifikaatti, vuodesta 2018. Lisäksi yritys sai ensimmäisenä Keski-Suomessa Visit Finlandin Sustainable Travel Finland, STF merkin tämän vuoden kesäkuun alussa täyttäessään merkin kriteerit.

Edellytämme, että tulevaan maakuntakaavaan tulee erityinen erämaa-alueita kuvaava kaavamerkintä. Mahdollista merkintää varten tulee kaikki Keski-Suomen mahdolliset erämaa-alueet kartoittaa. Erämaa-alueen perustamisella voidaan yhdistää monet pienet Natura, suojelu ja hiljaiset alueet yhdeksi suureksi kokonaisuudeksi, jolloin suuri alue toimii todellisena aitona biodiversiteetin säilyttäjänä ja edistäjänä.

Maakuntakaavaa ei saa laatia pelkästään ihmisen ja hänen toimintansa näkökulmasta, vaan luonto on otettava yhdeksi vaikuttajaksi. Siksi erämaa-alueet tulee antaa luonnon käyttöön luonnon ehdoilla. Totta, maakunnassamme on useita kansallispuistoja, mitkä

Hyvinvoinnin aluerakenne kytkeytyy keskeisesti matkailun ja virkistyskeskeiseen aluerakenteeseen sekä reitistöihin, ja sitä tukevat matkailun- ja virkistyskeskeiset vetovoima-alueet sekä osana vetovoimatekijöitä selvitettyt hiljaiset alueet. Hyvinvoinnin aluerakenteellisia elementtejä on analysoitu myös Keski-Suomen luonnon ja kulttuurin matkailu- ja virkistyskäytön selvitystyössä (Three T Interreg Europe, JAMK, HUMAK 2021). Osana rakennetta voidaan huomioida myös Valtakunnallisen pyöräliikenteen esisuunnitelman periaatteet (Väyläviraston julkaisuja 65/2021).

Hyvinvoinnin aluerakenteen tarkasteluun ei lähtökohtaisesti liity tarvetta kaavamerkintöjen tai määräysten päivittämiseen. Kyse on Keski-Suomen joulukuussa 2021 hyväksytyn strategian sekä aiemmin samana vuonna hyväksytyn Keski-Suomen hyvinvointiohjelman asettamasta tarpeesta tarkastella aluerakenteen näkökulmasta hyvinvointia. Tämä tarkastelu on luonnollista tehdä kaavaprosessin yhteydessä.

Keski-Suomen maakuntakaavan 2040 tavoitteena tuulivoiman osalta on osoittaa

eivät kuitenkaan täytä erämaa-alueiden kriteeriä, koska niille rakennetaan ihmisen tarpeiden mukaisia rakenteita, jopa tuulivoimaloita. Erämaa-alueista voitaisiin maksaa maanomistajalle Metso-ohjelman mukaisesti korvausta.

Luonnon käyttöön osoitetut maa-alueet täyttävät Suomen ratifioimat kansainväliset ympäristöön ja hyvinvointiin liittyvät sopimukset, kts. VAT päätös 14.12.2017, Kohta 2.2. Näiden erämaa-alueiden perustaminen ja ylläpitäminen on yksi toimenpide osoittaa, että Suomi toimii kansainvälisten sopimusten edellyttämällä tavalla. Tällöin Keski-Suomen matkailutulot todennäköisesti nousevat merkittävästi.

2. TEEMA: Tuulivoiman muutostarpeet ja tavoitteet

Tuulivoimalaitosten vaikutusalueella, jopa 100 km etäisyydellä voimaloista, ei kohdassa 1 kuvattu matkailu ole mahdollista. Siksi tuulivoimalaitokset pitää ensinnäkin keskittää monen voimalan ryppäiksi, eikä hajasijoittaa. Lisäksi voimaloiden ryppäät tulee sijoittaa alueille, joissa ne eivät haittaa muiden elinkeinojen kehittymistä ja ihmisten sekä luonnon elinolojen huononemista (käytännössä vain Metsähallituksen omistamille alueille).

Maakuntakaavaan ei tule merkitä varauksia tuulivoimalle, koska pelkkä varaus jo rajoittaa muuta maan käyttöä, vaikka tuulivoimaloita ei koskaan varausalueelle perustettaisikaan.

Tuulivoimalaitoksen tuottaman energian, sähköenergian, tuotannon lisäksi tulee pohtia energian tuotantoa energian käyttötarkoitusten perusteella. Miksi siirtyä sähköautoihin, kun voitaisiin siirtyä ja lisätä kaasuautojen käyttöä? Maakunnan tasolla tulee todella ottaa käyttöön ja edistää sähköä käytölle vaihtoehtoja.

maakunnallisesti tai seudullisesti merkittävät tuulivoiman tuotannolle potentiaalisimmat alueet. Selvittämällä maakuntatasolla tuulivoimalle potentiaaliset alueet, pyritään ohjaamaan tuulivoiman sijoittumista riittävän suuriin kokonaisuuksiin.

Liikennettä koskevat päivitystarpeet maakuntakaavassa perustuvat maakunnan liikennejärjestelmäsuunnitelman tavoitteisiin siltä osin kuin niillä on aluevarauksellisia tarpeita. Lainvoimaisessa maakuntakaavassa on osoitettu laivaliikennettä palvelevat vesiväylät laivaväylämerkinnällä.

Yksittäisiin kohteisiin ja kaavaratkaisuihin liittyvät palautteet otetaan huomioon, mutta niihin ei osallistumis- ja arviointisuunnitelmaa käsiteltäessä anneta vastinetta. Yksittäisten kohteiden ja kaavaratkaisujen osalta Keski-Suomen liitto toivoo keskustelua kaavaluonnoksen ollessa nähtävillä.

3. TEEMA: Liikenteen muutostarpeet ja tavoitteet Vesiliikenteen kehittäminen maakunnassa tukee erityisesti matkailua. Maakuntakaavaan tulee merkitä mahdolliset vesiliikennereitit, kuten esim. viimekesäinen Jyväskylä-Korpilahti vesiliikennereitti.	
--	--

5.4 Suomen turvallisuusverkko Oy

Palaute	Vastine
Suomen Turvallisuusverkko Oy:llä ei ole lausuttavaa Keski-Suomen maakuntakaavan 2040 Osallistumis- ja arviointisuunnitelman suhteen, mutta maakuntakaavan toteutuksen myötä alkavien maan kaivamista sisältävien rakennusprojektien ja uusien tuulivoimalaitosten suunnitelmien suhteen haluamme tulla kuulluksi, sillä niillä saattaa olla vaikutusta Suomen Turvallisuusverkko Oy:n kuitu- tai radiolinkkiverkkoihin.	<i>Keski-Suomen liitto kiittää Suomen turvallisuusverkko Oy:tä lausunnosta ja merkitsee sen tiedoksi.</i>

6 Yhteisöt ja järjestöt

6.1 Jyväskylän alakaupungin asukasyhdistys ry

Palaute	Vastine
KHO/viite: Hämeenlinnan hallinto-oikeuden päätös 31.1.2018, päätösnumero 18/0030/2. Päätökseen liittyvät diaarinumerot: 00932/17/4103 ja 00937/17/4103. Yhtä aikaa asukasyhdistyksellämme kuultavana olevien LSSAVI:n Kankaankadun sillan, Tourujokikunnostuksen, K-S maakuntakaava 2040:n ja siihen liittyvän I-OAS:n sekä ympäristöministeriön Kankaan, Tourulan ja koko Tourujokialueen rakennusperintö- ja luonnonsuojelulain mukaiset suojelu- ja maisema-alue-esityksemme liittyvät kiinteästi myös alkuperäiseen valitukseemme Jyväskylän kaupunginvaltuuston päätöksestä 27.03.2017 § 22 Rise-avovankilan asemakaavamuutoksesta Tourujokivarressa. Jyväskylän kaupunginvaltuusto on 27.3.2017 hyväksynyt Ramoninkatu 4, Rise-kampuksen asemakaavamuutoksen ja siihen liittyvän sitovan tonttijaon 21.2.2017 tarkistetussa muodossa. Avovankila on aloittanut toimintansa heinäkuun puolivälissä 2020 (ilman ikkunapajaa). Vaasan hao: Vaasan hallinto-oikeus on antanut yhdistyksellemme kielteisen päätöksen kiinteästi samaan avovankilakokonaisuuteen liittyvästä Ramoninsillan rakentamiseen haetusta vesilain mukaisesta luvasta ja sille määrätystä täytäntöönpanokiellosta 17.7.2020 (pätösno 20/0053/1, diaarinro 00847/18/5201). Vaasan hallinto-oikeudelta haimme jättämällämme valituksella asukasyhdistykselle oikeutta muun muassa puuttuvan kuulemisen ja laittomasti avovankilakaavakuulemisesta ja asemakaavamuutoksen valmisteluyhteydestä irroitettun Ramoninsillan rakennushankkeen vuoksi. Avovankilan rakennustyö alkoi 1.4.2019 Ramoninkadun rantametsikön puiden kaadolla, vaikka uusittavalle Ramoninsillalle laadittu LSSAVI:n	<i>Keski-Suomen liitto kiittää Jyväskylän alakaupungin asukasyhdistystä lausunnosta ja merkitsee sen tiedoksi.</i> <i>Korkein hallinto-oikeus on hylännyt 28.1.2020 valituslupahakemuksen, joka koski Keski-Suomen maakuntavaltuuston 1.12.2017 (§ 41) tekemää Keski-Suomen maakuntakaavan hyväksymispäätöstä. Korkeimman hallinto-oikeuden päätöksen myötä Keski-Suomen maakuntakaava on tullut 28.1.2020 lainvoimaiseksi maakuntavaltuuston hyväksymispäätöksen mukaisena. Keski-Suomen liitto ei ota tässä yhteydessä enää asiaan kantaa.</i> <i>Rullaavassa maakuntaaavoituksessa tarkoituksena on ylläpitää yhtä, jatkuvasti päivittyvää maakuntakaavaa.</i>

vesilain mukainen hakemus (2019) osoitti, että samalla silta- ja vankila-alueella sijaitsevat elinvoimainen liito-oravien ja lepakoiden elinpiiri.

KHOVALITUSLUPAHAKEMUS/VALITUS

YMLÄSTÄVÄ / LÄSTÄVÄ JA K-S LIITTO MUISTUTUS

Jyväskylän alakaupungin asukasyhdistys ry korostaa ja tuo jälleen kerran uudelleen esiin sen, että Kankaan osayleiskaavaselostuksessa (2014) sivulla 58, kohdassa 7.7 Vaikutukset viheralueisiin ja virkistykseen, on kuvattu se tilanne, jossa asukasyhdistyksenä olemme joutuneet elämään viimeiset kuusi vuotta yhdistyksellemme tärkeimmällä toiminta-alueella, ja tilanteessa, jossa koko Tourujokialueelta on alati puuttunut Kankaan osayleiskaavan (2014), Jyväskylän yleiskaavan (2016) ja K-S maakuntakaavan (2020) vaikutus- ja Natura-arvioinnit sekä kulttuuristen, sosiaalisten ja yhteiskuntataloudellisten vaikutusten selvitykset ja arvioinnit sekä kaikkien jokialueen eri osahankkeiden yhteisvaikutusten selvitykset ja arvioinnit YVA-lain ja -asetuksen mukaisesti. Kankaan osayleiskaavaankin koostetut (2009 - 2012) 141-sivua luontoselvityksiä ovat jo auttamatta vanhentuneet:

Kankaan osayleiskaavan (2014) kaavaselostus, sivu 58:

Kaava-alueella tulee olemaan yleisiä puistoja keskimäärin n. 30 neliötä per asukas. Tämä on keskustankin mittakaavassa varsin vähän, mutta virkistysalueiden vähäisyyttä kompensoidaan panostamalla niiden laatuun ja monipuolisuuteen sekä tarjoamalla sujuvia yhteyksiä muille Jyväskylän virkistysalueille. Erityisesti tärkeitä ovat virkistysreittiyhteydet Tourujoen vartta pitkin sekä pohjoiseen Tuomiojärvelle ja Palokkajärvelle sekä etelään Jyväsjärven rantaraitille.

Rullaavassa maakuntakaavoituksessa muutetaan voimassa olevaa kokonaismaakuntakaavaa vain kertyneiden muutostarpeiden osalta. Rullaavaa maakuntakaavoitusta koskettavat samat lainsäädännölliset reunaehdot kuin "normaalia" maakuntakaavoitusta. Osallistaminen ja arviointi, jota kuvataan I-OAS:ssa sekä sen liitteessä, toteutetaan noudattamalla olemassa olevan lainsäädännön asettamia reunaehtoja.

Ks. Yleisvastine: Rullaavaan maakuntakaavaprosessiin kuuluu normaalin kaavaproessin edellyttämät lainsäädännölliset vaiheet, joista säädetään maankäyttö ja rakennuslaissa (MRL) sekä sitä tarkentavassa maankäyttö- ja rakennusasetuksessa (MRA).

Viherpalveluverkoston osalta Kankaan uusi tarjonta tulee parantamaan myös nykyisen asutuksen palvelutarjontaa, esim. Holstin asukkaat tullevat varmasti käyttämään myös Kankaan alueelle suunniteltuja puistotoimintoja, kuten uutta perhepuistoa.

Kaavoitusprosessin kuluessa on tuotu esille näkemyksiä tarpeesta kehittää koko Tourujokea ja sen varsialueita. Tourujoen kokonaiskuvaa on tutkittu osana koko kaupungin yleiskaavaa. Koko Tourujoen osalta tullaan laatimaan tarkempi kehittämissuunnitelma esim. osana Kehä Vihreän kehittämistä, kunhan Tourujoen tavoitetilanne Kankaan alueen kohdalla on selvinnyt. Tourujoen vesialueen käyttöä virkistystarkoituksiin on tarkoitus tutkia samassa yhteydessä: mm. melonta, kalastus, uinti ym. Lähde alla:
http://www2.jkl.fi/kaavakartat/Kankaan_osayleiskaava/Kankaan_oyk_selostus_01102013_ltk.pdf

Yleis- tai maakuntatason kaavat eivät ohjaa kaavoitusta Kankaalla ja Tourujokivarressa

Huomattava edellä esitetystä Kankaan osayleiskaavan (2014) kaavaselostuksesta on seuraava kohta: "Koko Tourujoen osalta tullaan laatimaan tarkempi kehittämissuunnitelma esim. osana Kehä Vihreän kehittämistä, kunhan Tourujoen tavoitetilanne Kankaan alueen kohdalla on selvinnyt."

Korostamme, että Tourujoelle on tehty Tourujoen kehittämissuunnitelma 2015 valtuustossa, johon yhdistyksen mekin on useasti eri yhteyksissä vedonnut. Ei Tourujoen kehittämissuunnitelmassa 2015 tai Kankaan 2014 osayleiskaavassa kuten ei missään muuallakaan eri kaavatasoilla ole kerrottu mitään jokimaisemaan tuotavasta avovankilasta tai 16-kerroksisista opiskelijataloista tai valtavista parkkihalleista Kankaan vanhan paperitehtaan kyljessä ym.

Tourujoen tavoitetilanne ei ole edelleenkään selvä ja useat suuren yleisön kuulemiset puuttuvat.

1) Kankaan osayleiskaava (2014) ei ohjaa rakentamista ja maankäyttöä. Kankaan aluetta on nyt kaavoitettu jo 5 - 6 vuotta lainvastaisesti pilkokuilla ns. "pala palalta" –asemakaava-muutoksilla, ja meno jatkuu sellaisena edelleenkin; ja nyt parhaillaan on käynnissä Kankaan aukion rakentaminen ja asemakaavamuutos, vaikka olemme jo 29.9.2017 jättäneet K-S Ely-keskukselle Kankaan vanhan paperitehdasalueen rakennusperintölain mukaisen suojeluesityksemme (sisältäen tehtaan sisäosat ja piha- ja kanava-alueet) sekä tehdasrakennusten kanssa kiinteässä yhteydessä olevan Tourujokirantavyöhykkeen ja jokialueen maisema-alueesityksemme sekä ko. suojeluesitystä tukemaan jätetyn vaarantamiskieltohakemuksen.

Myös useita asianosaisten YVA-vaatimuksia, joissa on vaadittu koko Tourujokialueen kattavaa YVA-arviointia kaikkien yhtä aikaa käynnissä olevien ja lähitulevassa tulossa olevien hankkeiden yhteisvaikutusten arvioimiseksi on jätetty huomioimatta, tai myös niitä on väärin tulkittu "pala palalta" vain YVA-lain ns. yksittäistapauksiksi, joissa ei vaadita YVA-arviointia.

Ympäristöministeriön alistusmenettely käynnissä valitukseemme perustuen

Kankaan ja Tourujokialueen rakennusperintölain mukainen suojeluesityksemme vaarantamiskieltoineen, jonka K-S Ely-keskus omavaltaisesti irrotti muusta Tourujokialueen maisema-alue-suojelusta, ja siitä K-S Ely-keskuksen antama päätös on valituksena parhaillaan ympäristöministeriön alistusmenettelyssä käsittelyssä muun muassa puuttuvien ja puutteellisten kuulemisten vuoksi (K-S Ely Sohvi Hälikän 8.7.2020 lausunto Reko Korhoselle/YM), K-S:n uudistetusta maakuntakaavasta puuttuvien Natura-arviointien vuoksi ja Taulumäen pohjavesialueen suoja-alue selvitysten puuttumisen sekä Kankaan merkittävällä asuinalueella jo rakennettujen rakennushankkeiden ja tulevan Kankaan aukion asemakaavoituksen vuoksi.

Myös Kankaan rakennusperintölain mukaista suojeluesitystä koskevat K-S Ely-keskuksen päätöskuulutukset valitusohjeineen alueen sanomalehdissä ovat jääneet tekemättä eri

vaiheissa ja Keski-Suomen eri kunnissa. Kankaan vanha paperitehdas on maakunnallisesti arvokas vanha tehdasmiljöö ja siksi sen rakennusperintölain mukainen asia ja läheinen kanava-alue koskee myös Jyväskylän lähikuntia ja maakuntamatkailua.

Kankaan 2014 osayleiskaava ei ohjaa Kankaan sillan, pohjapatojen, padon purun eikä tieverkoston tai jalankulkijoiden tai pyöräilyn reitistöä jne. Siltoja päätetään rakennettavaksi aivan ex tempore ilman, että niille on tarvittavia budjettivaroja kaupungin päätöksillä, hankintalain mukaisia kilpailutuksia tai rakennesuunnitelmia, saati vesilain mukaisia lupia (vrt. Ramoninsilta, Kankaanrannan ja Kankaankadun silta).

2) Jyväskylän 2016 yleiskaavan viheralueita koskevan teemakartan vastaisesti on rakennettu avovankila Tourujokivarteen Kehä Vihreälle ilman Tourujokirannoille tehtyä rakentamismitoitusta tai rantayleiskaavaa (vrt. emätilaperiaate). Tilanne ei ole perustuslain yhdenvertaisuuspykälän 6 §:n mukainen ja se eriarvoistaa rantakiinteistöjen omistajat kapeassa Tourujokirannassa.

3) K-S maakuntakaava (2020) ei edelleenkään ohjaa kaavoitusta, maankäyttöä ja rakentamista Tourujoella. Niin ei tehnyt vanha K-S maakuntakaavakaan. Ramoninkadun 4:n tontille rakennettu avovankila tuotiin väkivalloin vanhan maakuntakaavan ns. valkoiselle alueelle, jossa oli yli 13 vuotta vanha asemakaava ja silloisessa kaavassa suojelua tarkoittavat ma- ja sr 1-merkinnät. Ramoninkadun 4:n tontille, joka oli luvattu avovankilakäyttöön jo ennen kuin kaavakuuleminen alkoi, olisi pitänyt tehdä tontin ajankohtaisuusarviointi valtuustossa.

Heti v. 2018 rullaamaan lähtenyt K-S maakuntakaava paljastaa sen heikkoudet

V. 2018 "rullaamaan" lähtenyt K-S maakuntakaava, joka sai lainvoiman 28.1.2020 "rullaa" aina vaan, vaikka yhdistyksemme jätti siitä omat kaavamuistutuksensa (ks. liitteen 24 sivua muistutustekstiä) ja alla olevan valituksen Hämeenlinnan hallinto-oikeudelle 19.1.2018:

VALITUS

Vaadimme, että Hämeenlinnan hallinto-oikeus kumoaa K-S tarkistetun maakuntakaavan lainvastaisena Jyväskylän alakaupungin toiminta-alueen osalta ja erityisesti Tourulan ja Kankaan asuinalueiden sekä Tourujokivarren yhtenäisen luonto- ja kulttuurimaisema-aluekokonaisuuden osalta, sisältäen Tourujokivarren 2,7 km:n matkalta joen itä- ja länsirannat.

Huomautamme, että nyt 1.12.2017 hyväksytty Keski-Suomen tarkistettu maakuntakaava kumoaa Keski-Suomen maakuntakaavan, 1., 2., 3., ja 4. vaihemaakuntakaavat sekä Jämsän Länkipohjan osalta Pirkanmaan 1. maakuntakaavan. Siten nyt tarkistettua K-S maakuntakaavaa tulee tarkastella juridisesti kuten kokonaan uutta maakuntakaavaa, jossa kaavan laadinnan perustana tulee olla kaavan merkittävät vaikutukset arvioivat lainmukaiset, uudet tai kaavanlaadintaan päivitettyt sekä kattavat asiantuntijaselvitykset ja -arvioinnit koko K-S maakunnan osalta.

Maakuntakaava on hyväksytty virheellisessä järjestyksessä, koska suuri osa kaavaselvityksistä on esitetty tai päivitetty vasta kaavaehdotuksen nähtävillä olon jälkeen (mm. Natura-vaikutusten tarveharkinta on päivitetty 6.11.2017). Osa tarvittavista ja tärkeistä kaavaselvityksistä puuttuu edelleen 14-sivuisen osallistumis- ja arviointisuunnitelman eli OAS:n mukaan. Huonoa kaavoitusammattitaitoa osoittaa myös se, että OAS on laadittu kaavoitusprosessin aivan lopulla eli 9.3.2017, ja sitä on päivitetty vielä 1.11.2017 eli kaavaehdotuksen nähtävillä olon jälkeen. Maakuntakaavaehdotuksen nähtävillä olo päättyi 2.10.2017.

Tarkemmat tarkistetun K-S maakuntakaavan aluevarauksia ja kaavamerkintöjä koskevat kumoamisperusteet esitämme valituksen perusteluissa sekä kaikkine yksityiskohtineen valituksen liitteissä.

VALITUKSEN PERUSTELUT

K-S tarkistettu maakuntakaava ei huomioi voimassa olevia valtakunnallisia alueidenkäyttötavoitteita eikä valtakunnallisiin erityistavoitteisiin sisältyviä määräyksiä. Erityistavoitteiden mukaan on huomioitava ekologisesti ja virkistyskäytön kannalta merkittävät ja yhtenäiset luonnonalueet. Näin ei ole 1.12.2017 hyväksytyssä K-S maakuntakaavassa tehty: Kankaan uudelle merkittävälle asuinalueelle jo myönnetty rakennusluvat ja valmisteilla olevat asemakaava- ja purkuluvat rikkovat alueen yhtenäisyyden Taulumäen pohjavesialueen ja RKY-kohteiden välittömässä läheisyydessä valtakunnallisesti merkittäväksi luokitellulla Kymijoen vesistön tulvariskialueella.

Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden erityistavoitteiden mukaan alueiden käytössä on varmistettava, että valtakunnallisesti merkittävien kulttuuriympäristöjen ja luonnonperinnön arvot säilyvät. K-S maakuntakaava ei Kankaan ja Tourujokivarren kohdalla varmista näitä tavoitteita, koska tarvittavat kaavamerkinnot puuttuvat. Yleisluontoiset, summittaiset ja laaja-alaiset kulttuurialuemerkinnot ja vain hyväksytyn maakuntakaavan liiteluettelossa olevat paikkaluettelot, kaava- ja SL-merkinnot eivät yksinään riitä. Lain mukaan maakuntakaava esitetään kartalla (Liite 10).

Kulttuuriympäristön arvot Kankaan ja Tourujoen alueella tarkoittavat kulttuurimaisemaa, rakennettua vanhan Kankaan paperitehtaan kulttuuriympäristöä sekä osin vielä inventoimattomia muinaisjäänneksiä alueella. Taulumäen ja Tourulan alueella sijaitsee myös merkittäviä RKY-alueita. Museoviraston ajantasainen lausunto Kankaan vanhan paperitehdasalueen kulttuuri- ja rakennusperinnön suojelusta puuttuu kokonaan.

Jyväskylän alakaupungin asukasyhdistys ry on hakenut K-S Ely-keskukselta nyt valituksessa olevan alueen kulttuuri- ja maisema-aluekokonaisuudeksi 29.9.2017. Suojeluesityksen käsittely on kesken ympäristöministeriössä sekä maisema-alueen ja luonnonsuojelun osalta siirrettynä Hämeenlinnan hallinto-oikeuteen. Odotamme edellä kerrotuilta viranomaisilta päätöksiä pikaisesti, jotka turvaisivat yhtenä kokonaisuutena Tourujoen luonto- ja kulttuuriarvot, koska Jyväskylän kaupunkisuunnittelu ja kaavoitus eikä K-S Ely-keskus näitä arvoja kunnioita.

Tourujoen keskipaikkeilla sijaitsee myös kaupungin omistuksessa oleva n. 3,1 ha:n kokoinen arvokas luonnonsuojelualue, joka on perustettu 1981 ja 1991, kahdessa toisiinsa kiinteästi liittyvässä osassa. Tourujokivarsi on kokonaisuudessaan luonnon monimuotoisuudeltaan arvokas harvinainen kokonaisuus ja sen linnusto on runsas, koska se on yhteydessä niin Tuomiojärven Natura-vesien kuin Jyväsjärven MAALI-alueidenkin kanssa.

Maakuntakaava ei edistä vanhan paperitehdas miljööön suojelua ja kauneutta eikä ekologista kestävyyttä. Maakuntakaava ei huomioi myöskään virkistykseen soveltuvien alueiden riittävyyttä. Huomioitavaa on, että Tourulan, Kankaan ja Tourujokivarren asukkailla ei ole muita korvaavia alueita virkistykseen. Tourujokivarsi on maakunnallisesti ja valtakunnallisesti arvokas luontokohde, jonne luonnonystävät suuntaavat läheltä ja kaukaa.

Maakuntakaavan tulee perustua riittäviin tutkimuksiin ja selvityksiin (MRL 9 § ja MRA 1§). Kankaan osayleiskaavan hyväksymisen ajoilta (2014) kaavan merkittävien vaikutusten arvioinnit puuttuvat kokonaan mm. sosiaalisten, kulttuuristen ja yhteiskuntataloudellisten ja –rakenteellisten vaikutustensa osalta. Myös ajantasaiset kattavat puolueettomat luontoselvitykset ja inventoinnit puuttuvat. Alueelta tehtyjä luontoselvityksiä ja niiden tuloksia on myös täysin ohitettu ja kaavoitettu arvokkaita harvinaisia luonnonarvoja peruuttamattomasti turmelevalla tavalla (mm. Kankaan pyöräilybaana).

Voimassa oleva maakuntakaava ei ole ollut riittävästi ohjeena laadittaessa ja muutettaessa Kankaan 2014 yleiskaavaa ja nyt vireillä olevat asemakaavamuutokset sekä muut toimenpiteet alueella eivät huomioi maakunta- tai osayleiskaavan ohjausvaikutusta sopusuhtaisesta ja kauniista kulttuuri- ja luontomaisemakokonaisuudesta.

Jyväskylän kaupungin kaavoitusviranomaiset eivät K-S Ely-keskuksen maankäyttöä ja rakentamista valvovat viranomaiset ole suunnitellensa ko. alueen käyttöä huomioineet riittävästi nykyistä maakuntakaavaa ja 1.12.2017 hyväksytty K-S maakuntakaava vaikeuttaa entisestään tätä hankalaa tilannetta ko. alueella.

Pyydämme kunnioittavasti Hämeenlinnan hallinto-oikeutta tutustumaan ja huomioimaan päätökseensä myös laajan liitemateriaaliin ja niissä esitetyt lukuisat muut perustelut, joita tässä valituksessamme emme enää kohta kohdalta kertaa uudelleen.

Ympäristöministeriön tämän päivän (19.1.2018) virallisessa sähköpostitiedotteessa ympäristöneuvos Tuija Mikkonen toteaa Kantar TNS Oy:n "Kulttuuriperintöbarometriin" perustuen, että "Merkittävä osa vastaajista koki luontoympäristön kuuluvan kulttuuriperintöön tai -ympäristöön, mikä vahvistaa omaa käsitystäni siitä, että rajaa luonnon ja kulttuurin tai luonto- ja kulttuuriympäristön välillä ei käytännössä ole olemassa".

Edellä esitetty vahvistaa K-S Ely-keskukselle 29.9.2017 jättämässämme suojeluesityksessä olevaa argumenttia siitä, että yhdistyksemme alkuperäiset ns. "vanhat" säännöt ovat olleet riittävät suojeluesityksen tekemiseksi ja eteenpäin viemiseksi; toisin kuin K-S Ely-keskus on nyt päättänyt, koska se epäsi yhdistyksen sääntöjen vuoksi tekemämme suojeluesityksen.

Edellä kerrotussa ympäristöneuvos Tuija Mikkonen perusti näkemyksensä ”Kulttuuriperintö-barometriin”, jonka toteutti Kantar TNS Oy Museoviraston ja ympäristöministeriön tilauksesta. Kyselyyn osallistui 2066 henkilöä, iältään 18–79 -vuotiasta suomalaista. Jyväskylän alakaupungin asukasyhdistys ry toteaa lopuksi huolestuneena, että kesällä 2017 uudistetut ympäristö- ja luonnonsuojelulait eivät ole perustuslain 20 §:n mukaisia ja kesällä 2017 hyväksytty Faron yleispuitesopimuksen henki ei tule niistä esiin.

KHO ei myöntänyt valituslupaa Keski-Suomen 2017 uudistetusta maakuntakaavasta

KHO ei myöntänyt asukasyhdistyksellemme valituslupaa Hämeenlinnan hallinto-oikeuden antamasta päätöksestä, vaikka yhdistyksemme on laajasti perustellut valitusoikeuttamme asiassa meille ensiarvoisen tärkeällä toiminta-alueella Tourujokivarressa sekä useilla valituksessamme esiintuoduilla aineellisilla valitusperusteilla, joista muun muassa edellä olevassa sivujen 4–6 valitussitaatissa kerroimme (ko. valituksen runsas liiteaineisto saatavilla Hämeenlinnan hallinto-oikeudelta).

K-S Liitolla, kuten muillakin hallinto-, ympäristö- ja oikeusviranomaisilla, oli tiedossaan, että asukasyhdistyksemme jo tammikuussa 2017 jätti Jyväskylän kaupungille lähes 3000 allekirjoittajan 2

%:n kuntalaisaloitteen Ramoninpuiston perustamiseksi ja elinvoimaiseen liito-oravametsän pelastamiseksi. Ko. aloitteella haettiin suojelua samaan rantametsikköön, jonka sittemmin K-S Ely-keskus antoi hakata avovankilan alta täysin surutta ja neuvottelematta ensin yhdistyksemme kanssa, vaikka olimme jättäneet siitä kahta viikkoa ennen puiden kaatoa vielä LSL 57 §:n ja 57 a §:n mukaisen vireillepanon K-S Ely-keskukselle. Tämä oli meille täysin käsittämätön tilanne, koska poliisille tehty rikosilmoituskaan ei puiden kaatoa pysäyttänyt eikä poliisi edes vaivautunut paikalle.

Rise-avovankilapäätösten kumoaminen

Vaadimme kunnioittavasti kaikkien valitustemme, hakemustemme ja muistutustemme mukaisesti KHO:n taltio 5503/2018 päätöksen ja siihen liittyvien KHO:ssa annettujen jatkopäätösten kumoamista, K-S maakuntakaavasta Hämeenlinnan hallinto-oikeudelle 19.1.2018 jättämämme valituksen hyväksymistä tämän nyt käsillä olevan valituslupahakemukseksi katsottavan 24.9.2020 asiakirjan perusteella; sekä nyt liitteenä olevan K-S Liiton 24-sivuisen muistutuskootteen uudelleen käsittelyä K-S maakuntakaavan 2040 ja I-OAS:n yhteydessä.

Korkein hallinto-oikeus voinee samalla ohjata ympäristöministeriölle jättämämme valituksen hyväksymistä Kankaan vanhan paperitehdasalueen rakennusperintöä ja Tourujoen maisema-aluetta koskien (KESELY/1495/2017; VN/14883/2020), jotka K-S Ely-keskus erotti kahdeksi eri valitusasiaksi ja kahteen eri muutoksenhakuinstanssiin hallinto-, YVA- ja perustuslain (21 §) ja asiasta esittämämme aikaisempien vaatimusten vastaisesti.

K-S Ely-keskuksen tulee korvata Tourujoen rakennusperintö- ja maisema-aluekokonaisuuden erottamisesta eri muutoksenhakuteihin ja –asioihin hallintolain 25 §:n ja YVA-lain 6 §:n (5.5.2017/252) vastaisesti yhdistyksellemme aiheutuneet lisäkulut myös KHO:ssa; sekä K-S Ely-keskuksen tulee osallistua virka- ja yhteisvastuullisesti (HL 10 §) myös Ramoninpuiston liito-orava-metsän kaatamisesta aiheutuneisiin ympäristövahinkoihin, asianajo- ja asianomistajakuluihin avovankilahankkeesta vastaavan/vastaavien ohella (ks. Luonnonsuojelulain 57 §:n ja 57 a §:n mukainen vireillepanomme K-S Ely-keskukselle 19.3.2019; luontodirektiivi IV a/ liito-orava, lepakko).

Kaikki vastuutahot vastuuseen, välittömiin ja välttämättömiin toimenpiteisiin

Avovankilahankkeesta vastaava on Jyväskylän kaupunki KHO:n oman lainvoimaisen päätöksen mukaisesti (vrt. KESELY/1998/2017 ja KHO:n 29.7.2019 päätökset/ ks. kirjeenvaihtomme Jaana Lappalainen). Oikeusministeriö on antanut omasta puolestaan kirjallisena

tiedon, joka on myös välitetty KHO:lle, että Jyväskylän kaupunki vastaa kaavoituksesta. KHO ratkaisee tämän 1) avovankilahankkeesta vastaavan ja 2) avovankila-alueen kaavoituksesta vastaavan roolin ja vastuut omana selvitystyönään ja oikaissee/korjaa/poistaa tämän jälkeen omia päätöksiään koskien YVA-vaatimuksia ja niistä annettuja päätöksiä 29.7.2019 (4 kpl), joita olemme toisen asianosaisen kanssa KHO:n projektipäällikkö Jaana Lappalaiselta pyytäneet poistettaviksi virheellisinä jo vuosi sitten. (Tark. kirjeenvaihto/ KHO Jaana Lappalainen.)

Korkeimman hallinto-oikeuden on selvennettävä kuka/ketkä tai taho/-t ovat avovankilahankkeesta vastaavat, koska Jyväskylän kaupunginarkkitehti (SAFA) Leila Strömbergin kirjallisesti antaman selvityksen mukaan avovankilahankkeesta vastaava ei ole Jyväskylän kaupunki (ks. kirjeenvaihto Jaana Lappalainen/KHO).

LSSAVI

LSSAVI:n 4.1.2019 avaaman Tourujoen kunnostuksen kohdalla tulee nyt arvioida niin Kankaansillan suunniteltu rakentaminen kuin kaikki muukin kaavoitus- ja rakennustoiminta Tourujokilaaksossa meneillään olevan K-S maakuntakaava 2040 ja I-OAS:n osana ja mukaisesti (mm. Natura- ja pohjavesisuoja-alue selvitykset). LSSAVI odottaa KHO:n päätöstä rullavasta maakuntakaavasta.

Kankaansillan vesilain mukaista lupaa – tai edes valmistelulupaa – ei tule erottaa muusta vesilain ja/tai YVA-lain mukaisesta arviointiyhteydestä 4.1.2019 avatussa Tourujokikunnostuksessa. Koko Tourujoen kattava YVA-menettely tulee jo lopultakin kuuluttaa, kuulla kaikkia sidosryhmiä ja osallisia, selvittää ja arvioida koko Tourujokikonaisuus YVA-, SEA-, luonto- ja vesipuitedirektiivin mukaisesti. Tässä työssä kaikkien ympäristö-, hallinto- ja oikeusviranomaisten tulee asukasyhdistystämme nyt auttaa, jotta Tourujoen uhanalainen luontotyyppi ja arvokas vanha tehdaskulttuuriperinne voidaan pelastaa – mitä pelastettavissa vielä on.

Tämän pahoin pitkittyneen oikeusprosessin vuoksi olemme menettäneet jo liian paljon Tourujokivarren kulttuuri- ja rakennushistoriallisesti arvokkaan tehdasmiljöön alkuperäisestä luontomaisema- ja kulttuuri-identiteetistä.

Oikeudenkäyntikuluvaatimus kohtuullinen oikeusprosessin pitkittyneeseen keston nähden

Kohtuulliset oikeudenkäyntikuluvaatimuksemme olemme eri tahoille jo ilmoittaneet, ja uudistamme ne kaikki tässä yhteydessä. Pyydämme kunnioittavasti KHO:n huomioivan nyt tässä yhteydessä Hämeenlinnan hallinto-oikeuden aiheuttaman postitusvirheen ilmeisenä menettelyvirheenä, jonka vuoksi avovankilan asemakaavamuutos sai lainvoiman ilman maisema-alueen suojeluesityksemme oikea-aikaista käsittelyä ennen avovankilakaavan lainvoimaa.

Uudistamme täten nyt kaikki aikaisemmat Rise-avovankilaa, Ramoninsiltaa ja Tourujokialuetta koskevat valitus-, hakemus- ja suojeluperustemme KHO:ssa.

Miten 2017 uudistettu ja 2020 lainvoiman saanut K-S:n maakuntakaava on voinut ohjata – tai miten nyt rullaava K-S maakuntakaava voisi ohjata – Tourujokilaakson kehittämistä, jos luonnon- ja kulttuurinsuojelua koskevat kaavamerkinnot ovat puuttuneet ja puuttuvat edelleen maakuntakaavakartasta?

Mikä olisi toisin, jos merkinnot K-S:n maakuntakaavassa olisivat? Loppupäätelmämme on, että

1) jos koko Tourujokilaakson kehittämissuunnittelu (sisältäen avovankilan sijaintivaihtoehtotarkastelut) olisi aloitettu viimeistään 2016–2017 K-S maakuntakaavauudistuksen yhteydessä, ja

2) jos rantarakentamisessa olisi edetty Jyväskylän 2016 lainvoiman saaneen yleiskaavan lainvoimaisten viheralueita koskevien määräysten ja teemakartan mukaan (Kehä Vihreä), ja

- 3) jos olisi noudatettu Jyväskylän omaa 2017 voimaanastunutta rakennusjärjestystä, ja
- 4) jos PL 6 §:n mukaisesti olisi edetty rantojen rakentamismitoituksen kautta (emätilaperiaate), sekä
- 5) jos olisi toteutettu laadukas koko Tourujoen kattava YVA-arviointi, emme olisi nyt aina uudelleen näissä samoissa valitus- ja muistutusvaiheissa, kuten me nyt taas – ja edelleen – olemme.

2020 lainvoiman saaneen K-S maakuntakaavaselostuksen ja maakuntakaavakartasta puuttuvien kaavamerkintöjen ja erityismääräysten vuoksi K-S maakuntakaava heikentää merkittävästi niitä luonnon- ja kulttuurinarvoja, joiden suojelemiseksi alueelle on jo aikanaan perustettu SL-alue ja jolle olemme hakeneet jo vuoden 2017 syksyllä rakennusperintölain ja luonnonsuojelulain mukaista maisema-alueen suojelua.

K-S maakuntakaavaan Kankaan merkittävää asuinalueita koskevia kaavamerkintöjä ei voida pitää myöskään riittävinä suojelemaan maakunnallisesti arvokasta Kankaan vanhaa paperitehdasta ja sen ympärillä olevaa historiallista kanava-alueita ja lähiluontoa. Myös pohjavesialueen ja hiljaisten alueiden merkinnät puuttuvat maakuntakaavakartalta. Pilkotuilla asemakaavamuutoksilla ja pieniin osiin pilkotuilla (vesilain mukaisilla) hankkeilla ei voida jokivarressa enää edetä.

Onko rullaava K-S:n maakuntakaava lainsuojaton ja vailla oikeusvoimaa?

Vuonna 2018 rullaamaan lähtenyt K-S maakuntakaava ja I-OAS ei ole nyt asukasyhdistykselemme kuten muillekaan maakuntakaavan ohjausta tarvitseville tahoille (huomaa useat tuulimyllykaavat K-S:ssa) HL:n 6 §:n ja perustuslain yhdenvertaisuuslain 6 §:n mukaisesti oikeudellisesti ja tasapuolisesti hallittavissa, koska lakinormeja, muita juridisesti päteviä oikeusohjeita ja –käytäntöä tällaisesta rullaavasta maakuntakaavasta ei ole.

Pyydämme, että korkein hallinto-oikeus hyväksyy tämän valituksen/korjauspyynnön (vrt. kirjeenvaihto KHO/Jaana Lappalainen) ja antaa ennakkopäätösluonteisen päätöksen rullaavasta maakuntakaavasta tässä Tourujokilaaksoa koskevassa laajassa ja pitkittyneessä muutoksenhakukokonaisuudessa sisältäen avovankilakaavan, rakennushankkeen ja toiminnan laillisuuden arvioinnin kaikkien valitustemme mukaisesti (PL 21 §).

Pyydämme kunnioittavasti korkeimman hallinto-oikeuden arvioivan tätä asukasyhdistykselemme syntynyttä monella tapaa ilmeisen kohtuutonta tilannetta (alkuperäisesti Rise-avovankilan asemakaavamuutoksesta valitukset ohjattu väärään muutoksenhakutiehen ja avovankilan hankintapäätös on tehty hankintalakia ja avointa kilpailutusta rikkoen).

Pyydämme valituslupaa merkittävän yleisen yhteisen ja tärkeän edun vuoksi (ennakkopäätös: rullaava maakuntakaava), useiden ilmeisten menettelyvirheiden vuoksi, ja siksi, että alueemme asukkaiden puolesta tekemämme edunvalvontatyö tärkeimmällä toimialueellamme niin vaatii. Myös muiden tämän asiakirjan vastaanottajatahojen, kuin korkeimman hallinto-oikeuden, tulee toimia tämän 28.9.2020 päivätyn asiakirjan edellyttämällä tavalla diroiduissa omissa asiayhteyksissään.

Tourujoen arvokas luonto ja kulttuuriperintö tulee pelastaa ja vastuu siitä kuuluu nyt meille kaikille perustuslain 20 §:n mukaisesti sekä Faron yleispuitesopimuksen ja Århusin sopimuksen mukaisesti.

Liite K-S maakuntakaavaehdotukseen jätetyt muistutukset, 24 sivua (2017)

6.2 Keski-Suomen kauppakamari

Palaute	Vastine
Kiitämme lausuntopyynnöstä liittyen Keski-Suomen maakuntakaavan 2040 osallistumis- ja arviointisuunnitelmaan. Keski-Suomen maakuntakaavan 2040 osallistumis- ja arviointisuunnitelma on kokonaisuutena kattava ja monipuolisesti eri tahot huomioon ottava. Maakuntakaavan laatiminen rullaavan maakuntakaavoituksen periaatteiden mukaisesti on erittäin kannatettavaa, sillä se mahdollistaa voimassa olevan maakuntakaavan muuttamisen tarpeiden mukaan. On hyvä asia, että maakuntakaavan keskeisenä lähtökohtana käytetään Keski-Suomen strategisia linjauksia, alueiden, alueidenkäytön, elinympäristön laadun ja alueen elinkeinojen kehittämistä. Kaavan muutostarpeiden seuraaminen jatkuvasti on erittäin kannatettavaa. Maakunnan suunnittelujärjestelmässä erityistä huomiota on kiinnitettävä maakunnan elinkeinoelämän toimintaedellytyksiin, mikä I-OAS:ssa onkin mainittu. Mainittuna on myös kaavan keskeiset painotukset biotalous, liikennekäytävät ja kansainväliset yhteydet, asutusrakenne sekä matkailu, jotka ovat tärkeitä yritysten toimintaedellytyksille. Kiiteltävää on, että kaavavalmistelu on avointa ja vuorovaikutteista: osallistumis- ja arviointisuunnitelmassa sanotaan, että ennen kaavoituksen aloittamista käydään läpi palautetta ja neuvotteluja voimassa olevan kaavan muutostarpeista, maankäytöllisistä lähtökohdista ja tavoitteista.	<i>Keski-Suomen liitto kiittää Keski-Suomen kauppakamaria lausunnosta ja merkitsee sen tiedoksi.</i>

6.3 Keski-Suomen Kylät ry

Palaute	Vastine
On hyvä, että maakuntakaava seuraa aikaansa, ja että siihen voidaan tehdä muutoksia muuttuvan ympäristön vuoksi. On kuitenkin kiinnitettävä erityistä huomiota siihen, kenen intressejä edistetään. Mainitut keskeiset painotukset eli biotalous, liikennekäytävät ja kansainväliset yhteydet, asutusrakenne sekä matkailu ja virkistys ovat maaseudulle yhtä aikaa sekä valttikortteja että elinehtoja. Pyydämme valmistelijoita varmistamaan, että kehitys on tasapainoista, eikä yhden painopisteen edistämisellä vahingoiteta toista. Suurin huolestamme esitettyssä on tuulivoiman osuus ja siksi esitämme, että hiljaiset alueet tulee merkitä kaavaan todellisten luonto-, kulttuuri-, ja virkistysarvojen perusteella. Pyydämme myös, että seuraavat seikat otetaan huomioon: Aito osallisuus Tuulivoimarakentamisesta tulee olla hyötyä kunnan ja maanomistajan lisäksi myös kyläläisille ja kaikille vaikutusalueella asuville. Mitä varhemmin asukkaita aidosti kuunnellaan ja näkemykset huomioidaan, sitä nopeammin päästään tekemään järkevää sijoittelua ja taataan yleinen hyväksyttävyys. Luonto ja ympäristö Tuulivoima ei sovellu arvokkaille luontokohteille. Keski-suomalaisen luonnon monimuotoisuus hupenee edelleen nopeasti ja myös kaavoituksessa on kaikkien monimuotoisuutta ylläpitävien alueiden teollinen rakentaminen pyrittävä estämään aina kun sen on mahdollista. Sijoittaminen Kaavoituksella pitäisi kattavasti linjata:	<i>Keski-Suomen liitto kiittää Keski-Suomen Kylät ry:tä lausunnosta ja merkitsee sen tiedoksi.</i> <i>Keski-Suomen uudessa strategialuonnoksessa, joka on maakuntavaltuuston käsittelyssä joulukuussa 2021, yhtenä johtavana periaatteena on kokonaiskestävyyden ajattelu. Strategisuutta korostavassa maakuntakaavoituksessa tämä on myös yksi oleellisista periaatteista.</i> <i>Keski-Suomen liitto pitää tärkeänä maakuntakaavoituksen osallisuutta. I-OAS-liitettä on tarkennettu mm. aika-aulun osalta, jotta asukkaiden oikea-aikaiset osallistumismahdollisuudet taataan. Keski-Suomen liitto kannustaa jatkuvaan vaikuttamiseen maakunnallisen ja seudullisen alueidenkäytön osalta. Rullaavaan maakuntakaavoitukseen kuuluu jatkuva vuorovaikutus maakuntakaavan osallisten kanssa.</i>

- 1) EI-alueet, jonne tuulivoimaa ei voida sijoittaa. Tällaisia ovat mm. luonnonsuojelualueet, valtakunnallisesti ja maakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet ja kulttuurihistorialliset ympäristöt. Myös hiljaiset alueet kuuluvat tähän joukkoon ja ne pitäisi merkitä kaavaan.
- 2) Ehkä-alueet, joiden soveltuvuutta on mahdollista tutkia.
- 3) Hyvin soveltuvat alueet, joita maakunnassa voisi olla pari ja sinne sijoitetaan paljon tuulivoimateollista tuotantoa. Sijainti olisi hyvä kohtuullisen lähellä jo olemassa olevaa infraa, teitä ja voimalinjoja.

Elinkaariajattelu

Tuulivoimala-alueita rakennettaessa tulee laskea koko 30 vuotta kestävä elinkaaren nettohiilidioksidipäästöt. On huomioitava myös teollisuusalueen, uuden ja parannetun tiestön ja voimalinjojen tieltä raivatun metsän ja muun kasvillisuuden ja maaperän hiilensidonta 30-vuoden ajalta, jos tuulivoimala-alue jätetään rakentamatta. Elinkaarivaikutuksissa tulee huomioida aina suunnittelusta, metsän ja maaperän raivauksesta, raaka-aineiden ja materiaalien kuljetuksesta ja valmistuksesta aina 30-vuoden päästä alueen maisemointiin ja metsänistutukseen asti syntyvät kulut ja päästöt.

Talous

Jääkö toiminnasta taloudellista hyötyä ja kuinka paljon aluetalouteen vai valuuko hyödyt sähkön mukana pois alueelta kaupunkeihin tai jopa ulkomaille? Kattaako tuulivoimateollisuuden maksetut kiinteistöverot esim. matkailun, hyvinvoinnin sekä pito- ja vetovoiman kautta menetetyt tulot ja työpaikat?

*Keski-Suomen maakuntakaavafilosofi-
aan kuuluu ajatus maakuntakaavoituk-
sen strategisesta, mutta mahdollista-
vasta otteesta. Maakuntakaavassa
2040 pyritään osoittamaan maakunnal-
lisesti tai seudullisesti merkittävät tuuli-
voiman tuotantoon soveltuvat alueet.
Kaavamääräyksillä voidaan osoittaa
tarvittavia lisäselvitystarpeita yksittäisiä
alueita koskien.*

*Tuulivoimarakentamista säädellään
maankäyttö- ja rakennuslailla (MRL)
sekä maankäyttö- ja rakennusasetuk-
sella (MRA). Lisäksi vähintään 10 voi-
malaa sisältävien tuulivoimahankkeiden
osalta on noudettava ympäristövaiku-
tusten arvioinnista annettua lakia
(YVA-laki).*

6.4 Keski-Suomen Vihreät

Palaute	Vastine
Tuulivoima ei sovi hiljaisille alueille Meillä on ratkaistavana kaksi toisiinsa liittyvää suurta ongelmaa, ilmastonmuutos ja kuudes sukupuuttoaalto. Ratkaisuja mietittäessä on molemmat ongelmat huomioitava. Samalla kun hiilineutraalisuustavoite tulee pikaisesti saavuttaa, luonnon monimuotoisuuden hupeneminen tulee estää. Tähän tavoitteeseen pyrittäessä tulee minimoida kaikin keinoin vielä luonnontilaisten alueiden ottaminen teolliseen toimintaan, kuten tuulivoiman rakentamiseen. Tuulivoimala-alueita suunniteltaessa ja rakennettaessa tulee arvioida koko 30 vuotta kestävä elinkaaren aikaiset nettohiilidioksidipäästöt. Ilmastohyötyjä laskettaessa on huomioitava myös teollisuusalueen, uuden ja parannetun tiestön sekä voimalinjojen tieltä raivatun metsän ja muun kasvillisuuden ja maaperän hiilensidonta samalta 30 vuoden ajalta, jos tuulivoimala-alue jätetään rakentamatta (0-vaihtoehto). Elinkaarivaikutuksia pohdittaessa tulee huomioda aina kaikki hankkeeseen liittyvät kustannukset, päästöt ja riskit alkaen suunnittelusta, metsän ja maaperän raivauksesta, raaka-aineiden ja materiaalien kuljetuksesta ja valmistuksesta aina 30 vuoden päästä tapahtuvaan alueen maisemointiin ja metsänistutukseen asti. Keskisuomalaisen luonnon monimuotoisuus köyhtyy edelleen nopeasti. Luonnonsuojelualueet yksin eivät pysty menossa olevaa luontokatoa pysäyttämään tai edes hidastamaan. Tarvitaan laajoja aluekokonaisuuksia, joilla luonnonsuojelun lisäksi talousmetissä harjoitetaan jatkuvaa kasvatusta ja puustoa harvennetaan kestävästi ilman avohakkuita aina kun se on mahdollista. Samalla kun lisätään metsien ilmastohyötyjä ja virkistysarvoja, luodaan myös luonnossa liikkumiseen soveltuvaa kokonaisuutta.	<i>Keski-Suomen liitto kiittää Keski-Suomen Vihreitä lausunnosta ja merkitsee sen tiedoksi.</i> <i>Keski-Suomen maakuntakaavan 2040 tavoitteena tuulivoiman osalta on osoittaa maakunnallisesti tai seudullisesti merkittävät tuulivoiman tuotannolle potentiaalisimmat alueet. Selvittämällä maakuntatasolla tuulivoimalle potentiaaliset alueet, pyritään ohjaamaan tuulivoiman sijoittumista riittävän suuriin kokonaisuuksiin.</i> <i>Yksittäisiin kohteisiin ja kaavaratkaisuihin liittyvät palautteet otetaan huomioon, mutta niihin ei osallistumis- ja arviointisuunnitelmaa käsiteltäessä anneta vastinetta. Yksittäisten kohteiden ja kaavaratkaisujen osalta Keski-Suomen liitto toivoo keskustelua kaavaluonnoksen ollessa nähtävillä.</i>

Tällainen metsäalue tulisi pian muodostaa Leivonmäen kansallispuiston ja Vaarunvuoren väliin, kuten jo nyt Keski-Suomen maakuntakaavassa on esitetty. Kasvava kotimaanmatkailu, pyöräily ja muu hyvinvointia lisäävä virkistyskäyttö sopisi alueelle hyvin. Laajempi monitoiminnallinen metsäalue alue tukisi myös matkailuelinkeinon kehittämistä. Suunnitelma Pohjois-Päijänteen retkeilyreitistöstä on valmistunut jo vuonna 2008. Alueesta ja sen toimijoista tulisi myös merkittävä osa koko Päijänteen biosfääri-alueelle hyvin soveltuvaa kehittämistyötä ja antaisi hyvät puitteet mm. metsäekologiselle tutkimukselle.

Nyt tuulivoimateollisuuden sijainnin suunnittelussa on unohdettu sen hyväksyttävyyden paikallisten asukkaiden näkökulmasta. Onnistunutta suunnittelua on silloin, kun hankkeesta hyötyvät niin kunta, maanomistaja kuin paikalliset asukkaat. Maakuntakaavotuksella tulee pikaisesti selvittää alueet, jotka yhteisen edun ja luonnon näkökulmasta voisivat sopia tuulivoimateollisuuden sijaintipaikoiksi. Keski-Suomessa olisi järkevää keskittää koko tuulivoimatuotanto yhdelle tai korkeintaan muutamalle alueelle.

6.5 Konginkankaan kyläyhdistys ry

Palaute	Vastine
Tuulivoimaa koskeva lainsäädäntö on Suomessa vanhentunutta. Lainsäädäntö on ajalta, jolloin tuulivoimalat olivat paljon nykyistä pienempiä, niin kooltaan kuin tehoiltaan. Tuulivoimaloiden aiheuttamat haitat ovat lisääntyneet koon ja tehojen lisääntymisen myötä, tätä ei nykyinen lainsäädäntö ota huomioon. Tuulivoimalatoimijat käyttävät hyväkseen tätä vanhentunutta lainsäädäntöä kasvattamalla voimaloiden kokoja ja tehoja teollisen kokoluokan voimaloiksi. Teollisen kokoluokanvoimalat tulisivatkin asettaa aina ympäristöluvanvaraisiksi.	<i>Keski-Suomen liitto kiittää Konginkankaan kyläyhdistystä lausunnosta ja merkitsee sen tiedoksi.</i> <i>Tuulivoimarakentamista ohjaa maankäyttö- ja rakennuslain kaava- ja lupajärjestelmä. Lähtökohtaisesti tuulivoimaloiden</i>

Tuulivoimahankkeiden ympäristöluvanvaraisuus parantaisi viranomaisen mahdollisuutta puuttua tilanteeseen ja toimia silloin, jos tuulivoimalan aiheuttamia ympäristölupaan asetettuja lupaehdoja ylittäviä ympäristöhaittoja kaikesta huolimatta syntyy. Tällä tavoin pystyttäisiin nykyistä paremmin suojelemaan asukkaita tuulivoimaloiden aiheuttamilta haitoilta. Ympäristöluvanvaraisuus parantaisi samalla tuulivoimaloiden paikallista ja alueellista hyväksyttävyyttä.

Tuulivoimayhtiöt tulevat aggressiivisella taktiikalla kuntiin ympäri Suomea. Enää ei riitä rannikkoalueet. Monesti ne ajavat kuntiin, joissa on heikko taloudellinen tilanne ja saavat kuntopäättäjät näkemään tuulivoimayhtiöt ja niiden tarjoaman kiinteistöveron kuntatalouden pelastajana. Tästä johtuen tuulivoimaloita ajetaan kuin käärmettä piippuun välittämättä luonnosta tai ihmisistä. Keski-Suomessa on lukuisia tuulivoimahankkeita vireillä. Ei ole mitään merkitystä ihmisillä, luonnolla, pohjavesillä, hiljaisilla-alueilla tai maakunnallisesti arvokkailla maisema-alueilla. Mikään ei ole pyhää. Tämän vuoksi, olisi erittäin tärkeää, että tuulivoimaloille osoitetaan maakuntakaavassa alueet mille niitä voidaan rakentaa.

Tuulivoimalatoimijoiden aggressiivinen toiminta kunnissa aiheuttaa kunnallisessa päätöksenteossa myös salailua ja demokratianpuutetta päätöksen teossa. Hankkeita valmistellaan salassa, niistä ei tiedoteta ja tuodaan yhtäkkiä päätöksentekoon. Näin on käynyt monessa kunnassa, esimerkiksi Äänekoskella. Ei ole väliä hallintosäännöllä, naapuruussuhdelailloilla, MRL:llä, kaavoitusprosessin oikeellisuudella, osallistamisella tai tiedottamisella. Tuulivoimaloita ajetaan kuntaan niin suurella voimalla ja ”pakottamisella” ettei millään ole merkitystä. Tämä loppuisi, kun tuulivoimaloita voitaisiin rakentaa vain asiantuntijoiden tarkkaan valitsemille alueille. On tärkeää ohjata tuulivoimarakentamista ylemmältä taholta (esim. maakuntakaavassa), joka ei ole vaikutteille altis

sijoittuminen ratkaistaan kaavalla. Kaavoituksella ei kuitenkaan voida ratkaista erityislainsäädännön piiriin kuuluvia asioita. Tuulivoimarakentamisen toteuttaminen voi sijainnin mukaan edellyttää mm. ympäristövaikutusten arvioinnista annetun lain (252/2017, YVA-laki) mukaista ympäristövaikutusten arviointimenettelyä (YVA-menettely) tai ympäristönsuojelulain (527/2014, YS-laki) mukaista ympäristölupaa.

Tuulivoimaloiden sijoittumista, vaikutusten arviointimenettelyä ja luvanvaraisuutta säädelään lainsäädännöllä. Jos tuulivoimarakentamista ja siihen liittyvää hankemenettelyä tai lupakäytäntöä halutaan muuttaa, lainsäädäntöä tulisi muuttaa. On muistettava, että kaikissa tuulivoimahankkeissa on selvitettävä ympäristövaikutukset, vaikka hanke ei kävisikään läpi varsinaista YVA-menettelyä.

Keski-Suomen liitto pitää prosessista riippumatta tärkeänä tuulivoimahankkeiden aiheuttamien vaikutusten kattavaa selvittämistä niin ihmisiin kuin luontoympäristöön ja maisemaan kohdistuvien vaikutusten osalta. Maakunnallisesti tuulivoimatuotantoa ja sen sijoittumista voidaan ohjata kaavoituksella. Tuulivoiman sijoittumiseen

kuten kuntapäätäjät. Muutoin Keski-Suomi ja koko Suomi on kohta miinoitettu tuulivoimaloilla ja tuhottu luonto, metsät ja vesistöt.

Ilmastomuutosta ylikorostetaan ja sen varjolla ajetaan tuulivoima rakentamista. Tilaisuuksissa heitellään lukuja ilmaan ilman mitään todenperäisyyttä tai todentamista mihiin tuulivoimalatoimijoiden ilmoittamat lukemat perustuvat. Tarkoituksena luoda kuva, kuinka tuulivoima pelastaa ilmastomuutokselta. Tuulivoimaloiden haitoista ei kerrota ja niitä vähätellään. Suomessakin on ihmisiä, jotka ovat joutuneet lähtemään pois kotoaan tuulivoimaloiden aiheuttamien haittojen vuoksi. Suomessa alkaa nousemaan esiin myös tuulivoimaloiden ”konkreettiset” haitat esim. Kuivaniemen tuulivoimala-alueen purkukustannukset ovat jäämässä maanomistajille. Mitä tehdään, kun Keski-Suomikin voi olla kohta täynnä pystyyn ruostuneita tuulivoimaloita, kun tuulivoimala toimijat myyvät alueen yhtiölle, joka on konkurssikypsä eikä maanomistajilla ei ole varaa niitä purkaa. Purkukustannukset ovat voimalankoosta riippuen 350 000–600 000€. Tuulivoimalatoimijoille olisi säädettävä tiukemmat kriteerit ja velvoitteet.

Jos ajatellaan alueellisesti niin esim. Äänekoskella tuotetaan jo nyt puhdasta energiaa koko valtakuntaan. Äänekoskellakin oleva biotuotetehdas on sähkönsuhteen yli 200 % omavarainen ja työntää valtakunnanverkkoon 1000 MW vuodessa, Äänekoskelle rakenteilla olevat tuulivoimalat tuottavat 45 MW vuodessa. Olisiko järkevämpää miettiä muiden energiatuotantomallien tukemista kuin tuulivoiman esim. biokaasulaitoksien.

Saksassa tuulivoima on ajautunut vaikeuksiin vastustuksen vuoksi. Saksalaiset ovat heränneet tuulivoimaloiden haittoihin ja siksi sinne ei enää juurikaan rakenneta tuulivoimaloita. Tuulivoimatoimijat suuntaavat Suomeen. Onko meidän kuljettava Saksan tie vai voidaanko ottaa oppia ja välttyä samalta. Tällä hetkellä ollaan vääjäämättä tuhoamassa suomalaisen luonto, metsät ja maisemat ja aiheuttamassa ihmisille niin terveydellisiä kuin taloudellisia haittoja ja miksi?

elinympäristön kannalta parhaalla mahdollisella tavalla voidaan vaikuttaa riittävien selvitysten, yhteensovittavan suunnittelun sekä avoimen tiedottamisen ja kuulemisen kautta.

6.6 Leivonmäen kansallispuiston ystävät ry

Palaute	Vastine
Maakuntakaavassa tulee painottaa luonnon monimuotoisuuden hupenemisen ja ilmastonmuutoksen torjuntaa sekä ihmisten hyvinvoinnin lisäämistä luonnonsuojelu- ja virkistysalueita lisäämällä. Luontomatkailu on merkittävä aluetalouden veturi kansallispuistojen läheisyydessä. Luontomatkailupalvelut ovat Leivonmäen kansallispuiston kävijämäärän kasvaessa (1.1.-31.7.2020 22 400 kävijää ja 59% kasvu edellisvuoteen) lisääntyneet ja käyttämätöntä potentiaaliakin on. Mielestämme kansallispuiston ja Vaaruvuoren välinen ulkoilureitti, joka on merkitty Keski-Suomen maakuntakaavaan, tulisi toteuttaa. Kansallispuistossa kävijämäärän kasvu ja varsinkin pyöräilyn lisääntyminen saattaa ajanmyötä uhata kansallispuiston luonnonarvoja. Pohjois-Päijänteen ulkoilureitti mahdollistaisi erityisesti jyvaskyläläisten liikuntamahdollisuuksien merkittävän parantumisen ja samalla vähentäisi painetta luonnonsuojelualueiden käytölle. Pidemmät reitit soveltuisivat muutenkin alueelle hyvin pyöräilyn suosion edelleen kasvaessa. Tuulivoimateollisuus ei Korpilahdelle Putkilahden-Oittilan alueelle sovi, vaikka sen lisääntyminen on tärkeää hiilineutraalisuustavoitteiden saavuttamiseksi. Tuulivoimateollisuus tulee sijoittaa alueille, joissa on jo ennestään maisema-, ääni- ja valohaittaa, ja missä tarve uusille teille ja voimalinjoille on vähäinen. Keski-Suomessa kaikki mahdollinen metsämaa tulee säilyttää hiilinieluina, jotta ilmastotavoitteisiin päästään.	<i>Keski-Suomen liitto kiittää Leivonmäen kansallispuiston ystävät ry:tä lausunnosta ja merkitsee sen tiedoksi.</i> <i>Keski-Suomen uusi strategia hyväksyttiin maakuntavaltuustossa 3.12.2021, ja tässä strategiassa johtavana periaatteena on kokonaiskestävyyden ajattelu. Strategisuutta korostavassa maakuntakaavoituksessa tämän periaatteen tulee myös näkyä.</i> <i>Maakuntakaavalla osaltaan edistetään strategiassa asetettuja hiilineutraalius- sekä luonnon monimuotoisuuden vähenemisen pysäyttämisen tavoitteita. Nämä tavoitteet tulee ottaa huomioon myös potentiaalisia tuulivoimatuotantoalueita tarkasteltaessa, ja yhteensovittavia maakuntaratkaisuja tarkasteltaessa.</i> <i>Yksittäisiin kohteisiin ja kaavaratkaisuihin liittyvät palautteet otetaan huomioon, mutta niihin ei osallistumis- ja arviointisuunnitelmaa käsiteltäessä anneta vastinetta. Yksittäisten kohteiden ja kaavaratkaisujen osalta Keski-Suomen liitto toivoo keskustelua kaavaluonnoksen ollessa nähtävillä.</i>

6.7 MTK Keski-Suomi

Palaute	Vastine
MTK Keski-Suomi kiittää mahdollisuudesta lausua Keski-Suomen maakuntakaavan suunnitelmasta. Rullaavaan maakuntakaavaan siirtyminen nähdään mahdollisuutena, jolloin tarvittaviin toimenpiteisiin on helppo reagoida nopeastikin. Tärkeää on kuitenkin pitää kaikki osalliset äärimmäisen vahvasti informoituina mahdollisista muutoksista ja lausuntotarpeista. Rullaavan maakuntakaavan muutostarpeiden päivityksessä on kuitenkin pidettävä kiinni säännöllisyydestä. Jatkuva muutostarpeisiin tutustuminen ja niistä lausuminen vie kaavan osallisten intoa osallistua muokkaukseen. Hyvä olisi tehdä tarkastelua maksimissaan vuosittain, ei siis useita kertoja vuodessa. Tällä varmistetaan osallisten mahdollisuudet paneutua kaavaan ja lausuntoihin. Viestinnän korostuessa on tärkeää päivittää myös jakelulistat, sillä nykyisellään ne ovat puutteelliset. Listalta puuttuu kokonaan MTK metsälinja, Päijänteen metsänhoitoyhdistys, Metsänhoitoyhdistys Karstula-Kyyjärvi, Metsänhoitoyhdistys Pohjois-Pirkka (ent. Längelmäki & Kuorevesi) sekä Metsänhoitoyhdistys Etelä-Savo (Joutsa pl. Leivonmäki). Maakuntakaavan kehittämisessä on painotettava koronasta elpymistä ja pohjattava kehittämiskirjauksia Keski-Suomen omaan selviytymissuunnitelmaan. Tuulivoiman suunnittelussa maakuntaan on huomioitava elinkeinojen sekä luontokohteiden tarpeet ja maanomistajien mielipiteet. Kaavaan olisi hyvä sisällyttää suositus maakaapeloinnin käytöstä ilmassa kulkevien lankojen sijaan.	<i>Keski-Suomen liitto kiittää MTK Keski-Suomea lausunnosta ja merkitsee sen tiedoksi.</i> <i>Rullaavaan maakuntakaavaprosessiin kuuluu normaalin kaavaprosessin edellyttämät lainsäädännölliset vaiheet, mikä tarkoittaa sitä, ettei muutostarpeita tuoda tarkasteltavaksi useita kertoja vuodessa. Käytännössä rullaava maakuntakaava tarkoittaa sitä, että kokonaismaakuntakaavaa päivitetään noin kerran valtuustokaudessa esiin tulleiden ja tarvittaessa priorisoitujen muutostarpeiden osalta. Keski-Suomen liitto kuitenkin toivoo maakuntakaavoituksen osallisilta aktiivisuutta muutospaineiden jatkuvassa esiintuomisessa, jotta voidaan arvioida, onko näiden osalta nähtävillä tarvetta kaavamutoksiin.</i> <i>Keski-Suomen maakuntakaavan muutostarpeet ja niiden vaikutukset koskettavat laajaa osallisten joukkoa. MRL:n mukaisesti osallisia ovat alueen maanomistajat sekä ne, joiden asumiseen, työntekoon tai</i>

Liikenteen muutostarpeissa ja tavoitteissa tulisi vahvasti huomioida Keski-Suomen liikennejärjestelmäsuunnitelman huomioida biotalouden tarpeista erityisesti alempaan tieverkostoon. Hyvinvoinnin aluerakenteen tavoitteissa ja kaavamerkinnoissa on aina huomioitava alueen maa- ja metsätalouden elinkeinotoiminta. Maakuntakaavaan ei tule lisätä ylimääräisiä kaavamerkintöjä, jotka pahimmassa tapauksessa rapauttavat maaseudun elinkeinojen toimintaa. Hiljaisiin alueisiin ja muuhun luontoympäristöön on panostettava muilla kuin rajoittavilla kaavamerkintäkeinoilla.	<i>muihin oloihin kaava saattaa huomattavasti vaikuttaa samoin kuin ne viranomaiset ja yhteisöt, joiden toimialaa suunnittelussa käsitellään (MRL 62 §). Näin ollen maanomistajien ja asukkaiden kuuleminen on ensiarvoisen tärkeää.</i> <i>Viestintälistoja päivitetään saadun palautteen mukaisesti.</i>
---	--

6.8 Muuramen Perussuomalaiset ry

Palaute	Vastine
Kaikille tuulivoima hankkeelle on sovellettava ympäristövaikutusten arviointi Ympäristövaikutusten arviointi YVA menettelyn tavoitteena on edistää ympäristövaikutusten arviointia ja ympäristövaikutusten yhtenäistä huomioon ottamista suunnittelussa ja päätöksenteossa. Ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain mukaan, tuulivoimala hankkeisiin sovelletaan arviointimenettelyä, kun yksittäisen laitoksen lukumäärä on vähintään 10 kappaletta tai kun niiden kokonaisteho on vähintään 45 megawattia. Lisäksi paikallinen yhteys viranomainen eli ELY-keskus voi tarveharkinnassa päättää, että myös edellä mainittua pienempi tuulivoimahankkeisiin voidaan soveltaa ympäristövaikutusten arviointia, mikäli sillä arvioidaan olevan haitallisia ympäristövaikutuksia.	<i>Keski-Suomen liitto kiittää Muuramen Perussuomalaisia lausunnosta ja merkitsee sen tiedoksi.</i> <i>Tuulivoimarakentamista ohjaa maankäyttö- ja rakennuslain kaava- ja lupajärjestelmä. Lähtökohtaisesti tuulivoimaloiden sijoittuminen ratkaistaan kaavalla. Kaavoituksella ei kuitenkaan voida ratkaista erityislainsäädännön piiriin kuuluvia asioita. Tuulivoimarakentamisen toteuttaminen voi sijainnin mukaan edellyttää mm. ympäristövaikutusten arvioinnista annetun lain (252/2017, YVA-laki) mukaista ympäristövaikutusten arviointimenettelyä (YVA-menettely) tai</i>

Valtakunnallisten ilmasto-ja energiastrategioiden tavoitteena on moninkertaistaa tuulivoimaa tuotantoa koko Suomessa.

Keski-Suomessa tuulivoimala hankkeita on useita. Osassa näistä hankkeista kaavoitus on saatu vireille ilman YVA arviointia.

Nykyisin rakennettavat tuulivoimalat ovat teollisuusluokan hankkeita. Suojaetäisyydet näistä voimaloista ovat jääneet jälkeen.

Tuulivoiman ympäristövaikutusten vähäisyyttä puoltavana argumenttina on käytetty, jokin aikaa sitten valmistunutta VTT:n ja THL:n tutkimusta infraäänien vaikutuksesta. Tämä tutkimus on osoittautunut riittämättömäksi ja dataltaan vanhentuneeksi, eikä sitä voida soveltaa tuleviin, suurempiin voimaloihin (samojen tutkijoiden mukaan).

YVA menettely lisää tiedonsaantia ja osallistumismahdollisuuksia. YVA:an saavat osallistua kaikki ne, joihin hanke voi vaikuttaa.

Muuramen Perussuomalaisen valtuustoryhmä esittää, että kaikkiin tuulivoimahankkeisiin Keski-Suomessa tulee edellyttää ja soveltaa ympäristövaikutusten arviointia.

Kaikille tuulivoimaloille vaaditaan heti hakemusvaiheessa ympäristölupa, ennen rakennusluvan myöntämistä, ympäristölain 2 luvun perusteella (Yleiset velvollisuudet, periaatteet ja kiellot), sekä 4 luvun 27§ perusteella (Yleinen luvanvaraisuus), kuten muillekin suurille mahdollista ympäristö- ja terveyshaittaa aiheuttaville laitoksille.

ympäristönsuojelulain (527/2014, YS-laki) mukaista ympäristölupaa.

Tuulivoimaloiden sijoittumista, vaikutusten arviointimenettelyä ja luvanvaraisuutta säädelään lainsäädännöllä. Jos tuulivoimamarkentamista ja siihen liittyvää hankemenettelyä tai lupakäytäntöä halutaan muuttaa, lainsäädäntöä tulisi muuttaa. On muistettava, että kaikissa tuulivoimahankkeissa on selvitettävä ympäristövaikutukset, vaikka hanke ei kävisikään läpi varsinaista YVA-menettelyä.

Keski-Suomen liitto pitää prosessista riippumatta tärkeänä tuulivoimahankkeiden aiheuttamien vaikutusten kattavaa selvittämistä niin ihmisiin kuin luontoympäristöön ja maisemaan kohdistuvien vaikutusten osalta. Maakunnallisesti tuulivoimatuotantoa ja sen sijoittumista voidaan ohjata kaavoituksella. Tuulivoiman sijoittumiseen elinympäristön kannalta parhaalla mahdollisella tavalla voidaan vaikuttaa riittävien selvitysten, yhteensovittavan suunnittelun sekä avoimen tiedottamisen ja kuulemisen kautta.

6.9 Putkilahden asukkaat (40 allekirjoitusta)

Palaute	Vastine
Tämä kommentointi koskee kaavoituksen seuraavia tavoitteita: 1. Tuulivoiman muutostarpeet ja tavoitteet: Keski-Suomen maakuntakaavan 2040 tavoitteena tuulivoiman osalta on osoittaa maakunnallisesti tai seudullisesti merkittävät tuulivoiman tuotantoon parhaiten soveltuvat alueet. 2. Hyvinvoinnin aluerakenteen tavoitteet Hyvinvointi on yksi maakunnan strategisista kärjistä. Teknisten tuulivoimakysymysten yhteydessä ja rinnalla on mahdollista pohtia myös maakuntakaavaan liittyviä tunnistettuja hyvinvoinnin aluerakenteellisia tekijöitä. Hyvinvoinnin aluerakenne kytkeytyy keskeisesti matkailun ja virkistysaluerakenteeseen ja reitistöihin. Sitä tukevat matkailun ja virkistysaluerakenteen, kulttuuriympäristön vetovoima-alueet ja asumisen ja vapaa-ajan asumisen vetovoima-alueet sekä osana vetovoimatekijöitä selvitettyt hiljaiset alueet. Keski-Suomessa on selvitetty myös luonnon monimuotoisuuden kannalta merkittäviä painopistealueita, metsätalouden kokonaiskestävyyden entistä parempaa huomioon ottamista sekä metsien monimuotoisuuden tulevaa kehityskuvaa. Luontoympäristö on keskeinen hyvinvointiin liittyvä pitovoimatekijä. Lisäarvoa rakenteelliseen tarkasteluun on mahdollista saada käynnissä paikallisten ja kansainvälisten hankkeiden tuottamasta tiedosta esimerkiksi luonnon ekosysteemipalveluihin liittyen. Johdanto: Me allekirjoittaneet esitämme, että Maakuntakaavassa tulee osoittaa selkeästi alueet, jonne ei tule kaavoittaa tuuliteollisuutta ja alueet tulee suojella myös muulta ympäristöriskejä sisältävältä kaavoitukselta, kuten kaivosteollisuudelta. Hyvinvoinnin aluerakenteiden tunnistaminen ja turvaaminen mahdollistaa pitkäjänteisesti luonnosta liiketoimintaa- toimintamallien elinkelpoisen kehittymisen Keski-Suomessa. Esimerkiksi Päijänne on kansainvälisesti tunnettu brändi, jonka ympärille on mahdollista rakentaa tulevaisuuden trendien mukaista	<i>Keski-Suomen liitto kiittää Putkilahden asukkaita lausunnosta ja merkitsee sen tiedoksi.</i> <i>Keski-Suomen maakuntakaavafilosofiaan kuuluu ajatus maakuntakaavoituksen strategisesta, mutta mahdollistavasta otteesta. Maakuntakaavassa 2040 pyritään osoittamaan maakunnallisesti tai seudullisesti merkittävät tuulivoiman tuotantoon soveltuvat alueet. Kaavamääräyksillä voidaan osoittaa tarvittavia lisäselvitystarpeita yksittäisiä alueita koskien.</i> <i>Strateginen Keski-Suomen maakuntakaava on lähtökohtaisesti luonteeltaan mahdollistava.</i> <i>Tuulivoimarakentamista säädellään maankäyttö- ja rakennuslailla (MRL) sekä maankäyttö- ja rakennusasetuksella (MRA). Lisäksi vähintään 10 voimalaa sisältävien</i>

liiketoimintaa. Tuulivoimalle soveltumattomien alueiden merkintään tunnistamme seuraavat kaksi lähtökohtaa, jotka alueen vetovoiman, elinkeinojen kehittymisen ja ihmisten hyvinvoinnin kannalta liittyvät toisiinsa tiivistä:

1. Luonnosta liiketoimintaa- kehityksen tukeminen kaavoituksella.

Luonnonsuojelualueiden, kansallispuistojen ja retkireittipotentialit tulee maakuntakaavalla suojella teollisuukaavoitukselta. Tämä koske niin tuuliteollisuutta kuin kaivostoimintaa. Korona-aika on viimeistään osoittanut Suomalaisen puhtaan luonnon vetovoiman ja sen merkityksen ihmisten hyvinvoinnin ylläpitämisessä. Kansallispuistojen vetovoima kasvaa vuosi vuodelta. Keski-Suomen Natura 2000 kohteet esimerkiksi Korpilahden Vespuolella ovat maisemallisesti upeita. Jyväskylän yleiskaavassa päävirkistysreitti kulkee Leivonmäen kansallispuistosta Vaaruvuorelle hyvästä syystä.

Luonnonsuojelualueet, hiljaiset alueet ja kansallispuistot ovat pääomaa tulevaisuuden maaseutuelinkeinoille: matkailu- ja luontoterveyspalveluyritystoimintaan sekä Green Care palvelujen toteuttamiseen. (Lisätietoa mm. h <https://www.sitra.fi/aiheet/green-health/>). Tämän kaltaisen liiketoiminta on nykyisen kaavoituksen mukaista tulevaisuutta.

Nyt hallitsemattomasti syntyvät tuuliteollisuushankkeet ja niistä seuraava jopa kymmenen vuoden epävarmuus estää sekä yritysten että yksityisten henkilöiden investointeja koko Keski-Suomen alueella. Tulevan kaavan tulee mahdollistaa jatkossakin alueen ainutlaatuinen potentiaali siihen, että tulevaisuuden elinkeinot voivat ammentaa matkailun ja virkistuksen vetovoimasta alueella.

Siksi: Maakuntakaavassa tulee tunnistaa matkailun- ja virkistuksen vetovoima-alueet, hiljaiset alueet ja potentiaaliset kansallispuistojen laajentamissuunnat. Ne tulee kaavassa sulkea teollisuuskaavoituksen ulkopuolelle. Hiljaiset alueet ovat merkittävä matkailupotentiaali tulevaisuudessa, etenkin Keski-Suomessa, jossa hiljaisia alueita on vesistöjen yhteydessä. 1. Hiljaiset

tuulivoimahankkeiden osalta on noudettava ympäristövaikutusten arvioinnista annettua lakia (YVA-laki).

Lainvoimaisessa maakuntakaavassa on osoitettu luonnonsuojelulain nojalla suojellut tai suojelluksi tarkoitetut alueet. Näillä alueilla ei saa ryhtyä sellaisiin toimenpiteisiin, jotka saattavat vaarantaa alueen suojeluarvoja. Tämä suojelumääräys on voimassa, kunnes suojelualue varsinaisesti perustetaan. Suojelualuemerkinnällä maakuntakaavassa osoitetaan luonnonsuojelun ja/tai muun lainsäädännön perusteella toteutettavat suojelualueet. Näillä alueilla ei saa ryhtyä sellaisiin toimenpiteisiin, jotka saattaisivat vaarantaa alueen suojeluarvoja. Sekä luonnonsuojelualue- että suojelualuemerkinnällä osoitettuja alueita koskee MRL 33 §:n mukainen ehdollinen rakentamisrajoitus. Näitä koskevien merkintöjen osalta ei nähdä tällä hetkellä muutostarpeita.

Hyvinvoinnin aluerakenne tukeutuu vahvasti matkailun ja virkistuksen

alueet tulee merkitä kaavaan säilytettäväksi. 2. Matkailun ja virkistyksen vetovoima-alueita ei tule kaavassa vähentää, vaan lisätä.

2. Arvokkaiden maisemien ja kulttuuriympäristöjen suojelu kaavassa

Suomi on sitoutunut Eurooppalaiseen maisemayleissopimukseen (2005). Sen mukaisesti Suomi on sitoutunut tunnustamaan lainsäädännössään maisemat olennaiseksi osaksi ihmisten ympäristöä, yhteisen kulttuuri- ja luonnonperinnön monimuotoisuuden ilmentymäksi ja identiteettinsä perustaksi. Sopimuksen yhteydessä on kirjattu, että alueidenkäytön suunnittelun ja rakentamisen ohjauksen tavoitteisiin kuuluu maiseman vaaliminen. Maankäyttö- ja rakennuslakiin perustuvat valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet (valtioneuvoston päätös, 2000) ja sen vuonna 2008 tehdyn tarkistuksen mukaan on varmistettava, että valtakunnallisesti merkittävät kulttuuri ja luonnonperinnön arvot säilyvät. Tämä toteutuu, kun valtakunnalliset ja maakunnalliset inventoidut maisema- kulttuuri ja luontokohteet osoitetaan maakuntakaavaan.

Ympäristöministeriö on ohjeistanut tuulivoimarakentamista useissa oppaissa, kuten ”Maisemavaikutusten arviointi tuulivoimarakentamisessa” (2016). Oppaiden ohjeistukset mm. etäisyyksistä asutukseen ja arvokkaisiin kulttuuriperintökohteisiin on laadittu aikana, jolloin voimat olivat jopa 100m nykyisiä suunnitelmia pienempiä. Onkin syytä kaavoituksella ennakoida tuulivoimaloiden jatkuva kasvu, ja niiden eskaloituvat vaikutukset maisema- ja kulttuuriperintöön. em. oppaaseen on kirjattu, että tuulivoimarakentamista koskevien tavoitteiden lisäksi tuulivoima-alueiden suunnittelussa on otettava huomioon muutkin valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet, kuten maisemaa, luonnonarvoja ja kulttuuriperintöä koskevat tavoitteet, ja että nämä tavoitteet koskevat myös voimajohtojen suunnittelua.

Siksi: Maakuntakaavauudistuksessa merkitä tuuliteollisuudelle sopimattomaksi alueet, joissa voimaloiden maisemavaikutukset ulottuisivat valtakunnallisesti arvokkaille maisema-alueille tai

vetovoima-alueisiin. Hiljaiset alueet on selvitetty Keski-Suomessa vuonna 2013 ja niitä on huomioitu maakuntakaavassa yhtenä matkailun ja virkistyksen vetovoima-alueisiin sisältyvänä ominaisuutena.

Hyvinvoinnin aluerakenteen tarkasteluun ei lähtökohtaisesti liity tarvetta kaavamerkintöjen tai määräysten päivittämiseen. Kyse on Keski-Suomen joulukuussa 2021 hyväksytyn strategian sekä aiemmin samana vuonna hyväksytyn Keski-Suomen hyvinvointiohjelman asettamasta tarpeesta tarkastella aluerakenteen näkökulmasta hyvinvointia. Tämä tarkastelu on luonnollista tehdä kaavaprosessin yhteydessä.

Laadittaviin selvityksiin sisältyy maisemavaikutusten arviointi, joka huomioi vaikutukset maakunnallisesti ja valtakunnallisesti merkittävään kulttuuriperintöön ja -ympäristöön. Maisemavaikutusten arvioinnin lähtökohtana on huomioitu mm. tuulivoimaloiden tekninen kehitys. Keski-Suomen maakuntakaava 2040:n kokonaisvaikutukset tullaan arvioimaan maankäyttö- ja rakennuslain

valtakunnallisesti merkittävään rakennettuun kulttuuriympäristöön. Myös maakunnallisesti arvokkaiksi inventoidut kohteet tulee huomioida.

3. Elävä maaseutu – Pitovoima ja asumisviihtyvyys strategiassa.

Voimassa oleva maakuntakaava tunnista Päijänteen itäpuolen harvinaislaatuisten luonto- ja kulttuurikohteiden arvokeskittymän. Maakuntakaavalla luodaan edellytyksiä Keski-Suomen elinvoiman kehittymiselle, toimivalle arjelle sekä luonnon ja rakennetun ympäristön tarjoamille kokemuksille ja elämyksille, todetaan h <https://keskisuomi.fi/mika-on-maakuntakaava/>.

Keski-Suomen maaseutualueet elävissä kylissä ovat vetovoimaisia mm. paluumuuttajien, etätyötä tekevien ja eläkepäivillään rauhallista elinympäristöä kaipaavien ihmisten joukossa. Tulevaisuuden asuminen ja työnteko on monimuotoista, jolloin maaseudun ja luontoarvojen merkitys hyvinvointia tuottavana elementtinä on merkittävä. Tätä potentiaalia ei pidä uhrata raaka-aine tuotantoon.

Siksi: Maakuntakaavan raamien tulee mahdollistaa järkevä asuinrakennuskaavoittaminen, luontoympäristöjä kunnioittava vapaa-ajan asumisen sekä matkailun ja virkistyksen elinkeinoja tukeva rakentaminen matkailun ja virkistyskäytön kannalta vetovoimaisten kohteiden läheisyydessä.

Lopuksi:

Me allekirjoittaneet haluamme erityisesti kiinnittää huomion siihen, että tänä vuonna voimaan tullessa maakuntakaavassa Putkilahti on merkitty arvokkaaksi maisema-alueeksi ja sen ympäristö matkailun- ja virkistyksen vetovoima-alueeksi. Alue on topografisesti ainutlaatuinen Suomessa. Harvinaisen korkea ja jyrkkä profiili yhdistettynä Päijänteen maisemaan on vaikuttava. Putkilahden valtakunnallisesti merkittävä maisema-alue on katsottu 2000-luvun alussa soveltuvan erityisten kauneusarvojen perusteella luonnonsuojelulailla suojeltavaksi maisema-

edellyttämällä tavalla huomioiden myös vaikutukset kulttuuriperintöön ja -ympäristöön.

Yksittäisiin kohteisiin ja kaavaratkaisuihin liittyvät palautteet otetaan huomioon, mutta niihin ei osallistumis- ja arviointisuunnitelmaa käsiteltäessä anneta vastinetta. Yksittäisten kohteiden ja kaavaratkaisujen osalta Keski-Suomen liitto toivoo keskustelua kaavaluonnoksen ollessa nähtävillä.

alueeksi. Kuitenkin on käynnistynyt tuuliteollisuushanke Salola Wind Park valtakunnallisesti arvokkaiden maisemien ja kulttuuriympäristöjen maisemavaikutusalueelle, liian lähelle kylän asutusta, keskelle hiljaista aluetta ja nykyisessä kaavassa merkittyä matkailun- ja virkistysten vetovoima-alueita. Mikä on maakuntakaavan ohjaava merkitys, jos tässä ei nyt kaavaa noudateta?

Nuorempi sukupolvi ymmärtää luonnon ja maiseman vaalimisen merkityksen ja maaseudun aineettomien arvojen, kuten maiseman, potentiaalin hyvinvoinnin ja liiketoiminnan näkökulmasta. Tuuliteollisuus laajentuessaan koskettaa väistämättä myös arvokkaita luontokohteita. Koska Keski-Suomi useiden kansallispuistojen ja järvien maakuntana on luonnoltaan poikkeuksellisen hienoa, ehdotamme, että maakuntakaavassa määrätään tuuliteollisuus ympäristöluvanvaraiseksi.

Allekirjoittajat olemme Jyväskylän Putkilahdessa maan- ja kiinteistöjen omistajia ja heidän perheenjäseniään.

6.10 Vespuolella -kansanliike (2231 allekirjoitusta 28.11. mennessä)

Palaute	Vastine
Vespuolella- kansanliike on keskittynyt tuomaan esiin kansalaisen näkökulmia erityisesti Jyväskylän Vespuolen Salola Wind Park projektin valmisteluun. Kansalaisadressiin on kerätty nimiä nyt elokuusta alkaen. Adressin kommenttikenttiin on kertynyt huomattava määrä tuulivoimakaavoituksessa huomioitavaa tietoa, joten luovutamme yhteenvedon adressista myös maakuntakaavan tuulivoimatäydennyksen suunnittelua varten. Adressin väliraportti on luovutettu 19.9.2020 Jyväskylän kaupunginjohtajalle	<i>Keski-Suomen liitto kiittää Vespuolella -kansanliikettä lausunnosta ja merkitsee sen tiedoksi.</i> <i>Yksittäisiin kohteisiin ja kaavaratkaisuihin liittyvät palautteet otetaan huomioon, mutta niihin ei osallistumis- ja arviointisuunnitelmaa käsiteltäessä anneta vastinetta. Yksittäisten kohteiden ja kaavaratkaisujen osalta</i>

sekä keskeisille päättäjille kaupungintalon rappusilla, tässä päivitetty versio maakuntakaavoitusta varten.

Vetoamme, että tutustutte ja huomioitte esittämämme argumentit liittyen Salola Wind Park tuulivoimapuisto hankkeeseen sekä erityisesti kansalaisten kommentteihin Adressit.com:ssa. Yhteenvedossa on eritelty vastaajat paikkakunnittain, lisäksi on eritelty henkilöt jotka ovat ilmoittaneet yhteyden hankealueeseen (kuten loma-asukas).

Kansalaiskeskustelu aiheen ympärillä osoittaa, että harva kansalainen tai päättäjä on paneutunut tutkittuun tietoon tuulivoiman vaikutuksista. Puutteen hankeviestinnässä ja tuuliteollisuuden tiedotteisiin perustuva uutisointi aiheesta eivät edistä sosiaalisesti oikeudenmukaista valmistelua.

Keski-Suomessa on vireillä useita tuuliteollisuushankkeita. Kansalaiskeskustelussa esiintyy toiveita, että maakuntatasolla tulisi ottaa ohjaava rooli hankkeiden yhteisvaikutusten hallitsemiseksi ja edistää avoimuutta tuulivoimavalmistelussa. Rullaavan kaavoitusmallin pelätään vähentävän pitkäjänteistä koordinaatiota. Tästä seuraa epävarmuutta, joka heijastuu negatiivisesti niin vakituisten kuin vapa-ajan asukkaiden investointeihin ja heikentää matkailuelinkeinon harjoittajien kilpailukykyä Keski-Suomessa.

Keski-Suomen liitto toivoo keskustelua kaavaluonnoksen ollessa nähtävillä.

Rullaavalla maakuntakaavalla pyritään strategisuuteen ja lisäämään maakuntakaavan kykyä vastata muuttuvaan toimintaympäristöön. Maakuntakaavoituksen poukkoilevuutta ehkäisee maakuntakaavaan kohdistuvat muutospaineet, maakuntakaavan sisältövaatimukset ja Keski-Suomen liiton käytössä olevat resurssit. Käytännössä rullaava maakuntakaava tarkoittaa sitä, että kokonaismaakuntakaavaa päivitetään noin kerran valtuustokaudessa esiin tulleiden ja tarvittaessa priorisoitujen muutostarpeiden osalta.

Tuulivoimatoimiala on kehittynyt huimaa vauhtia, ja tuulivoimatoimijoiden kiinnostus Keski-Suomea kohtaan on kasvanut. Jotta maakuntakaavalla pystytään ohjaamaan tuulivoiman sijoittumista maakunnassa kestävästi, on potentiaaliset tuulivoima-alueet syytä arvioida maakuntakaavoituksen ja siihen liittyvien selvitysten kautta.

6.11 Vuorilahti 44590 ryhmä

Palaute	Vastine
Vastustamme Keski-Suomen tammikuussa 2020 vahvistetun maakuntakaavan mukaisen Vuorijärvien matkailu- ja virkistys alueen muuttamista teollisuusalueeksi uusiutuvan energian nimissä tuulivoimaloiden rakentamista varten. Suomen WWFn edustajan mukaan EU-lausunto uusiutuvasta energiasta on, ettei sitä voi tuottaa ihmisten ja eläinten elinolosuhteiden kustannuksella tuhoamalla luonnon monimuotoisuutta. Kannonkosken tuulivoimalahanke käsittää yhteensä n. 6000 metsähehtaarin repimisen ja 60 Eiffeltornin korkuisen (300-metrinen), teholtaan tähänastisiin nähden 3–10 kertaisen 10 megawattisen voimalan pystyttämisen betonibunkkereitten päälle, tienvarsiasutuksen tuhoamisen niille johtavien kyläteiden varrelta tuhoten viimein yhden Keski-Suomen hienoimmista ja suurimmista, hiljaiseksi luokitelluista erämaisista alueista. (Maakuntaliiton numeroinnissa alue 36a) Kyseessä on peruuttamaton luonnonkatastrofi. Hiljaisuutta ei saa takaisin. Hankkeen toteutuminen veisi myös mennessään alueen ympäröivät hiljaiset alueet 36, 36b, 36 c ja vähän matkan päässä alueet 9, 9a,9b ja 9c, järvien vesistöt, eläinten elinolot ja ihmisten oikeuden omaan kotinsa rauhaan, rikkomattomaan elinympäristöön ja ns. hyvään elämään, jota kunnat kovasti mainostavat. Emme näe, kuinka voimaloiden rajanaapurina oleva matkailun vetovoima-alue voi jatkaa omaa, nykyisen, juuri vahvistetun maakuntakaavan mukaista elämänsä harjoittaen luontoarvoista riippuvaa kulttuuri- ja elinkeinotoimintaansa, jos voimalahanke toteutuu. Tuulivoimaloita ei tule sijoittaa asutusten lähelle. Turvallinen etäisyys on arvioitu liian pieneksi	<i>Keski-Suomen liitto kiittää Vuorilahti 44590 ryhmää lausunnosta ja merkitsee sen tiedoksi.</i> <i>Maakuntakaavan 2040 päivityksessä yhdeksi tarkasteltavaksi teemaksi on nostettu seudullisesti merkittävä tuulivoima. Maakuntakaavan tuulivoimamerkinnot perustuvat vuoden 2012 selvityksiin. Tämän jälkeen toimiala on muuttunut merkittävästi, ja asiaa on syytä tarkastella uudestaan myös maakunnallisella tasolla. Näin pyritään maakunnallisella tasolla ohjaamaan tuulivoiman sijoittumista kestävästi.</i> <i>Kaavoituksen tulee maankäyttö- ja rakennuslain (MRL) 9§:n mukaan perustua merkittävät vaikutukset arvioivaan suunnitteluun ja sen edellyttämiin tutkimuksiin ja selvityksiin. Lisäksi kaavaa laadittaessa on otettava huomioon MRL:n määrittelemät sisältövaatimukset. Kuten osallistumis- ja arviointisuunnitelman liitteessä todetaan, tullaan kaavoitusprosessin</i>

Tuulivoimalahankkeen sijoitus Kannonkosken takapihalle, Viitasaaren puoleisen Vuorilahden kylän etupihalle on suorastaan törkeää. Vaikka hankkeen välimatka ympäröivien suurtaajamien keskustoihin on 16–20 km linnuntietä on lähiasutusta ja koteja vajaan kilometrin säteellä hankealueen molemmiin puoliin eri kuntien alueella, mutta niitä ei nähdä eikä kuulla.

Tutkimustietoa asiasta on paljon Saksasta, Ranskasta, USAsta ja Pohjoismaista. Ruotsi on jäädyttänyt hankkeensa luotettavien terveysvaikutus-selvitysten puutteessa. Saksa vei alas voimalansa em. syystä. Miksi suomalaisille ei kelpaa huippuyliopistojen tutkimukset, joihin muut nojaavat. Eikö päättäjien tulisi välttää pienimpiäkin asukkaisiin kohdistuvia sairastumisriskejä kuten nyt Koronan kanssa pyritään menettelemään?

Ihminen ei reagoi siihen, mitä se ei näe, kuule. Tutkimusta ei Suomessa oteta vakavasti.

Ottakaamme siis edes huomioon, minkä voimme aisteillamme havaita: Meillä on nyt luonto. Jollei sitä säilytetä on se mennyt tulevilta sukupolvilta. Hiljaisuutta ei saa takaisin.

Vuorilahdesta

Viitasaaren rajalla oleva Vuorilahden kylä on kaunis, 1500-luvulta Ruotsin kuninkaan läänitystä, Ramseyen sukulilaa vanhoine rakennuksineen ja suojeltavinen kivikellareineen ja -aitoineen. Jo 60-luvulla Michelinin kartta ylisti alueen luonnonkauneutta ja edelleenkin sukulilani pihaan ilmaantuu ulkomaalaisia turisteja, jotka haluaisivat pystyttää telttansa Kettuniemeemme.

Järvi itsessään on n. 20 km pitkä, jolla matkalla siihen laskee useita koskia sen itsensä soljuessa viimein kultturihenkilöiden värittämään Huopanankoskeen ja siitä huikean Keihärinkosken kautta Keiteleelle.

yhteydessä toteuttamaan tarvittavat selvitykset, kuten maakunnallinen maakotkaselvitys ja tuulivoiman maisemavaikutusten selvitys. Selvitysten osalta I-OAS:n liitettä on tarkastettu palautteiden ja kaavaprosessin etenemisen pohjalta.

Maakuntakaavassa tullaan osoittamaan tuulivoimatuotannolle soveltuvia alueita alueen erityisominaisuudesta kertovalla merkinnällä. Määräyksillä voidaan myös osoittaa lisäselvitystarpeita yksittäisiä alueita koskien. Kaavoituksella ei kuitenkaan voida ratkaista erityislainsäädännön piiriin kuuluvia asioita. Tuulivoimarakentamisen toteuttaminen voi sijainnin mukaan edellyttää mm. ympäristövaikutusten arvioinnista annetun lain (252/2017, YVA-laki) mukaista ympäristövaikutusten arviointimenettelyä (YVA-menettely) tai ympäristönsuojelulain (527/2014, YS-laki) mukaista ympäristölupaa.

Keski-Suomen liitto pitää välttämättömänä, että maakuntakaavoitus pohjautuu tutkittuun tietoon. Liitto seuraa aktiivisesti tuoreinta kansallista ja kansainvälistä tutkimustietoa mm. tuulivoimaan

Suunnitellun Vuorijärvien tuulivoimalapuiston halkova Vuorijärvien vesireitti on Vuoskosken osakaskunnan omistuksessa. Vuoskosken osakaskuntaan kuuluu historiallisista syistä alueita sekä Kannonkosken että Viitasaaren kunnista. Tämän vuoksi nimenomaan Vuorijärvien alue on ollut Vuorilahden kyläläisten perinteinen erämaa, johon osakaskunnan jäsenillä (= Vuorilahden taloudet) on jo sukupolvien ajan ollut ns. nautintaoikeus.

Ensi kertaa Suomessa tuulivoimalahanke on sijoitettu kunnan rajalle. Vaikka Vuorilahti on selkeästi lähimmässä haittavaikutuspiirissä sen paikka on olla asiassa vain ns. altavas-taaja, jolla on vain valitusoikeus. Tämä on vakava ennakkotapaus, sillä nykyinen lainsäädäntömme ei tunne tilannetta, joka velvoittaisi kyseisen tuulivoimatoimijan tai kunnan korvaamaan toispaikkakuntalaisille haitta-alueen asukkaille (toimijan mukaan n. 1000 henkeä) vahingot: kiinteistön menetyksen, sen arvon laskun tahi muun voimaloiden rakentamisesta ja käytöstä johtuvan vahingon. Suojaako kyläläisiäni edes perustuslaki?

Tuulivoimaloiden aiheuttaman äänisaasteen kantamisesta

Olemme 20 kilometrisen järven rannalla. Vesi on elämän elementti. Se kantaa ääntä viisi kertaa nopeammin kuin ilma, eli noin 1500 metriä sekunnissa. Desibelien lasku järven pinnalla ja yllä ei siis noudata matkan voimaloihin pidentyessä samaa kaavaa kuin metsämastossa. Voimalatoimitsijoiden esittämät mallinnukset meluhaittojen kantamasta eivät ota huomioon järvimaisemaamme ja Vuosjärven pitkää selkää. Turvaetäisyyden tulisi jo siltä osin olla kaksinkertainen. Äänet tullaan aistimaan aina Huopanassa asti, jonne voimalat myös näkyvät varsin komeasti.

Fakta: Tuulivoimaloiden tuottama 110 dB vastaa rock-konserttia, on kuulolle vaarallista ja estää virkistyskäytön

liittyen, ja noudattaa maakuntakaavoituksessa ajantasaisia kansallisia ohjeistuksia ja suosituksia.

Yksittäisiin kohteisiin ja kaavaratkaisuihin liittyvät palautteet otetaan huomioon, mutta niihin ei osallistumis- ja arviointisuunnitelmaa käsiteltäessä anneta vastinetta. Yksittäisten kohteiden ja kaavaratkaisujen osalta Keski-Suomen liitto toivoo keskustelua kaavaluonnoksen ollessa nähtävillä.

Fakta: Tuulivoimaloiden sähkömagneettinen kenttä vaikeuttaa tieto- ja lentoliikennettä.

Maakuntakaavan merkityksestä Vuorilahdelle

Maakuntakaavan muutos antaa tuulivoimateollisuudelle (ja myös teoriassa myöhemmin kaivosteollisuudelle) peruuttamattoman lähtölaskennan. Maanvuokrat ja kiinteistövero ovat ainoa todellinen aspekti Kannonkosken suunnitelmassa. Sähkön hinta on alhainen ja sitä tuotetaan tarpeeksi - varsinkin, kun rakenteilla oleva ydinvoimala kohta valmistuu. Tuulivoiman valjastukseen tullaan tulevaisuudessa kenties pianikin kehittämään uusia, ympäristöystävällisiä keinoja, jotka eivät tuhoa luontoa. (Vedenalaista tuulivoimaa meren aalloista kokeilun pilotti toimii jo. Lämpöä sähkön sijaan maasta / Otaniemen syvin maa-lämpökokeilu.)

Nykytilanne - määrällisesti, kooltaan ja teholtaan Kannonkosken hanke on valtakunnallisesti suurin ja myös Euroopan suurimpia, sillä vastaavia myllyjä ei ole pystyssä kuin yksi, Rotterdamin satamassa, joka varmaan puoltaa paikkaansa. Tämän kokoluokan tullivoimalan käyttäytymistä luonnossa, sen desibelejä ja tehojen vaikutusta elolliseen on vaikea tutkia, koska myllyjä ei vastaavissa olosuhteissa ole. Laskennallisesti ja mallinnusten pohjalta voimaloita ei voi rakentaa, sillä nykyisetkin mallintamalla suunnitellut voimalat ovat ylittäneet sallitut tehot. On todella vaarallista lähteä mallintamalla spekulimaan, millaiset vaikutukset suuremmilla voimaloilla todellisuudessa saattaisi olla. Se on toivoa vähemmästä kuin todellisuus. Tällaisen ylimitoitettun voimalaviidakon rakentaminen kuntien rajalle on käsittämätöntä hyödyn tavoittelua toisten kustannuksella. Kannonkosken vain 1300 hengen väkilukua verrattaessa tuhannen ihmisen elämän vaikeutumiseen on hyötyjen ja menettäjien suhde todella kohtuuton.

Kulttuuritoiminnastamme kylällä - investoinnista elämän laatuun ja kestäviin arvoihin

Asumme yli puolet vuodesta Vuorilahden kylällä, Vuosjärven rannalla, jonne Vuorijärvien vesistö laskee Vuorijokea pitkin. Kylämme keskus ja enemmistö vakituisesta asutuksesta on Viitasaaren puolella. Kannonkosken raja kulkee veteen piirrettynä viivana kyläläisten välissä meidän kaikkien kuitenkin ollessa "vuorilahtelaisia" saman postinumeron 44590 alla.

Olemme puolisoni, X kanssa järjestäneet vuodesta 2004 Luomulaulu- festivaalia, musiikitapahtumaa, johon kuuluu tunnelmallisia riihikonsertteja kynttilän valossa, ulkoilmatilaisuuksia hiekkarannalla, koivujen katveessa ja huippusuositut ohjelmalliset Il-tamat Maamiesseurantalolla laajan kurssi- ja koulutustoiminnan lisäksi. Vuorilahden kyläläiset osallistuvat sponsoreina kurssilaisten ja vierailijoiden majoitukseen Tarvaalan tilan järjestäessä luomuruokailua, saunailtoja ja retkiä osakaskuntamme saariin, joiden laavuilla ja avotulilla järviemme ja luontomme ainutlaatuisuus korostuu.

Suomen Kulttuurirahasto on kuvannut toimintaa kulttuurin vaihdoksi kaupunkien ja maaseudun välillä ja tukenut apurahoin kotiseututyötämme alueen aktivoimiseksi ja elävöittämiseksi. Maalaismaiseman merkitys laajalti kaupunkilaistuneelle opiskelijapolvelle ollut tärkeä. Luomulaulu on Viitasaaren kulttuuritoimen johtajana toimineen Jorma Rihdon mukaan kaupungin ainoa klassisen musiikin tapahtuma ja sellaisenaan tärkeä sen imagoille ja atraktiolle matkailuhteena Musiikin Ajan (uuden musiikin tapahtuma) lisäksi. Olemme laajentaneet koulutus- ja konserttitoimintaamme ympärivuotiseksi ja investoineet luomuhengessä miljöömme laajentamiseen Kaustisilta tuodulla yli 200-vuotta vanhalla riihellä, joka avasi kesällä toimintansa, mutta odottaa nyt Koronatilanteen poistumista, jotta se voi jatkaa konsertti-, näyttely ja kokoontumistilana tuoden uusia mahdollisuuksia toimintaamme. Päämäärämme on tuoda alueen hiljaisuutta ja tähtitaivaan vielä näkyvää loistetta kiireiselle nykyihmiselle myös hiljaisuusretriittien, klassisen musiikin, runouden ja kuvataiteen viikonloppuseminaarien muodossa. Projektista on mukanaamme

oululaisen Olokoto-rakennusten luoja, säveltäjä Ilmari Mäenpää, Tarvaalan tila ja Lakomäen Bear Manor.

Tuulivoimalat tuhoavat tullessaan akustisen kulttuuritoimintamme ja musiikki peittyy niiden melun alle. Desibeleille, joita voimalat synnyttävät pärjää vain suurkaupungin liikenteen melu ja rock-konsertit ämyreineen.

Miksi tulevaisuus Vuorilahdella?

Vuorilahti on Helsingistä katsoen varsin hyvin sijoittunut kartalle kutakuinkin aktiivisen Suomen keskelle. Sieltä on sopiva matka Ouluun, Helsinkiin, Pohjanmaalle, Kuopioon, Jyväskylään. Lentokentät n. tunnin matkan päässä. Se on erinomainen keskipiste kansainvälisellekin streamaus ja mentorointitoiminnalle.

Oma aspekti.Sukutila.

Olen klassinen laulaja.Laulanut 20 maassa, edustanut Suomea, tehnyt parisataa TV- ja radio-ohjelmaa. Luennoin taideyliopiston Sibelius-Akatemiassa.Koko elämäni olen lähinnä pitänyt ääntä ja elänyt desibelien keskellä. Tiedän niistä kaiken. Emännöin vuodesta 2006 isotätini järvenrantatila. Se on minulle toinen kotini ja tulevaisuuden eläkepäivien virikekeskus. Vuorilahti on minulle hiljaisuuden taivas.

Tuulivoimaloiden äänimaailma tarkoittaa pulseeraavaa ääntä, 3x60 nytkähdystä eritahtiin monta kertaa minuutissa. Jatkuva lonksutus ei peity ympäristön ääniin, vaikka konsultti väittää niin. Emme ole suurkaupungissa. Jopa se luvattu 40-45 desibeliä ylittäisi nykyiset desibelit Vuorilahdella. Viimeaikaisissa mittauksissa on todettu, etteivät pienemmätkään nykyvoimalat kykene edes siihen.

Vuorijärvien jylhä alue vetää vertoja läheiselle Pyhä-Häkin kansallispuistolle ja olisi sille suorastaan loistava lisä. Alue, sen luonto, eläimistö, vesistö ja kasvisto tulee säilyttää monimuotoisuudessaan virkistyskäyttöön tuleville sukupolville.

Keski-Suomi täyttyy tuulivoimaloista, joista tuleva Kannonkosken on teholtaan 600 megawatin luokkaa eli

jopa ydinvoimaloitamme suurempi. Jos tämä lisätään nykyisten voimaloiden keskelle tulee Keski-Suomesta valtava interferenssialue. Sen merkitystä voin vai kauhulla arvioida.

Pyydämme täten kohteliaimmin ja mitä vakavammin Keski-Suomen Maakuntaliittoa pitämään

tammikuussa 2020 vahvistetun maakuntakaavan voimassa Vuorijärvien hankealueen ja hiljaisen alueen 36a osalta ja tekemään siitä näin tuulivoimaloista vapaan alueen.

7 Yksityishenkilöt

7.1 Palautteenantaja A

Palaute	Vastine
Keski-Suomen maakuntaliitto, Olette uudistamassa maakuntakaavaa vastaamaan vuoden 2040 tarpeita! Täsmälleen samaa kerroitte nykyisestä maakuntakaavasta, kun se tuli lainvoimaiseksi vuoden 2020 alussa. Sekin oli tehty vastaamaan vuoden 2040 tarpeita! Polkemalla omia päätöksiä ei ainakaan arvostusta saa. Ei tuoretta lainvoimaista maakuntakaavaa näin voi ohittaa. Se on tuore myös tuulivoiman osalta. Muissa maakunnissa kaavat vanhenevat hitaammin. Se selviää tutustumalla muiden maakuntien kaavaesiteltyihin! Miksi pirstoa hieno kokonaisuus, jonka Pyhä-Häkin suosittu kansallispuisto laajenemistarpeineen muodostaa Vuorijärvien kanssa. Tätä virhettä ei kykene jälkipolvemme korjaamaan! Viime tammikuussa vahvistunut tuore maakuntakaava perustuu Vuorijärvien alueen osalta ELY:n teettämään tutkimukseen ”Hiljaiset alueet Keski-Suomessa”. Virkistysalueen muuttaminen teollisuusalueeksi olisi valtava muutos paitsi kaava-alueelle, myös kaikille ympäristöalueille. Virkistyskäyttöön alue ei enää sopisi, ei marjastusta, ei metsästystä jne.	<i>Keski-Suomen liitto kiittää lausunnosta ja merkitsee sen tiedoksi.</i> <i>Rullaavassa maakuntakaavoituksessa lainvoimaista voimassa olevaa kokonaismaakuntakaava päivitetään ilmenneiden muutostarpeiden mukaisesti, ja muiden teemojen osalta kaava pysyy voimassa sellaisenaan.</i> <i>Tuulivoimatoimiala on kehittynyt huimaa vauhtia, ja tuulivoimatoimijoiden kiinnostus Keski-Suomea kohtaan on kasvanut. Jotta maakuntakaavalla pystytään ohjaamaan tuulivoiman sijoittumista maakunnassa kestävästi, on potentiaaliset tuulivoima-alueet syytä arvioida maakuntakaavoituksen ja siihen liittyvien selvitysten kautta.</i> <i>Yksittäisiin kohteisiin ja kaavaratkaisuihin liittyvät palautteet otetaan huomioon,</i>

Tuulivoiman elinkaari on jäämässä Suomessa lyhyeksi, sillä geotekniset energiaratkaisut ovat kehittymässä kovaa vauhtia. Kuka henkilökohtaisesti ottaa vastuun elinkaaren loppumetreistä 20 vuoden päästä? Käykö niin, että meillä on tuolloin 60 myllyn rungot harusvajereineen pystyssä Vuorilahdella, kun kenelläkään ei ole varaa eikä kykyä ennallistaa luontoa. Myös vastuu ja omistus on epäselvä. Viimeinen tiedossa oleva omistaja asustaa jossain pienessä kylässä Mustanmeren rannalla (henkilötiedot salaiset, etunimi Igor)? Vastustamme nykyisen lainvoimaisen maakuntakaavan muuttamista Vuorijärvien alueella! Haluamme, että voimassaoleva nykyinen maakuntakaava säilytetään sellaisenaan.	<i>mutta niihin ei osallistumis- ja arviointisuunnitelmaa käsiteltäessä anneta vastinetta. Yksittäisten kohteiden ja kaavaratkaisujen osalta Keski-Suomen liitto toivoo keskustelua kaavaluonnoksen ollessa nähtävillä.</i>
--	--

7.2 Palautteenantaja B ym. (6 henkilöä)

Palaute	Vastine
Multialle, lähelle Kynämöistä, Kelloperää, Haukimäkeä, Pajuperää ja Kotaperää (vain n. 8-10 km) ja hyvin lähelle Sahrajärveä (muutama km) on suunniteltu erästä Keski-Suomen suurimmista tuulivoimalateollisuusalueista (Nikaran tuulivoima-hanke, pinta-ala 2700 ha + sen tuntumaan Soidinmäen tuulivoima-hanke). Hankkeen vaikutusalue ulottuu Multian, Petäjäveden ja Uuraisten kunnan sekä Saarijärven kaupungin alueille. Tuuliteollisuusalue tulee vaikuttamaan laajalle alueelle luonnonläheiseen perinne- ja äänimaisemaan, asumiseen/vapaa-ajan asumiseen, harrastus- ja virkistystoimintaan, jokamiehen oikeuksiin (marjastus, sienestys, kasvien keruu, kalastus ja metsästys), yleiseen viihtyvyyteen ja terveyteen, unenlaatuun sekä luontoon (linnut, hyönteiset, eläimet, kasvit, lepakot, vedenalainen luonto). Lisäksi tuuliteollisuusalueet vaikuttavat tv- ja matkaviestinverkkojen ja tutkajärjestelmien toimintaan. Tuulivoimalat ja terveys	<i>Keski-Suomen liitto kiittää lausunnosta ja merkitsee sen tiedoksi.</i> <i>Yksittäisiin kohteisiin ja kaavaratkaisuihin liittyvät palautteet otetaan huomioon, mutta niihin ei osallistumis- ja arviointisuunnitelmaa käsiteltäessä anneta vastinetta. Yksittäisten kohteiden ja kaavaratkaisujen osalta Keski-Suomen liitto toivoo keskustelua kaavaluonnoksen ollessa nähtävillä.</i>

THL tarkasteli infraäänien vaikutusta ihmisten terveyteen pitkäaikaismittauksilla ja kyse-lytutkimuksella. Kyselyssä lähellä tuulivoimaloita asuvat (2,5 km säteellä) saivat melko yleisesti oireita (15%). Tutkimuksessa vaikeitakin terveysvaikutuksia ihmisille tuli jopa 20 km säteellä tuulivoimala-alueista, jolloin vaikutusalue ylittää reilusti nämä edellä mainitut läheisemmät kylät. Kolmanneksella kaikista oireilevista oireet olivat vakavia (tutkimuksen tuulivoimalat olivat 70 m pienempiä ja vähätehoisempia kuin tämän Nikaran hankkeen). Osa saa oireita, osa ei, riippuen yksilöllisestä biokemiasta sekä alueen pinnanmuodoista. Esimerkiksi terveystarkastajille on tullut runsaasti tarkastuspyyntöjä yöaikaisesta melusta Ilmajoen Santavuoren voimaloiden tuulipuiston lähellä, n. 10 km säteellä voimaloista (kts. artikkelikuva). Infraäänit kulkeutuvat kauas, koska ne pääsevät helposti esteiden ohitse toisin kuin ultraäänit.

Ääniaallot luetaan fysikaalisiksi stressitekijöiksi, jotka vaikuttavat myös ihmisluoihin ilman, että niitä tarvitsee tietoisesti kuulla. Uudessa tutkimuksessa on todettu, että tuulivoiman infra-aallot aiheuttavat REM-unen häiriintymistä, tällä on iso merkitys, sillä uni on tärkein palauttaja ja kehon uudistaja. Äänitutkimuksissa on laajalti todettu, että lisätutkimuksia tarvittaisiin, mutta tätä päättäjät, rakennuttajat, sijoittajat ja maansa vuokraavat maanomistajat eivät huomioi. Saksassa tuulivoiman vastustus on jo merkittävästi hidastanut uutta tuulivoimatuotantoa. Teollisuudenalan todelliset haitalliset vaikutukset (luonnon monimuotoisuuteen, ihmisten terveyteen ja sosiaalisiin tekijöihin) ovat nousseet niin voimakkaasti esille, että niitä ei voi enää sivuuttaa. Saksalaisyhtiöt eivät ole kuitenkaan jääneet nuolemaan näppejään vaan ovat nyt kääntäneet katseensa Suomeen.

Tuulivoimalat ja luonto

Maakuntakaavan 2040 päivityksessä yhdeksi tarkasteltavaksi teemaksi on nostettu seudullisesti merkittävä tuulivoima. Maakuntakaavan tuulivoimamerkinnot perustuvat vuoden 2012 selvityksiin. Tämän jälkeen toimiala on muuttunut merkittävästi, ja asiaa on syytä tarkastella uudestaan myös maakunnallisella tasolla. Näin pyritään maakunnallisella tasolla ohjaamaan tuulivoiman sijoittumista kestävästi.

Kaavoituksen tulee maankäyttö- ja rakennuslain (MRL) 9§:n mukaan perustua merkittävät vaikutukset arvioivaan suunnitteluun ja sen edellyttämiin tutkimuksiin ja selvityksiin. Lisäksi kaavaa laadittaessa on otettava huomioon MRL:n määrittelemät sisältövaatimukset. Kuten osallistumis- ja arviointisuunnitelman liitteessä todetaan, tullaan kaavoitusprosessin yhteydessä toteuttamaan tarvittavat selvitykset, kuten maakunnallinen maakotkaselvitys ja tuulivoiman maisemavaikutusten selvitys. Selvitysten osalta I-OAS:n liitettyä on tarkastettu palautteiden ja kaavaproessin etenemisen pohjalta.

Tuulivoiman ympäristöön kohdistuvia haittoja on käsitelty kattavasti esim. Ympäristöministeriön tuulivoimarakentamisen suunnittelua käsittelevässä ohjekirjassa jota on päivitetty vuonna 2016. Tuulivoiman merkittävimmät ympäristöhaitat ovat:

- Vaikutus maisemaan
- Tuulivoimamelu
- Välke
- Vaikutukset luontoon (linnut, lepakot, vedenalainen luonto ja kalastus).

On jo todettu, että tuulivoimalat ovat riski luonnon monimuotoisuudelle, erityisesti sadolle lintulajeille, lukuisille hyönteislajeille sekä myös lepakoille. Saksassa 27 vuotta kestänyt hyönteistutkimus paljastaa dramaattisen 76 % biomassan laskun lentävien hyönteisten biomassassa, tutkimuksessa tarkastellaan erityisesti tuulivoiman osuutta hyönteiskuolemiin. Tässä puhutaan pelkästään Saksan osalta triljoonasta hyönteisestä, ja tutkimus toteaaakin, että hyönteispopulaatioita on vaikea enää elvyttää, jos teollista tuulivoimantuotantoa jatketaan samaan malliin. Täten tuulivoimalat vaikuttavat myös erilaisten hyönteisten joukkotuhoon ja siten myös lintujen ja lepakkojen selviytymiseen. Kyseisen tutkimuksen mukaan tuulivoimaloiden vaikutus hyönteispopulaatioiden runsaaseen vähentymiseen ei ole kyseenalainen vaan merkittävä. Tuulivoima uhkaa sukupuutolla uhanalaisia lintulajeja esim. Intiassa ja USA:ssa.

Suomi on monien muuttolintujen läpikulkualue, kesäinen lintujenelämänkehto. Kuten tänäkin keväänä ja syksynä lukuisat suuret lintuaurat, joutsenet, kurjet, villihanhet, muut pienemmät linnut, kulkevat juuri niillä korkeuksilla, joille uudet entistä suuremmat tuulimyllyt nousevat. Nykyiset myllyt nousevat jopa 300 m korkeuteen, ja tutkimusten mukaan mitä suurempi mylly, sitä enemmän iskeytymispintaa lentävien hyönteisten, lintujen ja lepakoiden lentoalueelle. Parveilevat linnut ja muuttoaurat eivät voi väistellä turbiinien lapoja parven ajautuessa lapojen reitille. Esimerkiksi nyt Nikaran tuuliteollisuusalueen tuntumaan suunnitellun Soidinmäen tuulivoimala-alueen tiedetään olevan maakotkan

Maakuntakaavassa tullaan osoittamaan tuulivoimatuotantoon soveltuvia alueita alueen erityisominaisuutta kuvaavalla merkinnällä. Määräyksillä voidaan myös osoittaa lisäselvitystarpeita yksittäisiä alueita koskien. Kaavoituksella ei kuitenkaan voida ratkaista erityislainsäädännön piiriin kuuluvia asioita. Tuulivoimarakentamisen toteuttaminen voi sijainnin mukaan edellyttää mm. ympäristövaikutusten arvioinnista annetun lain (252/2017, YVA-laki) mukaista ympäristövaikutusten arviointimenettelyä (YVA-menettely) tai ympäristönsuojelulain (527/2014, YS-laki) mukaista ympäristölupaa.

Maakuntakaavoitus on yhteensovittavaa kaavoitusta, jossa saman aikaisesti tulee huomioida useat näkökulmat. Keski-Suomen liitto seuraa tuulivoimarakentamisen kansallisten ohjeistusten kehittymistä ja tekee ratkaisut niihin pohjaten.

Pohjaveden osalta koko maakuntaa koskee lainvoimaisessa maakuntakaavassa suunnittelumääräys, jonka mukaan pohjavesiluokituksen mukaisia alueita koskevat toimenpiteet on suunniteltava siten,

reviiri/pesimäaluetta. Suomen uhanalaisten lajien luettelossa maakotka on vaarantunut, rauhoitettu ja erityisesti suojeltava laji, jolle on laadittu erityinen suojeluohjelma. Ely-keskus on tehnyt hallinto-oikeuteen valituksen Saarijärven kaupunginhallituksen Soidinmäen tuulivoimalapäätöksistä.

Nikaran erityispiirteet

Multian Nikaran suunnitellulla tuuliteollisuusalueella on myös runsaasti suota, soidensuojelu-, luonnonsuojelu- ja Natura-alueita, upeita virkistysreittejä (kuten Kulhanvuori ja Nikaran näkötorni) ja merkittäviä kulttuuri- ja luonnonmaisemia (5 km säteellä). Hankealue sijoittuu kurkien laajalle levittäytyvien kevät- ja syysmuuttoreittien alueelle. Hankealueen lähellä on uhanalaisen päiväpetolinnun reviiri. Hankealueella/lähistöllä on karhun sekä metsäpeurojen elinpiiriä. Hanke kuuluu myös uhanalaisuus luokituksessa vaarantuneeksi luokitellun liito-oravan levinneisyysalueeseen. Hankealueen läheisyydessä on havaittu yksierittäin uhanalainen kasvilaji. Silmällä-pidettäviä kasvilajeja on havaittu hankealueella tai sen läheisyydessä kaksi. Alueella on havaittu kolme alueellisesti uhanalaista kasvilajia, joista yksi on koko Suomessa rauhoitettu.

Lisäksi tuulivoima-alue on suunniteltu pohjavesialueelle (alueella on 2 luokiteltua pohjavesialuetta).

Pohjavedet ovat mittamattoman arvokas luonnonvara. Kun tuulimyllyt puretaan alas räjäyttämällä, räjäytysvaiheessa alueelle vapautuu runsaasti haitallista lasikuitu- ja materiaalipölyä- tässä tapauksessa pohjavesialueelle. Yhden myllyn purkamiskustannukset voivat olla satoja tuhansia euroja ja purkamisesta saamme tonneittain ongelmallista jätettä, myös purkamiskustannukset saattavat hyvin jäädä kunnan eli käytännössä veronmaksajien vastuulle. Maailmanlaajuisesti vuoteen 2050 mennessä vuotuista lapajätettä kertyy 2.9 miljoona tonnia, ja kumulatiivista jätettä 43 miljardia tonnia. Jäte on merkittävä ympäristöriski.

että pohjaveden kemiallinen ja määrällinen tila ei niiden vaikutuksesta heikkene. Tämän määräyksen osalta ei ole nähty muutostarpeita.

Useisiin lähekkäisiin tuulivoima-alueisiin liittyvät yhteisvaikutukset sekä sähkönsiirron kysymykset otetaan huomioon maakuntakaavan yhteydessä laadittavissa selvityksissä ja tarkasteluissa.

Lähellä asuvat ovat tuoneet huolensa myös siitä, että yksi harvoista valosaasteista vapaista hiljaisista alueista häviää mahdollisen teollisuusalueen myötä, mutta myös mahdollinen kodin ja omaisuuden menetys huolestuttaa. Jos kotonaan ei enää voi tuulivoiman aiheuttamien terveysongelmien vuoksi asua, eikä kiinteistöä saa enää myydyä (tuulipuistojen lähellä asuinkiinteistöjen arvo laskee huomattavasti, jopa 30-40 prosenttia useiden kiinteistönvälittäjien mukaan.), joutuu mahdollisesti muuttamaan pois kotoaan ja maksamaan edelleen hylätyn kodin verot ja maksut. Tämä on huomattavan suuri hinta jos rakkaudella rakennetut kodit ja vuosikymmenten tai -satain aikaiset sukutilat joudutaan hylkäämään. Ja tämä koskee koteja 20 km säteellä voimala-alueista, riski on aina suurempi, mitä lähempänä asuu. Tämä on myös huomattavaa resurssien tuhlausta, aikana jolloin kulutusta olisi hyvä vähentää, eikä mitenkään sovi hiilijalanjälki- tai hiilikädenjälkijätteluun (voimaloiden lapajätteen vuoksi käytännössä tuuliteollisuus tuottaa valtavia määriä ympäristölle haitallista jätettä, jonka tehokas kierrättäminen ei tois- taiseksi onnistu).

Maaseudun monimuotoiset metsät eräs Suomen rikkauksista, elinkeinon ja terveyden lähde

Maaseudun asujat monesti elävät lähelle hiilineutraalia elämää kuluttamalla vähemmän ja elämällä luonnonläheistä elämää mm. kasvattamalla, metsästäällä ja keräämällä osan ruoasta itse. Talot ovat usein puuta, jolloin ne katsotaan hiiltäsitoviksi. Lisäksi maalla-asujat usein omistavat metsää, ja huolehtivat metsänhoidollisesti metsien uudistamisesta ja kasvusta lisäten näin planeetan hiilinielua ja mahdollistamalla jokamiehen oikeuksien toteutumisen: Marjastuksen, sienestyksen, yrttienkeruun ja metsästyksen hyvinvointia ja terveyttä todistetustikin edistävillä hiljaisilla ja luonnollisilla metsäalueilla. Tuulivoimaloilla itsellään on myös kielteisiä ilmastovaikutuksia ja teollisuusalueiden sekä niiden infrastruktuurin rakentaminen vähentää tärkeiden hiilinielujen määrää (esim.

metsän kaataminen teiden, voimalinjojen, voimalapaikkojen tieltä). Tuulivoimalat vaativat maapinta-alaa suunnattomasti enemmän kuin muut voimalaratkaisut.

Maaseudun rauhallinen luonto on todellinen luonnonvara. Maaseutu ja metsät ovat olleet suomalaisten hyvinvoinnin ja terveyden lähteinä aina, ja niiden rauhaa tulisi suojella. Hyvinvoinnin tulisikin olla niin sanotusti yksi maakunnan strategisista kärjistä, nykyinen tuulivoimakehitys on kuitenkin ristiriidassa tämän kanssa. Hyvinvoinnin aluerakenne, matkailun ja virkistytymisen aluerakenne ja reitistöt kärsivät huomattavat tuuliteollisuusalueiden myötä puhumattakaan kulttuuriympäristöstä, jokamiehen oikeuksista ja vetovoimatekijöistä tällaisilla alueilla. Tuuliteollisuusalueilla ei ole myöskään myönteistä vaikutusta metsien monimuotoisuuden tulevaan kehityskuvaan, ottaen huomioon että teollisuusalueita suunnitellaan luontoarvoiltaan rikkaille alueille, joilla on suojelualueita, suojeltuja ja uhanalaisia kasveja, uhanalaisia suojeltuja lintuja ja uhanalaisia eläimiä. Tämä ei ole myöskään linjassa metsätalouden kokonaiskestävyyden kannalta kun metsien hakkuu teollisuusalueiden myötä vähentää hiilinieluja sekä yleisesti heikentää metsien monimuotoisuutta. Myös metsien virkistyskäyttö, harrastusmahdollisuudet, mahdollisesti myös elinkeinot ja jokamiehen oikeudet kärsivät valovälkkeen, meluhaittojen ja visuaalisten maisemamuutosten vuoksi. Myös muun muassa sisäministeriö on varoittanut, että tuulivoimalueilla liikkuminen on vaarallista.

Yksittäistä tuulivoimahanketta tarkasteltaessa tulee huomioida myös lähialueilla sijaitsevat ja lähialueille suunnitteilla olevat tuulivoimalahankkeet infrastruktuureineen ja voimajohtohankkeineen. Eri hankkeiden yhteisvaikutukset tulee ottaa huomioon. Yhteisvaikutukset lisäävät merkittävästi tuulivoiman haittoja ja niiden merkitys korostuu tuulivoimakapasiteettia kasvatettaessa.

Multian Nikaran hankealue ei lukeudu lainvoimaisessa Keski-Suomen maakuntakaavassa tuulivoiman tuotantoon soveltuvaksi alueeksi, eikä sitä tulisi sellaiseksi luokitella. Lisäksi

uudet tuulivoimala-alueet tulisi olla vähintään 15 km mieluiten kauempana lähimmistä asuintaloista. Sosiaali- ja terveysministeriön (STM) mukaan tuulivoimasta ei saisi aiheutua terveyshaittaa. Jotta terveyshaitoilta välttyttäisiin, tulisi tuulivoimalat sijoittaa riittävän etäälle asutuksesta. Yleisestikin metsien monimuotoisuuden turvaamiseen tulisi kiinnittää enemmän huomioita maakuntakaavassa, ei päinvastoin, kuten nyt maakuntakaava antaa olettaa tuulivoimatavoitteillaan.

Linkkejä:

https://academic.oup.com/sleep/article/43/9/zsaa046/5811422?fbclid=IwAR1EwL5qiLAZ9h7W98k6IFPFS5PyHzzt_owvp0JesE071CNyJmWuxcJTpc

<https://docs.wind-watch.org/Interference-of-Flying-Insects-and-Wind-Parks.pdf>

<https://www.forbes.com/sites/michaelshellenberger/2019/06/26/why-wind-turbines-threaten-endangered-species-with-extinction/#7e9459c164b4>

<https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0956053X17300491>

<https://suomenluonto.fi/tasaisten-taimikoiden-strategia/?fbclid=IwAR32ot-pmmdQByZlKpH-T1ciFVYK7zRagEYeG8-MXVQJBsGR2bNdWYoa4ToQ>

7.3 Palautteenantaja C

Palaute	Vastine
Uusi maakuntakaava on juuri 28.01.2020 saanut lain voiman. Nyt näyttää siltä, että sitä ei tulla noudattamaan. Onko ikuisesti rullaava maakuntakaava lain mukainen? Mitä tarkoittaa "ikuisesti" tässä ja osallistumis- ja arviointisuunnitelman yhteydessä? Onko missään muussa maakunnassa lähdetty tällaiseen? Jos ei, niin miksi juuri Keski-Suomessa? Rullaava maakuntakaava esittää pitkäjännitteisen ja ennustettavan suunnittelun. Se johtaa hallitsemattomaan tilanteeseen jo senkin johdosta, että sen muutoksissa pyritään toteuttamaan sen hetkisiä ajatuksia ja poliittisia tavoitteita. Sen valmistelu tulee lopettaa. Seuraavat kommentit tuulivoiman osalta: 1. TUULIVOIMASTA JA SEN MUUTOSTARPEISTA JA TAVOITTEISTA 1.1. Ekologinen kestävyys Kaavasuunnitelmassa tulee yleisesti arvioida ja perustella mitkä ovat tuulivoiman vaikutukset kestäväan kehitykseen ja nettohiilidioksidipäästöihin. Tässä on tarkasteltava mm. tuulivoimaloiden valmistus, kuljetukset, pystytys, huolto, purkaminen, romutus ja kierrätys. Arvioitava on myös hiilinielujen häviäminen rakennuspaikoilla ja siirtolinjoilla. 1.2. Ympäristö-, luonto-, linnusto ja maisemavaikutukset Tuuliyritysten omat konsultit tekevät toimeksiantajiensa toiveiden mukaiset selvitykset, joissa kaikissa todetaan, että tuulivoimarakentamiselle ei ole esteitä. Tämä johtaa siihen, että näiden puolueellisten selvitysten perusteella päättäjät hyväksyvät tuulivoimaloiden	<i>Keski-Suomen liitto kiittää lausunnosta ja merkitsee sen tiedoksi.</i> <i>Rullaavalla maakuntakaavalla pyritään strategisuuteen ja lisäämään maakuntakaavan kykyä vastata muuttuvaan toimintaympäristöön. Maakuntakaavoituksen poukkoilevuutta ehkäisee maakuntakaavaan kohdistuvat muutospaineet, maakuntakaavan sisältövaatimukset ja Keski-Suomen liiton käytössä olevat resurssit. Käytännössä rullaava maakuntakaava tarkoittaa sitä, että kokonaismaakuntakaavaa päivitetään noin kerran valtuustokaudessa esiin tulleiden ja tarvittaessa priorisoitujen muutostarpeiden osalta. Rullaavaan maakuntakaavaprosessiin kuuluu normaalin kaavaprosessin edellyttämät lainsäädännölliset vaiheet.</i> <i>Maakuntakaavan 2040 päivityksessä yhdeksi tarkasteltavaksi teemaksi on nostettu seudullisesti merkittävä tuulivoima. Maakuntakaavan tuulivoimamerkinnot perustuvat vuoden 2012 selvityksiin.</i>

rakentamisen usein täysin väärin paikkoihin. On yleistä, ettei valvojan viranomaisen (Ely-keskus) ja paikallisten asukkaiden näkemyksiä oteta huomioon. Tämä taas johtaa pitkiin valituskierteisiin ja oikeudenkäynteihin. Tästä syystä jo maakuntakaavassa tulisi olla määräys puolueettomien selvitysten välttämättömyydestä ja vähintään velvoite kunnille hankkia riippumattomien arviointitahojen lausunnot selvitysten oikeellisuudesta. Maisemavaikutuksista jäljempänä.

1.3. Turvallinen ja terveellinen asuin ympäristö

Tuulivoimaloiden kuuluva ulko- ja sisämelu sekä infraääni on kansainvälisissä tutkimuksissa todettu terveyshaitaksi. Tästä on tulossa lähiaikoina lisää tietoa. Keski-Suomessa tavoitellaan tuulivoimaloiden rakentamista korkeille paikoille, joilla maaperä on kovaa tai kallioista. Tästä syystä erityisesti maaperän värinän aiheuttaman melun selvitysvaatus tulee sisällyttää jo maakuntakaavaan.

Tuulivoimalaonnettomuudet ovat maailmalla lisääntyneet, myös Suomessa on tapahtunut lapojen irtoamisia syyskuussa 2020 (Kristiinankaupunki, Metsälä). Kaikenlainen liikkuminen, marjastus, sienestys ja kalastus tulee kieltää tuulivoima-alueilla. Metsästyskin on ampumaturvallisuussyistä kiellettävä.

Suomeen rakennettujen ja suunniteltujen tuulivoimaloiden tehot ja korkeudet ovat kasvaneet poikkeuksellisen suuriksi. Samalla aikaisemmat määräykset myöskin niiden melurajoista ovat vanhentuneet. Nykyiset konsulttien tekemät melumallinnukset ovat virheellisiä, korjauskertomia ei käytetä ja voimat sijoitetaan nykyistenkin ohjeistusten vastaisesti liian lähelle toisiaan. Kunnes määräykset saadaan ajan tasalle ja uusi lainsäädäntö voimaan, tulee maakuntakaavaan saada sääntö: tuulivoimalan minimietäisyys lähimpään pysyvään ja loma-asuntoon on oltava 10 x tuulivoimalan kokonaiskorkeus. Tämä tarkoittaisi n. 3 km:n etäisyyttä, joka sekin on monissa tapauksissa liian vähän. Tällainen

Tämän jälkeen toimiala on muuttunut merkittävästi, ja asiaa on syytä tarkastella uudestaan myös maakunnallisella tasolla. Näin pyritään maakunnallisella tasolla ohjaamaan tuulivoiman sijoittumista kestävästi.

Kaavoituksen tulee maankäyttö- ja rakennuslain (MRL) 9§:n mukaan perustua merkittävät vaikutukset arvioivaan suunnitteluun ja sen edellyttämiin tutkimuksiin ja selvityksiin. Lisäksi kaavaa laadittaessa on otettava huomioon MRL:n määrittelemät sisältövaatimukset. Kuten osallistumis- ja arviointisuunnitelman liitteessä todetaan, tullaan kaavoitusprosessin yhteydessä toteuttamaan tarvittavat selvitykset, kuten maakunnallinen maakotkaselvitys ja tuulivoiman maisemavaikutusten selvitys. Selvitysten osalta I-OAS:n liitetä on tarkastettu palautteiden ja kaavoitusprosessin etenemisen pohjalta.

Maakuntakaavassa tullaan osoittamaan tuulivoimatuotantoon soveltuvia alueita alueen erityisominaisuutta osoittavalla merkinnällä. Määräyksillä voidaan myös osoittaa lisäselvitystarpeita yksittäisiä

sääntö on voimassa mm. Saksassa Baijerin osavaltiossa. Maakuntakaavassa tulisi antaa määräys tuulivoimaloiden terveyshaittojen ja kiinteistöjen arvojen alenemisen korvauksista kunnan ja naapurikuntien asukkaille ja loma-asukkaille.

1.4. Virkistykseen soveltuvat alueet

Maakuntakaavassa ei saa osoittaa tuulivoima-alueita hiljaisille alueille eikä niiden naapurialueille, ei lähelle kansallispuistoja eikä matkailun kannalta tärkeille ja potentiaalisille alueille. Hiljaiset alueet on saatava merkityksi maakuntakaavaan. Niitä ei saa uhrata tuulivoimatuotannolle. Mahdolliset tuulivoimalat tulee sijoittaa ennestään meluisille alueille ja hiljaiset alueet tulee säilyttää hiljaisina. Hiljaisuus on katoava luonnonvara. Tämä liittyy keskeisesti ihmisten hyvinvointiin ja matkailuun. Mahdollinen tuulivoimarakentaminen on toteutettava ainoastaan ihmisten hyvinvoinnin, luonnon ja matkailuelinkeinon ehdoilla. Yksi Keski-Suomen elinkeinoelämän suurimmista potentiaaleista on matkailun kehittäminen. Se on ainoa elinkeinomuoto, jota voidaan kehittää tasavertaisesti kaikissa maakunnan kunnissa.

2. EHDOTUKSIA

Maakunnan ja sen asukkaiden kokonaisedun kannalta Keski-Suomi tulisi pitää tuulivoimavapaana. Jos kuitenkin tuulivoimaloita välttämättä halutaan niin seuraavassa ehdotuksia:

- kaavassa osoitettava alueet, joille tuulivoimaloita ei saa rakentaa
- osoitettava yksi alue, jolle voi sijoittaa esim. 100 tuulivoimalaa. Alueen pitää sijaita 10 km:n etäisyydelle asutuksesta eikä voimalat saa aiheuttaa ympäristö- ja luontohaittoja
- tämä suurkeskittymä voidaan osoittaa vain Metsähallituksen maille
- kaavoitukseen määräys ympäristöluvan pakollisuudesta tuulivoimaloille

alueita koskien. Kaavoituksella ei kuitenkaan voida ratkaista erityislainsäädännön piiriin kuuluvia asioita. Tuulivoimarakentamisen toteuttaminen voi sijainnin mukaan edellyttää mm. ympäristövaikutusten arvioinnista annetun lain (252/2017, YVA-laki) mukaista ympäristövaikutusten arviointimenettelyä (YVA-menettely) tai ympäristönsuojelulain (527/2014, YSLaki) mukaista ympäristölupaa.

Jos maakuntakaavassa haluttaisiin osoittaa alueita tuulivoimarakentamiselle niin ennen sitä on tehtävä näille alueille kattava maisema-analyysi 300 - 400 m korkeille tuulivoimaloille niiden lukumäärään ja sijoittamiseen perustuen. Vasta tämän jälkeen voidaan alueen soveltumista tuulivoimaloille. Ilmailuviranomaisilta on jo haettu lupia 350 m korkeille voimaloille ja mm. tuuliyritys Ilmatar on maininnut tulevien voimaloiden korkeudeksi 350-400 m. Maakuntakaavassa on myös osoitettava tuulivoima-alueiden sähköverkkoon liittämisreitit.

3. VOIMASSA OLEVAT OHJEISTUKSET JA MÄÄRÄYKSET

Maakuntakaavassa tulee erityisen tarkasti arvioida ja määritellä tuulivoima-alueiden sijainti maisemallisesti, kulttuurihistorialtaan ja luonnoltaan arvokkaisiin kohteisiin. Näitä ovat ja ne on mainittu YM:n julkaisussa Suomen Ympäristö 5/2006:

- Unescon maailmanperintökohteet, Petäjäveden kirkko ja Struven ketjun mittauspiste Korpilahdella
- valtakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet
- valtakunnallisesti merkittävät kulttuurihistorialliset ympäristöt
- maakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet
- maakunnallisesti ja paikallisesti merkittävät kulttuurihistorialliset ympäristöt
- muinaismuistoalueet
- kansallismaisemat
- perinnemaisemat
- museotiet
- luonnonsuojelualueet
- Natura 2000- alueet
- luonnonsuojeluohjelmien alueet
- luonnon ja maisemansuojelun kannalta arvokkaat kallioalueet

- luonnonsuojelulaissa suojellut luontotyypit
- erämaa-alueet

Lisäksi MRL 28 §:ssä mainitaan maakuntakaavan sisältövaatimuksista. On huomioitava, että Luonnonsuojelulain (1096/1997) 7 ja 77 §:ssä tarkoitettujen luonnonsuojeluohjelmien ja - päätösten sekä 35 §:ssä tarkoitettua maisema- aluetta koskevien perustamis- päätösten tulee olla ohjeena kaavaa laadittaessa.

Tuulivoiman osalta kaavaa laadittaessa on kiinnitettävä erityistä huomiota

- alueiden käytön ekologiseen kestävyYTEEN
- vesi- ja maa- ainesvarojen kestäväään käyttöön
- maakunnan elinkeinoelämän toimintaedellytyksiin (matkailu)
- maiseman, luonnonarvojen ja kulttuuriperinnön vaalimiseen sekä
- virkistykseen soveltuvien alueiden riittävyYTEEN

4. SUMMA SUMMARUM TUULIVOIMASTA

Keski-Suomessa on ymmärrettävä, että tässä ei ole kyse maakuntakaavoituksella osoitet- tavasta yksittäisestä tuulivoima-alueesta, vaan pyrkimyksestä rakentaa poikkeuksellisella kiireellä lukuisia massiivisia tuulivoima-alueita läpi koko maakunnan. Jos näin kävisi, niin sillä tulisi olemaan peruuttamattomia ja ennalta arvaamattomia negatiivisia ekologisia, sosiologisia ja taloudellisia vaikutuksia. Lisäksi Keski-Suomessa tuulivoimalla ei tulisi ole- maan juuri mitään merkitystä maakunnan energiahuollon kannalta. Keski-Suomihan on jo nyt maan ykkösmaakunta uusiutuvan energian käytössä. Tuuliyritykset ovat jo vuosia vaatineet yli 200 tuulivoimalan rakentamista maakunnan alueelle. Toistaiseksi on kyetty rakentamaan vain kuusi tuulivoimalaa, jotka nekin on rakennettu väärin perustein. Niiden osalta on edelleen 5 vuotta kestänyt oikeudenkäynti meluhaittojen johdosta kesken.

Tämä osoittaa sen, että maakunnan asukkaat eivät hyväksy tuulivoiman rakentamista ja tuulivoimarakentaminen tulisi kieltää koko maakunnan alueella.

Suuriin tuulivoimaloihin ja suuriin tuuliteollisuusalueisiin perustuva sähkön tuotanto on taloudellisesti (T), ekologisesti (E) ja sosiaalisesti (S) kestämaton energian tuotantomuoto, koska

1. Suurten tuulivoimaloiden rakentaminen ja käyttö merkitsevät erittäin pitkäaikaista maisemahaittaa paikallisille asukkaille ja vapaa-ajan asukkaille (S).
2. Laajat tuulivoimateollisuusalueet ja niiden siirtolinjat vähentävät pysyvästi hiilinieluja ja luonnon monimuotoisuutta kymmenien tuhansien hehtaarien alalla (E).
3. Tuulivoimalat uhkaavat ihmisten, nisäkkäiden ja muuttolintujen terveyttä (S).
4. Epävarman tuulivoiman suurtuotanto tukee Keski-Suomen työllisyyttä lyhyen rakennusvaiheen jälkeen minimaalisesti (T).
5. Taloudellisesti riskialttiiden pitkäikäisten laitosten rakentaminen ja käytön tukeminen vääristää tervettä kilpailua. Nyt jo maksettua n. 1,5 miljardia tukieuroa ja tulevaa n. 2,5 miljardia voidaan käyttää uusien tuulivoimaloiden rakentamiseen, mikä kyseenalaistaa markkinaehtoisuuden (T).
6. Jos suunniteltu tuulivoiman lisärakentaminen toteutuu niin Suomeen syntyy sen ja muun lisääntyvän sähkön tuotannon (ydinvoima) takia sähkön ylituotantoa. Se on riski Keski-Suomelle ja sen kunnille (T).

Hajautettu aurinko- ja tuulienergian pientuotanto (talokohtainen) on biotalouden ohella suurtuotantoa riskittömämpi energian tuotantotapa, joka vahvistaa Keski-Suomen elinvoimaa ja tekee mahdolliseksi maakunnan maaseudun asuttuna säilyttämistä.

7.4 Palautteenantaja D ym. (2 henkilöä)

Palaute	Vastine
Arvoisat Keski-Suomen liiton valmistelijat ja päätöksentekijät Tämä lausuntomme koskee Keski-Suomen maakuntakaava 2040 -suunnittelua SolarWind by Jan-neniska Oy, Haukanmaan-Isovehmaanmäen tuulivoimahankkeen osalta. Hankkeen välittömässä läheisyydessä on Natura-alueita, jotka ulottuvat osittain Toivakan kunnan ja Jyväskylän kaupungin alueelle. Alueen läheisyydessä kulkee ohjeellinen päävirkistysreitti ja noin kolmen kilometrin etäisyydelle lähimmistä voimalapaikoista sijoittuu Mämmeniemen ulkoilu-, veneily- ja virkistysalue. Keski-Suomen maakuntakaavassa puolestaan Päijänteen alue on osoitettu matkailun ja virkistyksen vetovoima-alueena. Alueen erityislaatuisuus on tähän saakka perustellusti huomioitu niin luontoarvoja suojelevana kaavoituksena kuin kielteisinä päätöksinä tätä hanketta ympäristövaikutuksiltaan selvästi pienemmissä lupa-asioissa, kuten rakennusluvissa. Hankkeella olisi merkittäviä ympäristövaikutuksia. Hanke haittaisi Natura-alueen läheisyydessä merkittävästi luontoarvoja ja haittaisi oleellisesti alueen virkistys- ja matkailukäyttöä. Hankkeen kielteiset vaikutukset luontoarvoihin olisivat mittavat niin maisemallisesti kuin melun näkökulmasta. Ympäristövaikutuksia arvioitaessa tyypilliset tarkastelunäkökulmat liittyvät ympäristöön, toteuttamisvaihtoehtoihin ja haitallisten vaikutusten lieventämismahdollisuuksiin eri osapuolten kannat huomioiden. Kansantaloudellinen näkökulma huomioidaan ainakin välillisesti.	<i>Keski-Suomen liitto kiittää lausunnosta ja merkitsee sen tiedoksi.</i> <i>Yksittäisiin kohteisiin ja kaavaratkaisuihin liittyvät palautteet otetaan huomioon, mutta niihin ei osallistumis- ja arviointisuunnitelmaa käsiteltäessä anneta vastinetta. Yksittäisten kohteiden ja kaavaratkaisujen osalta Keski-Suomen liitto toivoo keskustelua kaavaluonnoksen ollessa nähtävillä.</i>

Hankkeen vaikutuspiirissä on runsaasti loma- ja asuinrakennuksia. Pohjois-Päijänne on merkittävä matkailun vetovoimatekijä ja alueen virkistyskäyttö on merkittävää. Hankkeen vaikutuspiirissä olevien kiinteistöjen hintataso on ollut korkea alueen poikkeuksellisen kauneuden ja luontoarvojen takia. Hankkeen myötä kiinteistöjen ja maan arvo laskisi merkittävästi. Hanke vähentäisi oleellisesti Pohjois-Päijänteen matkailun vetovoimaisuutta ja siten sillä olisi tuntuva kielteinen vaikutus Keski-Suomen elinkeinoelämälle. Jos hankkeen toteuttajayritys joutuisi korvaamaan kiinteistöjen ja maan hinnan alenemisen sekä elinkeinoelämälle aiheutuvat vahingot tuulimyllypuiston elinkaaren ajalta, olisi hanke kokonaisuutena tappiollinen eikä sitä kannattaisi toteuttaa. Vaikka toteuttajayritys ei näitä korvauksia joudukaan maksamaan, on negatiivinen kansantaloudellinen vaikutus tosiasia, joka tulisi huomioida hanketta arvioitaessa. Tehdyt hankeselvitykset eivät riittävästi huomioi edellä mainittuja näkökulmia ja ovat siten puutteellisia. Kielteiset kansantaloudelliset vaikutukset ja vaikutukset luonto-, maisema- ja virkistysarvoihin olisivat selvästi pienemmät ja Toivakan kunta kuitenkin saisi tavoittelemiaan verotuloja, jos tuulimyllypuisto sijoitettaisiin vähemmän vahinkoa aiheuttavalle alueelle, kuten Taka-Toivakkaan.	
--	--

7.5 Palautteenantaja E

Palaute	Vastine
Nyt on voimassa 28.1.2020 KHO:n vahvistama maakuntakaava, joten sen välitöntä korvaamista osittainkin uudella ei ole tarvetta. Se, että tuulivoima toimijat painostavat kuntia ja maakuntaa kaavoittamaan alueita tuulivoimalle, ei ole järkevää mm. varovaisuus periaatteen mukaan.	<i>Keski-Suomen liitto kiittää lausunnosta ja merkitsee sen tiedoksi.</i> <i>Rullaavalla maakuntakaavalla pyritään strategisuuteen ja lisäämään maakuntakaavan kykyä vastata muuttuvaan</i>

Tuulivoima on kuten jäljempänä ilmenee ympäristö ja terveys uhka! Tuulivoima kuten asbesti, sen vaarallisuus tiedettiin, mutta ei ollut korvaavaa materiaalia, mutta tuulivoimalla on monta terveellisempää vaihtoehtoa. Nyt sen asbestin seurauksista maksetaan ihmishenkiä, tuulivoiman tulevaisuudessa. Rullaava maakuntakaava lain vastainen? Ympäristöministeriön maakuntakaavoitusta koskevassa ohjeessa EI mainita ”rullaavaa” mallia. ”Rullaavalla” hämätään kansalaisia, kukaan ei pysy perässä mitä maakunnassa tapahtuu. Ehkä tämä on tarkoituskin! Maisemansuojelu luonnonsuojelulailla Luonnonsuojelulain mukaan voidaan luonnon- tai kulttuurimaiseman kauneuden, historiallisten ominaispiirteiden tai siihen liittyvien muiden erityisten arvojen säilyttämiseksi ja hoitamiseksi perustaa maisema-alue (ns. maisemanhoitoalue). Myös luonnonsuojelulain nojalla perustetuissa kansallis- ja luonnonpuistoissa sekä muilla luonnonsuojelualueilla varjellaan maisemaa rajoittamalla siihen vaikuttavia toimia. K-S liitto rikkoo myös ympäristönsuojelulakia, jos kaavoittaa tuulivoima-alueita: 1 § Ympäristönsuojelulaki Lain tarkoitus	<i>toimintaympäristöön. Maakuntakaavoituksen poukkoilevuutta ehkäisee maakuntakaavaan kohdistuvat muutospaineet, maakuntakaavan sisältövaatimukset ja Keski-Suomen liiton käytössä olevat resurssit. Käytännössä rullaava maakuntakaava tarkoittaa sitä, että kokonaismaakuntakaavaa päivitetään noin kerran valtuustokaudessa esiin tulleiden ja tarvittaessa priorisoitujen muutostarpeiden osalta. Rullaavaan maakuntakaavaprosessiin kuuluu normaalin kaavaprosessin edellyttämät lainsäädännölliset vaiheet.</i> <i>Maakuntakaavan 2040 päivityksessä yhdeksi tarkasteltavaksi teemaksi on nostettu seudullisesti merkittävä tuulivoima. Maakuntakaavan tuulivoimamerkinnot perustuvat vuoden 2012 selvityksiin. Tämän jälkeen toimiala on muuttunut merkittävästi, ja asiaa on syytä tarkastella uudestaan myös maakunnallisella tasolla. Näin pyritään maakunnallisella tasolla ohjaamaan tuulivoiman sijoittumista kestävästi.</i>
--	--

Tämän lain tarkoituksena on:

- 1) ehkäistä ympäristön pilaantumista ja sen vaaraa, ehkäistä ja vähentää päästöjä sekä poistaa pilaantumisesta aiheutuvia haittoja ja torjua ympäristövahinkoja;
- 2) turvata terveellinen ja viihtyisä sekä luonnontaloudellisesti kestävä ja monimuotoinen ympäristö, tukea kestävää kehitystä sekä torjua ilmastonmuutosta;
- 3) edistää luonnonvarojen kestävää käyttöä sekä vähentää jätteiden määrää ja haitallisuutta ja ehkäistä jätteistä aiheutuvia haitallisia vaikutuksia;
- 4) tehostaa ympäristöä pilaavan toiminnan vaikutusten arviointia ja huomioon ottamista kokonaisuutena; sekä
- 5) parantaa kansalaisten mahdollisuuksia vaikuttaa ympäristöä koskevaan päätöksentekoon.

5 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

- 1) päästöllä ihmisen toiminnasta aiheutuvaa aineen, energian, melun, värinän, säteilyn, valon, lämmön tai hajun päästämistä, johtamista tai jättämistä yhdestä tai useammasta kohdasta suoraan tai epäsuorasti ilmaan, veteen tai maaperään;
- 2) ympäristön pilaantumisella sellaista päästöä, jonka seurauksena aiheutuu joko yksin tai yhdessä muiden päästöjen kanssa:
 - a) terveyshaittaa;

Kaavoituksen tulee maankäyttö- ja rakennuslain (MRL) 9§:n mukaan perustua merkittävät vaikutukset arvioivaan suunnitteluun ja sen edellyttämiin tutkimuksiin ja selvityksiin. Lisäksi kaavaa laadittaessa on otettava huomioon MRL:n määrittelemät sisältövaatimukset. Kuten osallistumis- ja arviointisuunnitelman liitteessä todetaan, tullessaan kaavoitusprosessin yhteydessä toteuttamaan tarvittavat selvitykset, kuten maakunnallinen maakotkaselvitys ja tuulivoiman maisemavaikutusten selvitys. Selvitysten osalta I-OAS:n liitettä on tarkastettu palautteiden ja kaava-prosessin etenemisen pohjalta.

Tuulivoimarakentamista ohjaa maankäyttö- ja rakennuslain mukainen kaava- ja lupajärjestelmä. Maakuntakaavassa tullaan osoittamaan tuulivoimatuotantoon soveltuvia alueita alueen erityisominaisuutta kuvaavalla merkinnällä. Määräyksillä voidaan myös osoittaa lisäselvitystarpeita yksittäisiä alueita koskien. Kaavoituksella ei kuitenkaan voida ratkaista erityislainsäädännön piiriin kuuluvia asioita.

b) haittaa luonnolle ja sen toiminnoille; c) luonnonvarojen käyttämisen estymistä tai melkoista vaikeutumista; d) ympäristön yleisen viihtyisyyden tai erityisten kulttuuriarvojen vähentymistä; e) ympäristön yleiseen virkistyskäyttöön soveltuvuuden vähentymistä; f) vahinkoa tai haittaa omaisuudelle taikka sen käytölle; tai g) muu näihin rinnastettava yleisen tai yksityisen edun loukkaus; Myös se, että sallitaan satoja tonneja kierrätyskelvotonta materiaalia (tuulimyllyn lapoja) kuljettaa, että pitää luonnossa on em. lain rikkomista Ministeri Krista Mikkonen pöyristyi Team Finlandin mainoksesta ja lausui: "Kansallismaiset eivät ole kaupan" suora analogia tuulivoimaan! 48 luku Ympäristörikoksista 1 § Ympäristön turmeleminen Joka tahallaan tai törkeästä huolimattomuudesta 1) saattaa, päästää tai jättää ympäristöön esineen, ainetta, säteilyä tai muuta sellaista lain tai sen nojalla annetun säännöksen taikka yleisen tai yksittäistapausta koskevan määräyksen vastaisesti taikka ilman laissa edellytettyä lupaa tai lupaehtojen vastaisesti,	<i>Tuulivoimarakentamisen toteuttaminen voi sijainnin mukaan edellyttää mm. ympäristövaikutusten arvioinnista annetun lain (252/2017, YVA-laki) mukaista ympäristövaikutusten arviointimenettelyä (YVA-menettely) tai ympäristönsuojelulain (527/2014, YSLaki) mukaista ympäristölupaa.</i>
--	--

2) valmistaa, luovuttaa, kuljettaa, käyttää, käsittelee tai säilyttää ainetta, valmistetta, seosta, tuotetta tai esinettä taikka käyttää laitetta vastoin

l) jätelain (646/2011) 147 §:n 2 momentissa mainittua säännöstä:

3) laiminlyö jätelain mukaisen jätehuollon järjestämisvelvollisuutensa,

4) tuo maahan, vie maasta tai siirtää Suomen alueen kautta jätettä vastoin

a) jätelakia, sen nojalla annettua säännöstä tai yksittäistapausta koskevaa määräystä, Tuulivoimalan lavat eivät ole kierrätettävissä niiden sisältämien materiaalien takia.

Maakuntakaavan tärkeimpiä tehtäviä

Maakuntakaava on keskeinen maiseman suojelun väline.

Maakuntakaavassa voidaan antaa määräyksiä ja osoittaa maisemallisesti arvokkaita alueita maisema-arvojen turvaamiseksi. Maisema-arvojen suojelemiseksi voidaan perustaa myös LSL 32 §:n mukainen maisema-alue. Tällaisen maisema-alueen perustamispäätöksessä voidaan antaa maiseman olennaisten piirteiden säilyttämiseksi tarpeellisia määräyksiä, jotka eivät kuitenkaan saa aiheuttaa maanomistajalle merkityksellistä haittaa. Maakuntakaava-alueella näitä määräyksiä sovelletaan rinnakkain kaavamääräysten kanssa. Jos alueen luonnonarvot on suojeltu tai tarkoitus suojella luonnonsuojelulain nojalla, ei pysyvän suojelumääräyksen antamiseen maakuntakaavassa ole useinkaan tarvetta. Sen sijaan maakuntakaavassa voi olla perusteltua antaa tällaiselle alueelle edellä mainittu määräaikainen suojelumääräys, jolla turvataan luonnonarvojen säilyminen ennen luonnonsuojelulain mukaisen suojelun toteuttamista. Maakuntakaava-alueella voi olla myös sellaisia maakunnallisesti merkittäviä luonnonarvoja, joita ei ole suojeltu tai tarkoitus suojella luonnonsuojelulain

nojalla. Näiden luonnonarvojen säilyminen on mahdollista turvata suojelumääräyksin. Valtakunnallisesti ja maakunnallisesti merkittävät suojelunarvoiset rakennetut alueet ja kulttuurihistoriallisesti merkittävät alueet on otettava huomioon maakuntakaavassa. Maakuntakaavassa annettavilla suojelumääräyksillä on merkitystä erityisesti taajamien ulkopuolella, jossa rakennettuun ympäristöön sisältyvien arvojen turvaaminen voi perustua suoraan maakuntakaavaan. Usein rakennettua ympäristöä koskeva suojelu kuitenkin täsmentyy yksityiskohtaisemmassa kaavoituksessa ja rakennussuojelulain keinoin

Maakuntakaavan sisältövaatimukset

Maankäyttö- ja rakennuslain 28 §:n mukaan maakuntakaavaa laadittaessa on otettava huomioon valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet ja kiinnitettävä huomiota maakunnan oloista johtuviin erityisiin tarpeisiin. Lisäksi luonnonsuojeluohjelmien ja -päästösten samoin kuin luonnonsuojelulain mukaisten maisema-alueiden täytyy olla ohjeena kaavaa laadittaessa

Lisäksi on erityisesti kiinnitettävä huomiota:

- maakunnan tarkoituksenmukaiseen alue- ja yhdyskuntarakenteeseen
- alueiden käytön ekologiseen kestävyYTEEN
- ympäristön ja talouden kannalta kestäviin liikenteen ja teknisen huollon järjestelyihin
- vesi- ja maa-ainesvarojen kestäväään käyttöön
- maakunnan elinkeinoelämän toimintaedellytyksiin
- maiseman, luonnonarvojen ja kulttuuriperinnön vaalimiseen; sekä
- virkistykseen soveltuvien alueiden riittävyYTEEN

Maakuntakaavan oikeusvaatimukset:

Maakuntakaavan sisältö ja esitystapa oikeusvaikutusten kannalta 3.1 Maakuntakaavan sisältövaatimukset

3.1.1 Yleistä sisältövaatimuksista Maakuntakaavan sisältövaatimuksista on säädetty MRL 28 §:ssä.

Vaatimukset on otettava huomioon siinä määrin kuin maakuntakaavan tehtävä yleispiirteisenä kaavana edellyttää. Sisältövaatimuksissa konkretisoituvat maankäyttö- ja rakennuslain yleistavoite kestävän kehityksen edistämisestä ja kaikille kaavamuodoille yhteiset MRL 5 §:n mukaiset alueiden käytön suunnittelun tavoitteet. Maakuntakaavaa laadittaessa on valtioneuvoston hyväksymät valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet otettava huomioon siten, että edistetään niiden toteuttamista. Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet tukevat mm. aluerakenteen tasapainoista kehittämistä, elinkeinoelämän kilpailukykyä sekä elinympäristön toimivuutta ja taloudellisuutta. Tavoitteissa kiinnitetään erityistä huomiota ihmisten terveydelle aiheutuvien haittojen ja riskien ennalta ehkäisemiseen ja olemassa olevien haittojen poistamiseen. Tavoitteilla edistetään kansallisen kulttuuriympäristön ja rakennusperinnön sekä niiden alueellisesti vaihtelevan luonteen säilymistä. Tavoitteissa kiinnitetään erityistä huomiota myös liikenne- ja kuljetustarpeen vähentämiseen sekä liikenneturvallisuuden ja ympäristöystävällisten liikennemuotojen käyttöedellytysten parantamiseen. Maakuntakaavaa laadittaessa on kiinnitettävä huomiota maakunnan oloista johtuviin erityisiin tarpeisiin. Kaava on myös mahdollisuuksien mukaan yhteen sovitettava maakuntakaava-alueeseen rajoittuvien alueiden maakuntakaavoituksen kanssa.

Luonnonsuojelulain (1096/1996, LSL) mukaisten luonnonsuojeluohjelmien ja -päätösten sekä maisema- aluetta koskevien päätösten tulee olla ohjeena maakuntakaavaa laadittaessa. Asiaa käsitellään tarkemmin kohdassa 3.1.3. Maakuntakaavaa laadittaessa on erityisesti kiinnitettävä huomiota maakunnan tarkoituksenmukaiseen alue- ja yhdyskuntarakenteeseen, alueiden käytön ekologiseen kestävyYTEEN, ympäristön ja talouden kannalta kestäviin liikenteen ja teknisen huollon järjestelyihin, vesi- ja maa- ainesvarojen kestäväään käyttöön, elinkeinoelämän toimintaedellytyksiin, maiseman, luonnon- Maakuntakaavan

oikeusvaikutukset 21 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. arvojen ja kulttuuriperinnön vaalimiseen sekä virkistysarvoihin. Maakuntakaavaa laadittaessa on myös pidettävä silmällä alueiden käytön taloudellisuutta ja sitä, ettei maanomistajalle tai muulle oikeuden haltijalle aiheudu kaavasta kohtuutonta haittaa. Maakuntakaavaan liittyy MRL 33 §:n nojalla välittömästi rakentamiseen kohdistuva ehdollinen rakentamisrajoitus, joka on lähtökohtaisesti voimassa virkistys- tai suojelualueeksi taikka liikenteen tai teknisen huollon verkostoja tai alueita varten osoitetuilla alueilla. Rakentamisrajoitusalueita voidaan kuitenkin erityisellä määräyksellä supistaa tai laajentaa. Rakentamisrajoitusta käsitellään tarkemmin kohdassa 8.1. Seuraavassa tarkastellaan lähemmin maakuntakaavan oikeusvaikutusten kannalta keskeisiä sisältövaatimuksia. Kaikkia maakuntakaavan sisältövaatimuksia käsitellään tarkemmin "Maakuntakaavan sisältö ja esitystapa" -oppaassa.

Tuulivoiman kansallinen turvallisuusriski:

Suojelupoliisin päällikkö Antti Pelttari muistuttaa, ettei kansallinen turvallisuus saa unohtua kuntapäättäjiltä, kun päätöksiä tehdään vaikeassa taloustilanteessa." vieraan valtion investointi-innon taustalla voi olla muitakin kuin taloudellisia intressejä" (Tämä lainaus keskisuomalaisesta.)

Myös ministeriöt ovat huolissaan ulkomaisesta omistuksesta Suomessa. Tuulivoimalat pääsääntöisesti ulkomaisia, sekä ne omistavat yhtiöt.

Tuulivoimaloiden valvonta tapahtuu ulkomailla, joten mitä muuta, kuin valvonta dataa siirtyy ulkomaille? Ovatko tuulivoimalat vakoiluvälineitä??

- TUULIVOIMAN YMPÄRISTÖ ONGELMAT:

LUKE

- Metsätalousalueiden on todettu sopivan etenkin talvimatkailuun hyvin. Kesäaikana sen sijaan metsätalouden maisemalliset haitat ovat huonommin sovitettavissa luontomatkailun kanssa yhteen. Kysymys on tällöin metsätalouden intensiivisyydestä: esimerkiksi laajojen avohakkuiden ja maanmuokkauksen välttäminen tekee metsistä virkistyskäyttöön soveltuvampia.
- Energiantuotantomuodoista tuulivoima näkyy metsämaisemassa niin huomattavana, että se aiheuttaa etenkin erämaiseen maisemaan nojautuvalle matkailulle ongelmia. Vuonna 2015 tehdyssä ympäristökonflikteja koskevassa kyselyssä on selvästi nähtävissä, että kaivoksiin ja tuulivoimaan liittyvät kiistat ovat nousseet esiin 2000-luvulla. Tuulivoima on tullut aivan uutena kysymyksenä kiistanalaisten luonnonkäyttömuotojen joukkoon.

Visit Jyväskylä mainostaa:

(Mm. Kippari ja venelehdessä)

”Kaupungin vilinän vastapainoksi Päijännettä pitkin pääsee veneilemään huikeiden luontokohteiden äärelle. Jylhistä maisemista ja luonnon monimuotoisuudesta voi nauttia samoilemalla Jyväskylän Korpilahdella sijaitsevilla Vaarunvuorilla. Hienot näköalat avautuvat myös Oravivuoren huipulta, jossa on yksi Unescon maailmanperintökohteisiin kuuluva Struven ketjun mittauspisteistä”

- Bloomberg nostaa tällä viikolla artikkelissaan esiin vanhan jäteongelman: maailmalla etsitään kuumeisesti tapoja käsitellä kymmenet tuhannet tuulivoimaloiden lavat, jotka ovat tulleet elinkaarensa loppuun. Kierrätysratkaisujen puuttuessa vanhat lavat päätyvät

kaatopaikoille. Lapaongelma on hyvä muistutus siitä, että kestävä kehitys ja kierrätettävyyttä pitää miettiä jo suunnitteluvaiheen materiaalivalinnoissa.

- Bloombergin mukaan maailmanlaajuisesti kymmeniätuhansia vanhentuneita lapoja on tulossa kierrätykseen. Valtaosa päättyy kaatopaikoille. Bloomberg kertoo artikkelissaan Wyomingissa, Yhdysvalloissa sijaitsevasta kunnallisesta kaatopaikasta, jonne on varastoitu lähes 900 tuulivoimalan lapaa.
- Pelkästään Yhdysvalloissa 8 000 lapaa päättyy romuksi seuraavan neljän vuoden aikana. Euroopassa, jossa ongelman kanssa on painiskeltu jo pidempään, vuosittain noin 3 800 lapaa otetaan alas ainakin vuoteen 2022 asti, tietää BloombergNEF. Ja tilanne vain pahenee jatkossa: valtaosa tuulivoimaloista on rakennettu reilut 10 vuotta sitten, jolloin tuulimyllyjä oli vain viidesosa siitä määrästä, joka nykyisin on asennettuna.
- Hankalasti käsiteltävää ja kierrätettävää materiaalia
- Tuulivoimaloiden lavat on suunniteltu kestäväksi hirmumyrskyt, joten niiden lapoja ei ihan helposti murskata. Myös kierrättäminen ja uudelleenkäyttö on haastavaa. Bloombergin mukaan tilanne on johtanut kierrätysvaihtoehtojen etsimiseen erityisesti siellä, missä maata on vähemmän käytössä kuin Yhdysvaltojen preerioilla.
- Yhdysvalloissa kourallinen kaatopaikkoja ottaa vastaan tuulimyllyjen lapoja. Bloombergin haastatteleman Veolian Pohjois-Amerikan toimintojen vetäjän Bob Cappadonan mukaan elinkaarensa lopussa olevat lavat tulevat lojumaan kaatopaikoilla käytännössä ikuisesti. Tilanne on kiusallinen.
- ”Viimeinen asia mitä haluamme tehdä on luoda lisää ympäristöhaasteita”, korostaa Cappadona

Tekniikan maailma kirjoittaa artikkelissaan 16.9. 2019, että mm. tuulivoimaloiden käyttämä rikkiheksafluoridi on kaikkein voimakkain kasvihuonekaasu. Se on 23 500 kertaa voimakkaampaa kuin hiilidioksidi, ilmakehään päästessään se lämmittää maata vähintään tuhat vuotta ja sen päästöt vastasivat vuonna 2017 1,3 miljoonan henkilöauton päästöjä. Cardiffin yliopiston tekemän tutkimuksen mukaan rikkiheksafluoridin käyttö on kasvanut 30-40 tonnia vuodessa. EU:ssa sen päästöt vastaavat 6,73 miljoonaa tonnia hiilidioksidia. Bristolin yliopiston tutkijat puolestaan sanovat, että kahden viime vuosikymmenen aikana rikkiheksafluoridin pitoisuus ilmakehässä on kaksinkertaistunut – pitkälti tuulivoimaloiden vuoksi. (Sähköteollisuudella on likainen salaisuus 2019.)

Yhden tuulivoimalan betonivalun syvyys on 8 metriä Rambollin ja Energiequellen edustajien mukaan (verkkokeskustelutilaisuus 29.6.2020). Tuulivoimalehden artikkelin mukaan kuu-dentoista, huomattavasti Liimattalaan suunniteltuja voimaloita pienemmän, 140m korkean voimalan perustuksiin kuluu jopa miljoona kiloa terästä ja yli kymmenentuhatta kuutiota betonia (Kiviniemi, 2014). Jokaisessa myllyssä on parituhatta litraa vaihteistoöljyä ja kun siihen lisätään muut kemikaalit sekä erittäin massiiviset kuljetukset rakennusaikana, sanoo jo maalaisjärki, että pohjavesialueen häiriöihin on olemassa todellinen riski. Pienen omakotitalon öljysäiliön vuoto aiheutti heinäkuussa vesikriisin Liimattalaan. Jaamme yhteistä vettä – jos se loppuu Liimattalasta, on se koko Äänekosken ongelma.

Vaikka tuulivoimaloista pystytään nykyisin kierrättämään lähes 4/5, lapojen kierrätys on ongelmallista, sillä lasikuitu- ja epoksimateriaalien uusiokäyttö ei sellaisenaan ole vielä mahdollista valtion kestävän kehityksen yhtiön, Motivan mukaan (2020). Tähän kehitetään koko ajan keinoja ja ratkaisukin varmasti jossain vaiheessa syntyy. Juuri nyt se on kuitenkin ongelmallista ja tuskin tyhjentävää ratkaisua lähitulevaisuudessa löytyy tuulivoimayhdistyksen markkinoimasta orimattilalaisesta Conenor Oy:stä. Yhden miehen yritykselle, jonka liikevaihto on 27te, tämän ongelman ratkaiseminen tuntuu aika mittavalle haasteelle.

Yhden n. 70m pitkän lavan paino on n. 20 000kg. Liimattalan tuulivoimalat, joissa lavat ovat huomattavasti pidemmät, tuottavat siis vaikeasti kierrätettävää lapajätettä vähintään 180 tonnia aina, kun lavat täytyy uusia. Siipiä hävitetään usein hautaamalla maahan kun oikein muutakaan ratkaisua ei toistaiseksi ole. Mitenkähän tämä on suunniteltu Ener-giequellen hankkeessa?

Kun tuulivoimala tulee tiensä päähän, maahan jää tuo miljoona kiloa terästä ja yli kymme-
nentuhatta kuutiota betonia tai voimalat puretaan räjäyttämällä ja pulveroimalla syntynyt
teräsbetonimurska (Motiva, 2020).

Koska tuulivoimalat aiheuttavat valtavia jäte- ja massiiviset betoniperustukset poistetaan
ja kierrätetään. Purkaminen, josta vastaa tuulivoimalan omistaja, ei ole halpaa. Tässä tuuli-
voimaa omistava yritys varmasti ymmärtää taloudelliset realiteettinsa, johon vihreätkin kir-
joituksessaan viittasivat, ja syntyy kiusaus myydä vanhentuneet voimalat omistamilleen yri-
tyksille, joiden vastuulle lopetus jää. Sopivassa vaiheessa yritykset ajautuvatkin konkurssiin
ja purkamisesta tulevat taloudelliset vastuut jäävät kenelle? (<https://www.kaleva.fi/konkurssiyhtiontuulimyllyt-puretaan-vihreasaress/1697692>). Maanomistajien kannattanee
olla hereillä, kun sovitaan tuulivoimaloiden purkamiseen liittyvistä asioista.
([https://yle.fi/uutiset/3-ngelmia, Saksan ympäristövirasto on jo alkanut vaatimaan, että toi-
minnan
loputt7542969](https://yle.fi/uutiset/3-ngelmia_Saksan_ymparistovirasto_on_jo_alkanut_vaatimaan_ett_toinnin_loputt7542969)).

Tuulivoiman terveysriskit :tutkimukset

Punch & James (2016). Tuulivoimalamelu ja ihmisten terveys: neljän vuosikymmenen to-
disteet tuulivoimaloiden aiheuttamasta riskistä. Suomenkielinen tiivistetty lyhennelmä ame-
rikkalaistutkimuksen johtopäätöksistä

- Suuret tuulivoimalat aiheuttavat infraääntä, jonka osa ihmisistä kokee päänsärkynä, huimauksena, huonovointisuutena tai merisairautena.
- Huomattava osa väestöstä kärsii tuulivoimalamelusta ja infraäänestä terveyshaittoihin asti, yleisimmin unihäiriöistä, mutta myös muista ongelmista. Sisäkorvan mekanismit eivät estä aistimasta kehon ulkopuolisia ääniä, minkä vuoksi tuulivoimalan infraäänen aistiminen on erittäin häiritsevää.
- Viimeaikaiset tutkimukset vahvistavat Pierpontin kuvaaman tuulivoimasyndrooman. Tutkimusten mukaan infraääniärsykkeet voivat amplitudimoduloida, ts. myös vahvistaa kuultavan äänen aistimusta. Ennakko-odotukset voivat vaikuttaa tuulivoimalamelun vaikutusten aistimiseen terveydentilasta, mutta ei ole osoitettu, että ne olisivat aistimisen tärkein syy. Tutkimusten tulokset viittaavat erityisen vahvasti siihen, että se, mitä emme kuule, voi silti vahingoittaa meitä.
- Tuulivoimalamelulla on muusta ympäristömelusta poikkeavia ominaisuuksia: matala amplitudi [värähdyslaajuus], amplitudimodulaatio [voimakkuuden vaihtelu] ja ajoittain esiintyvä syke, joka heijastaa lapataajuuden ja spektriinkin energiaa.
- Häiritsevyys on terveyshaitta monelle tuulivoimaloiden lähellä asuvalle. Myös WHO:n terveyden määritelmä tunnistaa häiritsevyyden terveyshaittana.
- Häiritsevyyden osalta on olemassa tarkkoja arvioita, mutta ei terveyshaittojen osalta. Monet tutkimusraportit painottavat häiritsevyyden, stressin, terveyden ja elämänlaadun välistä yhteyttä ja toteavat, että todella suuri määrä ihmisiä kärsii terveyshaitoista voimaloiden lähellä. On selvää, että heitä on kuultava ja suojeltava terveyshaitoilta.

- Tutkimusten mukaan infraääni on todennäköisin selitys useimmille tuulivoimaloiden lähellä tehdyille terveysvalituksille. Tieteellinen näyttö muiden selitysten puolesta on heikkoa.
- Syy-yhteyttä vahvistettaessa myös haittavaikutusilmoitukset ovat tärkeitä näyttönä. Monet perheet ovat joutuneet jättämään kotinsa päästäkseen meluallistuksesta.
- Terveyshaittojen estämiseksi tutkijat suosittelevat tuulivoimaloiden ja asuntojen etäisyydeksi yleisesti vähintään 2 km. Vaihtoehtoisesti suositellaan 30–40 dBA:n äänenpainetasoja, mikä on linjassa WHO:n yöaikaisen melurajan kanssa.
- [Kuultavan melun mittaamiseen tarkoitettu] A-painotettu mittaus ei ota huomioon infraääntä, eikä suurinta osaa matalataajuisesta melusta. Sillä ei saada esiin yhteyttä infraäänien ja terveyshaittojen välillä. On kehitettävä uusia mittausmenetelmiä.
- Kansainvälinen ICD-tautiluokitus sisältää useimmat tunnetut tuulivoimasyndrooman oireet, vaikka itse syndroomaa ei löydy luokituksesta. Lääkäreillä on siten työkalut oireiden arvioimiseen.
- Myös kirjallisuus, kuten tieteelliset tutkimukset ja valtion viralliset asiakirjat printti- ja verkkomediassa sekä konferensseissa osoittavat syy-yhteyden tuulivoimalamelun ja yleisesti havaittujen terveyshaittojen välillä.

Terveyttä puoltavana näkökantana tutkijat toteavat näyttöön perustuen, että tuulivoimaloiden infraääni ja matalataajuinen melu aiheuttavat häiritsevyyttä, unihäiriöitä, stressiä ja muita terveyshaittoja. Tuulivoimalat pitää rakentaa niin kauas, ettei terveyshaittoja tule, muuten huomattava osa väestöstä sairastuu. Se, mitä emme kuule, vahingoittaa meistä joitakin. Teollisia tuulivoimaloita ei saa sijoittaa ihmisten kotien, koulu- tai hoitolaitosten tai työpaikkojen läheisyyteen.

Lauri Sarja peräänkuuluttaa asianmukaisia tutkimuksia niin tuulivoiman kuin langattoman teknologiankin osalta.

Satu Kangas-Viljamäki

Satu Kangas-Viljamäki

La 7.3.2020 klo 06:00

Selänne

Siitä on nyt kaksi vuotta, kun Nivalan Karvoskylällä asuva Lauri Sarja suuntasi mikroaaltomittarinsa hetken mielijohteesta Haapajärven Sauvinmäen tuulivoimaloita kohti.

– Mittari alkoi hämmästykseni pulssittamaan, vaikka asumme 15 kilometrin päässä Sauvinmäestä, Sarja kertoo.

Asian todentamiseksi Sarja soitti siltä seisomalta haapajärviselle ystävälleen Matti Ekmanille, ja pyysi hänet mukaansa voimalan juurelle todentamaan asiaa.

– Lähdin liikkeelle epäilevin mielin, mutta paikan päällä tulosta oli uskottava. Aina, kun siiven lapa ohitti tornin, lukemat nousivat mittarin näytöllä, Ekman kertoo.

– Näyttää siltä, että kukaan ei ole aikaisemmin tutkinut tuulivoimaloita tältä kantilta, miehet toteavat.

Sarjalla on käytössään ammattilaisille tarkoitettu mikroaaltomittari, jota normaalisti käytetään muun muassa kännykkämastojen säteilyn mittaamiseen.

– Tutkimustemme mukaan pulssi on isompi tuulimyllystä taaksepäin, ja tuulettomalla säällä pulssia ei tule.

Kun Sarjasuuntaa mittarinsa Selänne-lehden toimituksen ikkunasta näkyvää tuulivoimalaa kohti, toimittajankin on pakko uskoa, että mittari reagoi samassa tahdissa tuulimyllyn lapojen kanssa.

– Olemme havainneet, että mitä enemmän tuulimyllyjä on, sen kovempi pulssi niistä syntyy, Sarja sanoo.

Tuulivoimalan jälkeen Sarja suuntaa mittarinsa kohti käynnissä olevaa mikroaaltouunia, jolloin mittarin lukemat nousevat huomattavasti. Uunin säteily kuitenkin heikkenee jo noin kahden metrin päässä laitteesta. Toimituksen toiselta laidalta näkyvään kännykkämastoon mittari myös reagoi.

Sarjan mukaan kännykkämasto säteilee tasaisesti, mikä ei ole niin vaarallista kuin pulssittava säteily.

Lievä yllätys oli, etteivät toimituksen tietokoneet tai tiedonsiirtolaitteet aiheuttaneet mittarissa juurikaan mitään reaktiota.

Mutta mitä Sarja sitten haluaa, ja miksi jo eläkkeellä oleva sähköasentaja jaksaa pitää meteliä asiasta, josta kukaan ei halua kuulla?

– Toivon, että näitä asioita ryhdyttäisiin tutkimaan kunnolla, ja etteivät päättäjät tekisi päätöksiä ilman parempaa tietoa. Minä en vastusta tuulivoimaa, vaan tietämättömyyttä. Tällä hetkellä Suomeen rakennetaan tuulivoimaa ja langatonta teknologiaa ilman

perustavanlaatuista tutkimusta niiden vaikutuksesta ihmisten terveydelle. Kai ihmisen terveys kuitenkin on tärkeämpää kuin raha? Sarja haastaa.

Infraäänimittaukset DI Antti Aunio, Aunio Group Oy antti.aunio@aunio.fi Mitä infraääni on?

•

Matalataajuisista ilmanpaineen vaihtelua • Taajuusalue < 20 Hz • Ihmisen kuuloalue on tyypillisesti 20 - 20 000 Hz • Osa ihmisistä voi kuulla vielä 14 Hz taajuisen infraäänien. 2 Meillä on ollut 20-30 mittaria jatkuvassa mittauksessa eri puolella Suomea ja viimeksi Saksassa. Mittaukset aloitettu 2015 kesällä.

Mittauksissa näkyy selkeästi infraäänien lisääntyminen tuulivoimaloiden rakentamisen myötä. Seuraavassa kuvassa tyypillinen tuulivoimaloiden tuottama infraäänien spektrogrammi. Vaaka-akselilla taajuus hertseinä 0 – 5 Hz. Pystyakselilla kellonaika 00:00 – 24:00. Infraäänien voimakkuus kuvattu väreillä sinisestä punaiseen. Punainen on voimakas signaali. Mittaus suoritettu asuintiloista. Lähin voimala noin 1,37 km etäisyydellä. Spektrogrammi kuvaa alle 5 Hz taajuudella olevia jaksottaisia signaaleja. Tuulivoimaloiden infraäänien mittaaminen 1. Tuulivoimaloiden peruslapataajuus. Tässä 0,6 Hz. 2. Toinen harmoninen eli $2 * 0,6$ Hz = 1,2 Hz. 3. Kolmas harmoninen. 4. – 8. Korkeampia harmonisia taajuuksia 3 Tuulivoimaloiden infraääni on uusi signaali ympäristössä Infraääni mittaukset kertovat yksikäsitteisesti, että Suomessa on uusi ympäristöön leviävä signaali, jota ei aiemmin ole ollut. Tuulivoimaloiden tuottaman infraäänien vaikutus on laaja. Infraääntä voidaan mitata useiden kymmenien, jopa satojen, kilometrien päästä tuulivoimaloista. Infraäänien pitkäkestoisia terveysvaikutuksia ei tiedetä. Historiallisesti tiedetään voimakkaan infraäänien olevan terveydelle haitallista. Nykyinen tuulivoimarakentaminen perustuu siihen oletukseen, että tuulivoimaloiden infraääni ei aiheuta terveyshaittaa. Tuulivoimalan infraäänien on oletettu olevan samalla tasolla luonnossa ilmenevän infraäänien kanssa. Totta jos tarkastellaan vain signaalin voimakkuutta, mutta ei sen luonnetta. Mittausten mukaan tuulivoimaloista lähtevä infraääni poikkeaa täysin muusta infraäänestä kapeakaistaisuutensa ja jatkuvuutensa vuoksi. Tuulivoimaloiden tuottama infraääni on pulssimaista, jatkuvaa ja

pitkäkestoista "sykkivää ilmanpaineen vaihtelua" Spektrogrammilla voidaan tuulivoimaloiden infraääni selvästi erottaa ympäristön infraäänestä. 24 tunnin (vuorokausi) spektrogrammista voidaan helposti nähdä milloin tuulivoimalat ovat toiminnassa. Mittauksissa voidaan erottaa muusta asumisesta ja ympäristöstä tulevat lyhytaikaiset häiriöt (paine pulsit). Niillä ei ole jatkuvaa pulssimaista luonnetta 4 Voidaanko olla täysin varmoja siitä, että spektrogrammissa näkyvä infraääni on tuulivoimaloiden aiheuttamaa? Seuraavassa kuvassa on esitetty vierekkäin samana päivänä kolmelta eri etäisyydeltä mitatut infraäänien spektrogrammit. Mittauspaikkojen etäisyydet lähimmistä tuulivoimaloista ovat 1.5 km, 2 km ja 14 km vasemmalta oikealle. Nuolien osoittamien välien aikana lähimmät voimalat ovat olleet pysäytettynä (vihreällä värjätty väli). Myös klo 9 jälkeen havaittavissa lyhyitä voimaloiden pysäytyksiä. Tuulivoimaloiden pysäytykset erottuvat selvästi spektrogrammista vielä 14 km etäisyydellä.

Tämä osoittaa sen, että spektrogrammeissa näkyvät spektriipiikit (pystyraidat), jotka häviävät kun voimalat pysäytetään, ovat peräisin kyseessä olevista voimaloista. Spektrogrammeissa on heikompana näkyvissä myös infraääntä kauempaa tulevista voimala-alueista. 5 Tuulivoimaloiden pysäytykset spektrogrammissa Vihreällä värjätty väli jolloin on voimalat pysäytetty. Etäisyydet voimaloista vasemmalta oikealle 1,5 km, 2 km, 14 km 6 Viereisessä kuvassa voimakas maatuuli aiheuttaa kohinaa matalilla taajuualueilla. Erityisen voimakasta vaihtelu on aivan matalilla taajuuksilla, mikä pystytään havaitsemaan parhaiten aikatazon mittauksissa. Tuulen aiheuttamassa infraäänessä ei ole havaittavissa jaksollisuutta. Alla olevassa kuvassa ympyröity kohta (1.), jossa voimakkaan maatuulen aiheuttamaa infraääntä. Tuulivoimaloiden tuottama infraääni näkyy hyvin spesifisesti valkoisten nuolien osoittamissa kohdissa (2.). Luonnossa on myös infraääntä, merkittävimpänä lähteenä tuuli. Miten tuulen aiheuttama infraääni erottuu? 7 Siikajoki (2kpl), Pori (2kpl), Vihanti, Ilmajoki, Kurikka, Lapua Mitausaika 17-18.06.2017 8 Mitä tiedetään tuulivoimaloiden tuottaman infraäänien terveysvaikutuksista • Tuulivoimaloiden infraäänien pitkäaikaisvaikutuksia ei vielä tunneta. • Tyypillisiä terveysoireita mitä on tutkimuksissa raportoitu: ○ Matalataajuinen tinnitus ○ Sydän oireet, sykkeen nousu ja rytmihäiriön kaltaiset oireet, verenpaineen nousu ○

Pääkipu, migreeni ○ Uniongelmat, heräily ○ Tasapaino-ongelmat, huimaus, pahoinvointi
 Mielenkiintoinen huomio: Tuulivoimaloiden tuottaman infraäänien taajuus ihmisen sykealueella. Ihmisen normaali syke 45-180 kertaa/min eli 0,75 Hz-3 Hz. 9 Mitä ei vielä tiedetä ●
 Onko tuulivoimaloiden tuottamalla infraäänellä yhteyttä ihmisten kokemiin terveyshaittoihin? ○ Onko terveyshaittaoireilla ajallinen yhteys tuulivoimaloiden infraäänien esiintymiseen? ○ Aiheuttaako pitkäaikaisaltistus terveysoireita? ○ Miten suuri

osa väestöstä saa oireita ja millä aikajänteellä? ○ Mikä on nosebon osuus? 10 Infraäänien ja terveysoireiden yhteyden tutkiminen ● "Onko ihmisillä terveyshaittaoireita samanaikaisesti, tai sen jälkeen, kun tuulivoimaloiden infraääntä on havaittu mittarilla asuintiloissa tai -alueella" ● Infraäänidata puretaan vasta tutkimuksen jälkeen, jolloin tutkimukseen osallistuvat henkilöt eivät tiedä, onko tuulivoimaloiden tuottamaa infraääntä esiintynyt seurantajakson aikana. 11 Tuulivoimaloiden tuottaman infraäänien leviäminen ympäristöön, nykytilanne ja ennuste. ● Infraäänien esiintyminen mittareissa riippuu tuulen suunnasta, ei niinkään etäisyydestä voimaloista. ● Infraääni leviää laajalle alueelle, kymmenien jopa satojen kilometrien päähän voimaloista. Vesistöjen lähellä olevat voimaloiden ääni kantautuu etäälle, koska vedenpinta on akustisesti kova ja ääni heijastuu siitä. Tietyissä olosuhteissa vedenpinnan yläpuolinen kylmä ilmakerros muodostaa tunnelin, jota pitkin ääni kantautuu monin verroin normaalioloja kauemmaksi

Liitteet:

Tuulivoimaloiden-tulipalo-ja-onnettomuusriskit

Kannanotto

Infraääni tutkimus tvk.ry

7.6 Palautteenantaja F

Palaute	Vastine
Hyvät vastaanottajat, pyytäisin, että maakuntakaavan tulevassa päivityksessä (etenkin tuulivoima-alueita koskien) otettaisiin erityiseen huomioon maakunnan hiljaiset alueet, tärkeät suojelukohteet (mm. Natura-alueet), valtakunnallisesti arvokkaat maisemat ja kulttuuriympäristöt. Pidän hiljaisten alueiden säilymistä myös tuleville sukupolville äärimmäisen tärkeänä. Hiljaiset alueet olisi hyvä merkitä maakuntakaavaan, kuten esim. Satakunnassa on tehty. Uskon, että niiden merkitys tulee tulevisuudessa entisestään korostumaan. Lisäksi haluaisin korostaa, että luonnon monimuotoisuutta tukevat suojelualueet ja niiden lähialueet sekä valtakunnallisesti arvokkaat maisemat ja kulttuuriympäristöt suojeltaisiin tuulivoimarakentamiselta. Maakunnan pääretkeilyreittiverkoston (maakuntaura) lähialueet olisi tärkeitä säilyttää kaavaan edelleenkin potentiaalliseen virkistyskäyttöön. Myös kansallispuistojen läheisyydessä mahdollinen retkeilyreittien laajenus olisi hyvä turvata tai ainakin suojella niitä tuulivoimarakentamiselta. Retkeily ja luontomatkailu on ollut lähivuosina kovassa kasvussa ja koronakriisin myötävaikutuksesta luonnon merkitys on entisestään korostunut, joten pyytäisin että luontoa suojeltaisiin myös tulevassa kaavassa erityisesti teolliselta rakentamiselta. Toivoisin myös, että kaavassa huomioitaisiin nykyiset matkailun- ja virkistyskäytön vetovoima-alueet ja otettaisiin erityishuomioon mahdolliset tulevat koko maakunnan vetovoimaa lisäävät hankkeet (kuten Päijänteen biosfäärialuehanke). Toivoisin, että maakuntakaavaa päivitettäessä edelleenkin tärkeintä olisi teollisuuden tarpeiden huomioimisen sijasta keskisuomalaiset ihmiset ja meidän keskisuomalaisen upean luonnon ja maisemien säilyttäminen.	<i>Keski-Suomen liitto kiittää lausunnosta ja merkitsee sen tiedoksi.</i> <i>Maakuntakaavotuksessa huomioidaan lakisääteisesti mm. luonto- ja kulttuuriperintöarvot sekä kaavaratkaisun vaikutukset niihin. Hiljaiset alueet on selvitetty Keski-Suomessa vuonna 2013 ja niitä on huomioitu maakuntakaavassa yhtenä matkailun ja virkistyskäytön vetovoima-alueisiin sisältyvänä ominaisuutena.</i>

7.7 Palautteenantaja G

Palaute	Vastine
Vastustan Vuorijärven ja Rakennuslampien alueiden muuttamista tuulivoiman teollisuusalueeksi. Perusteena ovat samat asiat mitkä toimitettu tuulivoimahankkeen OAS-YVA suunnitelmiin. MIELIPITEEN JÄTTÄMINEN OAS-YVA-suunnitelmasta MRL 63 §, MRA 30 a §, MRA 30 § 3. momentti KAVAHANKE: Kannonkosken Vuorijärvien tuulivoimapuisto Vireilletuloaineisto on nähtävillä 6.7. – 18.9.2020 Mielipiteeni koskee OAS-YVA-suunnitelman sivuilla 3D- mallinnos olevia asiakohtia. MIELIPIDE: Hankeesta tehty 3D - mallinnos on saatava nähtäville kaikille tasapuolisuuden nimissä, kaikilla ei ole mahdollisuutta käyttää ko. mallinnosta (esim. ikä-ihmiset jne) . Eli esim. kirjastoon järjestettävä paikka jossa jokainen voi käydä opastetusti käydä katsomassa miltä maisema näyttää haluamaltaan kohdalta. Mielipiteeni koskee OAS-YVA-suunnitelman sivuilla ix _linnusto olevia asiakohtia. MIELIPIDE: Havainto Kotilampi; Harmaahaikara Salmijärvi; havainto joutsenperhe (joutsen pesii rannalla)	<i>Keski-Suomen liitto kiittää lausunnosta ja merkitsee sen tiedoksi.</i> <i>Yksittäisiin kohteisiin ja kaavaratkaisuihin liittyvät palautteet otetaan huomioon, mutta niihin ei osallistumis- ja arviointisuunnitelmaa käsiteltäessä anneta vastinetta. Yksittäisten kohteiden ja kaavaratkaisujen osalta Keski-Suomen liitto toivoo keskustelua kaavaluonnoksen ollessa nähtävillä.</i> <i>Kaavoituksen tulee maankäyttö- ja rakennuslain (MRL) 9§:n mukaan perustua merkittävät vaikutukset arvioivaan suunnitteluun ja sen edellyttämiin tutkimuksiin ja selvityksiin. Keski-Suomen liitto pitää välttämättömänä, että maakuntakaavoitus pohjautuu tutkittuun tietoon.</i>

Vuojärvi / Kotilampi; Kaakkurin iltalentoreitti Nuottanen; havainto Kaakkuri Salmijärvi; havainto Kaakkuri Maakotkahavainto, kuva ja karttaote liitteenä missä kohtaa havainto on tehty Kurkien syysmuutoreitti kulkee suunnitellun tuulivoimahankeen yli, liitteenä kuva vuoden 2019 syysmuutosta 14.9.2020 jollin tuhansia kurkia lensi alueen yli. Karttaote liitteenä, jossa valokuvauskohta ja havainto merkattuna Petolinnun pesä, alla kuva ja havaintopaikka kartassa Useita petolintahavaintoja kevät, kesä / syksy 2020, ei tunnistusta Ruskosuohaukka havaintoja Vuorijärven, Lakomäen sekä Rakennuslampien alue on luontainen pesimäalue metsäkanalinnulle sekä vesilinnuille. Mielipiteeni koskee OAS-YVA-suunnitelman sivuilla vii sekä 5.4.4 Maakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet olevia asiakohtia. MIELIPIDE: Koljatti on Natura-verkostoon kuluva pieni luonnonsuojelualue Viitasaaren Hakovuorella. Koljatin ja Hakovuoren selänteet kuuluvat Keski-Suomen arvokkaisiin kallioalueisiin, niillä on sekä maisemallisia että geologisia ja biologisia arvoja. Kauniissa maisemissa kiertelevän	
--	--

Koljatin luontopolun varrelta löytyy laavu ja tulipaikka. Lisäksi polku tarjoaa kulkijalleen monipuolista maastoa, jylhiä kallionseinämiä sekä hienoja näköalapaikkoja, kuten Koljatin korkein kohta, josta avautuu esteetön näköala Ylä-Keiteleelle ja ympäröiviin metsiin.

Etäisyys tuulivoimapuistoon 10km. Karttate ja 3D mallinoskuva liitteenä siitä miten tuuli- voimapuisto näkyy ko. alueelle.

Mielipiteeni koskee OAS-YVA-suunnitelman sivuilla ix muu arvokas lajisto olevia asiakohtia.

MIELIPIDE:

Havainto Lepakoista, iso-viiksisiippa ? Havaintoalue merkattu karttaan.

Mielipiteeni koskee OAS-YVA-suunnitelman sivuilla 4.2.12 Meluvaikutukset olevia asiakohtia.

MIELIPIDE:

Tuulivoima-alue tulee keskelle hiljaista aluetta, eli alueella EI ole ihmisen toiminnasta aiheutuvaa taustamelua jolloin tuulivoimaloiden ääni korostuu. Hiljaisella alueella raja-arvot eivät voi olla samat kuin alueella joissa on jo liikenteen ja teollisuuden aiheuttamaa äänisaastetta.

Mielipiteeni koskee OAS-YVA-suunnitelman sivuilla 5.6.3 Pintavedet olevia asiakohtia.

MIELIPIDE:

Tuulivoimapuiston rakentaminen muuttaa pintavesien valumareittejä sekä maarakennustyöt aiheuttaa humuksen ja muun hienoaineksen valumisen alapuolisiin vesistöihin (mm. Vuorijoki ja Koukkujokien kautta) ja lopulta Vuosjärveen joka on jo ennaltaan humuspitoinen järvi. Rakennettavan alueen ja Vuosjärven korkeusero huomattava

Mielipiteeni koskee OAS-YVA-suunnitelman sivuilla IX Uhanalainen ja muutoin_arvokas lajisto olevia asiakohtia.

MIELIPIDE:

Karttaan merkityllä alueella suurpetoristaa, mm. karhunjälikihavaintoja sekä jokasyksyinen karhunmetsästysalue metsästysseuran toimesta. Aikoinaan (monia vuosia sitten) alueella on suoritettu myös karhujen pannoitusta ja niiden seuranta, paikkana Kotisalo. Alueella myös yksityistä, luonnonsuojelullisesti arvokasta ikimetsää.

Mielipiteeni koskee OAS-YVA-suunnitelman sivuilla Vaikutusalue olevia asiakohtia.

MIELIPIDE:

Tuulivoima-alue tulee keskelle hiljaista ja pimeää aluetta ja lisäksi tuulivoimaloiden korkeus 300m+ korkeusero ympäristöön nähden (+40 - 60m) aiheuttaa sen että tuulivoimapuiston vaikutusalueella ääni ja näkemähaista on HUOMATTAVAN suuri ja laaja.

Esimerkkikaaviossa 4-6 sekä mallinnoksessa ja arvionnissa on käytettävä tulevan hankkeen mukasia 300m tuulimyllyjä sekä tuulimyllyalueen korkeusasema on otettava huomioon.

Suunniteltu tuulivoimapuisto sekä siirtolinja tuhoaa ns. "hiljaiset alueet" Lakomäen sekä Rakennuslampien alueelta.

Alue ympärillä on arvokkaita maisema - ja luontoalueita, (Natura) Koljatti, Kivetty ja Pyhä-Häkki sekä yksityinen ikimetsäalue, lisäksi kaava-alueen sisällä luonnonsuojelualue ja havaintoja huomioon otettavista eläinlajeista. Alue on luontoarvoiltaan merkittävä ja liian arvokas tuhottavaksi. Tuulivoimapuiston vaikutukset alueeseen luontoon, maisemaan, asumisviihtyvyyteen sekä kiinteistöjen arvoon ovat dramaattiset.

Mielipiteeni koskee OAS-YVA-suunnitelman sivuilla 4.2.13 Vaikutukset valo-olosuhteisiin olevia asiakohtia.

MIELIPIDE:

Tuulivoima-alue tulee keskelle hiljaista ja pimeää aluetta ,eli alueella EI ole ihmisen toiminnasta aiheutuvaa valosaastetta jolloin tuulivoimaloiden valovaikutukset (heijastukset, varjot, välkeet korostuvat. Lisäksi ko. tuulivoimapuiston massiivisuus, korkeusasema aiheuttaa merkittävän maisemavaikutuksen laajalle alueelle.

7.8 Palautteenantaja H ym. (2 henkilöä)

Palaute	Vastine
"...muutostarpeet liittyvät seudullisesti merkittävään tuulivoimatuotantoon..." Henkilökohtaiset kokemuksemme tukevat kansainvälisiä tutkimuksia, joiden mukaan tuulivoimaloiden haitat ovat suhteettoman suuria verrattuna niistä saatavaan hyötyyn. Vastustamme tarpeettomaksi ja jopa haitalliseksi todettua tuulivoiman rakentamista Keski- Suomeen. Mielestämme maassa tulisi olla joku tuulivoimalta rahoutettu alue. Ihmisten ja eläinten terveyden ja kiinteistöjen arvon romahtaminen ovat asioita, joita ei missään tapauksessa tule vähätellä. Meillä on tästä kaikesta kokemusta, jouduimme muuttamaan pois Kalajoelta nimenomaan tuulivoiman takia.	<i>Keski-Suomen liitto kiittää lausunnosta ja merkitsee sen tiedoksi.</i> <i>Kaavaprosessin yhteydessä toteutetaan tarvittavat selvitykset potentiaalisten tuulivoima-alueiden vaikutuksista. Tämän lisäksi kaavamääräyksillä voidaan osoittaa yksittäisten alueiden kohdalla lisäselvitystarpeita.</i>

7.9 Palautteenantaja I ym. (2 henkilöä, 2 palautetta)

Palaute	Vastine
Palaute 1: Maakuntakaavan osallistamisasiakirjoihin olisi merkittävä parannus, jos kaavan valmistelun aikana olisi useammin ns. Paikallisesti kuulemistilaisuuksia. Kuntalainen luottaa ja usein on yllätys, mitä sinun takapihalla on piirrelty, kun olet vain luottanut. Tuulivoimakkaavojen aloitus tuntuu nyt olevan erityisen salaista. Huomattavasti lisää tiedotusta asiasta. Usein on ainoa tie vasta valittaa ja se on huonon valmistelun merkki. Toistensa tarpeet tunnistaessaan on helppo hieroa asioista kompromissia. Nyt on kova paine tuulivoiman tulolle. Selkeästi pitäisi rajata etäisyys voimalasta, että kodit voisi säilyä asuttuina. Nyt ollaan tulossa kodin lähimetsään. Eihän jokamiehen oikeudellakaan saa tulla ihan pihaan. Tulevat voimalat ovat korkeita ja niistä ei Suomessa ole mitään kokemusta. Tutkimukset melko puutteellisia. Pohjavesien alueille ollaan rakentamassa, mikä on ehdottoman tuomittavaa. Vesi on kohta yhtä arvokkaasta kuin öljy. Nimittäin puhdas, bakteeriton pohjavesi. Vientituote jo nyt. Tulee miettiä, että voiko tuuliteollisuudelle asettaa vaatimuksen aina ympäristöluvittamisesta ja Yva menettelystä. Lausuntoja tarpeesta pitäisi pyytää. Vaikuttaminen lainsäädäntöön. Mietittävä, miten kansalaisten oikeusturva toteutuu, jos valitusoikeus otetaan pois. Sitten ei kukaan voi mitään ja varmaan on tarkoitus, että tällä kuntalaisten omaisuuden arvo painuu mahdollisimman alas.	<i>Keski-Suomen liitto kiittää lausunnosta ja merkitsee sen tiedoksi.</i> <i>Maakuntakaavoituksen osallisuus on johdava peri-aate Keski-Suomen liiton toiminnassa. I-OAS-liitettä on tarkennettu mm. aikataulun osalta, jotta asukkaiden oikea-aikaiset osallistumismahdollisuudet taataan. Keski-Suomen liitto kannustaa jatkuvan vaikuttamiseen maakunnallisen ja seudullisen alueidenkäytön osalta. Rullavaan maakuntakaavoitukseen kuuluu jatkuva vuorovaikutus maakuntakaavan osallisten kanssa.</i> <i>Samaan aikaan on syytä muistaa, että maakuntakaava on yleispiirteistä suunnittelua – eikä maakuntakaavalla päätetä kiinteistökohtaisista asioista.</i> <i>Tuulivoimarakentamista ohjaa maankäyttö- ja rakennuslain kaava- ja lupajärjestelmä. Lähtökohtaisesti tuulivoimaloiden sijoittuminen ratkaistaan kaavalla. Kaavoituksella ei kuitenkaan voida</i>

Kaava ei saa aiheuttaa kiihtyvää maaseudun tukiasutuksen häviämistä kyliltä. Tästä uudistamisesta voi syntyä maaltamuuton katalysaattori. Ne muutamat viljelijät jäävät melko orvoiksi, jos erilaiset ammattimiehet katoavat maaseutukylistä.

Asuttu maaseutu on kaupunkien keuhkot ja rauhoittumispaikka.

Tiesuunnitelmasta E4 valtatie. Yleistä voi sanoa, että tiestö on luvattoman huonoon kuntoon päässyt. Tarvitaan remonttia.

Suunnitelmaa on tehty nyt Äänekoskelta eteenpäin. Yleistä huomioitavaa on, että melko paljon tulee uutta reittiä. Melukäytävät lisääntyvät ja tulee kallista talvihoitoa runsaasti lisää. Suolaa joudutaan käyttämään, kun raskasta liikennettä siirtyy kokoomateille pitkiltä matkoilta. Pohjavesien rasitus ja järvien myös lisääntyvät em. toimien takia.

Maankäyttö hiilinielujen ylläpitämiseksi heikkenee tuulivoimaloiden ja tiestön rakentamisen takia.

Kuntien palvelurakenteen keskittyminen aiheuttaa turhaa kulkemista ja on yksi lisäliikenteen aiheuttaja. Päästöjen syntymistä lisätään turhilla matkoilla. Tämä ei maakunta-kaavaa koske varsinaisesti, mutta teillä voidaan kahlita paljon paikallisen palvelun saavutettavuutta ja suorastaan lopettaa joitakin toimintoja maakunnassa. Monopoliin kasvattaminen (ABC esim.) voi olla kohtalokas isku paikalliselle yrittäjälle. Näistä on esimerkkejä paljon.

Tärkeää on valmistelussa muistaa perustuslain antama kuulemisen välttämättömyys valmistelun aikana. Toivon valmistelusta tasapuolista ja alueita, asukkaita, maisemaa arvostavaa valmistelua.

ratkaista erityislainsäädännön piiriin kuuluvia asioita. Tuulivoimarakentamisen toteuttaminen voi sijainnin mukaan edellyttää mm. ympäristövaikutusten arvioinnista annetun lain (252/2017, YVA-laki) mukaista ympäristövaikutusten arviointimenettelyä (YVA-menettely) tai ympäristön-suojelulain (527/2014, YS-laki) mukaista ympäristölupaa.

Tuulivoimaloiden sijoittumista, vaikutusten arviointimenettelyä ja luvanvaraisuutta säädellään lainsäädännöllä. Jos tuulivoimarakentamista ja siihen liittyvää hanke-menettelyä tai lupakäytäntöä halutaan muuttaa, lainsäädäntöä tulisi muuttaa. On muistettava, että kaikissa tuulivoimahankkeissa on selvittettävä ympäristövaikutukset, vaikka hanke ei kävisikään läpi varsinaista YVA-menettelyä.

Keski-Suomen liitto pitää prosessista riippumatta tärkeänä tuulivoimahankkeiden aiheuttamien vaikutusten kattavaa selvittämistä niin ihmisiin kuin luontoympäristöön ja maisemaan kohdistuvien vaikutusten osalta. Maakunnallisesti tuulivoimatuotantoa ja sen sijoittumista voidaan ohjata

Palaute 2:

Maakuntakaavaa valmisteltaessa on ehdottoman tärkeä, että pohjavesien tila ja suojele on voimakkaammin esillä. Esim. Liimattalan tuulivoimakkaan alueen lausunnoissa ei kerrota mitään, että sieltä johdetaan juomavesi n. 1000. N asukkaan käyttöön. Siitä puhtaasta vedestä tulee kova pula, kun kaikki tuuliturbiinit on kaivettu ja jyrinä muuttaa pohjavesien virtaamaa.

Toinen huoli on, että tässäkin kaavanlaatija ei kerro mitä täällä on asukkaita tai taloja ja näin tulee käsittelijöiden lausuntoon puutteellinen kuva alueesta.

Kolmas asia on, että miten saamme tietoa suunnitelmista, kun ei tiedoteta kuntien taholta, että kaava on edes tekeillä. Liimattalakin oli jo kuulutus lehdessä, mutta ei mitään kerrota kunnanhallituksen kaavakatsauksessa. Todella pitää kehittää jokin lain velvoittama toimielin kaavanlaatomista valvomaan. Perustuslakia omistajan suojasta ja kuulluksi tulemisesta rikotaan liian paljon.

kaavoituksella. Tuulivoiman sijoittumiseen elinympäristön kannalta parhaalla mahdollisella tavalla voidaan vaikuttaa riittävien selvitysten, yhteensovittavan suunnittelun sekä avoimen tiedottamisen ja kuulemisen kautta.

Pohjaveden osalta koko maakuntaa koskee lainvoimaisessa maakuntakaavassa suunnittelumääräys, jonka mukaan pohjavesiluokituksen mukaisia alueita koskevat toimenpiteet on suunniteltava siten, että pohjaveden kemiallinen ja määrällinen tila ei niiden vaikutuksesta heikkene. Tämän määräyksen osalta ei ole nähty muutostarpeita.

7.10 Palautteenantaja J ym. (2 henkilöä)

Palaute	Vastine
Maakunnallinen tuulivoima-alue tarkoittaa 8–10 tai useamman tuulivoimalan kokonaisuutta ja nämä tulee määritellä maakuntakaavaan. Tällaisia tuulivoima-alueita Keski-Suomeen tulisi löytää erityisesti rakennetusta ympäristöstä kuten teollisuusalueilta, kaatopaikoilta tai isojen liikenneväylien läheisyydestä. Tuulivoimarakentaminen on aina sovittava yhteen muiden alueidenkäyttötarpeiden kanssa. Lisäksi on huolehdittava luonnon ja kulttuuriarvojen säilymisestä sekä ihmisten elinympäristön hyvästä laadusta myös tuulivoimaloiden lähellä. Jo nykyisen kokoiset ja nyt suunniteilla olevat vieläkin korkeammat tuulivoimalat muuttavat ja pilaavat peruuttamattomasti laajalti maakunnan maisemat. Keski-Suomen maakunnan hiilineutraaliusvaatimuksia tulee kaavan laatimisessa tarkastella kokonaisuutena. Keski-Suomi on jo uusiutuvan energian kärkimaakunta. Äänekosken sellu- ja biotuotetehdas tuottaa puuperäistä sähköä yhtä paljon kuin kaikki Suomen tuulivoimalat yhteensä. Tehtaan sähköntuotannon omavaraisuusaste on 240% ja se pystyy toimittamaan sähköä kantaverkkoon 350 tuulivoimalan verran. Tuulivoimalaloiden rakentaminen topografialtaan ainutlaatuihin maisemaan on myös iso riski luontoarvojen ja lähialueiden ihmisten hyvinvoinnin ja terveyden kannalta. Keski-Suomeen suunniteilla olevien kokoluokan tuulivoimaloiden vaikutuksista ekosysteemiin ei ole tällä hetkellä tieteellistä eikä kokemusperäistä näyttöä edes maailmalta. Miksi Keski-Suomi ottaisi riskin olla tuulivoimateollisuuden koekaniini? Esim. Uudemaan uudistetussa maakuntakaavassa kaikki maakunnalliset tuulivoima-alueet on sijoitettu merelle. Merituulivoima tulee kannattavaksi viiden vuoden sisällä ja merellä ei ole	<i>Keski-Suomen liito kiittää lausunnosta ja merkitsee sen tiedoksi.</i> <i>Maakuntakaavan 2040 päivityksessä yhdeksi tarkasteltavaksi teemaksi on nostettu seudullisesti merkittävä tuulivoima. Maakuntakaavan tuulivoimamerkinnot perustuvat vuoden 2012 selvityksiin. Tämän jälkeen toimiala on muuttunut merkittävästi, ja asiaa on syytä tarkastella uudestaan myös maakunnallisella tasolla. Näin pyritään maakunnallisella tasolla ohjaamaan tuulivoiman sijoittumista kestävästi.</i> <i>Kaavoituksen tulee maankäyttö- ja rakennuslain (MRL) 9§:n mukaan perustua merkittävät vaikutukset arvioivaan suunnitteluun ja sen edellyttämiin tutkimuksiin ja selvityksiin. Lisäksi kaavaa laadittaessa on otettava huomioon MRL:n määrittelemät sisältövaatimukset. Kuten osallistumis- ja arviointisuunnitelman liitteessä todetaan, tullaan kaavoitusprosessin yhteydessä toteuttamaan tarvittavat selvitykset, kuten</i>

vastaavia melu- eikä maisemahaittoja, jos voimalat pystytään sijoittamaan riittävän kauas asutuksesta.

Tuulivoimaloiden rakentamiseen sovelletaan maankäyttö- ja rakennuslain säännöksiä kuten muuhunkin rakentamiseen. Maankäyttö- ja rakennuslain 9 §:n mukaan kaavan tulee perustua riittäviin tutkimuksiin ja selvityksiin. Kaavaa laadittaessa on tarpeellisesti määrin selvitettävä suunnitelman ja tarkasteltavien vaihtoehtojen toteuttamisen ympäristövaikutukset, mukaan lukien yhdyskuntataloudelliset, sosiaaliset, kulttuuriset ja muut vaikutukset. Selvitykset on tehtävä koko siltä alueelta, jolla kaavalla voidaan arvioida olevan olennaisia vaikutuksia. Maankäyttö- ja rakennusasetuksen 1 §:n mukaan maankäyttö- ja rakennuslain 9 §:ssä tarkoitettuja kaavan vaikutuksia selvitettäessä otetaan huomioon kaavan tehtävä ja tarkoitus, aikaisemmin tehdyt selvitykset sekä muut selvitysten tarpeellisuuteen vaikuttavat seikat. Selvitysten on annettava riittävät tiedot, jotta voidaan arvioida suunnitelman toteuttamisen merkittävät välittömät ja välilliset vaikutukset muun muassa ilmastoon, kasvi- ja eläinlajeihin, luonnon monimuotoisuuteen ja maisemaan.

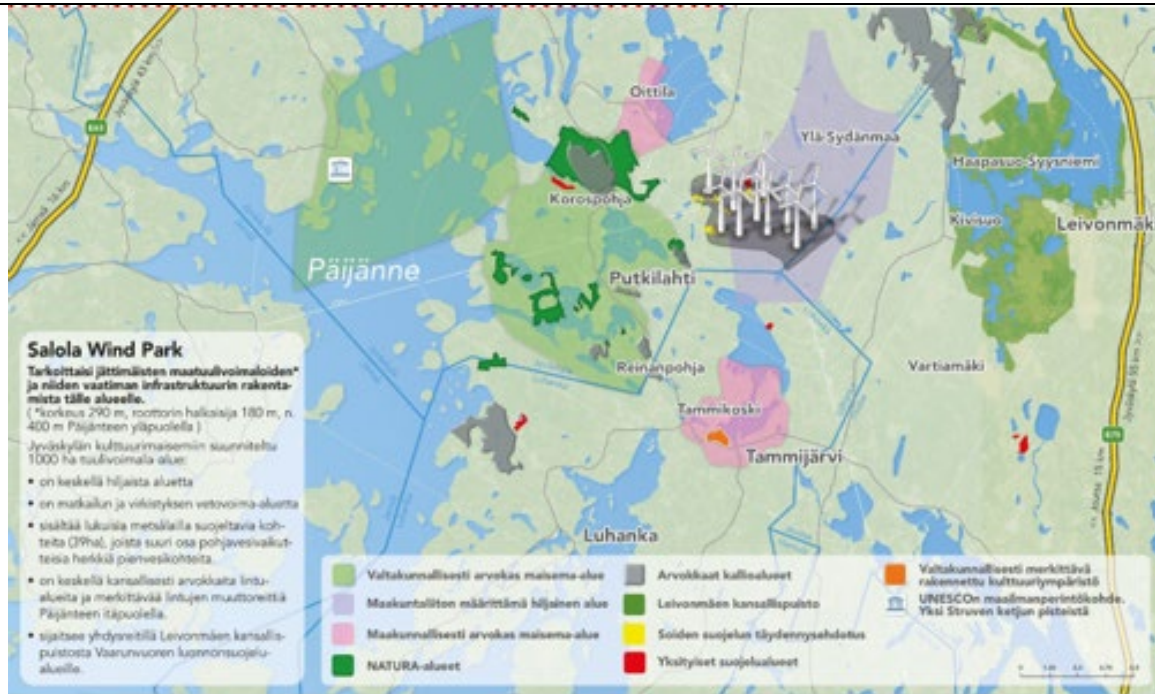
Hiljaiset alueet, vähintään merkittävät on sisällytettävä maakuntakaavaan. Keski-Suomessa on 36 kartoitettua hiljaista aluetta, joista kahdeksan merkittävää. Esimerkiksi suunnitteilla oleva Salola Wind Park sijaitsee kokonaan yhden näistä kahdeksan sisällä. Missään muualla Suomessa ei kunta ole lähtenyt edistämään hanketta, joka sijaitisi kokonaan hiljaisen alueen sisällä.

Esimerkki maakuntakaavan vastisesta tuulivoima-alueen suunnittelusta.

maakunnallinen maakotkaselvitys ja tuulivoiman maisemavaikutusten selvitys. Selvitysten osalta I-OAS:n liitettä on tarkastettu palautteiden ja kaavaprosessin etenemisen pohjalta.

Maakuntakaavassa tullaan osoittamaan tuulivoimatuotantoon soveltuvia alueita alueen erityisominaisuutta kuvaavalla merkinnällä. Määräyksillä voidaan myös osoittaa lisäselvitystarpeita yksittäisiä alueita koskien. Kaavoituksella ei kuitenkaan voida ratkaista erityislainsäädännön piiriin kuuluvia asioita. Tuulivoimarakentamisen toteuttaminen voi sijainnin mukaan edellyttää mm. ympäristövaikutusten arvioinnista annetun lain (252/2017, YVA-laki) mukaista ympäristövaikutusten arviointimenettelyä (YVA-menettely) tai ympäristönsuojelulain (527/2014, YS-laki) mukaista ympäristölupaa.

Hyvinvoinnin aluerakenne tukeutuu vahvasti matkailun ja virkistysalueisiin. Hiljaiset alueet on selvitetty Keski-Suomessa vuonna 2013 ja niitä on huomioitu maakuntakaavassa yhtenä matkailun ja

Maakuntakaavassa tulee määritellä kuinka lähelle asutusta tuulivoimateollisuutta voidaan rakentaa. Kuten edellä mainittiin nykyisen voimaloiden koon vuoksi melu- ja häikäisyn ohje-arvot ovat auttamattomasti vanhentuneet ja niitä ilman lisätutkimuksia ei voida hyödyntää maakuntakaavaa suunniteltaessa luotettavasti. VTT:n tutkija Panu Maijala on todennut, että ei itse asuisi perheineen kahden kilometrin etäisyydellä voimalasta. Liian lähekkäin sijoitetut voimalat ovat sekä taloudellisesti että melulähteenä ongelmallisia. Euroopasta löytyy suosituksia, että voimalaiden etäisyys tulisi olla 7 X rotaattorien halkaisija. Kaavoituksessa tulee olla määräys ympäristöluvan pakollisuudesta tullivoimateollisuudelle.

Maankäyttö- ja rakennuslain 28 §:n 3 momentin mukaan maakuntakaavaa laadittaessa on kiinnitettävä erityistä huomiota muun muassa maiseman, luonnonarvojen ja

virkistysalueen vetovoima-alueisiin sisältyvänä ominaisuutena.

Hyvinvoinnin aluerakenteen tarkasteluun ei lähtökohtaisesti liity tarvetta kaavamerkintöjen tai määräysten päivittämiseen. Kyse on Keski-Suomen joulukuussa 2021 hyväksytyn strategian sekä aiemmin samana vuonna hyväksytyn Keski-Suomen hyvinvointiohjelman asettamasta tarpeesta tarkastella aluerakenteen näkökulmasta hyvinvointia. Tämä tarkastelu on luonnollista tehdä kaavaprosessin yhteydessä.

Keski-Suomen liitto pitää välttämättömänä, että maakuntakaavoitus pohjautuu tutkituun tietoon. Liitto seuraa aktiivisesti tuoreinta kansallista ja kansainvälistä tutkimustietoa mm. tuulivoimaan liittyen, ja noudattaa maakuntakaavoituksessa ajantasaista kansallisia ohjeistuksia ja suosituksia.

Yksittäisiin kohteisiin ja kaavaratkaisuihin liittyvät palautteet otetaan huomioon, mutta niihin ei osallistumis- ja arviointisuunnitelmaa käsiteltäessä anneta vastinetta. Yksittäisten kohteiden ja kaavaratkaisujen osalta Keski-Suomen liitto toivoo

kulttuuriperinnön vaalimiseen. Valtakunnallisesti merkittäviin kulttuurimaisemiin tuulivoimaloita ei voida rakentaa.

Maankäyttö- ja rakennuslain 24 §:n 2 momentin mukaan maakunnan suunnittelussa ja muussa alueiden käytön suunnittelussa on huolehdittava valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden huomioon ottamisesta siten, että edistetään niiden toteuttamista. Maakuntakaavan sisältövaatimuksia koskevan maankäyttö- ja rakennuslain 28 §:n mukaan kaavaa laadittaessa on otettava huomioon valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet. Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden mukaan alueidenkäytössä on ehkäistävä melusta, tärinästä ja ilman epäpuhtauksista aiheutuvaa haittaa ja pyrittävä vähentämään jo olemassa olevia haittoja.

Maakuntakaavoituksessa on osoitettava tuulivoiman hyödyntämiseen parhaiten soveltuvat alueet. Tuulivoimalat on sijoitettava ensisijaisesti keskitetysti useamman voimalan yksiköihin.

Keski-Suomi on hyödyntänyt Päijännettä monin tavoin matkailu- ja vapaa-ajan kohteidensa markkinoinnissa. Maailma matkailutrendit muuttunevat pandemian myötä pysyvästi. Eurooppalainen turisti hakee Suomesta ennen kaikkea rauhaa, hiljaisuutta ja ehjää metsämaisemaa. Suomessa etätyön lisääntyessä moni hankkii kakkosasunnon kansallispuistojen ja vastaavien luontokohteiden äärestä. Maakuntakaavalla tulee turvata virkistäytymismahdollisuudet luontosuhteiltaan houkuttelevilla alueilla ja luoda edellytykset luontomatkailun kehittämiseksi. Kaavalla edistetään ylikunnalliset ulkoilun ohjaamistarvetta edellyttävät aluekokonaisuudet ja ulkoilureitit. Edellä mainitut seikat tulisi huomioida maakuntakaavan suunnittelussa ja samalla varmistaa nykyisten matkailuelinkeinoja harjoittavien tulevaisuus. Ympäri maakuntia putkahtelevat tuulivoimahankkeet saavat yrittäjät lykkäämään omia investointejaan, mikä on Keski-Suomen maakuntakehitykselle haitallista.

keskustelua kaavaluonnoksen ollessa nähtävillä.

Maankäyttö- ja rakennuslain 28 §:n 4 momentin mukaisesti kaavaa laadittaessa on pidettävä silmällä, ettei maanomistajalle tai muulle oikeuden haltijalle aiheudu kohtuutonta haittaa. Tuulivoiman takia rakennuskieltoon joutuvat alueet tulee kiinteistönomistajille korvata täysimääräisesti samoin kuin tuulivoimaloiden sijaintikuntien tulee korvata voimaloista aiheutuvat terveyshaitat ja lääkärikulut omien ja naapurikuntiensa asukkaille. Tuulivoimaloita ei saa rakentaa siten, että niistä koituisi melu-, välke-, varjostus- ja muuta terveydelistä haittaa. Melumallinnukset tulee tehdä puolueettomasti ei hankkeenomistajien toimesta, ettei rakennettujen tuulivoimaloiden kanssa kunnat ja niiden asukkaat joudu jatkuvaan valituskierteeseen.	
---	--

7.11 Palautteenantaja K

Palaute	Vastine
Vastustan Vuorijärvien alueen muuttamista maakuntakaavassa virkistyskäytöstä tuulivoimala-alueeksi. Alue tulee säilyttää virkistyskäytössä. Tuulivoimalat sijoittuisivat liian lähelle asutusta Kesäasuntoni sijaitsee Vuorijärven kylällä 4,2 km päässä lähimmästä suunnitellusta tuulivoimalasta. Kylän keskusta on noin 4 km päässä ja toinen puoli asutuksesta on vieläkin lähempänä. Vuorilahden kylä samoin kuin suurin osa muista vaikutusalueen asukkaista sovat Kannonkosken naapurikuntien puolella, joten heidän vaikutusmahdollisuutensa Kannonkosken kaavahankkeeseen ovat olemattomat. Tuulivoimaloiden terveysvaikutuksista saatu tieto on ristiriitaista. Voimaloiden kannattajat vähättelevät vaikutuksia ja toisaalta niiden lähellä asuvat kertovat monenlaisista haitoista. Ilmeisesti maailmallakaan ei ole asiasta varmaa tietoa, koska niin Saksa kuin	<i>Keski-Suomen liitto kiittää lausunnosta ja merkitsee sen tiedoksi.</i> <i>Yksittäisiin kohteisiin ja kaavaratkaisuihin liittyvät palautteet otetaan huomioon, mutta niihin ei osallistumis- ja arviointisuunnitelmaa käsiteltäessä anneta vastinetta. Yksittäisten kohteiden ja kaavaratkaisujen osalta Keski-Suomen liitto toivoo keskustelua</i>

Ruotsi ovat panneet voimalahankkeet jäihin siksi, kunnes saadaan kunnollista tutkimustietoa. Liki 300 m korkeiden voimaloiden kokeilukentäksi hankealue on liian iso. Todennäköisesti vaikutukset ulottuvat nykyisiä voimaloita oleellisesti kauemmaksi.

Alue tulee säilyttää luonnontilaisena hiljaisena alueena

Alue on Keski-Suomen liiton omissa selvityksissä todettu hiljaiseksi alueeksi. Tuulivoimalat tuhoaisivat kokonaan selvityksen hiljaisen alueen 36, joka on yhdessä viereisten hiljaisten alueiden kanssa neljänneksi suurin Keski-Suomessa. Maakuntaliiton selvitys on tehty maakuntakaavan tausta-aineistoksi ohjaamaan kaavojen laatimista. Maakuntaliiton ei tule kävellä omien selvitystensä yli varsinkin, kun hiljaiset alueet ovat katoava luonnonvara ja koska alue sijaitsee Pyhä-Häkin kansallispuiston läheisyydessä.

Tuulivoimalat heikentävät naapuruston elinkeino- ja kulttuuritoimintaa ja alueen muuta toimintaa

Seudun hiljaisuus on palvellut seudun matkailutoiminnan kehittymistä (Metsäkartano Kannonkoskella ja Tarvaalan tila Viitasaaren Vuorilahden kylällä). Vuorilahden kylällä toimii radioamatööri, joka valmistaa kylällä mastoja koko Suomen harrastajapiireihin. Tuulivoimaloiden sähkömagneettinen säteily vaikuttaa haitallisesti näiden mastojen testaamiseen. Amatöörimastot ovat matalia eikä niitä voida mitenkään verrata suunniteltuihin tuulivoimaloiden jättimastoihin. Tuulivoimalat eivät tuo työtä kylille edes rakennusvaiheessa, sillä näin suuriin hankkeisiin ei seudulla ole yrityksiä. Hankkeen työllisyysvaikutus on negatiivinen.

Vuorilahden kylän nettiyhteydet ovat olleet heikolla tolalla. Ainoa toimiva nettiyhteys mökilleni on DNA:n Käräjämäen maston kautta, mitä tuulivoimalat haittaisivat.

kaavaluonnoksen ollessa nähtävillä.

Kaavaprosessin yhteydessä toteutetaan tarvittavat selvitykset potentiaalisten tuulivoima-alueiden vaikutuksista. Tämän lisäksi kaavamääräyksillä voidaan osoittaa yksittäisten alueiden kohdalla liäselvitystarpeita.

Vuorilahden kylällä on vuosien ajan ollut kyläläisten järjestämä korkeatasoinen klassisen musiikin Luomulaulu-tapahtuma ja muita pienimuotoisempia musiikkitapahtumia. Kylän hirsirakenteiset esiintymistilat vaativat ympäristöltä hiljaisuutta.

Maakuntaliiton Hiljaiset alueet Keski-Suomessa -raportissa mainitaan, että alue on ilmavoimien lentoharjoitusalue. Harjoitustoimintaa, erityisesti matalalentoharjoituksia, on edelleenkin, jos kohta harjoituslentoja on harvakseltaan. Ihmetystä herättää, miten tuolle alueelle voitaisiin rakentaa tuulivoimaloita. Puolustusvoimien esikunta ei ole Vuorilahden kyläyhdistyksen edustajalle antamansa tiedon mukaan lausunut suunnitelluista tuulivoimaloista, koska heiltä ei ole siitä kysytty. Pidän huomattavasti parempana alueen käyttöä ilmavoimien harjoitteluna kuin tuulivoimala-alueena.

Alueen luontoa tulee suojella

Vuosjärveen laskeva Vuorijärvien vesireitti on ultraoligotrofinen ja kirkasvetinen. Järvien viipymä, eli aika missä vesi vaihtuu järvessä, on pitkä. Vähäininkin rakentamisvaiheen kuormitus pilaa järvet pitkäksi aikaa, ellei ikuisesti. Keski-Suomessa on menossa purojen kunnostushanke, jossa halutaan ennallistaa Keski-Suomen uhanalaisia pienvesiä. Vuorijärvien purot ovat tällä hetkellä luonnontilaisia erittäin uhanalaisten lajien elinympäristöä, jotka kärsivät vesistöjen rakentamisesta ja ympäröivien alueiden rakentamisen aiheuttamasta samentumisesta ja kuormituksesta. Niitä ei tarvitse ennallistaa. Vuorijärvien alue on ainutlaatuinen kokonaisuus, jonka tuulivoimalat hävittäisivät.

Vuorijärvien lisäksi alueelta löytyy muitakin vähäravinteisia ja kirkkaita lampia aivan kuin ajalta ennen ihmistoiminnan vaikutusta. Seudun ruskeavetiset suolammet suunniteltujen voimaloiden keskellä ovat kaakkurin pesimäympäristöä; kaakkurit vaihtavat pesimäpaikkaansa järveltä toiselle ja palaavat välillä takaisin entisille sijoilleen. Kaikkia alueen ruskeavetisiä lampia voidaan pitää kaakkurin pesimälampina. Laji kärsii mastoista ja niiden harusvajereista, koska se lentää

päivittäin kalaan Vuosjärvelle. Suurpedot pesivät alueella. Mm. ahma on kotiutettu alueelle ja havaintoja on tehty siitä säännöllisesti sen jälkeen, viimeisimmät vuodelta 2020 suunnitellulta tuulivoimala-alueelta. Metsäpeura on levittäytymässä sinne. Seudulla on havaintoja maakotkasta.

Aluetta tulee kehittää virkistyskäyttöalueena

Alue kuuluu suurelta osin Vuoskosken osakaskuntaan, johon myös kuuluvat Vuorilahden kylän taloudet. Vuoskosken osakaskuntaan kuuluu historiallisista syistä alueita sekä Kannonkosken että Viitasaaren kunnista. Suunnitellun Vuorijärvien tuulivoimalapuiston halkova Vuorijärvien vesireitti on Vuoskosken osakaskunnan omistuksessa. Omistussuhteiden vuoksi nimenomaan Vuorijärvien alue on ollut Vuorilahden kyläläisten perinteinen erämaa. Sen läheisyyteen Vuorilahden perukkaan ja jonkin matkaa ylös Vuorijokea on päässyt helposti veneellä. Myös kylältä lähtevää Valkeapuron tietä ja Valkeapuroilta eteenpäin polkua pitkin on taivallettu marja-apajille. Marjastuksen ohella kalassa on käyty ja käydään useimmilla järvillä, mikä näkyy järviä ympäröivänä polkuverkostona. Seudulla kulkee väkeä myös nelostien puolelta. Ylimmäisessä Vuorijärvessä on Vuoskosken osakaskunnan omistuksessa oleva saari ja siellä tulipaikka. Tuulivoimaloiden 110 dB melu estää virkistyskäytön, vaikka suunnittelija muuta väittää.

Alue on lähellä Pyhä-Häkkiä ja Kivetyn natura-aluetta, 4 km päässä Pyhä-Häkistä ja lähimmillään alle 2 km Kivetyn natura-alueesta. Vuorijärvien alueen tuulivoimalat vaikuttavat luonnonsuojelualueiden maisemaan ja melutasoon. Pyhä-Häkin kansallispuiston käyttö on voimistunut ja parkkipaikka käynyt ahtaaksi. Pyhä-Häkin läpi vievän tien varressa on ollut jatkuvasti pysäköitynä 20–30 autoa. Vuorijärvien alueen läpi kulkevan maakuntauran elvyttäminen vähentäisi Pyhä-Häkin virkistyskäyttöpaineita ja toisaalta lisäisi koko pohjoisen Keski-Suomen vetovoimaisuutta. Erityisesti maastopyöräily voisi olla Vuorijärvien alueelle sopiva käyttömuoto, koska maakuntaura nojaa pitkälti seudun metsäautoteihin. Vuorijärvien alue on säilytettävä virkistyskäytössä!

7.12 Palautteenantaja L ym. (2 henkilöä)

Palaute	Vastine
Vastustamme Vuorijärvien alueen muuttamista maakuntakaavassa virkistyskäytöstä teolliseksi tuulivoimala-alueeksi. Alue tulee säilyttää virkistyskäytössä. Tuulivoimalat sijoittuisivat liian lähelle asutusta Kesäasuntomme sijaitsee Vuoskosken kylässä Kotaniemessä n. 3km päässä lähimmästä suunnitellusta tuulivoimalasta. Suurin osa muista vaikutusalueen asukkaista asioivat Kannonkosken naapurikuntien puolella, joten heidän vaikutusmahdollisuutensa Kannonkosken kaavahankkeeseen ovat olemattomat. Tuulivoimaloiden terveysvaikutuksista saatu tieto on ristiriitaista. Voimaloiden kannattajat vähättelevät vaikutuksia ja toisaalta niiden lähellä asuvat kertovat monenlaisista haitoista. Ilmeisesti maailmallakaan ei ole asiasta varmaa tietoa, koska niin Saksa kuin Ruotsi ovat panneet voimalahankkeet jäihin siksi, kunnes saadaan kunnollista tutkimustietoa. Liki 300 m korkeiden voimaloiden kokeilukentäksi hankealue on liian iso. Todennäköisesti vaikutukset ulottuvat nykyisiä voimaloita oleellisesti kauemmaksi. Alue tulee säilyttää luonnontilaisena hiljaisena alueena Alue on Keski-Suomen liiton omissa selvityksissä todettu hiljaiseksi alueeksi. Tuulivoimalat tuhoaisivat kokonaan selvityksen hiljaisen alueen 36, joka on yhdessä viereisten hiljaisten alueiden kanssa neljänneksi suurin Keski-Suomessa. Maakuntaliiton selvitys on tehty maakuntakaavan tausta-aineistoksi ohjaamaan kaavojen laatimista. Maakuntaliiton ei tule kävellä omien selvitystensä yli varsinkin, kun hiljaiset alueet ovat katoava luonnonvara ja koska alue sijaitsee Pyhä-Häkin kansallispuiston läheisyydessä.	<i>Keski-Suomen liitto kiittää lausunnosta ja merkitsee sen tiedoksi.</i> <i>Yksittäisiin kohteisiin ja kaavaratkaisuihin liittyvät palautteet otetaan huomioon, mutta niihin ei osallistumis- ja arviointisuunnitelmaa käsiteltäessä anneta vastinetta. Yksittäisten kohteiden ja kaavaratkaisujen osalta Keski-Suomen liitto toivoo keskustelua kaavaluonnoksen ollessa nähtävillä.</i> <i>Kaavaprosessin yhteydessä toteutetaan tarvittavat selvitykset potentiaalisten tuulivoima-alueiden vaikutuksista. Tämän lisäksi kaavamääräyksillä voidaan osoittaa yksittäisten alueiden kohdalla lisäselvitystarpeita.</i>

Tuulivoimalat heikentävät naapuruston elinkeino- ja kulttuuritoimintaa ja alueen muuta toimintaa

Seudun hiljaisuus on palvellut seudun matkailutoiminnan kehittymistä (Metsäkartano / Bear Manor Kannonkoskella ja Tarvaalan tila Viitasaaren Vuorilahden kylällä). Vuorilahden kylällä toimii radioamatööri, joka valmistaa kylällä mastoja koko Suomen harrastajapiireihin. Tuulivoimaloiden sähkömagneettinen säteily vaikuttaa haitallisesti näiden mastojen testaamiseen. Amatöörimastot ovat matalia eikä niitä voida mitenkään verrata suunniteltuihin tuulivoimaloiden jättimastoihin.

Tuulivoimalat eivät tuo työtä kylille edes rakennusvaiheessa, sillä näin suuriin hankkeisiin ei seudulla ole yrityksiä. Hankkeen työllisyysvaikutus on negatiivinen.

Vuoskosken kylän Kotaniemessä nettiyhteydet ovat olleet heikot, mikä on haitannut mökin valvontakamerajärjestelmää. Tuulivoimalat haittaavat entisestään yhteyden toimintaa.

Maakuntaliiton Hiljaiset alueet Keski-Suomessa -raportissa mainitaan, että alue on ilmavoimien lentoharjoitusalue. Harjoitustoimintaa, erityisesti matalalentoharjoituksia, on edelleenkin, jos kohta harjoituslentoja on harvakseltaan. Ihmetystä herättää, miten tuolle alueelle voitaisiin rakentaa tuulivoimaloita. Puolustusvoimien esikunta ei ole Vuorilahden kyläyhdistyksen edustajalle antamansa tiedon mukaan lausunut suunnitelluista tuulivoimaloista, koska heiltä ei ole siitä kysytty. Pidämme huomattavasti parempana alueen käyttöä ilmavoimien harjoittelualueena kuin tuulivoimala-alueena.

Alueen luontoa tulee suojella

Vuosjärveen laskeva Vuorijärvien vesireitti on ultraoligotrofinen ja kirkasvetinen. Järvien viipymä, eli aika missä vesi vaihtuu järvestä, on pitkä. Vähäinenkin rakentamisvaiheen

kuormitus pilaa järvet pitkäksi aikaa, ellei ikuisesti. Keski-Suomessa on menossa purojen kunnostushanke, jossa halutaan ennallistaa Keski-Suomen uhanalaisia pienvesiä. Vuorijärvien purot ovat tällä hetkellä luonnontilaisia erittäin uhanalaisten lajien elinympäristöä, jotka kärsivät vesistöjen rakentamisesta ja ympäröivien alueiden rakentamisen aiheuttamasta samentumisesta ja kuormituksesta. Niitä ei tarvitse ennallistaa. Vuorijärvien alue on ainutlaatuinen kokonaisuus, jonka tuulivoimalat hävittäisivät. Alueelle rakentamisvaiheessa pakostakin perustettava kivilouhos / kivimurskaamo aiheuttaa vahinkoa alueen vesistöille. Tiealueiden ja tuulivoimaloiden rakentamisalueiden perustusten tekemistä varten tarvittava murske on määrällisesti suuri. Teiden ja kasauseräalueiden tulee kestää reilusti yli 100 tonnin kuormia. Louhos on ikuinen maamerkki eikä maisema- ja muilta vaikutuksiltaan mitenkään vähäinen.

Vuorijärvien lisäksi alueelta löytyy muitakin vähäravinteisia ja kirkkaita lampia aivan kuin ajalta ennen ihmistoiminnan vaikutusta. Seudun ruskeavetiset suolammet suunniteltujen voimaloiden keskellä ovat kaakkurin pesimäympäristöä; kaakkurit vaihtavat pesimäpaikkaansa järveltä toiselle ja palaavat välillä takaisin entisille sijoilleen. Kaikkia alueen ruskeavetisiä lampia voidaan pitää kaakkurin pesimälampina. Laji kärsii mastoista ja niiden harusvajereista, koska se lentää päivittäin kalaan Vuosjärvelle. Suurpedot pesivät alueella. Mm. ahma on kotiutettu alueelle ja havaintoja on tehty siitä säännöllisesti sen jälkeen, viimeisimmät vuodelta 2020 suunnitellulta tuulivoimala-alueelta. Metsäpeura on levittäytymässä sinne. Seudulla on havaintoja maakotkasta. Vuorijärven alueella sekä useammallakin Vuoskosken kylän kiinteistöllä on lepakko populaatioita. Olemme useamman vuoden aikana saaneet lepakkopopulaatiota kasvamaan mökilämmelle. Vuorijärvien alueen suunnittelussa on otettava huomioon kohteen olosuhteiden säilyttäminen ja luontoarvojen turvaaminen.

Aluetta tulee kehittää virkistyskäyttöalueena

Alue kuuluu suurelta osin Vuoskosken osakaskuntaan, johon myös kuuluvat Vuorilahden kylän taloudet. Vuoskosken osakaskuntaan kuuluu historiallisista syistä alueita sekä Kannonkosken että Viitasaaren kunnista. Suunnitellun Vuorijärvien tuulivoimalapuiston halkova Vuorijärvien vesireitti on Vuoskosken osakaskunnan omistuksessa. Omistussuh-
teiden vuoksi nimenomaan Vuorijärvien alue on ollut kyläläisten perinteinen erämaa. Marjastuksen ohella kalassa on käyty ja käydään useimmilla järvillä, mikä näkyy järviä ympäröivänä polkuverkostona. Seudulla kulkee väkeä myös nelostien puolelta. Ylimmäis-
sessä Vuorijärvestä on Vuoskosken osakaskunnan omistuksessa oleva saari ja siellä tuli-
paikka. Tuulivoimaloiden 110 dB melu estää virkistyskäytön, vaikka suunnittelija muuta
väittää.

Alue on lähellä Pyhä-Häkkiä ja Kivetytyn natura-aluetta, 4 km päässä Pyhä-Häkistä ja lä-
himmillään alle 2 km Kivetytyn natura-alueesta. Vuorijärvien alueen tuulivoimalat vaikut-
tavat luonnonsuojelualueiden maisemaan ja melutasoon. Pyhä-Häkin kansallispuiston
käyttö on voimistunut ja parkkipaikka käynyt ahtaaksi. Pyhä-Häkin läpi vievän tien var-
ressa on ollut jatkuvasti pysäköitynä 20–30 autoa. Vuorijärvien alueen läpi kulkevan
maakuntauran elvyttäminen vähentäisi Pyhä-Häkin virkistyskäyttöpaineita ja toisaalta
lisäisi koko pohjoisen Keski-Suomen vetovoimaisuutta. Erityisesti maastopyöräily voisi
olla Vuorijärvien alueelle sopiva käyttömuoto, koska maakuntaura nojaa pitkälti seudun
metsäautoteihin.

Vuorijärvien alue on säilytettävä virkistyskäytössä!

7.13 Palautteenantaja M

Palaute	Vastine
Vastustan Kannonkosken Vuorijärvien alueen muuttamista maakuntakaavassa tuulivoimala-alueeksi. Alue tulee säilyttää nykyisellään virkistyskäytössä. Vuorijärvien alueella on noin 20 erikokoista järveä ja lampea. Keski-Suomen ELY-keskuksen äskettäin antamassa lausunnossa Vuorijärvien tuulivoimahankkeen YVA-suunnitelmaan todetaan, että vesistöissä elää erittäin uhanalainen jokirapu. Jokirapu on suoraan vedestä ja sen laadusta riippuvainen. Tuulivoimahankkeen massiiviset maanrakennustyöt todennäköisesti vaikuttaisivat heikentävästi jokiravun elinympäristön herkkien vesistöjen tilaan. Jokirapukanta, joka on jääkaudesta saakka elänyt alueen vesistöissä, tulisi vaarantumaan. Alueen lammet muodostavat ainutlaatuisen kaakkurin pesimälampien verkoston. Suunnitellut tuulivoimalat tulisivat ympäröimään kaakkurien pesimälampia. Kaakkurit tekevät ravinnonhakulentoja tuulivoimala-alueen läpi Vuosjärvelle. Tuulivoimahanke tulisi vaarantamaan kaakkureiden elinmahdollisuudet Vuorijärvien alueella. Edellä mainittujen lajien lisäksi alueella elää suurpetoja ja yksi Suomen eteläisimmistä elinvoimaisista kuukkelipopulaatioista. 60 kappaletta 300 metriä korkeaa massiivista tuulivoimalaa muuttaisivat erämaisen alueen teollisuusalueeksi, jolla puheena olevat eläinlajit eivät pysty elämään. Äitini syntymäkotini sijaitsee noin kahden kilometrin päässä suunnitelluista lähimmistä voimaloista Viitasaaren puolella. Äitini suku on kalastanut, marjastanut ja metsästänyt Vuorijärvien alueella 1840-luvulta alkaen. Vuorijärvien alueen antimet ovat olleet tärkeä lisä usean sukupolven ruokapöytään. Lähiseutujen asukkaat ovat myös hyödyntäneet Vuorijärvien erämaa-alueen herkullisia luonnon antimia ammuksista ajoista lähtien. Perinne jatkuu edelleen.	<i>Keski-Suomen liitto kiittää lausunnosta ja merkitsee sen tiedoksi.</i> <i>Yksittäisiin kohteisiin ja kaavaratkaisuihin liittyvät palautteet otetaan huomioon, mutta niihin ei osallistumis- ja arviointisuunnitelmaa käsiteltäessä anneta vastinetta. Yksittäisten kohteiden ja kaavaratkaisujen osalta Keski-Suomen liitto toivoo keskustelua kaavaluonnoksen ollessa nähtävillä.</i> <i>Kaavaproessin yhteydessä toteutetaan tarvittavat selvitykset potentiaalisten tuulivoimala-alueiden vaikutuksista. Tämän lisäksi kaavamääräyksillä voidaan osoittaa yksittäisten alueiden kohdalla lisäselvitystarpeita.</i>

Itse olen kalastanut, marjastanut ja retkeillyt Vuorijärvien alueella viidenkymmenen vuoden ajan. Lapsemme ovat pienestä pitäen olleet mukana kalastus- ja marjastusretkillä. Olen yöpynyt poikani kanssa teltassa Ylimmäisen ja Koukkujärven saarissa. 6-vuotias lapsen lapsemme on jo ollut mukana tänä vuonna Vuorijärvien retkellä. Mikäli Vuorijärvien tuulivoimahanke toteutuu, tulee arvokas sukupolvien yhteinen luontokokemusten ketju katkeamaan 2020-luvulla Vuorijärvien alueella. Vuorijärvien alue on säilytettävä nykyisellään virkistyskäytössä seuraaville sukupolville!	
---	--

7.14 Palautteenantaja N

Palaute	Vastine
1. Keski-Suomen liiton ajankohtaista –tiedote 28.10.2020: ”Keski-Suomeen saatiin rahoitusta kolmelle matkailuelinkeinon elpymistä edistävälle hankkeelle. Jyväskylä, Äänekoski ja Witas saivat yhteensä 392 000 euroa. Jyväskylän saama rahoitusosuus oli kaikista rahoituksesta saaneista suurin. Vuoden 2020 valtion neljännessä lisätalousarviossa alueiden matkailuelinkeinon elpymistä edistäviin hankkeisiin varattiin määrärahaa yhteensä 4 miljoonaa euroa. Varsinais-Suomen liitto ja Etelä-Savon maakuntaliitto toimivat rahoittavina viranomaisina. Rahoitushaku kohdennettiin matkailun alueorganisaatioille ja vastaaville alueella laaja-alaisesti matkailua kehittäville toimijoille. Määräajassa hakuun saatiin 89 hakemusta. Varsinais-Suomen maakuntahallitus esitti arviointiryhmän esityksen perusteella Etelä- ja Länsi-Suomen alueelta rahoitettavaksi 17 hanketta, joista kolme hanketta oli Keski-Suomesta. Jyväskylän kaupunki: ”Matkailun vastuullisuus näkyväksi Keski-Suomessa”	<i>Keski-Suomen liitto kiittää lausunnosta ja merkitsee sen tiedoksi.</i> <i>Rullaavalla maakuntakaavalla pyritään strategisuuuteen ja lisäämään maakuntakaavan kykyä vastata muuttuvaan toimintaympäristöön. Maakuntakaavoituksen poukkoilevuutta ehkäisee maakuntakaavan kohdistuvat muutospaineet, maakuntakaavan sisältövaatimukset ja Keski-Suomen liiton käytössä olevat resurssit. Käytännössä rullaava maakuntakaava tarkoittaa sitä, että kokonaismaakuntakaavaa päivitetään noin kerran valtuustokaudessa esiin tulleiden ja tarvittaessa priorisoitujen muutostarpeiden osalta. Rullaavaan</i>

Hankkeen tavoitteena on vastuullisuuden tuominen näkyväksi Keski-Suomen matkailu-alueella, matkailuyrityksissä ja luontokohteissa. Matkailualueen vastuullisuus halutaan tehdä näkyväksi ensisijaisesti matkailijoille ja matkanjärjestäjille ja toissijaisesti paikallisilla ja medialle matkailualueen elinvoiman varmistamiseksi. Hankkeen kokonaisbudjetti on 240 000 €, josta Varsinais-Suomen liiton myöntämän tuen osuus on 80% (192 000 €) ja oma- rahoituksen osuus 20%. Hanketta hallinnoi Visit Jyväskylä/Jyväskylän kaupunki ja sen osatoteuttajana ja -rahoittajana toimii Jyväskylän ammattikorkeakoulu Jamk. Hankkeessa ovat edellä mainittujen lisäksi mukana omarahoituksen kautta Metsähallitus sekä yhdeksän kuntaa Keski-Suomen alueelta. Hankeaika: 1.11.2020-31.12.2021

Lisätietoja: matkailujohtaja Susanne Rasmus, puh. 0400 885 786, susanne.rasmus@jyvaskyla.fi”

2. Mielipidekirjoitukseni Keskisuomalaisessa 30.10.2020:

<https://nakoislehti.media.fi/keskisuomalainen/7dae6391-452b-4f48-833e-22f18219fca1/40>

Haastattelin kirjoitustani varten Toivakassa toimivia luontomatkailuyrittäjiä Hannele Levävaaraa ja Vesa Rahusta

Nämä yrittäjät ovat erinomainen esimerkki siitä, että maakunnassamme on toiminut jo pitkään yrittäjiä, jotka tekevät juuri sitä, mistä Jyväskylän nyt rahoitusta saaneessa hankkeessa on kysymys.

Toivakan luontomatkailuyrityksen nimi on Nukula:

maakuntakaavaprosessiin kuuluu normaalin kaavaprosessin edellyttämät lainsäädännölliset vaiheet.

Yksittäisiin kohteisiin ja kaavaratkaisuihin liittyvät palautteet otetaan huomioon, mutta niihin ei osallistumis- ja arviointisuunnitelmaa käsiteltäessä anneta vastinetta. Yksittäisten kohteiden ja kaavaratkaisujen osalta Keski-Suomen liitto toivoo keskustelua kaavaluonnoksen ollessa nähtävillä.

Hannele Levävaara kuvaa yrityksen arvoja Nukulan nettisivuilta löytyvässä blogitekstissä:

<https://www.nukula.fi/sustainable-travel-finland-polkuni/>

3. Toivakan ja Jyväskylän tuulivoimalahankkeet

Rajoitun maakuntakaavan uudistamiseen liittyvässä kommentissani lähimmäksi Jyväskylää suunniteltuihin tuulivoimalahankkeisiin. Lähin sijaitsee Toivakassa Haukanmaalla (Solarwind by Janneniska) eli mainittujen Nukulan yrittäjien toimintamaisemassa. Toinen (Salola Wind Park) sijaitsee oman kotikuntani Jyväskylän alueella Joutsan ja Luhan kuntien rajalla. Näen nämä hankkeet samaan suureen luontokokonaisuuteen kuuluviksi. Tämä kokonaisuus on äärimmäisen tärkeä seutumme tulevaisuutta ajatellen. Perusajatukseni on se, että alueen luontoarvot ovat erittäin suuria paitsi luonnon monimuotoisuuden kannalta, myös luontoon perustuvan elinkeinopolitiikan ja Jyväskylän kansainvälisen maineen kannalta.

4. Taustaa kommentilleni

Olen kuvannut käsityksiäni esimerkiksi Jyväskylän kaupunkirakennelautakunnalla lähettämässäni kirjeessä (liite 1.) sekä niille Keski-Suomen kansanedustajille lähettämässäni kirjeessä (liite 2.).

Tärkeimmät julkiset asiakirjat, joihin käsitykseni perustan, on lueteltu sivustolla Vastatuuleen kohdassa julkisia asiakirjoja:

<https://www.vastatuuleen.fi/asiakirjat>

5. Tiivistelmä ajatuksistani

Olen koko tämän vuoden ajan perehtynyt keskimäärin vähintään kolme tuntia päivää kohden tuulivoimarakentamisen problematiikkaan.

Perehtyminen on tarkoittanut asiakirjojen, medialähteiden, somelähteiden ja niin edelleen lukemista. Olen keskustellut netin kautta hyvin suuren joukon kanssa sellaisia ihmisiä, joilla on erilaista pätevää tietoa näistä asioista. Tieto on ollut hyvin laaja-alaista lähtien ihmisten henkilökohtaisista kokemuksista päätyen kotimaiseen ja myös kansainväliseen tieteelliseen tarjontaan.

Johtopäätökseni lyhyesti sanottuna on tämä: Keski-Suomen maakuntakaavassa ei pidä varata alueita tuuliteollisuuden käyttöön Jyväskylän seudulle. Sellaisten hankkeiden hyödyt olisivat pitkässä juoksussa hyvin paljon pienempiä kuin haitat. Tuuliteollisuushankkeet olisivat sovittamattomassa ristiriidassa seutumme dynaamisten ja myönteisten hankkeiden kanssa. Maakuntakaavan kehittämisen pitää sen vuoksi perustua voimassa olevaan maakuntakaavaan vahvistaen niitä asioita, jotka siellä jo nyt ovat.

Esimerkiksi Salolan seutu ympäristöineen pitää merkitä maakuntakaavaan selkeästi hiljaiseksi alueeksi. Pitää näin turvata pitkäjänteisen myönteisen luonnon monimuotoisuutta kunnioittavan lähtökohdan kestävyys ei vain lähivuosina vaan kymmeninä lähivuosina. Minkäänlainen ”rullaava kaavoitus” ei saa tulla kysymykseen, kun on suurista perusarvoista kysymys. Muodinmukaisesti ailahtelevat ”rullaavat” poliittiset ja muut näkemykset eivät saa vaarantaa kestävästä kehitystä.

Liitteet:

Liite 1. Jyväskylän kaupunkirakennelautakunnan jäsenille , 4.10.2020

Liite 2. Jyväskylän valtuustossa oleville Keski-Suomen kansanedustajille , 8/2020

7.15 Palautteenantaja O

Palaute	Vastine
Keski-Suomen maakuntakaavaa päivitettäessä on hiljaiset alueet merkittävä kaavaan kaavamerkinnällä. Hiljaisten alueiden merkitys matkailuelinkeinon ja muunkin ihmisten virkistäytymisen hyödyntämisessä on kasvanut ja kasvaa yhä. Tämä on huomioitava maakuntakaavassa tulevaisuuteen tähtäävässä kaavoittamisessa. Pelkkä lisämaininta hiljaisesta alueesta kaavan lisä tekstissä ei anna juridista suojaa alueen huomioimiseksi alueen muuta käyttöä suunniteltaessa ja tällöin on vaarana että hiljainen alue tuhotaan.	<i>Keski-Suomen liitto kiittää lausunnosta ja merkitsee sen tiedoksi.</i> <i>Hyvinvoinnin aluerakenne tukeutuu vahvasti matkailun ja virkistystyksen vetovoima-alueisiin. Hiljaiset alueet on selvitetty Keski-Suomessa vuonna 2013 ja niitä on huomioitu maakuntakaavassa yhtenä matkailun ja virkistystyksen vetovoima-alueisiin sisältyvänä ominaisuutena.</i> <i>Hyvinvoinnin aluerakenteen tarkasteluun ei lähtökohtaisesti liity tarvetta kaavamerkintöjen tai määräysten päivittämiseen. Kyse on Keski-Suomen joulukuussa 2021 hyväksytyn strategian sekä aiemmin samana vuonna hyväksytyn Keski-Suomen hyvinvointiohjelman asettamasta tarpeesta tarkastella aluerakenteen näkökulmasta hyvinvointia. Tämä tarkastelu on luonnollista tehdä kaavaprosessin yhteydessä.</i>

7.16 Palautteenantaja P ym. (2 henkilöä)

Palaute	Vastine
Huomautus koskien Päijänteen ympäristöön suunnitteilla olevaa laajaa tuulivoimapuistoa. Tuulimyllyt ovat jopa 400 m korkeita ja kansainvälisissä tutkimuksissa on osoitettu tuulivoimaloiden kuultavan melun ja infraäänien tuottavan vakavia terveyshaittoja. Sen lisäksi tuulivoimapuistolla on vaikutuksia luontoon, eläimiin, maisemiin ja kulttuuriperintöarvoihin. Toivottavasti päätöstä tehdessä mietitään seikka, että päätös on lopullinen ja vaikuttaa merkittävästi ym. arvoihin.	<i>Keski-Suomen liitto kiittää lausunnosta ja merkitsee sen tiedoksi.</i> <i>Yksittäisiin kohteisiin ja kaavaratkaisuihin liittyvät palautteet otetaan huomioon, mutta niihin ei osallistumis- ja arviointisuunnitelmaa käsiteltäessä anneta vastinetta. Yksittäisten kohteiden ja kaavaratkaisujen osalta Keski-Suomen liitto toivoo keskustelua kaavaluonnoksen ollessa nähtävillä.</i> <i>Kaavaprosessin yhteydessä toteutetaan tarvittavat selvitykset potentiaalisten tuulivoima-alueiden vaikutuksista. Tämän lisäksi kaavamääräyksillä voidaan osoittaa yksittäisten alueiden kohdalla lisäselvitystarpeita.</i> <i>Maakuntakaavoitus on yhteensovittavaa kaavoitusta, jossa saman aikaisesti tulee huomioida useat näkökulmat. Keski-Suomen liitto seuraa tuulivoimarakentamisen kansallisten ohjeistusten kehittymistä ja tekee ratkaisut niihin pohjaten.</i>

7.17 Palautteenantaja Q ym. (3 henkilöä)

Palaute	Vastine
Tuulivoiman muutostarpeet ja tavoitteet Keski-Suomen maakuntakaavan tuulivoimaa koskevat merkinnät ovat vuodelta 2012. Merkintöjä voidaan pitää vanhentuneina tuulivoimatoimialan nopeaan muutokseen perustuen. Strategisessa maakuntakaavassa on osoitettu kaksi aluetta tuulivoimatuotantoon alueen erityisominaisuutta osoittavalla merkinnällä. Tuulivoimaloiden kokonaiskorkeuden ja tuotantotehojen kasvaessa Keski-Suomesta muodostuu tuulivoimatoimijoille kiinnostava alue. Keski-Suomen maakuntakaavan 2040 tavoitteena tuulivoiman osalta on osoittaa maakunnallisesti tai seudullisesti merkittävät tuulivoiman tuotantoon parhaiten soveltuvat alueet. Tuulivoimaloiden kokonaiskorkeuden ja tuotantotehojen kasvun myötä melun ja välkkeen ohjearvot sekä muut ohjeistukset ovat vanhentuneet, joten ennen uusien tuulivoimatuotantoalueiden merkitsemistä kaavaan, tulee ohjearvot päivittää nykyisiä voimakorkeuksia ja -tehoja vastaaviksi. Maakuntakaavaan tulee määritellä tuulivoimaloiden etäisyysvaatimukset asutuksesta. Maankäyttö- ja rakennuslain 28§:n mukaan maakuntakaavassa on erityisesti kiinnitettävä huomiota maiseman, luonnonarvojen ja kulttuuriperinnön vaalimiseen. Suomi on myös sitoutunut Eurooppalaiseen maisemayleissopimukseen. Yleissopimuksen mukaisesti Suomi on sitoutunut tunnustamaan lainsäädännössään maisemat olennaiseksi osaksi ihmisten ympäristöä, yhteisen kulttuuri- ja luonnonperinnön monimuotoisuuden ilmentymäksi ja identiteettinsä perustaksi. Hallituksen esityksessä (2005) maisemayleissopimuksen hyväksymisestä on kirjattu, että alueidenkäytön suunnittelun ja rakentamisen ohjauksen tavoitteisiin kuuluu maiseman vaaliminen. Maankäyttö- ja rakennuslakiin	<i>Keski-Suomen liitto kiittää lausunnosta ja merkitsee sen tiedoksi.</i> <i>Yksittäisiin kohteisiin ja kaavaratkaisuihin liittyvät palautteet otetaan huomioon, mutta niihin ei osallistumis- ja arviointisuunnitelmaa käsiteltäessä anneta vastinetta. Yksittäisten kohteiden ja kaavaratkaisujen osalta Keski-Suomen liitto toivoo keskustelua kaavaluonnoksen ollessa nähtävillä.</i> <i>Maakuntakaavan 2040 päivityksessä yhdeksi tarkasteltavaksi teemaksi on nostettu seudullisesti merkittävä tuulivoima. Maakuntakaavan tuulivoimamerkinnät perustuvat vuoden 2012 selvityksiin. Tämän jälkeen toimiala on muuttunut merkittävästi, ja asiaa on syytä tarkastella uudestaan myös maakunnallisella tasolla. Näin pyritään maakunnallisella tasolla ohjaamaan tuulivoiman sijoittumista kestävästi.</i> <i>Kaavoituksen tulee maankäyttö- ja rakennuslain (MRL) 9§:n mukaan perustua</i>

perustuvat valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet (valtioneuvoston päätös, 2000) korostavat maisema-, kulttuuri- ja luontoarvojen huomioon ottamista ja velvoittavat ottamaan huomioon myös kulttuuri- ja luonnonperintöä koskevat kansainväliset sopimukset alueidenkäytössä.

Ympäristöministeriön ohjeessa ”Maisemavaikutusten arviointi tuulivoimarakentamisessa” (2016) on kirjattu esimerkiksi, että tuulivoimarakentamista koskevien tavoitteiden lisäksi tuulivoima-alueiden suunnittelussa on otettava huomioon muutkin valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet, kuten maisemaa, luonnonarvoja ja kulttuuriperintöä koskevat tavoitteet, ja että nämä tavoitteet koskevat myös voimajohtojen suunnittelua. Huomionarvoista on, että ohjeet perustuvat tuulivoimaloihin, joiden kokonaiskorkeudeksi on arvioitu 210 metriä. Tänä päivänä suunnitellaan 300 metriä korkeita, tehokkuudeltaan huomattavasti suurempia ja maisemavaikutuksiltaan entistä huomattavampia tuulivoimaloita.

Maakuntakaavauudistuksessa tuleekin merkitä myös tuulivoimalle sopimattomat alueet. Esimerkiksi valtakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet ja niiden lähiympäristöt sekä valtakunnallisesti merkittävien rakennettujen kulttuuriympäristöjen maisemavaikutusalueet tulee suojata tuulivoimalta ja muulta teollisuudelta.

Tuulivoimaloiden kierrätysmahdollisuudet ovat olemattomat, yhä arvokkaimmille luonto-alueille havitellut teollisuusalueet koettelevat monimuotoista luontoamme ja hankkeissa on saatu huomata, että YVA:en laadussa on parantamisen varaa. Tämän vuoksi kaavoitukseen tarvitaan määräys ympäristöluvan pakollisuudesta tuulivoimalle.

Hyvinvoinnin aluerakenteen tavoitteet

Hyvinvointi on yksi maakunnan strategisista kärjistä. Teknisten tuulivoimakysymysten yhteydessä ja rinnalla on mahdollista pohtia myös maakuntakaavaan liittyviä

merkittävät vaikutukset arvioivaan suunnitteluun ja sen edellyttämiin tutkimuksiin ja selvityksiin. Lisäksi kaavaa laadittaessa on otettava huomioon MRL:n määrittelemät sisältövaatimukset. Kuten osallistumis- ja arviointisuunnitelman liitteessä todetaan, tullaan kaavoitusprosessin yhteydessä toteuttamaan tarvittavat selvitykset, kuten maakunnallinen maakotkaselvitys ja tuulivoiman maisemavaikutusten selvitys. Selvitysten osalta I-OAS:n liitettä on tarkastettu palautteiden ja kaavaproessin etenemisen pohjalta.

Maakuntakaavoituksessa huomioidaan lakisääteisesti mm. luonto- ja kulttuuriperintöarvot sekä kaavaratkaisun vaikutukset niihin.

Maakuntakaavassa tullaan osoittamaan tuulivoimatuotantoon soveltuvia alueita alueen erityisominaisuutta osoittavalla merkinnällä. Määräyksillä voidaan myös osoittaa lisäselvitystarpeita yksittäisiä alueita koskien. Kaavoituksella ei kuitenkaan voida ratkaista erityislainsäädännön piiriin kuuluvia asioita. Tuulivoimarakentamisen toteuttaminen voi sijainnin mukaan

tunnistettuja hyvinvoinnin aluerakenteellisia tekijöitä. Hyvinvoinnin aluerakenne kytkeytyy keskeisesti matkailun ja virkistysaluerakenteeseen ja reitistöihin. Sitä tukevat matkailun ja virkistysaluerakenteeseen, kulttuuriympäristön vetovoima-alueet ja asumisen ja vapaaajan asumisen vetovoima-alueet sekä osana vetovoimatekijöitä selvitettyt hiljaiset alueet. Keski-Suomessa on selvitetty myös luonnon monimuotoisuuden kannalta merkittäviä painopistealueita, metsätalouden kokonaiskestävyyden entistä parempaa huomioon ottamista sekä metsien monimuotoisuuden tulevaa kehityskuvaa. Luontoympäristö on keskeinen hyvinvointiin liittyvä pitovoimatekijä. Lisäarvoa rakenteelliseen tarkasteluun on mahdollista saada käynnissä paikallisten ja kansainvälisten hankkeiden tuottamasta tiedosta esimerkiksi luonnon ekosysteemipalveluihin liittyen.

Vuoden alusta voimaan tullessa maakuntakaavassa Putkilahti on merkitty arvokkaaksi maisema-alueeksi ja sen ympäristö matkailun- ja virkistysaluerakenteeseen. Maakuntakaavan päivityksessä tulee varmistaa, että edellä mainitun alueen matkailu-, virkistys- ja luontoterveysliiketoimintaa ei vahingoiteta tai haitata kehitteillä olevia liiketoimintamalleja teollisuuskaavoituksella.

Maankäyttö- ja rakennuslain 28§ edellyttää, että maakuntakaavassa kiinnitetään erityisesti huomiota alueiden käytön ekologiseen kestävyyteen. Viherkäytävät pirstaloituvat kiihtyvän rakentamisen myötä. Natura2000-alueiden väliset viherkäytävät tulee suojata, jotta turvataan luonnon monimuotoisuus. WWF:n kannanotossa (WWF Suomen kanta: Ekologisesti kestävä tuulivoima, helmikuu 2011) sanotaan, että ”tuulivoimapuisto tai sen voimalinjat eivät saa katkaista nk. viherkäytäviä luonnonsuojelun kannalta merkittävien alueiden välillä”.

Hiljaiset alueet tulee merkitä maakuntakaavaan niiden vähäisyyden sekä matkailupotentiaalin vuoksi. Maakuntakaavoissa muualla Suomessa hiljaiset alueet nähdään matkailun lisäarvona ja mahdollisuuksia hiljaisuuden kokemiseen pyritään säilyttämään.

edellyttää mm. ympäristövaikutusten arvioinnista annetun lain (252/2017, YVA-laki) mukaista ympäristövaikutusten arviointimenettelyä (YVA-menettely) tai ympäristönsuojelulain (527/2014, YS-laki) mukaista ympäristölupaa.

Keski-Suomen maakuntakaavafilosofiaan kuuluu ajatus maakuntakaavoituksen strategisesta, mutta mahdollistavasta otteesta. Maakuntakaavassa 2040 pyritään osoittamaan maakunnallisesti tai seudullisesti merkittävät tuulivoimatuotantoon soveltuvat alueet. Kaavamääräyksillä voidaan osoittaa tarvittavia lisäselvitystarpeita yksittäisiä alueita koskien.

Tuulivoimarakentamista säädellään maankäyttö- ja rakennuslailla (MRL) sekä maankäyttö- ja rakennusasetuksella (MRA). Lisäksi vähintään 10 voimalaa sisältävien tuulivoimahankkeiden osalta on noudettava ympäristövaikutusten arvioinnista annettua lakia (YVA-laki).

Voimassa olevan maakuntakaavan vaikutusten arvioinnissa todetaan, että ”Keski-Suomen liitto on selvittänyt arvokkaiden luontokohteiden keskittymistä maakunnan alueella. Muiden kuin luonnonsuojelulailla suojeltujen arvojen osalta Päijänteen ympäristö, etenkin sen itäpuoli, on merkittävä arvojen keskittymisalue. Alueella sijaitsee arvokkaita geologisia kohteita sekä arvokkaita metsäympäristöjä.” ”Maisema on kuva meille itsestämme. Jos me emme välitä maisemastamme, ei sitä voi kukaan muu tekohengittäen ylläpitää. Mutta jos me välitämme, me saamme tukevan peruspilarin lisää toimintaamme sekä elinkeinoissa että oman itsemme kehittämisessä.” (Putkilahden maisemanhoitosuunnitelma, Horppila-Jämsä, Suominen, 2004) Me allekirjoittaneet vaadimme, että yllämainitut seikat huomioidaan maakuntakaavan päivityksessä.	
---	--

7.18 Palautteenantaja R

Palaute	Vastine
Maakuntakaavan tuulivoimala-hankkeen vaikutuksia tulee harkita tarkkaan ja tutkimukseen perustuen. Multialle, lähelle Kyynämöistä, Kelloperää, Haukimäkeä, Pajuperää ja Kotaperää (vain n. 8-10 km) ja hyvin lähelle Sahrajärveä (muutama km) on suunniteltu erästä Keski-Suomen suurimmista tuulivoimalateollisuusalueista (Nikaran tuulivoima-hanke, pinta-ala 2700 ha + sen tuntumaan Soidinmäen tuulivoima-hanke). Hankkeen vaikutusalue ulottuu Multian, Petäjaveden ja Uuraisten kunnan sekä Saarijärven kaupungin alueille. Tuuliteollisuusalue tulee havainnekuvien mukaan näkymään myös Kyynämöisille, maastokartassa jopa 20-29 erittäin korkeaa myllyä (250m) muuttaen perinne- ja äänimaiseman	<i>Keski-Suomen liitto kiittää lausunnosta ja merkitsee sen tiedoksi.</i> <i>Yksittäisiin kohteisiin ja kaavaratkaisuihin liittyvät palautteet otetaan huomioon, mutta niihin ei osallistumis- ja arviointisuunnitelmaa käsiteltäessä anneta vastinetta. Yksittäisten kohteiden ja kaavaratkaisujen osalta Keski-Suomen liitto toivoo</i>

myös kauempana. Hietasaareen ilmeisesti näkyy jopa 20-29 myllyä ottaen huomioon maastokartan näkymävarityksen. Muihin kyliin tuulimyllyjen näkyvyyden voit tarkistaa maastokartasta, ne näkyvät kauas.

THL tarkasteli infraäänien vaikutusta ihmisten terveyteen pitkäaikaismittauksilla ja kyselytutkimuksella. Kyselyssä lähellä tuulivoimaloita asuvat (2,5 km säteellä) saivat melko yleisesti oireita (15%). Vaikeitakin terveysvaikutuksia ihmisille tuli jopa 20 km säteellä tuulivoimala-alueista, jolloin vaikutusalue ylittää reilusti nämä edellä mainitut läheisemmät kylät. Kolmanneksella kaikista oireilevista oireet olivat vakavia (tutkimuksen tuulivoimalat olivat 70 m pienempiä ja vähätehoisempia kuin tämän Nikaran hankkeen). Osa saa oireita, osa ei, riippuen yksilöllisestä biokemiasta sekä alueen pinnanmuodoista. Esimerkiksi terveystarkastajille on tullut runsaasti tarkastuspyyntöjä yöaikaisesta melusta Ilmajoen Santavuoren voimaloiden tuulipuiston lähellä, n. 10 km säteellä voimaloista (kts. artikkelikuva). Infraäänit kulkeutuvat kauas, koska ne pääsevät helposti esteiden ohitse toisin kuin ultraäänit.

Ääniaallot ovat fysikaalisia stressitekijöitä, jotka vaikuttavat ihmisoluihin ilman, että niitä tarvitsee tietoisesti kuulla. Uudessa tutkimuksessa on todettu, että tuulivoiman infra-aallot aiheuttavat REM-unen häiriintymistä, tällä on iso merkitys, sillä uni on tärkein palauttaja ja kehon uudistaja. Äänitutkimuksissa on laajalti todettu, että lisätutkimuksia tarvittaisiin, mutta tätä rakennuttajat, sijoittajat ja maansa vuokraavat maanomistajat eivät huomioi.

Saksassa tuulivoiman vastustus on jo merkittävästi hidastanut uutta tuulivoimatuotantoa. Teollisuudenalan todelliset haitalliset vaikutukset (luonnon monimuotoisuuteen, ihmisten terveyteen ja sosiaalisiin tekijöihin) ovat nousseet niin voimakkaasti esille, että niitä ei voi enää sivuuttaa. Saksalaisyhtiöt eivät ole kuitenkaan jääneet nuolemaan näppejään vaan ovat kääntäneet katseensa Suomeen.

keskustelua kaavaluonnoksen ollessa nähtävillä.

Maakuntakaavan 2040 päivityksessä yhdeksi tarkasteltavaksi teemaksi on nostettu seudullisesti merkittävä tuulivoima. Maakuntakaavan tuulivoimamerkinnot perustuvat vuoden 2012 selvityksiin. Tämän jälkeen toimiala on muuttunut merkittävästi, ja asiaa on syytä tarkastella uudestaan myös maakunnallisella tasolla. Näin pyritään maakunnallisella tasolla ohjaamaan tuulivoiman sijoittumista kestävästi.

Kaavoituksen tulee maankäyttö- ja rakennuslain (MRL) 9§:n mukaan perustua merkittävät vaikutukset arvioivaan suunniteluun ja sen edellyttämiin tutkimuksiin ja selvityksiin. Lisäksi kaavaa laadittaessa on otettava huomioon MRL:n määrittelemät sisältövaatimukset. Kuten osallistumis- ja arviointisuunnitelman liitteessä todetaan, tullaan kaavoitusprosessin yhteydessä toteuttamaan tarvittavat selvitykset, kuten maakunnallinen maakotkaselvitys ja tuulivoiman maisemavaikutusten selvitys. Selvitysten osalta I-OAS:n liitettä on

On jo todistettu, että tuulivoimalat ovat riski luonnon monimuotoisuudelle, erityisesti saadoille lintulajeille, lukuisille hyönteislajeille sekä myös lepakoille (sanoivat byrokraatit ja tuuliteollisuuden lahjomat virkamiehet mitä tahansa, esim. Yle käsitellyt tätä lahjomiskorruptiota mm. kuntapäätäjiin ja kyläyhdistyksiin). Saksassa 27 vuotta kestänyt tuulivoimaa tarkasteleva tutkimus paljastaa dramaattisen 76 % biomassan laskun lentävien hyönteisten biomassassa. Tässä puhutaan pelkästään Saksan osalta triljoonasta hyönteisestä, ja tutkimus toteaaakin, että hyönteispopulaatioita on vaikea enää elvyttää jos teollinen tuulivoimantuotanto jatkaasamalla mallilla. Täten tuulivoimalat vaikuttavat myös erilaisten hyönteisten joukkotuhoon ja siten myös lintujen ja lepakkojen selviytymiseen.

Kyseisen tutkimuksen mukaan tuulivoimaloiden vaikutus hyönteispopulaatioiden runsaaseen vähentymiseen ei ole kyseenalainen vaan merkittävä. Tuulivoima uhkaa sukupuutolla uhanalaisia lintulajeja esim. Intiassa ja USA:ssa.

Suomi on monien muuttolintujen läpikulkualue, kesäinen lintujen elämänkehto. Kuten tänäkin keväänä ja syksynä lukuisat suuret lintuaurat, joutsenet, kurjet, villihanhet, muut pienemmät linnut, kulkevat juuri niillä korkeuksilla, joille uudet entistä suuremmat tuulimyllyt nousevat. Nykyiset myllyt nousevat jopa 300 m korkeuteen, ja tutkimusten mukaan mitä suurempi mylly, sitä enemmän iskeytymispintaa lentävien hyönteisten, lintujen ja lepakoiden lentoalueelle. Parveilevat linnut ja muuttoaurat eivät voi väistellä turbiinien lapoja parven ajautuessa lapojen reitille. Esimerkiksi nyt Nikaran tuuliteollisuusalueen tuntumaan suunnitellun Soidinmäen tuulivoimala-alueen tiedetään olevan maakotkan reviiri/pesimäaluetta. Suomen uhanalaisten lajien luettelossa maakotka on vaarantunut, rauhoitettu ja erityisesti suojeltava laji, jolle on laadittu erityinen suojeluohjelma. Ely-keskus on tehnyt hallinto-oikeuteen valituksen Saarijärven kaupunginhallituksen Soidinmäen tuulivoimalapäätöksistä.

tarkastettu palautteiden ja kaavaprosessin etenemisen pohjalta.

Maakuntakaavoitus on yhteensovittavaa kaavoitusta, jossa saman aikaisesti tulee huomioida useat näkökulmat. Keski-Suomen liitto seuraa tuulivoimarakentamisen kansallisten ohjeistusten kehittymistä ja tekee ratkaisut niihin pohjaten.

Maakuntakaavassa tullaan osoittamaan tuulivoimatuotantoon soveltuvia alueita alueen erityisominaisuutta kuvaavalla merkinnällä. Määräyksillä voidaan myös osoittaa lisäselvitystarpeita yksittäisiä alueita koskien. Kaavoituksella ei kuitenkaan voida ratkaista erityislainsäädännön piiriin kuuluvia asioita. Tuulivoimarakentamisen toteuttaminen voi sijainnin mukaan edellyttää mm. ympäristövaikutusten arvioinnista annetun lain (252/2017, YVA-laki) mukaista ympäristövaikutusten arviointimenettelyä (YVA-menettely) tai ympäristönsuojelulain (527/2014, YS-laki) mukaista ympäristölupaa.

Pohjaveden osalta koko maakuntaa koskee lainvoimaisessa maakuntakaavassa

Multian Nikaran suunnitellulla tuuliteollisuusalueella on myös runsaasti suota, soiden-suojelu-, luonnonsuojelu- ja Natura-alueita, upeita virkistysreittejä (kuten Kulhanvuori ja Nikaran näkötorni) ja merkittäviä kulttuuri- ja luonnonmaisemia (5 km säteellä). Hankealue sijoittuu kurkien laajalle levittäytyvien kevät- ja syysmuuttoreittien alueelle. Hankealueen lähellä on uhanalaisen päiväpetolinnun reviiri.

Hankealueella/lähistöllä on karhun sekä metsäpeurojen elinpiiriä. Hanke kuuluu myös uhanalaisuus luokituksessa vaarantuneeksi luokitellun liito-oravan levinneisyysalueeseen. Hankealueen läheisyydessä on havaittu yksierittäin uhanalainen kasvilaji. Silmälläpidettäviä kasvilajeja on havaittu hankealueella tai sen läheisyydessä kaksi. Alueella on havaittu kolme alueellisesti uhanalaista kasvilajia, joista yksi on koko Suomessa rauhoitettu.

Lisäksi tuulivoima-alue on suunniteltu pohjavesialueelle (alueella on 2 luokiteltua pohjavesialuetta). Pohjavedet ovat mittamattoman arvokas luonnonvara. Kun tuulimyllyt puretaan alas räjäyttämällä, räjäytysvaiheessa alueelle vapautuu runsaasti haitallista lasikuitu- ja materiaalipölyä- tässä tapauksessa pohjavesialueelle (räjäytyksistä Suomessa löytyy videoita netistä). Yhden myllyn purkamiskustannukset voivat olla satoja tuhansia euroja ja purkamisesta saamme tonneittain ongelmallista jätettä, myös purkamiskustannukset saattavat hyvin jäädä kunnan eli käytännössä veronmaksajien vastuulle. Maailmanlaajuisesti vuoteen 2050 mennessä vuotuista lapajätettä kertyy 2.9 miljoona tonnia, ja kumulatiivista jätettä 43 miljardia tonnia. Jäte on merkittävä ympäristöriski.

Lähellä asuvat ovat tuoneet huolensa myös siitä, että yksi harvoista valosaasteista vapaista hiljaisista alueista häviää mahdollisen teollisuusalueen myötä, mutta myös mahdollinen kodin ja omaisuuden menetys huolestuttaa. Jos kotonaan ei enää voi tuulivoiman aiheuttamien terveysongelmien vuoksi asua, eikä kiinteistöä saa enää myytyä (koska tuulipuistojen lähellä kiinteistöt eivät tunnetusti mene kaupaksi), joutuu mahdollisesti muuttamaan pois kotoaan ja maksamaan edelleen hylätyn kodin verot ja maksut. Tämä on huomattavan suuri hinta jos rakkaudella rakennetut kodit ja vuosikymmenten

suunnittelumääräys, jonka mukaan pohjavesiluokituksen mukaisia alueita koskevat toimenpiteet on suunniteltava siten, että pohjaveden kemiallinen ja määrällinen tila ei niiden vaikutuksesta heikkene. Tämän määräyksen osalta ei ole nähty muutostarpeita.

Keski-Suomen liitto pitää tärkeänä, että maakuntakaava tukee alueidenkäytön näkökulmasta Keski-Suomen strategian toteutumista. Maakuntavaltuuston 3.12. hyväksymässä strategiassa asetetaan Keski-Suomessa tavoitteeksi luonnon monimuotoisuuden vähenemisen pysäyttäminen vuoteen 2030 mennessä. Tämä tavoite tulee ottaa huomioon myös potentiaalisia tuulivoima-alueita tarkasteltaessa, ja yhteensovittavia maakuntakaavaratkaisuja etsittäessä. Keski-Suomen strategiassa johtavana periaatteena on kokonaiskestävyys, joka heijastuu myös kaavaratkaisuihin.

Kokonaiskestävyyden periaate näkyy myös hyvinvoinnin aluerakennetta tarkasteltaessa. Tässä tarkastelussa oleelliset

tai -satain aikaiset sukulilat joudutaan hylkäämään. Ja tämä koskee koteja 20 km säteellä voimala- alueista, riski on aina suurempi, mitä lähempänä asuu. Tämä on myös huomattavaa resurssien tuhlausta, aikana jolloin kulutusta olisi hyvä vähentää, eikä mitenkään sovi hiilijalanjälki- tai hiilikädenjälkijätteluun (voimaloiden lapajätteen vuoksi käytännössä tuuliteollisuus tuottaa valtavia määriä ympäristölle haitallista jätettä, jonka tehokas kierrättäminen ei toistaiseksi onnistu).

Maaseudun asujat monesti elävät lähelle hiilineutraalia elämää kuluttamalla vähemmän ja elämällä luonnonläheistä elämää mm. kasvattamalla, metsästämällä ja keräämällä osan ruoasta itse. Talot ovat usein puuta, jolloin ne katsotaan hiiltäsitoviksi. Lisäksi maalla- asujat usein omistavat metsää, ja huolehtivat metsänhoidollisesti metsien uudistamisesta ja kasvusta lisäten näin planeetan hiilinielua ja mahdollistamalla jokamiehen oikeuksien toteutumisen: Marjastuksen, sienestyksen, yrttienkeruun ja metsästyksen hyvinvointia ja terveyttä todistetustikin edistävillä hiljaisilla ja luonnollisilla metsä-alueilla.

Tuulivoimaloilla itsellään on myös kielteisiä ilmastovaikutuksia ja teollisuusalueiden sekä niiden infrastruktuurin rakentaminen vähentää tärkeiden hiilinielujen määrää (esim. metsän kaataminen teiden, voimalinjojen, voimalapaikkojen tieltä). Tuulivoimalat vaativat maapinta-alaa suunnattomasti enemmän kuin muut voimalaratkaisut.

Maaseudun rauhallinen luonto on todellinen luonnonvara. Maaseutu ja metsät ovat olleet suomalaisten hyvinvoinnin ja terveyden lähteinä aina, ja niiden rauhaa tulisi suojella. Hyvinvoinnin tulisikin olla niin sanotusti yksi maakunnan strategisista kärjistä, nykyinen tuulivoimakehitys on kuitenkin ristiriidassa tämän kanssa. Hyvinvoinnin aluerakenne, matkailun ja virkistytymisen aluerakenne ja reitistöt kärsivät huomattavat tuuliteollisuusalueiden myötä puhumattakaan kulttuuriympäristöstä, jokamiehen oikeuksista ja vetovoimatekijöistä tällaisilla alueilla. Tuuliteollisuusalueilla ei ole myöskään myönteistä vaikutusta metsien monimuotoisuuden tulevaan kehityskuvaan, ottaen huomioon

kysymykset liittyvät mm. hyvinvointi-, hiljaisuus ja luontomatkailuun.

että teollisuusalueita suunnitellaan luontoarvoiltaan rikkaille alueille, joilla on suojelualueita, suojeltuja ja uhanalaisia kasveja, uhanalaisia suojeltuja lintuja ja uhanalaisia eläimiä. Tämä ei ole myöskään linjassa metsätalouden kokonaiskestävyyden kannalta kun metsien hakkuu teollisuusalueiden myötä vähentää hiilinielua. Myös metsien virkistyskäyttö ja jokamiehen oikeudet kärsivät valovälkkeen, meluhaittojen ja visuaalisten muutosten vuoksi.

7.19 Palautteenantaja S (3 palautetta)

Palaute	Vastine
Palaute 1: Maakuntakaavaan merkityn Oittilan kylän halkovan maisematien yhteyteen on hyväksytävä näkymä maa-ainesalueeseen X-tilalla. Maa-aineksia on tuolta otettu ainakin 50 luvulta asti ja siellä on ollut jatkuvasti maa-ainesluvat voimassa kun niitä on alettu myöntää. Myös ympäristölupa on alueella voimassa. Nyt oleva merkintä uhkaa tuhota useiden sukupolvien elinkeinon alueelta. Tämä oli jo hyvin lähellä edellisen luvan jatkoa haettaessa. On huomioitava myös se tosiasia, että mitä enemmän alueelta maa-ainesta otetaan niin sitä vähemmän se maisematielle näkyy. Maa-ainesalueesta ei ole ikinä tehty yhtään valitusta joten sen konkreettinen häiriö ei voi olla kovin suuri ja lisäksi se on kuulunut maisemaan jo yli puoli vuosisataa. Täten vaadin kaavassa huomioitavan tämän maa-ainesalueen pysyvyyden käytössä myös tulevaisuudessa. Tai vaihtoehtoisesti korvausta koko laskennallisesta otettavissa olevan maa-aineksen arvosta koska kaava estää alueen käytön sen olevassa olevan käyttötarkoituksen mukaan ja tuhoaa elinkeinon.	<i>Keski-Suomen liitto kiittää lausunnosta ja merkitsee sen tiedoksi.</i> <i>Yksittäisiin kohteisiin ja kaavaratkaisuihin liittyvät palautteet otetaan huomioon, mutta niihin ei osallistumis- ja arviointisuunnitelmaa käsiteltäessä anneta vastinetta. Yksittäisten kohteiden ja kaavaratkaisujen osalta Keski-Suomen liitto toivoo keskustelua kaavaluonnoksen ollessa nähtävillä.</i> <i>Maa-ainesten ottaminen on luvanvaraista toimintaa ja lupaviranomaisena toimii kunta. Maa-aineslaki säätelee maa-ainesten ottotoimintaa. Lain 3 §:n 1 momentin mukaan maa-ainesten ottamisesta ei saa</i>

Palaute 2:

Virkistysreitti yksityisten talousmetsien läpi Vaarunvuorelta Leivonmäelle.

Maakuntakaavasta on poistettava kyseinen merkintä tai sitä on siirrettävä eri kohtaan. Reitti voisi kulkea olemassa olevia teitä pitkin. Tietenkin maksamalla korvaukset teiden käytöstä. Tai tämmöistä reittiä haluavien maiden kautta.

Nyt olemassa oleva reitti tuhoaa maanomistajien elinkeinoa metsätaloudesta koska pitkäkestoiset ja suurta pääomaa sitovat metsänhoidolliset toimet ovat mahdottomia kun on olemassa pelko tuommoisen reitin toteutumisesta.

Lisäksi reitti toteutuessaan tuhoaisi alueella harjoitettavaa matkailuelinkeinoa. Nyt kaavassa näkyvä reitti kulkee omistamieni maiden sekä maiden joiden metsästysoikeuden olen vuokrannut kautta.

Näillä useamman sadan hehtaarin talousmetsäalueilla harjoitan elinkeinona metsästysmatkailua.

Reitti toteutuessaan tuhoaisi elinkeinon tai ainakin rajoittaisi sitä merkittävästi. Lisäksi on konkreettinen riski retkeilijöiden turvallisuuden vaarantumisesta heidän sääntöillessään päättömästi ja ilman ennakkoilmoituksia kaupallisen metsästyksen keskellä.

Vaadinkin kaavamerkinnän siirtoa ehdottomasti pois omilta mailtani ja mielellään kokonaan kulkemasta läpi yksityisten ihmisten talousmetsien.

Palaute 3:

Jyväskylän alueen ainoan malmipotentialisen alueen ylitse on merkitty Vaarunvuori-Leivonmäki virkistysreitti kulkemaan talousmetsien läpi.

Nyt kun alueelle jo kuulutettu malminetsintälupa olisi järkevää poistaa tuo reittimerkintä tai siirtää se reilusti alueen eteläpuolelle.

Malminetsintälupa joka tulee varmastikkin voimaan saattaa johtaa myös varsinaiseen kaivostoimintalupaan. Joka tapauksessa etsintäluvaselosteenkin mukainen toiminta

aiheutua kauniin maisemakuvan turmeltumista, luonnon merkittävien kauneusarvojen tai erikoisten luonnonesiintymien tuhoutumista, huomattavia tai laajalle ulottuvia vahingollisia muutoksia luonnonolosuhteissa, tärkeän tai muun vedenhankintakäyttöön soveltuvan pohjavesialueen veden laadun tai antoisuuden vaarantuminen, jollei siihen ole saatu vesilain mukaista lupaa. Maa-ainesten ottoon liittyvä kivenlouhinta ja murskaamo tarvitsevat ympäristönsuojelulain mukaisen ympäristöluvan. Pohjavettä koskevat ympäristönsuojelulain pohjaveden pilaamiskielto ja vesilain pohjaveden muuttamiskielto.

Keski-Suomen lainvoimaisessa maakuntakaavassa ei osoiteta maa-ainesten ottoaluetta, sillä niiden ohjausvaikutus on todettu heikoksi. Sen sijaan maa-aineslain mukaiset ns. ei-alueet ohjaavat myös maa-ainesten ottoa. Tältä osin maakuntakaavassa ei nähdä toistaiseksi päivitystarpeita.

Maakuntakaavassa ulkoilureittinä osoitetaan Keski-Suomen maakuntaura ja eräitä muita sitä tukevia ulkoilureittejä

sinällään on jo este erillisten ”hiljainen alue” yms. merkintöjen tekoon joita kaavaan on eräiden tietojen mukaan esitetty.

Alueella on myös meneillään Salola wind park-tuulivoimaprojekti.

Olisi vallon järkevää merkitä maakuntakaavaan tuulivoima-alue tuonne.

On järkevää yhdistää paljon sähköä käyttävä kaivostoiminta sekä sähköntuotanto lähekkäin.

Näin voidaan suojella luontoarvoja verrattuna siihen, että nyt kaavailtu tuulivoimapuisto toteutettaisiin jonnekin täysin erilliseen kohteeseen.

Tiestö, sähkönsiirtoväylät sekä muu infra palvelisivat kumpaakin osapuolta.

Mahdolliseen tulevaan teolliseen toimintaan liittyen tulisi kaavaan esittää runsaasti asuinrakentamiseen liittyviä alueita. Nämä tulisi keskittää sellaisiin paikkoihin joissa on jo olemassa olevaa infraa kuten vesi- ja viemäriinjastot. Eli Oittilan kylän ympäristöön sekä siitä tien 610 varsille kohti Korpilahtea.

Myös lomarakentamiselle voitaisiin kaavaan lisätä varausta nimenomaan tuolle alueelle josta vesijohto- sekä viemäri löytyvät. Näin ympäristön saastumista estetään vrt, lähdevesien johtaminen erilaisin luontoa muokkaavin menetelmin mökkien käyttöön sekä niin monesti nähtävä jätevesien lasku suoraan tai kyseenalaisesti käsiteltynä luontoon.

ohjeellisina. Näiden osalta ei ole havaittu merkittäviä muutostarpeita. Ulkoilureiteillä on toisinaan yhteensovittamistarvetta muiden alueidenkäytön muotojen kanssa, mutta tämä yhteensovittaminen hoidetaan tarkemmalla suunnittelulla.

Samaan aikaan on syytä muistaa, että maakuntakaava on yleispiirteistä suunnittelua – eikä maakuntakaavalla lähtökohtaisesti päätetä kiinteistökohtaisista asioista.

7.20 Palautteenantaja S (metsänomistajana)

Palaute	Vastine
Kaavaan merkitty päävirkistysreitti lähtien Jyväskylän Vaarunvuoren alueelta yksityismetsien läpi kohti Leivonmäkeä on ehdottomasti poistettava tai sen linjausta on muutettava. Maanomistajan ominaisuudessa vaadin ehdottomasti maakuntakaavaan merkityn reitistön poistamista omistamiltani talousmetsäalueilta XXX-XXX-X-XXX sekä XXX-XXX-X-XXX tai ettei sitä sinne lisätä Elinkeinotoimintana harjoittamaamme metsätaloutta on kestäväntä toteuttaa tämmöisten merkintöjen alla. Metsätaloudessa syklit ovat hyvin pitkiä ja toimintaan sitoutuu paljon pääomia. Nyt tämmöiset merkinnät kaavassa antavat hyvin suuren riskin sille, että metsätalouden harjoittaminen tulee vaikeutumaan alueella. Tai ainakaan siihen ei kannata sitoa pääomia tämän epävarmuustekijän takia vaan hakata metsät hyvin tarkkaan alueelta pois ja toteuttaa uudistaminen minimaalisin toimin sekä antaa sen jälkeen kaiken taloudellisen panostuksen kuten hoitotoimien jäädä tekemättä. Erilaiset reitit ja polut ovat jo lähtökohtaisesti hyvin kyseenalaisia lähteä toteuttamaan metsiin jossa niitä ei ole. Lisäksi on huomioita metsien käyttötarkoitus kuten tässä tapauksessa talousmetsät jotka tuovat ihmisille elinkeinon. Reitit tuovat aina mukaan vaikeuksia metsänkäsittelyyn koska ne on otettava siinä huomioon. Lisäksi hakkuutapoihin tulee rajoituksia, liikennöinti koneille hankaloituu metsäalueilla, erilaiset suojakaistat reitien ympärillä vievät valtaisan määrän metsäomaisuutta ja tietysti alueelle reittien myötä tulevat massiiviset ihmispaljoudet tuhoavat meidän luontoamme sekä hankaloittavat kaikkea metsissä toimimista.	<i>Keski-Suomen liitto kiittää lausunnosta ja merkitsee sen tiedoksi.</i> <i>Yksittäisiin kohteisiin ja kaavaratkaisuihin liittyvät palautteet otetaan huomioon, mutta niihin ei osallistumis- ja arviointisuunnitelmaa käsiteltäessä anneta vastinetta. Yksittäisten kohteiden ja kaavaratkaisujen osalta Keski-Suomen liitto toivoo keskustelua kaavaluonnoksen ollessa nähtävillä.</i> <i>Maakuntakaavassa ulkoilureittinä osoitetaan Keski-Suomen maakuntaura ja eräitä muita sitä tukevia ulkoilureittejä ohjeellisesti. Näiden osalta ei ole havaittu merkittäviä muutostarpeita. Ulkoilureiteillä on toisinaan yhteensovittamistarvetta muiden alueidenkäytön muotojen kanssa, mutta tämä yhteensovittaminen hoidetaan tarkemmalla suunnittelulla.</i> <i>Samaan aikaan on syytä muistaa, että maakuntakaava on yleispiirteistä</i>

Reitistöt voisi kaavaan merkitä kulkemaan olemassa olevia metsäteitä pitkin sekä valtion omistuksessa olevia maa-alueita hyödyntäen. Mikäli reitit kuitenkin maakuntakaavaan merkitään ja siitä seuraavat valitukset eivät saa niitä poistumaan on maanomistajille annettava mahdollisuus hakea korvauksia tästä mittavasta taloudellisesta haitasta.	<i>suunnittelua – eikä maakuntakaavalla lähtökohtaisesti päätetä kiinteistökohtaisista asioista.</i>
---	---

7.21 Palautteenantaja S ym. (2 henkilöä, maanomistajina)

Palaute	Vastine
Kaavaan merkitty päävirkestysreitti lähtien Jyväskylän Vaarunvuoren alueelta yksityismetsien läpi kohti Leivonmäkeä on ehdottomasti poistettava tai sen linjausta on muutettava. Maanomistajan ominaisuudessa me vaadimme ehdottomasti maakuntakaavaan merkityn reitistön poistamista omistamiltamme talousmetsäalueilta XXX-XXX-X-XXX ja XXX-XXX-X-XXX. Elinkeinotoimintana harjoittamaamme metsätaloutta on kestäväntä toteuttaa tämmöisten merkintöjen alla. Metsätaloudessa syklit ovat hyvin pitkiä ja toimintaan sitoutuu paljon pääomia. Nyt tämmöiset merkinnät kaavassa antavat hyvin suuren riskin sille, että metsätalouden harjoittaminen tulee vaikeutumaan alueella. Tai ainakaan siihen ei kannata sitoa pääomia tämän epävarmuustekijän takia vaan hakata metsät hyvin tarkkaan alueelta pois ja totuttaa uudistaminen minimaalisin toimin sekä antaa sen jälkeen kaiken taloudellisen panostuksen kuten hoitotoimien jäädä tekemättä. Erilaiset reitit ja polut ovat jo lähtökohtaisesti hyvin kyseenalaisia lähteä toteuttamaan metsiin jossa niitä ei ole. Lisäksi on huomioita metsien käyttötarkoitus kuten tässä	<i>Keski-Suomen liitto kiittää lausunnosta ja merkitsee sen tiedoksi.</i> <i>Yksittäisiin kohteisiin ja kaavaratkaisuihin liittyvät palautteet otetaan huomioon, mutta niihin ei osallistumis- ja arviointisuunnitelmaa käsiteltäessä anneta vastinetta. Yksittäisten kohteiden ja kaavaratkaisujen osalta Keski-Suomen liitto toivoo keskustelua kaavaluonnoksen ollessa nähtävillä.</i> <i>Maakuntakaavassa ulkoilureittinä osoitetaan Keski-Suomen maakuntaura ja eräitä muita sitä tukevia ulkoilureittejä ohjeellisesti. Näiden osalta ei ole havaittu merkittäviä muutostarpeita. Ulkoilureiteillä on</i>

tapauksessa talousmetsät jotka tuovat ihmisille elinkeinon. Reitit tuovat aina mukaan vaikeuksia metsänkäyttöön koska ne on otettava siinä huomioon. Lisäksi hakkuutapoihin tulee rajoituksia, liikennöinti koneille hankaloituu metsäalueilla, erilaiset suojakaistat reittien ympärillä vievät valtaisan määrän metsäomaisuutta ja tietysti alueelle reittien myötä tulevat massiiviset ihmispaljoudet tuhoavat meidän luontoamme sekä hankaloittavat kaikkea metsissä toimimista. Reitistöt voisi kaavaan merkitä kulkemaan olemassa olevia metsäteitä pitkin sekä valtion omistuksessa olevia maa-alueita hyödyntäen. Mikäli reitit kuitenkin maakuntakaavaan merkitään ja siitä seuraavat valitukset eivät saa niitä poistumaan on maanomistajille annettava mahdollisuus hakea korvauksia tästä mittavasta taloudellisesta haitasta.	<i>toisinaan yhteensovittamistarvetta muiden alueidenkäytön muotojen kanssa, mutta tämä yhteensovittaminen hoidetaan tarkemmalla suunnittelulla.</i> <i>Samaan aikaan on syytä muistaa, että maakuntakaava on yleispiirteistä suunnittelua – eikä maakuntakaavalla lähtökohtaisesti päätetä kiinteistökohtaisista asioista.</i>
---	---

7.22 Palautteenantaja T

Palaute	Vastine
Päijänteen ympäristöön suunnitellaan laajaa tuulivoimapuistoa Salola Wind Park. Tuulimyllyt ovat jopa 400 m korkeita ja niiden maisemalliset ja meluhaittavaikutukset ovat merkittäviä. Luhangan Lempään-kylässä asuvana ja Tammijärven Hauhanmaalla metsää omistavana haluan tuoda kyseisiä tuulivoimaloita vastustavan kantani esiin. Yhdyn lääkärikollegani Palautteenantaja W teille aikaisemmin lähettämään huomautukseen, jossa hän tuo esiin seuraavat seikat:	<i>Keski-Suomen liitto kiittää lausunnosta ja merkitsee sen tiedoksi.</i> <i>Yksittäisiin kohteisiin ja kaavaratkaisuihin liittyvät palautteet otetaan huomioon, mutta niihin ei osallistumis- ja arviointisuunnitelmaa käsiteltäessä anneta vastinetta. Yksittäisten kohteiden ja kaavaratkaisujen osalta Keski-Suomen liitto toivoo keskustelua kaavaluonnoksen ollessa nähtävillä.</i> <i>Maakuntakaavan 2040 päivityksessä yhdeksi tarkasteltavaksi teemaksi on nostettu seudullisesti merkittävä tuulivoima.</i>

1) Meluhaitat

Lääketieteen asiantuntijoina olemme tutustuneet lukuisiin kansainvälisiin tutkimuksiin, joissa on osoitettu tuulivoimaloiden kuul-tavan melun ja infraäänien tuottamia vakavia terveyshaittoja.

Kun Keski-Suomessa on nyt suunnitteilla useisiin kuntiin ja useille paikkakunnille poikkeuksellisen suuria tuulivoimaloita, joita ei ole vielä missään rakennettu ja joista ei ole kokemuksia, niin maa-kuntakaavassa tulee erityisesti varmistaa ja määritellä seuraavat seikat, jos tuulivoimarakentamista ei saada kokonaan estettyä:

- kun voimaloita suunnitellaan, niin kunnat veloitetaan tarkis-tuttamaan konsulttien tekemät melumallinnukset riippumattomilla meluasiantuntijoilla
- etäisyydet tuulivoimaloista asutukseen tulee saada riippu- vaiseksi todellisesta melusta ja myöskin tuulivoimaloiden korkeu- desta sekä tehosta esim. 300 m korkean voimalan etäisyys pitää olla asutuksesta vähintään 3 km, mutta infraäänestä ja maisema- ym. haitoista johtuen etäisyyden tulisi olla vielä huomattavasti pi- dempi
- tuulivoimaloilta on edellytettävä ympäristölupa

2) Hyvinvointi, luonto, maisemat

Maakuntakaavassa tulee ottaa huomioon kaikki kansalliset ja kan- sainväliset lainkohdat, määräykset ja sopimukset, jotka sitovat

Maakuntakaavan tuulivoimamerkinnot perustuvat vuoden 2012 selvityksiin. Tämän jälkeen toimiala on muuttunut merkittävästi, ja asiaa on syytä tarkastella uudestaan myös maakunnallisella tasolla. Näin pyritään maakunnallisella tasolla ohjaamaan tuuli- voiman sijoittumista kestävästi.

Kaavoituksen tulee maankäyttö- ja rakennuslain (MRL) 9§:n mu- kaan perustua merkittävät vaikutukset arvioivaan suunnitteluun ja sen edellyttämiin tutkimuksiin ja selvityksiin. Lisäksi kaavaa laadittaessa on otettava huomioon MRL:n määrittelemät sisältö- vaatimukset. Kuten osallistumis- ja arviointisuunnitelman liit- teessä todetaan, tullaan kaavoitusprosessin yhteydessä toteutta- maan tarvittavat selvitykset, kuten maakunnallinen maakotkasel- vitys ja tuulivoiman maisemavaikutusten selvitys. Selvitysten osalta I-OAS:n liitettä on tarkastettu palautteiden ja kaavapro- sessin etenemisen pohjalta.

Maakuntakaavoituksessa huomioidaan lakisääteisesti mm. luonto- ja kulttuuriperintöarvot sekä kaavaratkaisun vaikutukset niihin.

Maakuntakaavassa tullaan osoittamaan tuulivoimatuotantoon soveltuvia alueita alueen erityisominaisuutta osoittavalla merkin- nällä. Määräyksillä voidaan myös osoittaa lisäselvitystarpeita yk- sittäisiä alueita koskien. Kaavoituksella ei kuitenkaan voida rat- kaista erityislainsäädännön piiriin kuuluvia asioita. Tuulivoimara- kentamisen toteuttaminen voi sijainnin mukaan edellyttää mm. ympäristövaikutusten arvioinnista annetun lain (252/2017, YVA-

Keski- Suomea luontoarvojen, linnuston, maisemien ja kulttuuri-perintöarvojen osalta.

Keski-Suomen merkitys hyvinvointi- hiljaisuusmatkailun ja muun luontomatkailun osalta on yksi koko maan potentiaalisimmista ja maakunnan kannalta merkittävä taloudellinen mahdollisuus. Hiljaisia alueita ja niiden ympäristöä ei saa pilata tuulivoimaloilla.

Luonto ja siellä virkistäytyminen on tärkeä osa ihmisten terveyden ylläpidossa. Minkäänlainen teollinen ja maisemia rikkova toiminta ei sovi herkkien luontokohteiden eikä hiljaisten alueiden läheisyyteen.

Haluan tähän lisätä, että asun pysyvästi 2 km päässä Latamäen tuulivoimaloista, jotka on rakennettu aivan sukuyhtymämme omistaman maa-alueen viereen. Niiden aiheuttama maisemallinen ja melullinen haitta on sietämätön. Vastaavaa teollisuusraiskioaluetta, joissa tuulimyllyt ovat vielä paljon Latamäen vastaavia korkeampia, ei mielestäni missään tapauksessa saa rakentaa nyt suunnitteilla olevalle alueella.

laki) mukaista ympäristövaikutusten arviointimenettelyä (YVA-menettely) tai ympäristönsuojelulain (527/2014, YS-laki) mukaista ympäristölupaa.

Maakuntakaavoitus on yhteensovittavaa kaavoitusta, jossa saman aikaisesti tulee huomioida useat näkökulmat. Keski-Suomen liitto seuraa tuulivoimarakentamisen kansallisten ohjeistusten kehittymistä ja tekee ratkaisut niihin pohjaten.

Maakuntakaavan päivityksen yhteydessä tarkastellaan Keski-Suomen hyvinvoinnin aluerakennetta, johon linkittyy myös hyvinvointi-, hiljaisuus- ja luontomatkailukysymykset. Alueiden käyttöä ohjaamalla maakuntaa pyritään kehittämään kokonais-kestävyyden periaatteiden mukaisesti.

Hyvinvoinnin aluerakenteen tarkasteluun ei lähtökohtaisesti liity tarvetta kaavamerkintöjen tai määräysten päivittämiseen. Kyse on Keski-Suomen joulukuussa 2021 hyväksytyn strategian sekä aiemmin samana vuonna hyväksytyn Keski-Suomen hyvinvointiohjelman asettamasta tarpeesta tarkastella aluerakenteen näkökulmasta hyvinvointia. Tämä tarkastelu on luonnollista tehdä kaavaprosessin yhteydessä.

7.23 Palautteenantaja U

Palaute	Vastine
Hei. Ohessa ajatuksiani Keski-Suomen maakuntakaavaan 2040. Lähden pohtimaan asiaa tutkiskelemalla erityisesti eteläistä osaa Jyväskylän kaupungin yleiskaavan maisema- ja viheralueselvityksen kautta, jonka Jyväskylän kaupungin maisema-arkkitehti Mervi Vallinkoski on laatinut vuonna 2013. Kaikki lainaukset (kursiivilla) ovat tästä tutkimuksesta (copy+paste), mikäli en niitä erikseen ole merkinnyt hakasulkuihin. Lisäksi olen lihavoinut mielestäni tärkeitä, erityisesti huomioon otettavat asiat. <i>Jyväskylän kaupungin alueelta on luokiteltu valtakunnallisessa kallioalueiden inventoinnissa 25 sellaista kallioaluetta, joilla on maa-aineslain 7 §:n tarkoittamaa valtakunnallista tai muutoin huomattavaa luonnonsuojelullista merkitystä. Arvoluokkaan 1 kuuluvaksi on luokiteltu Vaarunvuoret Korpilahdella, arvoluokkaan 2 kuuluvia ovat Kanavuori-Koskenvuori sekä Rouvinmäki-Lehtimäki Korpilahden Vespuolella.</i> Jyväskylän arvokkaat kallioalueet [lähde: https://www.ymparisto.fi/fi-fi/Luonto/Geologiset_muodostumat/Kalliot/Valtakunnallisen_kallioalueinventoinnin_aluekohtaiset_raportit] <i>Housuvuori JYVÄSKYLÄ Alueen pinta-ala: 34; ha Korkeus: 187; mpy Suhteellinen korkeus: 109 m. Kallioalueen sijainti: Jyväskylästä 38 km etelään, Putkilahden Ylisjärven itärannalla. Tärkeimpien tekijöiden arviointi: Muut arvot: ha mpy m Maankäytön suunnittelutilanne: Alue kuuluu lähes kokonaan maisema-alueeseen ja Natura 2000 -verkostoon. Kallioalueen arvoluokka: 4</i> <i>Huuvuori JYVÄSKYLÄ Alueen pinta-ala: 36 ha; Korkeus: 140 mpy; Suhteellinen korkeus: 62 m. Kallioalueen sijainti: Jyväskylästä 42 km etelään, Putkilahden kylän eteläpuolella kapean</i>	<i>Keski-Suomen liitto kiittää lausunnosta ja merkitsee sen tiedoksi.</i> <i>Yksittäisiin kohteisiin ja kaavaratkaisuihin liittyvät palautteet otetaan huomioon, mutta niihin ei osallistumis- ja arviointisuunnitelmaa käsiteltäessä anneta vastinetta. Yksittäisten kohteiden ja kaavaratkaisujen osalta Keski-Suomen liitto toivoo keskustelua kaavaluonnoksen ollessa nähtävillä.</i> <i>Maakuntakaavoituksessa huomioidaan lakisääteisesti mm. luonto- ja kulttuuriperintöarvot sekä kaavaratkaisun vaikutukset niihin.</i> <i>Maakuntakaavan 2040 päivityksessä yhdeksi tarkasteltavaksi teemaksi on nostettu seudullisesti merkittävä tuulivoima. Maakuntakaavan tuulivoima-merkinnät perustuvat vuoden 2012 selvityksiin. Tämän jälkeen toimiala on muuttunut merkittävästi, ja asiaa on syytä tarkastella uudestaan myös</i>

Huujärven pohjoisrannalla. Tärkeimpien tekijöiden arviointi: Muut arvot: ha mpy m Maankäytön suunnittelutilanne: Pohjoisrinteessä on kaksi luonnonsuojelulaila suojeltua lehmusmetsikköä ja alue kuuluu kokonaan maisema- alueeseen. Kallioalueen arvoluokka: 4

Kettuvuori JYVÄSKYLÄ Alueen pinta-ala: 23 ha; Korkeus: 146 mpy; Suhteellinen korkeus: 68 m. Kallioalueen sijainti: Jyväskylältä 40 km etelään, Putkilahden kylän itäreunalla. Tärkeimpien tekijöiden arviointi: Muut arvot: ha mpy m Maankäytön suunnittelutilanne: Alue kuuluu suurimmaksi osaksi Putkilahden maisema-alueeseen (MAO090073). Kallioalueen arvoluokka: 4

Vaarunvuoret JYVÄSKYLÄ Alueen pinta-ala: 218 ha; Korkeus: 199 mpy; Suhteellinen korkeus: 121 m. Kallioalueen sijainti: Jyväskylältä 35 km etelään, Korospohjassa, Päijänteen itärannalla. Tärkeimpien tekijöiden arviointi: Muut arvot: ha mpy m Maankäytön suunnittelutilanne: Alueella on viisi yksityistä pientä luonnonsuojelualuetta, länsirinteellä vanhojen metsien suojeluohjelman alue ja pieni lehtojensuojeluohjelman alue. Keskeisin osa kuuluu rantojensuojeluohjelman alueeseen ja alue kokonaisuudessaan maisema-alueeseen sekä Natura 2000 – verkostoon. Kallioalueen arvoluokka: 1.

*Vesiolosuhteet: **Pohjavesialueet sijoittuvat erityisesti** Sisä-Suomen reunamuodostuman tuntumaan, mutta niitä on myös mm. Leppälähdessä, Kuohun-Vesangan suunnalla, **Putkilahdella** sekä Tikkakoskella. Putkilähdessä (toim. huom.).*

*Eteläisessä Jyväskylässä, Korpilahdella, tärkeimmät uomat ovat Korpilahden keskustan läpi kulkeva Korpijoki sekä haja-asutusalueille sijoittuvat Korpilahden keskustan itäpuolinen Autionjoki, **Ylisjärven**, Kasselän ja Mokkan muodostama järvioltaista koostuva uoma sekä Painaanjärvestä Päijänteeseen 20 laskeva uoma. Aivan eteläisimmän Korpilahden tärkeimmät uomat ovat Saajoki, Kattilaoja sekä Pohjaoja.*

maakunnallisella tasolla. Näin pyritään maakunnallisella tasolla ohjaamaan tuulivoiman sijoittumista kestävästi.

Kaavoituksen tulee maankäyttö- ja rakennuslain (MRL) 9§:n mukaan perustua merkittävät vaikutukset arvioivaan suunnitteluun ja sen edellyttämiin tutkimuksiin ja selvityksiin. Lisäksi kaavaa laadittaessa on otettava huomioon MRL:n määrittelemät sisältövaatimukset. Kuten osallistumis- ja arviointisuunnitelman liitteessä todetaan, tullaan kaavoitusprosessin yhteydessä toteuttamaan tarvittavat selvitykset, kuten maakunnallinen maakotkaselvitys ja tuulivoiman maisemavaikutusten selvitys. Selvitysten osalta I-OAS:n liitettä on tarkastettu palautteiden ja kaavaproessin etenemisen pohjalta.

Maakuntakaavassa tullaan osoittamaan tuulivoimatuotantoon soveltuvia alueita alueen erityisoinaisuutta osoittavalla merkinnällä. Määräyksillä voidaan myös osoittaa lisäselvitystarpeita yksittäisiä alueita koskien. Kaavoituksella ei kuitenkaan voida ratkaista erityislain-

Jyväskylän kaupungin yleiskaavassa on otettu lähtökohdaksi turvata valtakunnallisesti sekä maakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden, perinnemaisemien ja muiden kohteiden ominaispiirteiden säilyminen.

[lähde: Keski-Suomen valtakunnallisesti ja maakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet 2016 (Keski-Suomen liitto)]: *Putkilahden kulttuurimaisemat* ss. 30-33. **Erityisesti toivon kiinnittämään huomiota sivun 32 kuvaan, jonka taustalla kohoavaan vuoreen on suunnitteilla 10 noin 300-metristä tuulivoimalaa.** *Putkilahden maisema- alueella on huomattavasti arvokkaita luontotyyppejä, jotka ulottuvat linnustollisesti merkittävistä kosteikoista kasvillisuudeltaan ja geologiaaltaan arvokkaisiin kallioalueisiin.*

Putkilahden ja sen lähialueet ovat tunnettuja erityisen monipuolisesta ja runsaasta florastaan. Siellä on myös havaittu monia harvinaisia lintu- ja hyönteislajeja.

Valtakunnallisesti arvokkaita maisema-alueita on Suomessa yhteensä 156 kappaletta. Niistä yksi sijaitsee Jyväskylän kaupungin alueella eli Putkilahden maisema-alue. Putkilahti edustaa jylhien luonnonpiirteiden ja rikkonaisen vesistön kehystämää monipuolista Päijänteen seudun kulttuurimaisemaa. Putkilahden kulttuurimaisema on monipuolinen alue, jossa voimakkaat pinnanmuodost ja vesistö ovat oleellisia maisemakuvan muokkaajia. Ympäröivät kalliomäet luovat voimakkaan kehysten pelto- ja laidunmaille sekä Putkilahden kylälle. Alue on luonnonpiirteiltään jonkin verran muuta Keski-Suomea vehreämpää.

Lisäksi kaupungissa on viisi maakunnallisesti arvokasta maisema-aluetta (arvoluokkaa m+ ja m-): Kuukanpää (m+), Puuppola (m), Oittila (m), Särkijoki (m) sekä Maatianjärvi (m+).

säädännön piiriin kuuluvia asioita. Tuulivoimarakentamisen toteuttaminen voi sijainnin mukaan edellyttää mm. ympäristövaikutusten arvioinnista annetun lain (252/2017, YVA-laki) mukaista ympäristövaikutusten arviointimenettelyä (YVA-menettely) tai ympäristönsuojelulain (527/2014, YSLaki) mukaista ympäristölupaa.

Oittila (nro 4) on pinta-alaltaan pienehkö, puoliavoin viljelymaisema, jossa eri maisemaelementit yhdistyvät sopusuhtaisesti toisiinsa. Alueen luonto on rehevää ja maasto poimuilevaa mäkimaata. Kylässä on asuttu 1500-luvulta lähtien ja kylä on säilyttänyt hyvin perinteisen ilmeensä. Kaavailtu Salolan tuulivoimapuisto sijaitsee suurelta osin juuri Oittilan kylässä, jolloin perinteinen ilme menettäisi erityisen luonteensa.

Jyväskylän kaupungin alueella on seitsemän maakunnallisesti arvokasta perinemasemaa. Autioniemen laitumet (m-), Hautalan haka ja metsälaidun (m), Korpilahden kirkonmäen niitty (m-), Kääjinsalmen laitumet (m+), Leustun laitumet, Mäkelä (m-), Mattilan laitumet (m-), Rättälin niitty (m-). Autioniemen laitumet kuuluvat Natura 2000 – verkostoon.

Maisematie: *Maantie Korpilahdelta Luhankaan on osoitettu 3. vaihemaakuntakaavassa maisemallisesti arvokkaana tienä. Maisematie on osa pidempää saaristotiekokonaisuutta, joka alkaa Vääksystä. Se on yksi Suomen kauneimpia maisemateitä.* Valitettavasti Luhangan Latamäen tuulivoimalat on päästy rakentamaan tuon reitin varrelle.

Virkistys- ja viheralueverkosto:

Natura 2000 -alueet: Yleiskaavaan on merkitty kaikki 18 Jyväskylän kaupungin alueella sijaitsevaa Natura 2000 –verkoston kohdetta. Alueiden yhteispinta-ala on 2927 hehtaaria. Natura-verkostossa on sekä luontodirektiivin mukaisia SCI- alueita että lintudirektiivin mukaisia SPA-alueita. [lähde: http://www2.jkl.fi/kaavakartat/jkl_yleiskaava/jkl_ekologinen_viherverkko.pdf] Täältä löytyy kohdasta 18. Putkilahti.

Haluan myös alleviivata Putkilahden ja Rutalahden välillä sijaitseen hiljaisen alueen olemassaoloa. Vaarunvuoren suojelualue, Leivonmäen kansallispuisto ja Aukeasuon rauhoitettu

luonnonsuojelualue täytyy myös muistaa ottaa huomioon maakuntakaavaa suunnitellessa. Kaikki tämä on nyt uhattuna Salolan tuulivoimapuistoa suunniteltaessa.

Lisään vielä tämän linkin, joka koskee siis matkailua ja virkistystä. Niiden merkitys varsinkin näinä aikoina on kasvanut: <https://www.humak.fi/uutiset/kestavan-matkailun-edistamista-keski-suo-messa/?fbclid=IwAR3pDIkU3Of13qM2uNw0VPDJVn1aKRJ5m6p9c4IeAXa9cjFiESLbbGc3cwE>

7.24 Palautteenantaja V

Palaute	Vastine
Kuulutuksessa todetaan, että maakuntakaava laaditaan rullaavan maakuntakaavoituksen periaatteiden mukaisesti. Rullaavassa maakuntakaavoituksessa voimassa olevaa maakuntakaavaa muutetaan kertyneiden muutostarpeiden mukaisesti. Vireilletulovaiheessa näiden muutostarpeiden todetaan liittyvän seudullisesti merkittävään tuulivoimatuotantoon, liikenteeseen ja hyvinvoinnin aluerakenteeseen. Maakuntakaavan päivityksen teemat ja niitä koskevat tavoitteet määritellään Ikuisessa osallistumis- ja arviointisuunnitelmassa (I-OAS) ja sen liitteessä. Arviointisuunnitelman liitteessä menettelyn todetaan mahdollistavan maakuntakaavan jatkuvan ja joustavan tarkistuksen. Liitteessä todetaan tuulivoiman muutostarpeiden ja tavoitteiden osalta, että Keski-Suomen maakuntakaavan tuulivoimaa koskevia merkintöjä vuodelta 2012 voidaan pitää vanhentuneina tuulivoimatoimialan nopeaan muutokseen perustuen. Tuulivoimaloiden kokonaiskorkeuden ja tuotantotehojen kasvaessa Keski-Suomesta todetaan muodostuvan ”tuulivoimatoimijoille kiinnostava alue”. Keski-Suomen maakuntakaavan 2040 tavoitteena tuulivoiman osalta on osoittaa maakunnallisesti tai seudullisesti merkittävät tuulivoiman tuotantoon parhaiten soveltuvat alueet. Toteamus	<i>Keski-Suomen liitto kiittää lausunnosta ja merkitsee sen tiedoksi.</i> <i>Maakuntakaavan 2040 päivityksessä yhdeksi tarkasteltavaksi teemaksi on nostettu seudullisesti merkittävä tuulivoima. Maakuntakaavan tuulivoimamerkinnot perustuvat vuoden 2012 selvityksiin. Tämän jälkeen toimiala on muuttunut merkittävästi, ja asiaa on syytä tarkastella uudestaan myös maakunnallisella tasolla. Näin pyritään maakunnallisella tasolla ohjaamaan tuulivoiman sijoittumista kestävästi.</i>

osoittaa, että kaavoituksen lähtökohtana korostetaan yksipuolisesti yhden toimialan, tuulivoimatuotannon, tarpeita.

Tuulivoimaloiden kokonaiskorkeuden ja tuotantotehojen kasvaminen kasvattaa samalla tuulivoimatuotannon vaikutuksia ja rajoittaa muuta maankäyttöä yhä laajemmalla alueella. Koska maakuntakaavoituksen tavoitteena on toteuttaa valtakunnallisia alueidenkäyttötavoitteita kokonaisuudessaan, myös maiseman, luonnonarvojen ja kulttuuriperinnön vaalimisen osalta ja ohjata sitovalla tavalla yksityiskohtaisempaa kaavoitusta, on tärkeää, että maakuntakaavoituksessa huolehditaan erilaisten maankäyttötarpeiden yhteensovittamisen edellytyksistä.

MRL 32.1 §:n mukaan maakuntakaava on ohjeena laadittaessa ja muutettaessa yleiskavaa ja asemakaavaa sekä ryhdyttäessä muutoin toimenpiteisiin alueiden käytön järjestämiseksi. Ohjausperiaate toteutuu, kun maakuntakaavassa esitetty maankäyttöratkaisu täsmentyy kuntakaavoituksessa tavalla, joka on maakuntakaavan tavoitteiden mukainen. Koska ns. rullaavassakin kaavoituksessa maakuntakaavoituksen tehtävänä on määritellä maankäyttötavoitteet maakunnallisella tasolla ja ohjata kuntakohtaista kaavoitusta, yhteensovittaminen edellyttää kaavan vaikutusten aitoa tunnistamista.

Tuulivoimaloiden keskeisimmät vaikutukset muodostuvat mm. voimaloiden äänestä, maisemavaikutuksista ja Keski-Suomen erämaisilla metsäalueilla voimalakesittymien yhtenäisiä ja hiljaisia metsäalueita pysyvällä tavalla pirstovista vaikutuksista. Nämä vaikutukset kohdistuvat merkittävällä tavalla mm. luontoon, metsäalueiden luontopalveluihin (metsästys jne.) ja kiinteistöjen käyttöön. Ympäristöhallinnon ohjeiden mukaan keskeisin keino voimaloiden haitallisten vaikutusten ehkäisemiseksi liittyy voimaloiden määrään ja niiden sijoituspaikkaa koskevaan harkintaan, jonka onnistuminen edellyttää puolestaan voimaloiden ja voimalaryhmien vaikutusten kattavaa ja luotettavaa tunnistamista.

Kaavoituksen tulee maankäyttö- ja rakennuslain (MRL) 9§:n mukaan perustua merkittävät vaikutukset arvioivaan suunnitteluun ja sen edellyttämiin tutkimuksiin ja selvityksiin. Lisäksi kaavaa laadittaessa on otettava huomioon MRL:n määrittelemät sisältövaatimukset. Kuten osallistumis- ja arviointisuunnitelman liitteessä todetaan, tullaan kaavoitusprosessin yhteydessä toteuttamaan tarvittavat selvitykset, kuten maakunnallinen maakotkaselvitys ja tuulivoiman maisemavaikutusten selvitys. Selvitysten osalta I-OAS:n liitettä on tarkastettu palautteiden ja kaavaproessin etenemisen pohjalta.

Maakuntakaavassa tullaan osoittamaan tuulivoimatuotantoon soveltuvia alueita alueen erityisominaisuutta kuvaavalla merkinnällä. Määräyksillä voidaan myös osoittaa lisäselvitystarpeita yksittäisiä alueita koskien. Kaavoituksella ei kuitenkaan voida ratkaista erityislainsäädännön piiriin kuuluvia asioita. Tuulivoimarakentamisen toteuttaminen voi sijainnin mukaan edellyttää mm. ympäristövaikutusten arvioinnista annetun lain (252/2017,

MRL 9.1 §:n mukaan kaavan tulee perustua kaavan merkittävät vaikutukset arvioivaan suunnitteluun ja sen edellyttämiin tutkimuksiin ja selvityksiin. Kaavan vaikutuksia selvittäessä on otettava huomioon kaavan tehtävä ja tarkoitus. Selvitykset on tehtävä koko siltä alueelta, jolla kaavalla voidaan arvioida olevan olennaisia vaikutuksia.

Selvitysten riittävyyden kannalta keskeiseksi arviointiperusteeksi oikeuskäytännössä on muodostunut se, voidaanko niiden perusteella arvioida, täyttääkö kaava sisällölliset vaatimukset. Olennaista myös on, että vaikutukset arvioidaan kaavoitusmenettelyn riittävän varhaisessa vaiheessa, jotta maakuntakaavassa tehty aluevaraukset eivät johda sovittamattomiin ristiriitoihin yksityiskohtaisemmassa kaavoituksessa. Lain esitöiden mukaan tämä velvollisuus korostaa tietopohjan merkitystä suunnitteluun liittyviä valintoja ja ratkaisuja tehtäessä (ks. HE 101/1998). Vaikka selvittävät vaikutukset määritellään OAS:ssa yleisellä tasolla, siitä tulisi ilmetä, mm. missä vaiheessa ja millä menetelmillä vaikutukset selvitetään.

Kaavaa laadittaessa on tarpeellisessa määrin selvittävä myös suunnitelman ja tarkasteltavien vaihtoehtojen toteuttamisen ympäristövaikutukset, mukaan lukien yhdyskuntataloudelliset, sosiaaliset, kulttuuriset ja muut vaikutukset. Lain esitöiden mukaan maakuntakaavaa tai laaja-alaista yleiskaavaa laadittaessa suoritettavassa arvioinnissa eri vaihtoehtojen määrittely ja niiden selvittäminen on tärkeää. Katson, että vaihtoehtovertailun edellytykset tulee ottaa riittävällä tavalla huomioon jo OAS:aa laadittaessa.

Yleispiirteisyydestään huolimatta maakuntakaavan tulee perustua riittäviin selvityksiin voidakseen ohjata yksityiskohtaisempaa kaavoitusta. Olennaista on, että maakuntakaavan yleispiirteisyys koskee vain kaavassa osoitetun maankäytön esittämistarkkuutta, josta siitäkin tehdään kohdesuojelussa tai muussa kohdekohtaisessa maankäytössä poikkeuksia tarkentavaan suuntaan. Olennaista on, että maakuntakaavan perustana olevat selvitykset eivät saa olla yleispiirteisiä ja yleisluontoisia, vaan niiltä edellytetään

YVA-laki) mukaista ympäristövaikutusten arviointimenettelyä (YVA-menettely) tai ympäristönsuojelulain (527/2014, YS-laki) mukaista ympäristölupaa.

Maakuntakaavoituksen osallisuus on johdava periaate Keski-Suomen liiton toiminnassa. I-OAS-liitettä on tarkennettu mm. aikataulun osalta, jotta asukkaiden oikea-aikaiset osallistumismahdollisuudet taataan. Keski-Suomen liitto kannustaa jatkuvaan vaikuttamiseen maakunnallisen ja seudullisen alueidenkäytön osalta. Rullaavaan maakuntakaavoitukseen kuuluu jatkuva vuorovaikutus maakuntakaavan osallisten kanssa.

paikkansapitävyyttä ja riittävää tarkkuutta (ks. esim. teokset Maankäyttö- ja rakennuslaki, Hallberg ym., 2020, s. 69-79 ja Maankäyttö- ja rakennuslaki, Ekroos – Majamaa, 2018, s. 44-47).

Katson, että maakuntakaavan sisältövaatimusten turvaamiseksi kaavoituksen suunnittelussa tulee varmistaa, että laajavaikutteisen tuulivoimatuotannon vaikutukset ja vaikutusalueen muut maankäyttötarpeet selvitetään ja tunnistetaan luotettavasti ja kattavasti ja huolehditaan siitä, että vaikutuksia koskeva tieto saatetaan osallisille avoimesti ja tehokkaalla tavalla.

7.25 Palautteenantaja W

Palaute	Vastine
Haluaisin kiinnittää huomiota seuraaviin asioihin. 1) Meluhaitat Lääketieteen asiantuntijoina olemme tutustuneet lukuisiin kansainvälisiin tutkimuksiin, joissa on osoitettu tuulivoimaloiden kuultavan melun ja infraäänien tuottamia vakavia terveyshaittoja. Kun Keski-Suomessa on nyt suunnitteilla useisiin kuntiin ja useille paikkakunnille poikkeuksellisen suuria tuulivoimaloita, joita ei ole vielä missään rakennettu ja joista ei ole kokemuksia, niin maakuntakaavassa tulee erityisesti varmistaa ja määritellä seuraavat seikat, jos tuulivoimarakentamista ei saada kokonaan estettyä:	<i>Keski-Suomen liitto kiittää lausunnosta ja merkitsee sen tiedoksi.</i> <i>Maakuntakaavan 2040 päivityksessä yhdeksi tarkasteltavaksi teemaksi on nostettu seudullisesti merkittävä tuulivoima. Maakuntakaavan tuulivoimamerkinnot perustuvat vuoden 2012 selvityksiin. Tämän jälkeen toimiala on muuttunut merkittävästi, ja asiaa on syytä tarkastella uudestaan myös maakunnallisella tasolla. Näin pyritään maakunnallisella tasolla ohjaamaan tuulivoiman sijoittumista kestävästi.</i> <i>Kaavoituksen tulee maankäyttö- ja rakennuslain (MRL) 9§:n mukaan perustua merkittävät vaikutukset arvioivaan suunnitteluun ja sen edellyttämiin tutkimuksiin ja selvityksiin.</i>

- kun voimaloita suunnitellaan, niin kunnat velvoitetaan tarkistuttamaan konsulttien tekemät melumallinnukset riippumattomilla meluasiantuntijoilla

- etäisyydet tuulivoimaloista asutukseen tulee saada riippuvaiseksi todellisesta melusta ja myöskin tuulivoimaloiden korkeudesta sekä tehosta esim. 300 m korkean voimalan etäisyys pitää olla asutuksesta vähintään 3 km, mutta infraäänestä ja maisema- ym. haitoista johtuen etäisyyden tulisi olla vielä huomattavasti pidempi

- tuulivoimaloilta on edellytettävä ympäristölupa

2) Hyvinvointi, luonto, maisemat

Maakuntakaavassa tulee ottaa huomioon kaikki kansalliset ja kansainväliset lainkohdat, määräykset ja sopimukset, jotka sitovat Keski-Suomen luontoarvojen, linnuston, maisemien ja kulttuuriperintöarvojen osalta.

Keski-Suomen merkitys hyvinvointi- hiljaisuusmatkailun ja muun luontomatkailun osalta on yksi koko maan potentiaalisimmista ja maakunnan kannalta merkittävä taloudellinen mahdollisuus. Hiljaisia alueita ja niiden ympäristöä ei saa pilata tuulivoimaloilla.

Luonto ja siellä virkistäytyminen on tärkeä osa ihmisten terveyden ylläpidossa. Minkäänlainen teollinen ja maisemia rikkova toiminta ei sovi herkkien luontokohteiden eikä hiljaisten alueiden läheisyyteen.

Lisäksi kaavaa laadittaessa on otettava huomioon MRL:n määrittelemät sisältövaatimukset. Kuten osallistumis- ja arviointisuunnitelman liitteessä todetaan, tullaan kaavoitusprosessin yhteydessä toteuttamaan tarvittavat selvitykset, kuten maakunnallinen maakotkaselvitys ja tuulivoiman maisemavaikutusten selvitys. Selvitysten osalta I-OAS:n liitettä on tarkastettu palautteiden ja kaavaprosessin etenemisen pohjalta.

Maakuntakaavassa tullaan osoittamaan tuulivoimatuotantoon soveltuvia alueita alueen erityisominaisuutta kuvaavalla merkinnällä. Määräyksillä voidaan myös osoittaa lisäselvitystarpeita yksittäisiä alueita koskien. Kaavoituksella ei kuitenkaan voida ratkaista erityislainsäädännön piiriin kuuluvia asioita. Tuulivoimarakentamisen toteuttaminen voi sijainnin mukaan edellyttää mm. ympäristövaikutusten arvioinnista annetun lain (252/2017, YVA-laki) mukaista ympäristövaikutusten arviointimenettelyä (YVA-menettely) tai ympäristönsuojelulain (527/2014, YS-laki) mukaista ympäristölupaa.

Maakuntakaavoitus on yhteensovittavaa kaavoitusta, jossa saman aikaisesti tulee huomioida useat näkökulmat. Keski-Suomen liitto seuraa tuulivoimarakentamisen kansallisten ohjeistusten kehittymistä ja tekee ratkaisut niihin pohjaten.

Maakuntakaavan päivityksen yhteydessä tarkastellaan Keski-Suomen hyvinvoinnin aluerakennetta, johon linkittyy myös hyvinvointi-, hiljaisuus- ja luontomatkailukysymykset.

	<i>Alueidenkäyttöä ohjaamalla maakuntaa pyritään kehittämään kokonaiskestävyyden periaatteiden mukaisesti.</i> <i>Hyvinvoinnin aluerakenteen tarkasteluun ei lähtökohtaisesti liity tarvetta kaavamerkintöjen tai määräysten päivittämiseen. Kyse on Keski-Suomen joulukuussa 2021 hyväksytyn strategian sekä aiemmin samana vuonna hyväksytyn Keski-Suomen hyvinvointiohjelman asettamasta tarpeesta tarkastella aluerakenteen näkökulmasta hyvinvointia. Tämä tarkastelu on luonnollista tehdä kaavaprosessin yhteydessä.</i>
--	---

